

**MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Správa

o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2014

Bratislava 2015

OBSAH

ÚVOD	5
1 Hlavné makroekonomicko-demografické ukazovatele v podmienkach Slovenskej republiky	7
1.1 Základné makroekonomické charakteristiky	7
1.2 Vybrané demografické ukazovatele	9
2 TRH PRÁCE, MZDY A PRACOVNÉ PODMIENKY	11
2.1 Trh práce.....	11
2.1.1 Vývoj ekonomickej aktivity obyvateľstva.....	11
2.1.2 Vývoj zamestnanosti.....	13
2.1.3 Vývoj nezamestnanosti.....	23
2.1.4 Aktívne opatrenia na trhu práce.....	36
2.2 Mzdy a pracovné podmienky	38
2.2.1 Mzdy.....	39
2.2.2 Úplné náklady práce	44
2.2.3 Kolektívne vyjednávanie	47
2.2.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci.....	48
3 SOCIÁLNA OCHRANA	51
3.1 Sociálne poistenie.....	51
3.1.1 Nemocenské poistenie	53
3.1.2 Dôchodkové poistenie	54
3.1.3 Úrazové poistenie	56
3.1.4 Garančné poistenie	56
3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti	57
3.2 Dôchodkové sporenie	58
3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie.....	58
3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie	62
3.3 Štátna sociálna podpora.....	66
3.3.1 Prídavok na dieťa.....	66
3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa	67
3.3.3 Rodičovský príspevok	68
3.3.4 Príspevok na starostlivosť o dieťa	69
3.3.5 Príspevok pri narodení dieťaťa	70
3.3.6 Príspevok na viac súčasne narodených detí.....	70
3.3.7 Príspevok na pohreb	70
3.4 Sociálna pomoc	72
3.4.1 Pomoc v hmotnej núdzi	72
3.4.2 Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi	77
3.4.3 Náhradné výživné	79
3.4.4 Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela	80
3.4.5 Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti	83
3.4.6 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia	86
3.4.7 Sociálne služby.....	93
3.4.8 Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR	102
3.4.9 Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS).....	103
3.5 Európsky sociálny fond	109

4	ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA	113
4.1	Chudoba a sociálne vylúčenie	113
4.2	Rodová rovnosť a rovnosť príležitostí.....	122
5	POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE STRATÉGIE EURÓPA 2020	127
	Makroekonomické prostredie.....	127
	Inteligentný a inkluzívny rast.....	128
	Zoznam príloh.....	134

ZOZNAM SKRATIEK

- a.s.** – akciová spoločnosť
AOTP – aktívne opatrenia trhu práce
APTP – aktívna politika trhu práce
BA – Bratislavský kraj
BB – Banskobystrický kraj
BSK – Bratislavský samosprávny kraj
CHD – chránená dielňa
CHP – chránené pracovisko
COICOP – klasifikácia individuálnej spotreby podľa spôsobu použitia
DDS, d. d. s. – doplnková dôchodková spoločnosť
d. f. – dôchodkový fond
DI – deinštitucionalizácia
DOP – dopytovo-orientovaný projekt
DPN – dočasná pracovná neschopnosť
DSS, d. s. s. – dôchodková správcovská spoločnosť
EA18 – krajiny Európskej únie platiace v roku 2014 menou euro (*Belgicko, Nemecko, Estónsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Írsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko, Fínsko, Cyprus, Malta, Slovinsko, Slovensko*)
EK – Európska komisia
ESSPROS – Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany
EU SILC – European Union Statistics on Income and Living Conditions
EU15 – prvých 15 členských štátov Európskej únie (*Belgicko, Dánsko, Nemecko, Írsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko, Fínsko, Švédsko, Veľká Británia*)
EU28 – 28 členských krajín Európskej únie (*Belgicko (BE), Bulharsko (BG), Česká republika (CZ), Dánsko (DK), Nemecko (DE), Estónsko (EE), Írsko (IE), Grécko (GR), Španielsko (ES), Francúzsko (FR), Chorvátsko (HR), Taliansko (IT), Cyprus (CY), Lotyšsko (LV), Litva (LT), Luxembursko (LU), Maďarsko (HU), Malta (MT), Holandsko (NL), Rakúsko (AT), Poľsko (PL), Portugalsko (PT), Rumunsko (RO), Slovinsko (SI), Slovensko (SK), Fínsko (FI), Švédsko (SE), Veľká Británia (GB)*)
EÚ – Európska únia
FO – fyzická osoba
FSR – Fond sociálneho rozvoja
HDP – hrubý domáci produkt
SK ISCO-08 – štatistická klasifikácia zamestnaní, verzia 2012
ISCP – Informačný systém o cene práce
ITMS – IT monitorovací systém pre štrukturálne fondy a Kohézny fond
KE – Košický kraj
KZVS – kolektívna zmluva vyššieho stupňa
MF SR – Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MH SR – Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
mil. – milión
mld. – miliarda
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR ; ministerstvo
MVO – mimovládne organizácie
NACE, SK NACE Rev. 2 – štatistická klasifikácia ekonomických činností
NP – národný projekt
NR – Nitriansky kraj
NUTS – Nomenclature des unités territoriales statistiques (Nomenklatúra štatistických územných jednotiek)
OMK – otvorená metóda koordinácie
OP ZaSI – Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia
OSN – Organizácia spojených národov
OZP – občan so zdravotným postihnutím

p. b. – percentuálny bod
PM – pracovné miesto
PO – Prešovský kraj
PP – peňažný príspevok
PPS – purchasing power standard, parita (štandard) kúpnej sily
RO – riadiaci orgán
RPPS – referát poradensko-psychologických služieb
RSD MIS – riadenie sociálnych dávok – manažérsky informačný systém
s. c. – stále ceny
SIA – Sociálna implementačná agentúra
SOŠ – stredná odborná škola
SPODaSK – sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
Správa – Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky
SPÚ – závažný pracovný úraz s následkom smrti
SR – Slovenská republika
SŠ – stredná škola
SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba
ŠR – štátny rozpočet
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
tis. – tisíc
TN – Trenčiansky kraj
TT – Trnavský kraj
ŤUZ – závažný pracovný úraz s ťažkou ujmom na zdraví
ŤZP – ťažko zdravotne postihnutý(i)/ ťažké zdravotné postihnutie
UoZ – uchádzač o zamestnanie
ÚPSVR, Ústredie – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
úrad PSVR – úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VPM – voľné pracovné miesto
VŠ – vysoká škola
VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl
WI – intenzita práce (work intensity)
ZA – Žilinský kraj
ZFSP – základný fond starobného poistenia
ZoZ – záujemca o zamestnanie
Z. z. – Zbierka zákonov

ÚVOD

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“) každoročne pripravuje a predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda SR“), Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky a Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre sociálne veci Správu o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky (ďalej len „správa“) za predchádzajúci kalendárny rok. Jej cieľom je informovať o stave a vývoji sociálnej situácie obyvateľstva na Slovensku na základe sociálno-ekonomických ukazovateľov, získaných zo štátnych štatistických zisťovaní, administratívnych zdrojov údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a Sociálnej poisťovne.

Prvá kapitola správy poskytuje stručný prehľad o základných ukazovateľoch makroekonomického prostredia a demografického vývoja v Slovenskej republike za rok 2014.

Druhá kapitola popisuje legislatívne zmeny v roku 2014 v oblasti služieb zamestnanosti, pracovnoprávných vzťahov, výkonu práce vo verejnom záujme a sociálneho dialógu, zameriava sa na vývoj na trhu práce z agregovaného a zo štrukturálneho hľadiska, monitoruje jednotlivé nástroje aktívnej politiky trhu práce, mzdový vývoj a pracovné podmienky v rámci kolektívneho vyjednávania a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Súčasťou tejto časti správy je aj analýza úplných nákladov práce.

Tretia kapitola zahŕňa hlavné formy, stav a zmeny v systéme sociálnej ochrany v roku 2014. Zaoberá sa medziročným porovnaním a analýzou jednotlivých prvkov sociálneho poistenia, dôchodkového sporenia, systému štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci. Podáva informáciu o dotáciách, poskytovaných v pôsobnosti MPSVR SR a tiež informácie o Operačnom programe Zamestnanosť a sociálna inklúzia, podporovaných z Európskeho sociálneho fondu. Kapitola obsahuje aj výstupy Európskeho integrovaného systému jednotných štatistík sociálnej ochrany (ESSPROS), jedného zo základných nástrojov štatistického sledovania o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch Európskej únie (ďalej aj EÚ).

Náplň štvrtej kapitoly tvoria dostupné údaje z vyhodnotenia národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia. Kapitola zahŕňa aj informácie o stave rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí na Slovensku za rok 2014.

Obsahom piatej kapitoly je porovnanie vybraných ukazovateľov medzi krajinami EÚ v kontexte stratégie Európa 2020, ktorá stanovuje hlavné ciele EÚ v nadväznosti na Lisabonskú stratégiu.

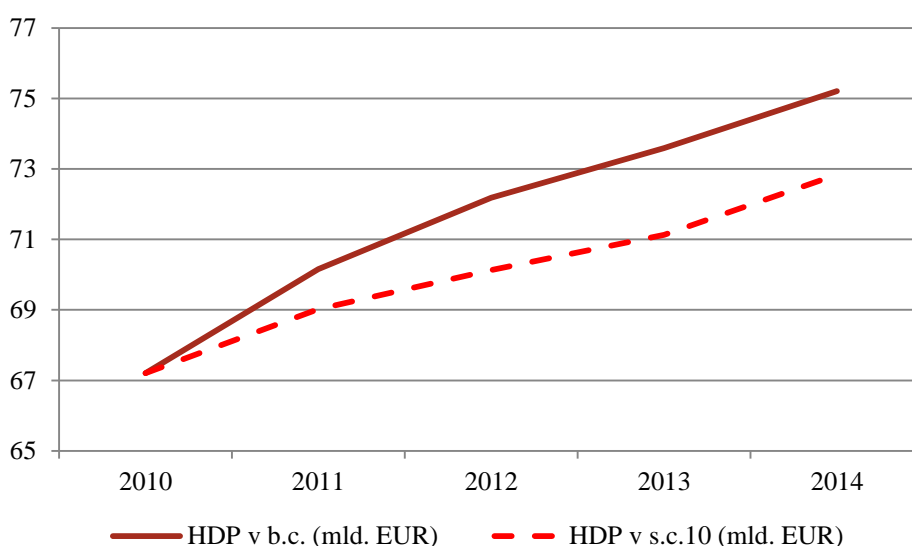
1 Hlavné makroekonomicko-demografické ukazovatele v podmienkach Slovenskej republiky

1.1 Základné makroekonomické charakteristiky¹

Zrýchlenie ekonomického rastu v roku 2014 malo pozitívny vplyv aj na trh práce. Situácia na trhu práce sa výrazne zlepšila, a to z hľadiska rastu celkovej zamestnanosti v hospodárstve aj poklesu nezamestnanosti. Dynamika rastu celkovej zamestnanosti a poklesu nezamestnanosti sa v priebehu roka zrýchľovala. Zrýchľil sa aj rast priemernej mesačnej nominálnej mzdy, ktorý v porovnaní s rokom 2013 bol takmer dvojnásobný a dosiahol tak najvyššie tempo za posledných 6 rokov.

Hrubý domáci produkt (HDP) zrýchľil svoj medziročný rast o 1 p. b., keď sa oproti roku 2013 zvýšil v stálych cenách na základe metodiky národných účtov (ESA 2010) o 2,4 %. V bežných cenách vzrástlo HDP na 75,2 mld. eur, čo bolo o 2,2 % viac ako v roku 2013.

Graf 1.1 Vývoj hrubého domáceho produktu v bežných a stálych cenách

Zdroj: ŠÚ SR

Medziročný rast hrubého domáceho produktu podporili všetky jeho výdavkové zložky. Objem zahraničného dopytu vzrástol o 4,6 % a domáceho dopytu o 3 %. Zvýšenie domáceho dopytu významne ovplyvnil investičný dopyt, keď po dvoch rokoch medziročného poklesu tvorba hrubého kapitálu vzrástla o 3,8 % a tvorba hrubého fixného kapitálu o 5,7 %. Konečná spotreba verejnej správy bola vyššia o 4,4 %, konečná spotreba domácností o 2,2 % a konečná spotreba neziskových inštitúcií, slúžiacich domácnostiam o 1,7 %.

Medziročná **miera inflácie** meraná indexom spotrebiteľských cien dosiahla za rok 2014 hodnotu v priemere -0,1 %, čo znamená, že oproti predchádzajúcemu roku bola nižšia o 1,5 p. b. a zároveň v roku 2014 Slovensko historicky po prvýkrát zažívalo defláciu.

Spotrebiteľské ceny počas väčšiny mesiacov klesali, a to najmä vďaka poklesu regulovaných cien a cien potravín. Priemerný rast jadrovej inflácie sa v roku 2014 medziročne spomalil o 1,3 p. b. na 0,2 %, jej vývoj súvisel najmä s poklesom cien potravín. Čistá inflácia (bez zmien priamych daní) znížila medziročne dynamiku svojho rastu o 0,6 p. b. na 0,4 %. Celkovú úroveň cien podľa klasifikácie individuálnej spotreby podľa účelu (COICOP) najviac ovplyvnili medziročný pokles cien za potraviny a nealkoholické nápoje o 0,8 % a pokles cien za bývanie, vodu, elektrinu a iné palivá o 0,6 %. V priemere za rok 2014 vzrástli ceny v oblasti vzdelávania (o 3,9 %), za alkoholické nápoje a tabak (o 1,8 %), hotely, kaviarne a reštaurácie (o 1,2 %), odevy a obuv (o 1,2 %), mierne vzrástli tiež

¹ zdroj údajov: Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2013, Štatistický úrad SR 2014 a databáza ŠÚ SR Slovstat a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

v oblasti zdravia (o 0,8 %), za rekreáciu a kultúru (o 0,7 %) a za rozličné tovary a služby (o 0,7 %). V ostatných kategóriách klasifikácie v priemere za rok ceny klesli.

Vplyvom zrýchlenia rastu hospodárstva podporovaného rastom domáceho dopytu sa v roku 2014 situácia na trhu práce zlepšila, čo sa prejavilo medziročným rastom celkovej zamestnanosti zisťovanej podľa oboch metodík Štatistického úradu SR (podľa výberového zisťovania pracovných síl i podľa štatistického výkazníctva) a poklesom miery evidovanej nezamestnanosti i nezamestnanosti zisťovanej Štatistickým úradom SR. **Celková zamestnanosť**² podľa údajov Štatistického úradu SR v roku 2014 vzrástla o 1,4 % a v priemere za rok predstavovala 2 363 tis. pracujúcich osôb. **Zamestnanosť** absolútne vzrástla o 33,7 tis. osôb, a to najmä v dôsledku rastu počtu pracovných miest a pracujúcich v domácej ekonomike, pretože počet odchádzajúcich a krátkodobo migrujúcich za prácou do zahraničia (s pobytom do 1 roka) medziročne mierne poklesol. Počet zamestnancov sa medziročne zvýšil o 1,6 % na 1 999,3 tis. osôb; počet podnikateľov sa zvýšil o 0,4 % na 362 tis., najmä vďaka rastu počtu podnikateľov so zamestnancami (o 4,9 %). Z odvetvového hľadiska k rastu zamestnanosti najviac prispel rast počtu pracujúcich v oblasti priemyslu, zdravotníctva a sociálnej pomoci, verejnej správy, obrany a povinného sociálneho zabezpečenia, umenia, zábavy a rekreácie a v oblasti ubytovacích a stravovacích služieb. Miera zamestnanosti³ vzrástla o 0,9 p. b. na úroveň 65,9 %. **Nezamestnanosť** podľa evidencie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny i nezamestnanosť podľa Štatistického úradu SR⁴ v priemere za rok 2014 klesla, pričom celkový priemerný počet evidovaných nezamestnaných sa medziročne znížil o 7,07 % na 385 661 osôb⁵, z toho počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie o 9,35 % na 345 149 osôb⁶ a počet nezamestnaných podľa výberového zisťovania pracovných síl o 7,1 % na 358,7 tis. osôb. Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti klesla celoročne na 12,79 % (o 1,32 p. b.)⁷ a miera nezamestnanosti podľa VZPS klesla v priemere za rok na 13,2 %, čo bolo o 1 p. b. menej ako v roku 2013. Podľa údajov ŠÚ SR z podnikového výkazníctva sa priemerný **počet voľných pracovných miest** v roku 2014 v porovnaní s rokom 2013 zvýšil o 998 (o 6,6 %) na 16 046 miest.

Priemerná mesačná nominálna mzda⁸ zamestnanca v hospodárstve sa v priemere za rok 2014 medziročne zvýšila o 4,1 % na hodnotu 858 eur. Reálna mzda po zohľadnení vývoja spotrebiteľských cien vzrástla viac, a to o 4,2 %. Štrukturálne hlbšie porovnanie makroekonomických ukazovateľov, ako aj porovnanie v medzinárodnom meradle je uvedené v nasledujúcich kapitolách správy.

Bežné príjmy domácností⁹ medziročne nominálne vzrástli o 3,3 %. Z celkového objemu 63 104,99 mil. eur najväčšiu časť tvorili odmeny zamestnancov (30 307,82 mil. eur). Hrubý prevádzkový prebytok a hrubé zmiešané dôchodky dosiahli 18 048,15 mil. eur, sociálne dávky¹⁰ 10 858,95 mil. eur, ostatné bežné transfery 2 091,10 mil. eur a dôchodky z majetku (príjmové) 1 798,96 mil. eur. Nominálny nárast bežných príjmov domácností najviac ovplyvnili odmeny zamestnancov, ktoré sa medziročne zvýšili o 5,4 %, z toho hrubé mzdy a platy o 5,9 %. K rastu prispeli aj sociálne dávky, ktoré medziročne vzrástli o 2,0 % a hrubý prevádzkový prebytok a hrubé zmiešané dôchodky, ktoré medziročne vzrástli o 1,1 %. Žiadna zo zložiek príjmov domácností medziročne nezaznamenala nominálny pokles.

Bežné výdavky domácností¹¹ dosiahli 16 980,93 mil. eur a v porovnaní s rokom 2013 nominálne vzrástli o 2,8 %. Rast bežných výdavkov súvisel najmä so zvýšením čistých sociálnych príspevkov (o 2,7 %) a ostatných bežných výdavkových transferov (o 1,7 %), tlmený bol poklesom bežných daní z dôchodkov, majetku atď. (o 1,5 %). Výdavkové dôchodky z majetku medziročne stúpili o 49,3 %. Po uhradení bežných výdavkov ostal domácnostiam na ďalšie použitie hrubý disponibilný dôchodok vo výške 46 124,06 mil. eur, ktorý sa medziročne zvýšil o 3,5 %.

Z hrubého disponibilného dôchodku použili domácnosti na konečnú spotrebu 41 866,90 mil. eur, zvyšok smeroval do hrubých úspor, ktoré tvorili 4 837,81 mil. eur. Konečná spotreba domácností

² podľa výberového zisťovania pracovných síl

³ podľa výberového zisťovania pracovných síl, vo vekovej skupine 20 – 64 ročných

⁴ podľa výberového zisťovania pracovných síl

⁵ podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

⁶ podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

⁷ podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

⁸ podľa štvrtročného štatistického výkazníctva

⁹ podľa metodiky ESA 2010, podľa štvrtročných účtov

¹⁰ okrem naturálnych sociálnych transferov

¹¹ podľa metodiky ESA 2010, podľa štvrtročných účtov

v roku 2014 zrýchlila svoj rast, vzrástla nominálne o 2,1 % (v roku 2013 o 0,6 %) a hrubé úspory klesli o 3,5 %, čo bol menší pokles ako predchádzajúci rok (o 11,0 % v roku 2012). Miera hrubých úspor (podiel hrubých úspor na hrubom disponibilnom dôchodku) stúpila o 1,4 p. b. na 10,5 %. Domácnosti v roku 2014 vynaložili viac finančných prostriedkov najmä na dopravu (o 5,7 %), vzdelávanie (o 3,8 %), na rekreáciu a kultúru (o 3,8 %), na alkoholické nápoje a tabak (o 3,3 %) a na potraviny a nealkoholické nápoje (o 3 %). Mierne vzrástli výdavky aj v ostatných oblastiach spotreby. Z hľadiska podielu tvorili podobne ako v roku 2013 najväčšiu časť súkromnej spotreby výdavky na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá 26,2 % (rast podielu na celkovej súkromnej spotrebe o 0,1 p. b.) a výdavky na nákup potravín a nealkoholických nápojov, a to 18,9 % (nárast o 0,6 p. b.).

V priebehu roka 2014 sa začala výstavba 15 836 bytov, dokončilo sa 14 985 a ku koncu decembra bolo rozostavaných 62 042 bytov. Ubudlo spolu 1 208 bytov, z toho asanáciou 1 109 bytov. V porovnaní s rokom 2013 sa počet rozostavaných bytov zvýšil o 1,1 % a počet dokončených bytov znížil o 0,8 %. Počet začatých bytov sa medziročne zvýšil o 7,3 %.

Makroekonomické ukazovatele sú zhrnuté v prílohe ku kapitole 1.

1.2 Vybrané demografické ukazovatele

V roku 2014 sa podľa údajov Štatistického úradu SR (ďalej len „ŠÚ SR“) narodilo na Slovensku 55 033 živých detí, čo je o 210 viac ako v roku 2013. Počet zomrelých sa znížil na hodnotu 51 346 osôb, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom zníženie o 743 osôb.

Uzavretých bolo 26 737 manželstiev a rozviedlo sa 10 514 manželských dvojíc. V porovnaní s rokom 2013 bol počet sobášov vyšší o 1 246 a počet rozvodov nižší o 432. Tento vývoj sa podpísal na poklese indexu rozvodovosti, keď na 100 uzavretých manželstiev pripadlo 39,3 rozvodov. Sobášnosť po poklese v roku 2013 opätovne stúpa, rovnako aj rozvodovosť opätovne klesá a nadväzuje na trend z rokov 2009 – 2012.

V dôsledku zvýšenia pôrodnosti a poklesu úmrtnosti sa v roku 2014 zvýšil prirodzený prírastok obyvateľstva na hodnotu 3 687, čo v porovnaní s rokom 2013 znamená zvýšenie o 953 osôb. Zahraničnou migráciou získala Slovenská republika 1 713 osôb, pričom sa prisťahovalo 5 357 osôb a vystaňovalo 3 644 osôb. Migračný prírastok sa medziročne znížil o 666 osôb. Celkový prírastok obyvateľstva sa tak oproti roku 2013 zvýšil o 287 osôb na hodnotu 5 400 osôb.

K 31. decembru 2014 mala Slovenská republika **5 421 349 obyvateľov**. Podiel žien na celkovom počte obyvateľstva tvoril (tak ako v rokoch 2012 aj 2013) **51,3 %**.

Tabuľka 1.1 Prírastky obyvateľstva SR v rokoch 2013 a 2014

Rok	Živonarodení	Zomretí	Prirodzený prírastok	Migračné saldo	Celkový prírastok
2013	54 823	52 089	2 734	2 379	5 113
2014	55 033	51 346	3 687	1 713	5 400

Zdroj: ŠÚ SR

2 TRH PRÁCE, MZDY A PRACOVNÉ PODMIENKY

2.1 Trh práce

2.1.1 Vývoj ekonomickej aktivity obyvateľstva

Podľa údajov Štatistického úradu SR priemerný počet **ekonomicky aktívnych obyvateľov** SR v roku 2014 podľa výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) medziročne vzrástol o 6,5 tis. osôb na 2 721,8 tis. osôb, resp. o 0,2 %. Vzrástol tak počet ekonomicky aktívnych mužov (o 0,3 %, resp. o 4,2 tis. osôb), ako aj počet ekonomicky aktívnych žien (o 0,2 %, resp. o 2,3 tis. osôb). Podiel ekonomicky aktívnych žien na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov sa v roku 2014 v porovnaní s rokom 2013 nezmenil a dosiahol 44,5 %.

Rast počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov bol ovplyvnený predovšetkým rastom počtu pracujúcich (o takmer 34 tis. osôb), zatiaľ čo počet nezamestnaných sa medziročne znížil približne o 27 tis. osôb. Z celkového priemerného počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov bolo 86,8 % pracujúcich (85,8 % v roku 2013) a 13,2 % nezamestnaných (14,2 % v roku 2013).

Z celkového počtu obyvateľov vo veku 15 a viac rokov bolo 40,6 % **ekonomicky neaktívnych** (v roku 2013 ich bolo 40,7 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa počet ekonomicky neaktívnych osôb takmer nezmenil (úbytok o 0,7 tis. osôb) a dosiahol 1 864,3 tis. osôb.

Štruktúra ekonomicky neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov sa oproti predchádzajúcemu roku podstatnejšie nezmenila. Najvyšší podiel mali dôchodcovia poberajúci starobný alebo invalidný dôchodok, pričom v porovnaní s rokom 2013 sa ich podiel zvýšil z 59,1 % na 59,9 %. Druhou najpočetnejšou skupinou boli študenti a uční (24,7 %), pričom ich podiel medziročne poklesol o 1,0 p. b.

Celková **miera ekonomickej aktivity** obyvateľov vo veku 15 a viac rokov dosiahla úroveň 59,4 % a v porovnaní s rokom 2013 vzrástla o 0,1 p. b. Z hľadiska pohlavia sa miera ekonomickej aktivity zvýšila rovnako u mužov a žien o 0,1 p. b. (u mužov na 68,2 % a u žien na 51,1 %).

Tabuľka 2.1 Miera ekonomickej aktivity obyvateľov 15+ podľa veku a pohlavia (priemer za rok v %)

Veková skupina	Spolu		Muži		Ženy	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Spolu	59,3	59,4	68,1	68,2	51,0	51,1
15 – 19 rokov	6,1	6,4	7,4	8,0	4,8	4,6
20 – 24 rokov	51,0	50,6	62,4	62,0	39,1	38,6
25 – 29 rokov	82,2	81,0	93,0	93,1	71,0	68,5
30 – 34 rokov	83,2	83,0	96,7	96,4	68,9	68,7
35 – 39 rokov	88,8	89,1	95,7	96,4	81,5	81,5
40 – 44 rokov	92,2	93,3	94,2	95,6	90,1	90,8
45 – 49 rokov	91,0	91,7	92,5	93,0	89,3	90,5
50 – 54 rokov	87,2	87,0	88,6	88,5	85,7	85,6
55 – 59 rokov	73,5	74,9	81,9	82,1	65,8	68,2
60 – 64 rokov	21,8	22,4	32,8	32,0	12,3	14,1
65 a viac rokov	1,7	2,0	2,8	3,3	1,1	1,3

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Vývoj štruktúry ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa jednotlivých 5-ročných vekových skupín poukazuje na postupné starnutie pracovnej sily v SR. V porovnaní s rokom 2013 na jednej strane klesol počet ekonomicky aktívnych obyvateľov v 5-ročných vekových skupinách do 35 rokov a na druhej strane vzrástol počet ekonomicky aktívnych v 5-ročných vekových skupinách od 35 do 44 rokov a v 5-ročných vekových skupinách nad 55 rokov. Klesol aj počet ekonomicky aktívnych vo vekových skupinách od 45 do 54 rokov.

Tabuľka 2.2 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa veku v roku 2014

Veková skupina	Spolu		Zmena oproti roku 2013	
	v tis. osobách	v %	v tis. osobách	v p. b.
Spolu	2 721,8	100,0	6,5	x
v tom veková skupina:				
15 – 19 rokov	19,2	0,7	-0,2	0,0
20 – 24 rokov	192,1	7,1	-5,6	-0,2
25 – 29 rokov	341,1	12,5	-11,2	-0,5
30 – 34 rokov	369,9	13,6	-7,0	-0,3
35 – 39 rokov	407,0	15,0	7,4	0,3
40 – 44 rokov	360,1	13,2	18,8	0,6
45 – 49 rokov	329,6	12,1	-4,2	-0,2
50 – 54 rokov	321,0	11,8	-2,8	-0,1
55 – 59 rokov	289,3	10,6	4,1	0,1
60 – 64 rokov	77,8	2,9	4,5	0,2
65 a viac rokov	14,8	0,5	2,6	0,1

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Mladí ľudia (vo veku 15 – 24 rokov) sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych v roku 2014 podieľali 7,8 % a v dôsledku ich absolútneho medziročného poklesu (o takmer 6 tis. osôb) sa ich podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2014 medziročne mierne znížil (o 0,2 p. b.). Medziročný vývoj počtu ekonomicky aktívnych mladých ľudí bol ovplyvnený nadpriemerným tempom rastu pracujúcich v tejto vekovej skupine (o 4,5 tis. osôb, relatívne o 3,1 %, pričom priemer za SR bol 1,4 %), ako aj výrazným poklesom počtu mladých nezamestnaných (o 10,3 tis. osôb, relatívne o 14,1 %, pričom priemer za SR bol 7,1 %).

Staršie osoby (vo veku 55 – 64 rokov) sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2014 podieľali 13,5 % a v dôsledku ich absolútneho medziročného prírastku (o 8,6 tis. osôb) sa ich podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2014 medziročne zvýšil o 0,3 p. b. V rámci ekonomicky aktívnych v uvedenej vekovej skupine vzrástol počet pracujúcich (o 9,2 tis. osôb) a poklesol počet nezamestnaných (o 0,5 tis. osôb).

V štruktúre ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa **vzdelania** najväčší podiel mali osoby s úplným stredným odborným vzdelaním (približne 33 %) a učňovským vzdelaním bez maturity (približne 30 %). Najvyššiu úroveň miery economickej aktivity v roku 2014 (nad 80 %) dosahovali osoby s vysokoškolským vzdelaním 2. a 3. stupňa, s učňovským vzdelaním s maturitou a s úplným stredným vzdelaním.

Tabuľka 2.3 Miera ekonomickej aktivity obyvateľov 15 – 64 rokov podľa stupňa dosiahnutého vzdelania v roku 2014

Stupeň vzdelania	v %			medziročná zmena v p. b.		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	70,3	77,6	62,9	0,5	0,4	0,5
v tom vzdelanie						
základné	28,5	31,9	25,5	0,3	0,4	0,1
stredné odborné (učňovské) bez mat.	76,3	82,7	66,9	-0,6	-1,2	0,2
stredné odborné (učňovské) s mat.	86,0	93,2	75,7	-3,4	-0,3	-7,6
úplné stredné všeobecné	47,2	51,1	44,7	-2,3	-3,5	-1,4
úplné stredné odborné	80,9	88,8	73,4	1,0	0,8	1,0
vyššie odborné	75,3	90,8	68,0	-2,6	5,7	-6,7
vysokoškolské – 1. stupeň	61,4	63,6	60,1	5,3	6,6	4,6
vysokoškolské – 2. stupeň	86,1	92,8	80,5	-0,5	-0,1	-0,9
vysokoškolské – 3. stupeň	87,0	95,2	76,7	2,9	2,7	5,5
bez školského vzdelania	2,0	1,6	2,6	2,0	1,6	2,6

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Jednotlivé kraje sa na celkovom počte ekonomicke aktívnych obyvateľov v roku 2014 podieľali v rozpätí od 10,9 % do 14,5 %. Najväčší počet ekonomicke aktívnych obyvateľov bol v Košickom a Prešovskom kraji (spolu 28,3 % z celkového počtu ekonomicke aktívnych obyvateľov). Najvyšší podiel pracujúcich z ekonomicke aktívnych obyvateľov mal Bratislavský kraj (94,0 %), najnižší bol v Banskobystrickom (81,7 %), Prešovskom (82,5 %) a Košickom kraji (84,4 %).

2.1.2 Vývoj zamestnanosti

Zamestnanosť možno sledovať na základe viacerých štatistických zisťovaní. Zisťovania sa odlišujú konceptom zamestnanosti, definíciami a metodikou zberu údajov.

Jednou z možností sledovania vývoja počtu pracujúcich resp. zamestnaných osôb sú **štatistiky Sociálnej poisťovne**. Sociálna poisťovňa je verejnoprávna inštitúcia, ktorá vykonáva sociálne poistenie, t.j. nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie (starobné a invalidné), úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti a výber, registráciu a postúpenie povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie. Vzhľadom na povinný charakter sociálneho poistenia a starobného dôchodkového sporenia, Sociálna poisťovňa disponuje údajmi o všetkých zamestnávateľoch a zamestnancoch, za ktorých sa platí poisťné na sociálne poistenie a povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie vrátane osôb pracujúcich na dohody o prácach mimo pracovného pomeru, ako aj o samostatne zárobkovo činných osobách. Definície zamestnávateľa, zamestnanca a samostatne zárobkovo činnnej osoby vychádzajú zo zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Štatistiky Sociálnej poisťovne neobsahujú údaje o príslušníkoch Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Národného bezpečnostného úradu, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Železničnej polície, Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchranej služby, colníkov, profesionálnych vojakoch ozbrojených síl, vojakoch mimoriadnej služby, ktorých sociálne zabezpečenie je upravené osobitným právnym predpisom. Takisto neeviduje obyvateľov SR pracujúcich v zahraničí, ani vykonávanie prác, na základe ktorých nevzniká povinnosť platenia sociálneho poistenia (napr. samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO), ktoré nedosahujú ustanovený príjem na vznik povinného sociálneho poistenia). Vývoj vykazovania pracujúcich v štatistikách Sociálnej poisťovne môže byť ovplyvnený legislatívnymi zmenami v oblasti sociálneho poistenia.

Štatistický úrad SR realizuje dve ďalšie zisťovania, ktorými je možné sledovať vývoj zamestnanosti a navzájom sa líšia metodikou zberu údajov.

Výberové zisťovanie pracovných síl realizované ŠÚ SR v domácnostiach poskytuje medzinárodne porovnateľné údaje o ekonomickej aktivite, zamestnanosti, nezamestnanosti a ďalších dôležitých

charakteristikách pracovnej sily obyvateľstva SR. Za pracujúceho je považovaná osoba vo veku od 15 rokov, ktorá v sledovanom týždni vykonávala aspoň jednu hodinu prácu za mzdu alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku (prácu na plný alebo kratší pracovný čas, dočasnú, príležitostnú alebo sezónnu prácu), vypomáhajúci členovia domácností podnikateľov vrátane osôb pracujúcich v zahraničí do jedného roka, dochádzajúcich za prácou v zahraničí, osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd a na platených aktivačných prácach. Za pracujúcu je považovaná aj osoba, ktorá v sledovanom týždni nepracovala pre chorobu, dovolenku, materskú dovolenku, školenie, zlé počasie, v dôsledku štrajku a výluky, s výnimkou osôb na dlhodobom neplatenom voľne a osôb na rodičovskej dovolenke.

Podniková štatistika o zamestnancoch realizovaná ŠÚ SR vychádza zo štatistických zisťovaní v podnikoch (podnikové výkazníctvo) a zachytáva všetky odvetvia ekonomickej činnosti. Za zamestnancov podľa podnikového výkazníctva sa považujú všetci zamestnanci, ktorí majú dohodnutý pracovný pomer na neurčitý čas alebo na určitú dobu (bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť), ktorí sú v pracovnom, služobnom, štátnozamestnaneckom alebo členskom pomere k zamestnávateľskej organizácii. Do počtu zamestnancov sa nezahŕňajú žiaci stredných odborných škôl vykonávajúcich odbornú prax (učni), osoby na materskej a rodičovskej dovolenke a osoby pracujúce na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, súkromní podnikatelia (resp. ich spoločníci), ktorí nemajú uzavretú pracovnú zmluvu v danej organizácii. Zamestnané osoby sú zamestnanci a podnikatelia.

2.1.2.1 Zamestnanosť v štatistikách Sociálnej poisťovne

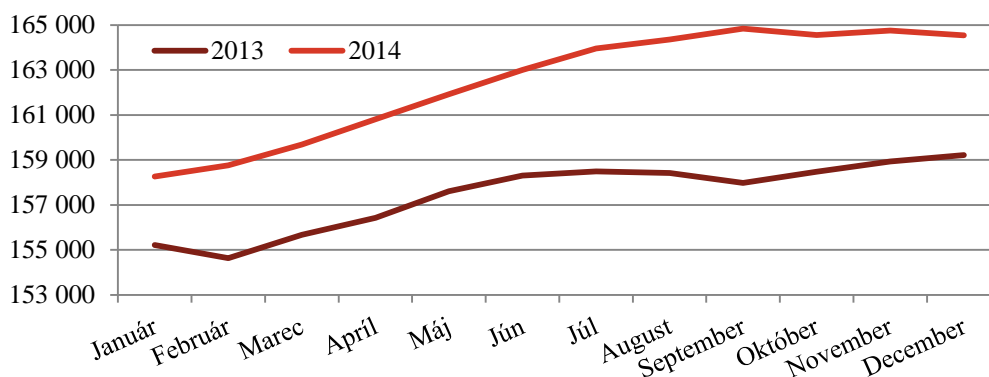
V roku 2014 Sociálna poisťovňa evidovala priemerne mesačne 162 455 zamestnávateľov, ktorí zamestnávali priemerne mesačne 1 750 652 zamestnancov v riadnom pracovnom pomere s pravidelným príjmom a 50 897 zamestnancov v riadnom pracovnom pomere s nepravidelným príjmom. Okrem riadnych pracovných zmlúv zamestnávatelia uzatvárali dohody o práci vykonávané mimo pracovného pomeru, ktorých počet dosiahol v roku 2014 v priemere mesačne 440 074.

Sociálna poisťovňa v roku 2014 evidovala priemerne mesačne 224 138 povinne sociálne poistených samostatne zárobkovo činných osôb.

V roku 2014 sa zmenil trend vo vývoji počtu zamestnávateľov a priemerný mesačný počet zamestnávateľov medziročne narástol o 3,18 % (o 5 006). Zároveň sa zrýchlil rast priemerného mesačného počtu riadnych zamestnaní s pravidelným príjmom, ktoré v roku 2014 narástli o 1,94 % (o 33 333). Čo sa týka priemerného mesačného počtu riadnych zamestnaní s nepravidelným príjmom, tento zaznamenal nárast o 8,11 % (o 3 818) a priemerný mesačný počet dohôd o práci mimo pracovného pomeru nárast o 7,89 % (o 32 164). Priemerný mesačný počet samostatne zárobkovo činných osôb poklesol o 4,98 % , t.j. o 11 759 osôb).

Nárast a zároveň opačný trend vo vývoji nastal aj v celkovom počte evidovaných poistných vzťahov. Celkovo v roku 2014 Sociálna poisťovňa evidovala v priemere za mesiac 2 465 761 poistných vzťahov, čo bolo o 57 557 viac poistných vzťahov ako v roku 2013 (o 2,39 %).

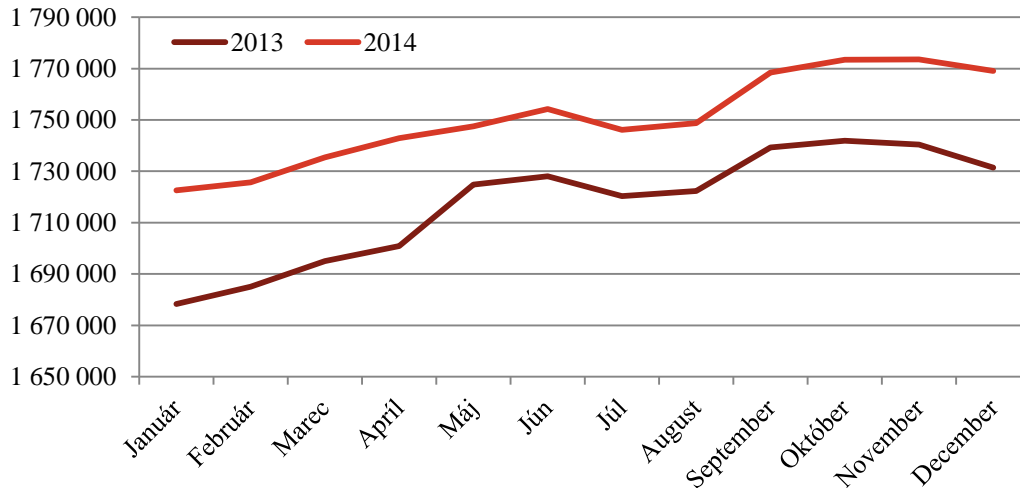
Graf 2.1 Počet zamestnávateľov evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2013 a 2014

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2014 Sociálna poisťovňa evidovala 164 547 zamestnávateľov, čo oproti decembru 2013 predstavuje nárast o 5 324 zamestnávateľov (o 2,34 %, nadpriemerný nárast oproti celoročnému).

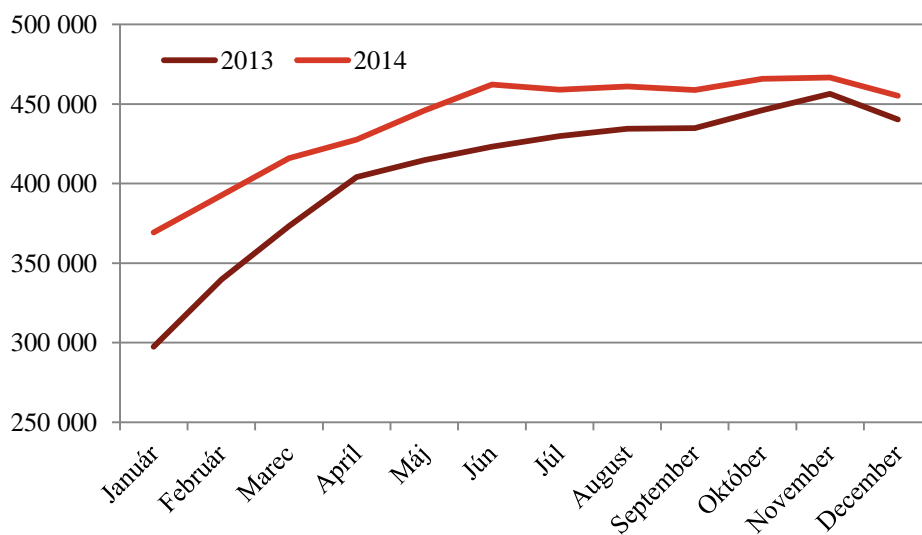
Graf 2.2 Počet riadnych zamestnaní s pravidelným príjmom evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2013 a 2014

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2014 Sociálna poisťovňa evidovala 1 769 079 zamestnaní s pravidelným príjmom, čo oproti decembru 2013 predstavuje nárast o 37 630 zamestnaní (o 2,17 %, nadpriemerný nárast oproti celoročnému).

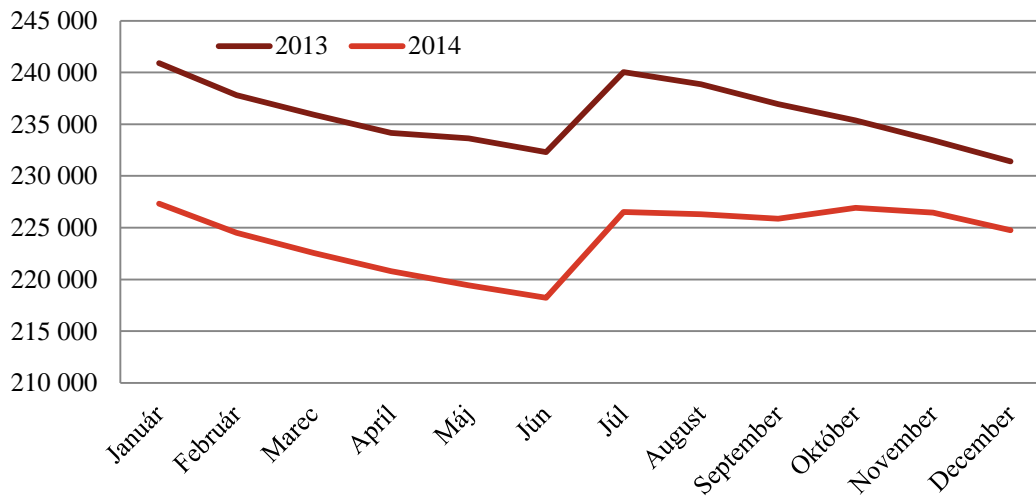
Graf 2.3 Počet riadnych dohôd evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2013 a 2014

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2014 Sociálna poisťovňa evidovala 455 211 riadnych dohôd, čo oproti decembru 2013 predstavuje nárast o 14 895 dohôd (o 3,38 %, podpriemerný nárast oproti celoročnému).

Graf 2.4 Počet samostatne zárobkovo činných osôb evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2013 a 2014

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2014 Sociálna poisťovňa evidovala 224 758 samostatne zárobkovo činných osôb, čo oproti decembru 2013 predstavuje pokles o 6 652 osôb (o 2,87 %, podpriemerný pokles oproti celoročnému).

2.1.2.2 Zamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl¹² ŠÚ SR

Vývoj zamestnanosti v jednotlivých štvrťrokoch 2014 bol charakteristický postupným *zrýchľovaním* jej medziročného rastu z 0,2 % v 1. štvrťroku na 2,7 % v 4. štvrťroku. Celkový priemerný počet pracujúcich sa v priemere za rok 2014 medziročne zvýšil o 33,7 tis. osôb, resp. o 1,4 % na 2 363,0 tis.

Z hľadiska postavenia v zamestnaní najvýraznejšie vzrástol počet zamestnancov (o 32,2 tis., resp. o 1,6 %). Mierne sa zvýšil počet podnikateľov (o 1,4 tis., resp. o 0,4 %), a to v dôsledku rastu počtu podnikateľov so zamestnancami (o 3,6 tis., resp. o 4,9 %). Počet podnikateľov bez zamestnancov medziročne poklesol (o 2,1 tis., resp. o 0,7 %). Počet vypomáhajúcich členov domácností vzrástol o 0,1 tis. na 1,8 tis.

Z hľadiska pohlavia vzrástol tak počet pracujúcich žien (o takmer 13 tis.), ako aj počet pracujúcich mužov (o približne 21 tis.).

V roku 2014 sa zvýšil podiel pracujúcich na *kratší pracovný čas*. Takúto možnosť práce využilo v priemere 5,2 % z celkového počtu zamestnancov (v roku 2013 to bolo 4,8 %). U žien bol tento podiel tradične vyšší (6,9 %) ako u mužov (3,9 %).

Z hľadiska veku rast zamestnanosti zaznamenali 5-ročné vekové skupiny od 15 do 24 rokov, vekové skupiny od 35 do 44 rokov a 55 a viac rokov. Vo vekových skupinách od 25 do 34 rokov a od 45 do 54 rokov počet pracujúcich medziročne poklesol.

Tabuľka 2.3 Pracujúci podľa veku v roku 2014 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2014/2013
Spolu	2 363,0	100,0	101,4
v tom veková skupina:			
15 – 19 rokov	8,4	0,4	115,1
20 – 24 rokov	140,2	5,9	102,6
25 – 29 rokov	286,3	12,1	99,8
30 – 34 rokov	313,0	13,2	96,2
35 – 39 rokov	367,7	15,6	104,0
40 – 44 rokov	326,3	13,8	106,1
45 – 49 rokov	296,0	12,5	99,8
50 – 54 rokov	283,3	12,0	99,5
55 – 59 rokov	255,0	10,8	102,3
60 – 64 rokov	73,2	3,1	104,9
65 a viac rokov	13,9	0,6	118,8

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Vývoj zamestnanosti *podľa vzdelania* je výsledkom vývoja na strane ponuky práce i dopytu po práci. V porovnaní s rokom 2013 výrazne vzrástol počet pracujúcich s úplným stredným odborným (učňovským) vzdelaním s maturitou. Najväčší relatívny pokles zaznamenala zamestnanosť v skupine osôb s úplným stredným všeobecným vzdelaním s maturitou.

Najväčší podiel na celkovej zamestnanosti mali osoby s úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou, so stredným odborným vzdelaním bez maturity a s vysokoškolským vzdelaním, ktoré sa v roku 2014 podieľali približne 85 % na celkovej zamestnanosti SR.

¹² Metodika VZPS je v súlade s medzinárodnými definíciami a odporúčaniami ILO a Eurostatu vrátane osôb na riadnej materskej dovolenke a pracujúcich v zahraničí do 1 roka

Tabuľka 2.4 Pracujúci podľa vzdelania v roku 2014 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2014/2013
Spolu	2 363,0	100,0	101,4
v tom vzdelanie:			
Základné	85,9	3,6	93,9
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	678,7	28,7	96,9
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	146,1	6,2	159,2
Úplné stredné všeobecné s maturitou	91,6	3,9	91,5
Úplné stredné odborné s maturitou	809,7	34,3	97,6
Vyššie odborné	24,6	1,0	95,3
Vysokoškolské	526,4	22,3	107,3
Bez vzdelania	0,1	0,0	-

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z **regionálneho hľadiska** medziročný rast počtu pracujúcich zaznamenali všetky kraje (v rozsahu od 0,1 % do 3,5 %) s výnimkou Trnavského.

Tabuľka 2.5 Pracujúci podľa krajov v roku 2014 (priemer za rok)

Kraj	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2014/2013
SR spolu	2 363,0	100,0	101,4
v tom:			
Bratislavský	315,6	13,4	100,1
Trnavský	261,6	11,1	99,9
Trenčiansky	270,2	11,4	102,6
Nitriansky	306,3	13,0	102,2
Žilinský	292,3	12,4	100,9
Banskobystrický	275,8	11,7	100,6
Prešovský	325,7	13,8	101,7
Košický	315,7	13,4	103,5

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z celkového počtu pracujúcich SR v roku 2014 **pracovalo v zahraničí**¹³ 134,0 tis. osôb. Počet krátkodobo pracujúcich v zahraničí sa medziročne znížil o 2,4 tis., resp. o 1,8 % a ich podiel na celkovej zamestnanosti SR sa znížil o 0,2 p. b. na 5,7 %. Najviac osôb, ktoré si našli prácu v zahraničí, bolo z Prešovského kraja. Z európskych krajín pracovali slovenskí občania najmä v Českej republike a v Rakúsku. Medzi migrantmi prevládali pracujúci v stavebníctve (30,3 %), v priemyselných odvetviach (21,5 %) a v zdravotníctve a sociálnych službách (18,4 %).

¹³ Išlo o krátkodobú zamestnanosť, t. j. osoby, ktoré pracovali v zahraničí do jedného roku vrátane časovo neobmedzenej dochádzky za prácou

Tabuľka 2.6 Vývoj zahraničnej pracovnej migrácie podľa krajov v roku 2014

Kraj	Pracujúci v zahraničí (v tis. osôb)	index 2014/2013	Podiel na SR (v %)	Podiel pracujúcich v zahraničí na celkovej zamestnanosti SR, resp. kraja (v %)
SR spolu	134,0	98,2	100,0	5,7
v tom:				
Bratislavský	5,9	77,6	4,4	1,9
Trnavský	4,8	72,7	3,6	1,8
Trenčiansky	8,6	75,7	6,4	3,2
Nitriansky	23,1	105,5	17,2	7,5
Žilinský	23,6	115,7	17,6	8,1
Banskobystrický	16,5	111,5	12,3	6,0
Prešovský	36,1	93,3	26,9	11,1
Košický	15,5	102,0	11,6	4,9

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z poklesu krátkodobej migrácie za prácou do zahraničia vyplýva, že celkový rast zamestnanosti v roku 2014 ovplyvnila zamestnanosť v domácej ekonomike, ktorá podľa údajov VZPS vzrástla o 1,7 %, resp. o 36,1 tis. osôb a dosiahla úroveň 2 229,0 tis. osôb.

Miera zamestnanosti osôb vo veku 20 – 64 rokov sa v porovnaní s rokom 2013 medziročne zvýšila o 0,9 p. b. na 65,9 % a to u oboch pohlaví (o 1 p. b. u mužov na 73,2 % a u žien o 0,8 p. b. na 58,6 %).

Z hľadiska veku najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosiahli 5-ročné vekové skupiny od 35 do 49 rokov (viac ako 80 %). U mužov špecifickú mieru zamestnanosti 80 % a viac dosiahli všetky 5-ročné vekové skupiny vo veku od 30 – 49 rokov, u žien bola špecifická miera zamestnanosti na úrovni 80 % a viac v 5-ročných vekových skupinách od 40 do 49 rokov (príloha ku kapitole 2, tabuľka 1).

V porovnaní s rokom 2013 poklesla špecifická miera zamestnanosti len v skupine obyvateľov vo veku 30 – 34 rokov (pokles o 1,6 p. b.). V ostatných vekových skupinách špecifická miera zamestnanosti medziročne vzrástla v rozsahu od 0,2 p. b. do 1,9 p. b., z toho najviac vo vekovej skupine 35 – 39 rokov (o 1,9 p. b.), 55 – 59 rokov (o 1,8 p. b.) a 20 – 24 rokov a 45 – 49 rokov (u oboch rovnako o 1,6 p. b.).

Špecifická **miera zamestnanosti mladých ľudí (vo veku 15 – 24 rokov)** dosiahla priemernú úroveň 21,8 % (v roku 2013 to bolo 20,4 %), u mužov 26,9 % a u žien 16,5 %. V porovnaní s rokom 2013 sa zvýšila o 1,4 p. b., pričom jej rast bol výraznejší u mužov (o 2,4 p. b.) ako u žien (o 0,3 p. b.).

Špecifická **miera zamestnanosti starších (vo veku 55 – 64 rokov)** dosiahla úroveň 44,8 % (53,2 % u mužov a 37,2 % u žien) a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšila celkovo o 0,8 p. b., pričom vzrástla len u žien (o 1,5 p. b.), u mužov sa znížila o 0,1 p. b. (príloha ku kapitole 2, tabuľka 1).

Z hľadiska vzdelania najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosiahla skupina obyvateľov s úplným stredným odborným (učňovským) vzdelaním s maturitou (76,1 %) a s vysokoškolským vzdelaním (75,8 %). V porovnaní s úrovňou za SR spolu nadpriemernú úroveň miery zamestnanosti (70 % a viac) mali aj osoby s úplným stredným odborným vzdelaním a s vyšším odborným vzdelaním. Naopak, najnižšia (15,8 %) bola špecifická miera zamestnanosti osôb so základným vzdelaním (príloha ku kapitole 2, tabuľka 1).

V rámci jednotlivých regiónov najvyššiu mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov dosiahol Bratislavský kraj (74,9 %). Na druhej strane najnižšiu mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov mal Košický kraj (61,5 %). V porovnaní s rokom 2013 sa miera zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov mierne znížila len v Bratislavskom a Trnavskom kraji, kým v ostatných krajoch sa zvýšila v rozsahu od 0,5 p. b. do 2,1 p. b.

V dôsledku tohto vývoja pokračovala tendencia znižovania medziregionálnych rozdielov v úrovni miery zamestnanosti. Oproti predchádzajúcemu roku sa rozdiel medzi najvyššou a najnižšou mierou

zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov v krajoch znížil (z 15,6 p. b. v roku 2013 na 13,4 p. b. v roku 2014).

**Tabuľka 2.7 Miera zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov podľa krajov
(priemer za rok v %)**

Kraj	Miera zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov		Zmena 2014/2013 (v p. b.)
	rok 2013	rok 2014	
SR spolu	65,0	65,9	0,9
Bratislavský	75,0	74,9	-0,1
Trnavský	69,6	69,4	-0,2
Trenčiansky	66,1	67,9	1,8
Nitriansky	65,1	66,7	1,6
Žilinský	63,8	64,3	0,5
Banskobystrický	62,7	63,2	0,5
Prešovský	61,6	62,3	0,7
Košický	59,4	61,5	2,1

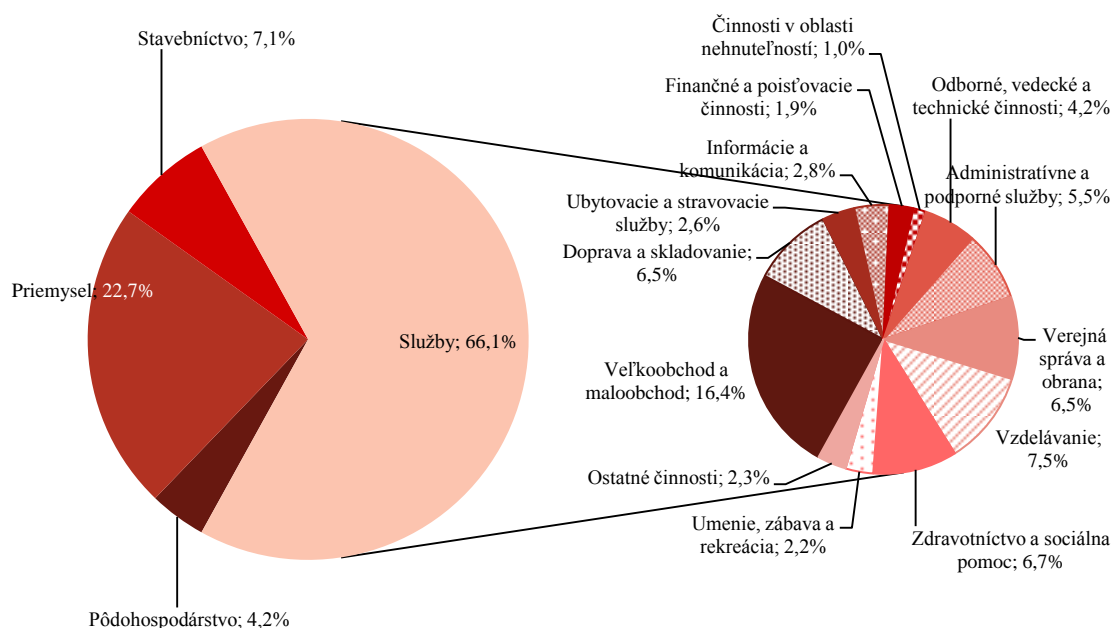
Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

2.1.2.3 Zamestnanosť podľa štatistického výkazníctva ŠÚ SR

Podľa štvrťročného podnikového výkazníctva priemerný počet zamestnaných osôb v hospodárstve SR za rok 2014 dosiahol 2 204,6 tis. osôb. V porovnaní s rokom 2013 zaznamenal rast o 1,3 %, čo v absolútnom vyjadrení predstavovalo prírastok 28,6 tis. osôb.

Pokiaľ ide o **odvetvovú štruktúru**, z celkového počtu zamestnaných osôb SR v roku 2014 pracovalo v pôdohospodárstve 4,2 % (rovnako ako v roku 2013), v priemysle 22,7 % (oproti roku 2013 zvýšenie o 0,1 p. b.), v stavebníctve 7,1 % (v roku 2013 to bolo 7,3 %) a v sektore služieb 66,1 % (65,9 % v roku 2013). V rámci sektora služieb najväčší podiel na celkovej zamestnanosti malo odvetvie veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel (24,8 %), ktorý sa oproti roku 2013 znížil o 0,1 p. b. (tabuľka 2 v prílohe ku kapitole 2)

Graf 2.5 Podiel zamestnancov podľa odvetvovej štruktúry – rok 2014

Zdroj: ŠÚ SR

V roku 2014 nedošlo k výraznejším posunom v štruktúre zamestnanosti **podľa veľkosti podnikov**. V porovnaní s rokom 2013 sa zvýšila zamestnanosť vo všetkých kategóriách podnikov s menej než 500 zamestnancami aj v podnikoch s viac než 1 000 zamestnancami (v rozsahu od 1,4 % do 3,8 %), v podnikoch s 500 – 999 zamestnancami a u živnostníkov sa zamestnanosť znížila. Malé a stredné podniky vrátane živnostníkov sa v roku 2014 podieľali na celkovej zamestnanosti SR 70,4 %, čo bol takmer rovnaký podiel ako v roku 2013.

Tabuľka 2.8 Zamestnanosť podľa veľkosti podnikov (priemer za rok)

Počet zamestnancov	2013			2014		
	Osoby	Index 2013/2012	Podiel v %	Osoby	Index 2014/2013	Podiel v %
0 – 19	315 697	94,2	14,5	325 814	103,2	14,8
20 – 49	199 742	109,2	9,2	204 973	102,6	9,3
50 – 249	366 940	98,1	16,9	379 596	103,4	17,2
250 – 499	135 802	97,8	6,2	140 964	103,8	6,4
500 – 999	143 641	102,2	6,6	140 036	97,5	6,4
1 000 a viac	366 483	100,0	16,8	371 763	101,4	16,9
Živnostníci (odhad)	647 750	99,2	29,8	641 500	99,0	29,1
Spolu	2 176 053	99,3	100,0	2 204 646	101,3	100,0

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2013, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2014

Ku koncu roku 2014 Štatistický úrad SR registroval 369 514 **fyzických osôb – podnikateľov**, v tom bolo 337 182 živnostníkov (fyzické osoby bez zamestnancov), 24 483 osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a 7 849 samostatne hospodáriacich roľníkov. V porovnaní s rokom 2013 sa ich celkový počet znížil o 12 699 osôb, resp. o 3,3 %, najmä v dôsledku nižšieho počtu živnostníkov (o 15 527 osôb). Naopak, vzrástol počet osôb podnikajúcich formou slobodných povolání o 2 558 a počet samostatne hospodáriacich roľníkov o 270 osôb.

Počet živnostníkov sa medziročne znížil vo všetkých odvetviach pri najvýraznejšom poklese v doprave a skladovaní o 32 %.

V roku 2014 bolo podľa údajov Štatistického úradu SR 40 786 **zamestnancov so zdravotným postihnutím**, t. j. 3,2 % z celkového priemerného evidenčného počtu zamestnancov v SR (údaje z podnikového výkazníctva, bez malých organizácií do 19 zamestnancov, ktoré majú ročnú produkciu nižšiu ako 5 mil. eur). Oproti roku 2013 sa ich počet zvýšil o 8,0 % (o 3 008 osôb). Podiel zamestnancov so zdravotným postihnutím na celkovej zamestnanosti vzrástol oproti predchádzajúcemu roku o 0,1 p. b.

2.1.2.4 Voľné pracovné miesta

V roku 2014 bolo v hospodárstve SR podľa štatistického výkazníctva ŠÚ SR k dispozícii v priemere 16 046 voľných pracovných miest. V porovnaní s rokom 2013 ich počet vzrástol o 6,6 % (absolútne o 998 miest). **V relatívnom vyjadrení** najvýraznejší medziročný rast počtu voľných pracovných miest bol v odvetviach odborné, vedecké a technické činnosti (o 144,3 %), pôdohospodárstvo (o 53,4 %), finančné a poisťovacie činnosti (o 37,1 %), priemysel (o 31,9 %), doprava a skladovanie (o 22,6 %) a stavebníctvo (o 21,0 %). Zvýšenie počtu voľných pracovných miest zaznamenali aj odvetvia veľkoobchod, maloobchod, oprava motorových vozidiel a vzdelávanie. V ostatných odvetviach bol počet voľných pracovných miest v roku 2014 nižší ako pred rokom, pričom najintenzívnejší pokles bol v administratívnych službách (o 62,4 %).

V absolútnom vyjadrení najviac voľných pracovných miest pribudlo v priemyselnej výrobe (576) a v odvetví odborné, vedecké a technické činnosti (491). Naopak, výrazný úbytok voľných pracovných miest zaznamenalo odvetvie administratívne a podporné služby (o 257), zdravotníctvo a sociálna pomoc (o 246 miest).

Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2014 najviac voľných pracovných miest v Bratislavskom kraji (8 343, čo predstavovalo 52 % z celkového priemerného počtu voľných pracovných miest v SR). V ostatných krajoch sa ich počet pohyboval od 936 (Trenčiansky kraj) do 1 449 (Banskobystrický kraj). Vo väčšine krajov (okrem Prešovského a Košického) bol počet voľných pracovných miest vyšší ako pred rokom.

Tabuľka 2.9 Voľné pracovné miesta v roku 2014 podľa krajov (priemer za rok)

Kraj	Voľné pracovné miesta		Index 2014/2013
	Počet	Podiel na SR (v %)	
SR spolu	16 046	100,0	106,6
v tom:			
Bratislavský	8 343	52,0	102,2
Trnavský	1 144	7,1	135,7
Trenčiansky	936	5,8	124,6
Nitriansky	1 044	6,5	130,3
Žilinský	1 054	6,6	125,2
Banskobystrický	1 449	9,0	111,5
Prešovský	1 085	6,8	88,6
Košický	991	6,2	88,2

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2014

2.1.3 Vývoj nezamestnanosti

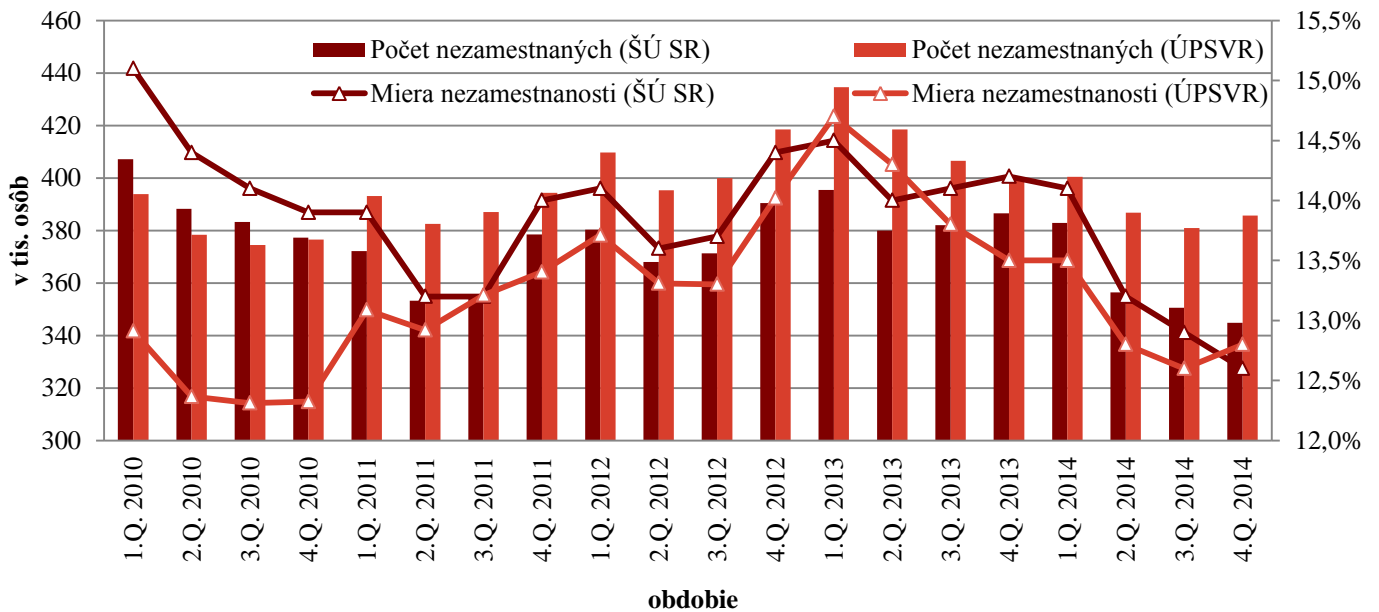
Podobne ako zamestnanosť aj nezamestnanosť možno sledovať na základe viacerých prístupov, ktoré sa konceptuálne odlišujú.

Metodika nezamestnanosti *na základe evidencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny* sa významne odlišuje od metodiky nezamestnanosti na základe VZPS, zachytáva odlišnú populáciu z dôvodu rozdielnej definície nezamestnaného, závisí od motivácie evidovať sa, ako aj od legislatívnych podmienok evidencie. Hoci nie je medzinárodne porovnateľná, poskytuje administratívne údaje, ktorých vykazovanie je možné na mesačnej báze a na najnižšej administratívno-územnej úrovni.

Výberové zisťovanie pracovných síl realizované ŠÚ SR v domácnostiach zachytáva nezamestnaných podľa definície Medzinárodnej organizácie práce ako osoby vo veku od 15 rokov, ktoré súčasne spĺňajú nasledujúce tri podmienky:

1. v referenčnom týždni nemali žiadnu platenú prácu;
2. v posledných štyroch týždňoch si aktívne hľadali prácu alebo si prácu našli a do zamestnania nastúpia najneskôr do 3 mesiacov a zároveň
3. sú schopné nastúpiť do práce najneskôr do dvoch týždňov.

Graf 2.2 Porovnanie vývoja nezamestnanosti podľa evidencie ŠÚ SR a ÚPSVR

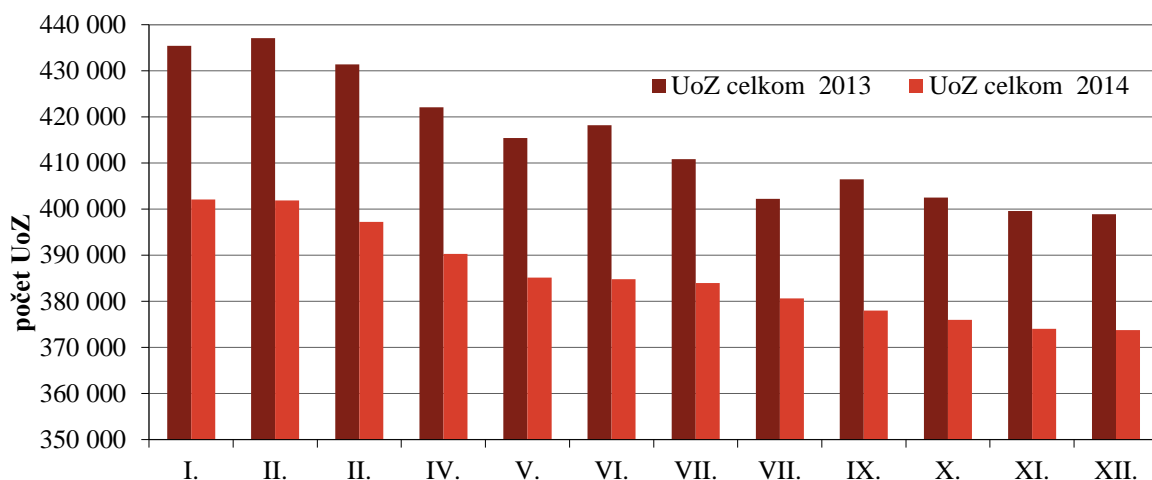

ŠÚ SR (VZPS), ÚPSVR

2.1.3.1 Nezamestnanosť podľa evidencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny

V roku 2014 bolo v SR *priemerne evidovaných 385 661 uchádzačov o zamestnanie* (ďalej aj „UoZ“). Vývoj evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých mesiacoch charakterizoval pozitívny klesajúci trend počas celého roka. Počet evidovaných nezamestnaných bol v každom mesiaci nižší ako v rovnakom mesiaci predchádzajúceho roka, a to aj u mužov aj u žien. Keď zoberieme do úvahy sezónne výkyvy, počet UoZ sa v priebehu roka 2014 znižoval aj medzimesačne. V porovnaní s rokom 2013 počet UoZ priemerne mesačne poklesol o 29 345 osôb, t. j. o 7,07 % (v roku 2013 bolo priemerne evidovaných 415 006 UoZ). K znižovaniu nezamestnanosti prispelo aj adresné využívanie nástrojov aktívnej politiky trhu práce spolu s individuálnym prístupom ku klientom, a to aj vďaka účinnému realizovaniu projektov podporených z európskych štrukturálnych fondov.

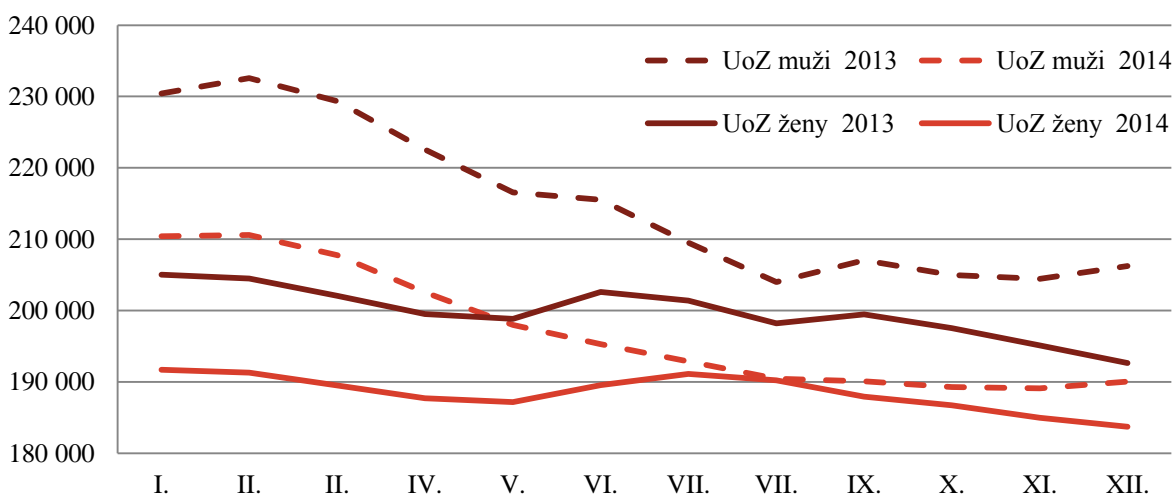
Graf 2.6 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2013 a 2014

Zdroj: ÚPSVR

Z celkového priemerného počtu UoZ bolo v evidenciách 188 464 žien (48,87 %), čo v porovnaní s rokom 2013 (priemerne 199 735 žien) predstavovalo pokles o 11 271 osôb, resp. o 5,64 %. Najvyšší podiel žien na celkových počtoch UoZ v roku 2014 bol v Nitrianskom kraji (52,76 %), v ostatných krajoch sa podiel pohyboval v rozmedzí od 46,09 % (Prešovský kraj) do 52,50 % (Trnavský kraj).

Graf 2.7 Vývoj počtov nezamestnaných mužov a žien v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2013 a 2014

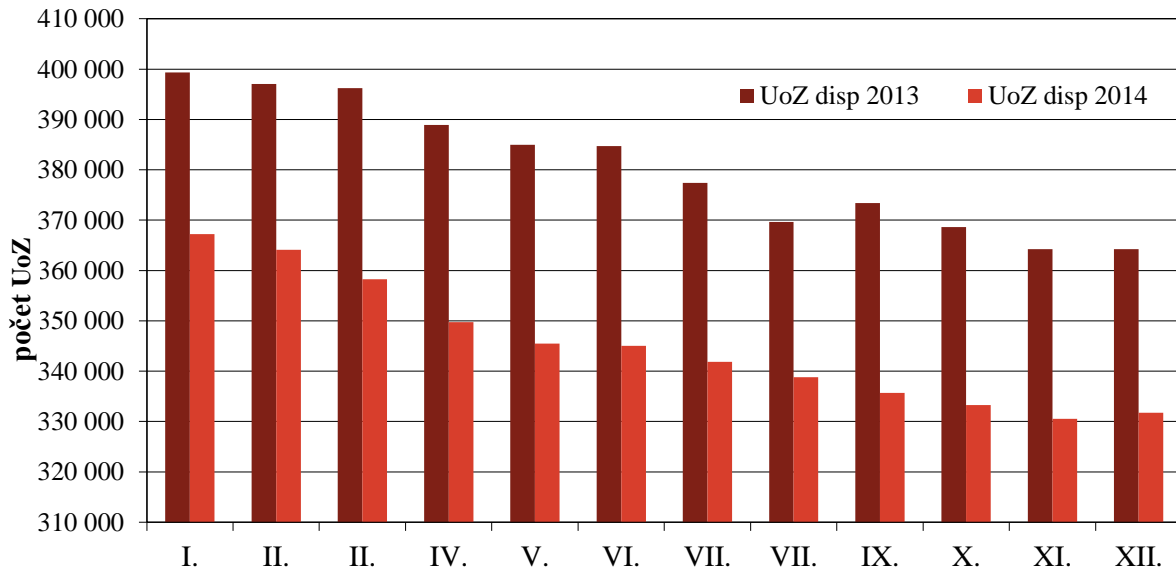

Zdroj: ÚPSVR

Priemerný počet disponibilných¹⁴ UoZ dosiahol v roku 2014 počet 345 149 osôb. V medziročnom porovnaní je to pokles o 35 590 osôb, t.j. o 9,35 % (v roku 2013 bolo evidovaných v priemere 380 739 UoZ).

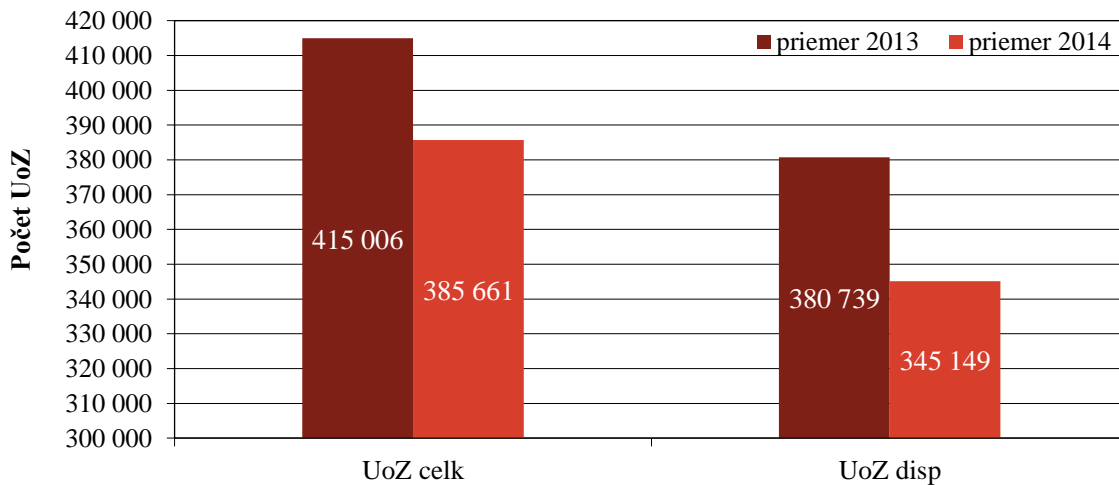
¹⁴ Disponibilný UoZ je UoZ, ktorý bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta môže nastúpiť do pracovného pomeru. Ide o evidovaného nezamestnaného, na strane ktorého nie je žiadna objektívna prekážka pre prijatie do zamestnania.

Graf 2.8 Vývoj počtu disponibilných uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2013 a 2014

Zdroj: ÚPSVR

Graf 2.9 Porovnanie priemerných počtov uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2013 a 2014

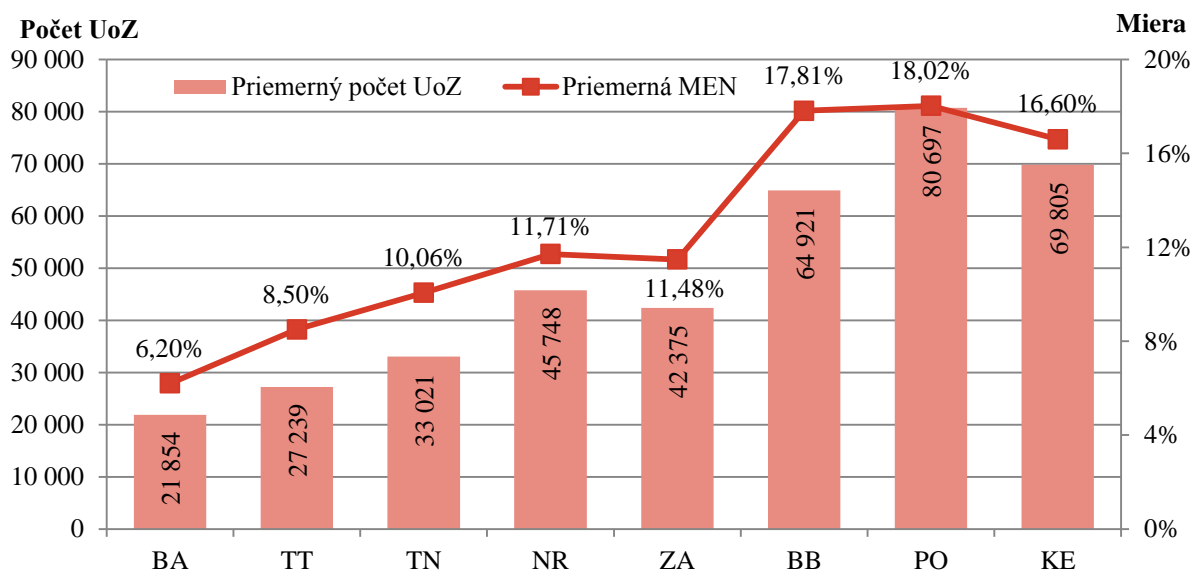

Zdroj: ÚPSVR

Miera evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých kvartáloch počas roka postupne klesala, vo všetkých kvartáloch roku 2014 bola nižšia ako v roku 2013. V priemere za rok 2014 dosiahla úroveň 12,79 % (priemerný medziročný pokles o 1,32 p. b.).

Z regionálneho hľadiska za rok 2014 najvyššia úroveň priemernej miery evidovanej nezamestnanosti bola zaznamenaná v Prešovskom kraji (18,02 %) a najnižšia v Bratislavskom kraji (6,20 %). Úroveň celoslovenského priemeru miery evidovanej nezamestnanosti (12,79 %) bola okrem Prešovského kraja prekročená v Banskobystrickom kraji s ročným priemerom 17,81 % a v Košickom kraji s ročným priemerom 16,60 %.

Graf 2.10 Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti a priemerný počet UoZ v krajoch SR v roku 2014

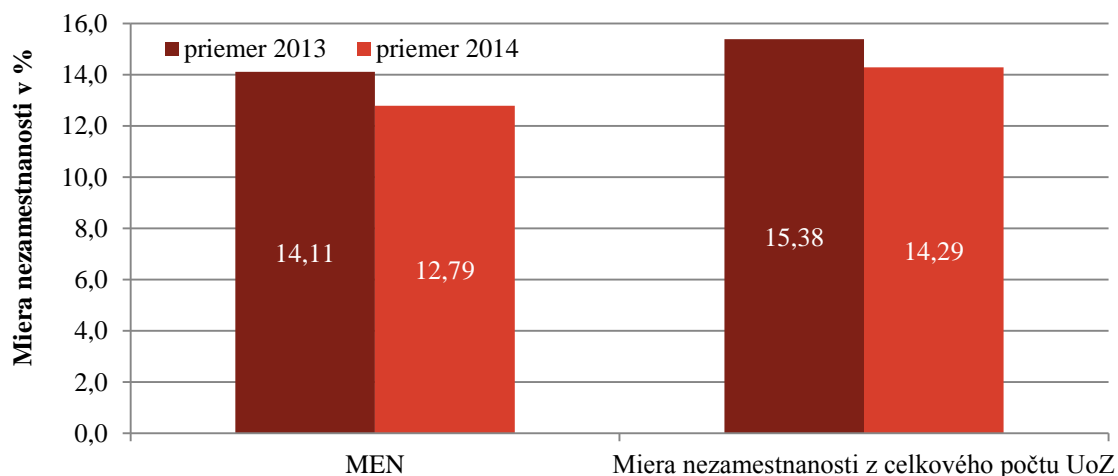

Zdroj: ÚPSVR

Vo všetkých krajoch SR, s výnimkou Bratislavského (nezmenená hodnota na úrovni 6,20 %) bol dosiahnutý medziročný pokles priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v rozpätí od 0,94 p. b. v Trenčianskom kraji do 2,02 p. b. v Prešovskom kraji. Medziročný pokles priemernej miery evidovanej nezamestnanosti, vyšší ako priemer za SR (1,32 p. b.), bol zaznamenaný v štyroch krajoch: Nitrianskom (o 1,94 p. b.), Banskobystrickom (o 1,39 p. b.), Prešovskom (o 2,02 p. b.) a Košickom (o 1,69 p. b.). V Trnavskom kraji bol zaznamenaný pokles o 1,12 p.b. a v Žilinskom kraji o 1,23 p.b.

Miera nezamestnanosti vypočítaná z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie dosiahla v priemere za rok 2014 úroveň 14,29 %, čo predstavovalo oproti roku 2013 pokles o 1,09 p. b. (v roku 2013 15,38 %).

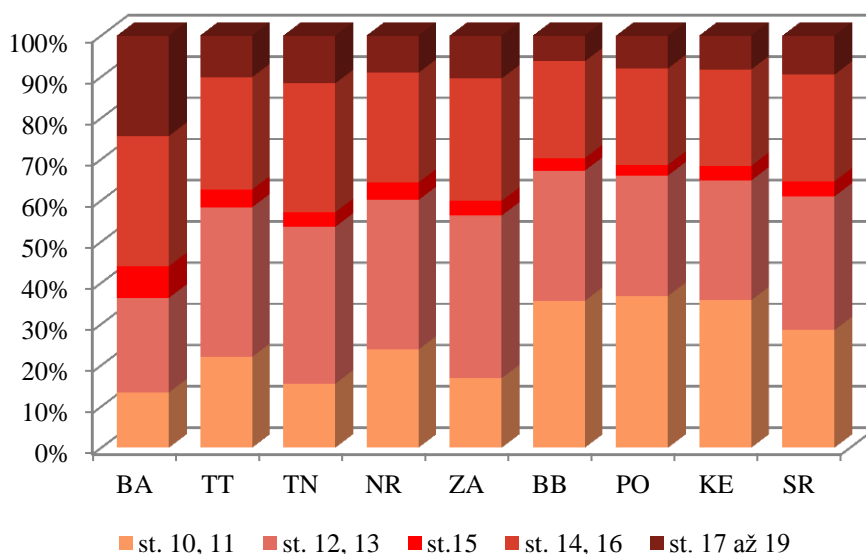
Graf 2.11 Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti a miera nezamestnanosti z celkového počtu UoZ v SR v rokoch 2013 a 2014

Zdroj: ÚPSVR

Štruktúra UoZ podľa vzdelania¹⁵ sa v roku 2014 v porovnaní s minulými rokmi nezmenila. Priemerný ročný počet bol už tradične najvyšší u UoZ so stredným odborným vzdelaním (vrátane nižšieho stredného odborného vzdelania, t.j. stupeň 12 a 13), v počte 125 116 osôb a v percentuálnom vyjadrení 32,44 % a s najvyšším základným vzdelaním (stupeň 10 a 11) v počte 109 936 osôb a v percentuálnom vyjadrení 28,51 %. Nasleduje skupina UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním (st. 14), v počte 98 253 osôb a s podielom 25,48 %. Menej početnú skupinu tvorili vysokoškolsky vzdelaní UoZ (st. vzdelania 17, 18 a 19) v počte 36 613 a s podielom 9,49 %, pričom najviac bolo UoZ s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa, v počte 29 412 osôb a s podielom 7,63 %. Najmenšie zastúpenie mali UoZ s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa, s priemerným počtom 727 osôb a s podielom 0,19 %. K najmenej početným skupinám patrili aj UoZ s vyšším odborným vzdelaním (st. vzdelania 16) s počtom 1 608 a s podielom 0,42 % a UoZ s úplným stredným všeobecným vzdelaním (st. vzdelania 15) s počtom 14 007 a podielom 3,63 %.

Graf 2.12 Podiel UoZ podľa stupňa vzdelania v krajoch SR v roku 2014

Zdroj: ÚPSVR

Z regionálneho hľadiska bolo v troch krajoch najviac nezamestnaných evidovaných uchádzačov so základným alebo neukončeným základným vzdelaním (st. vzdelania 10, 11). V Košickom kraji ich bolo 35,79 %, Prešovskom 36,82 % a v Banskobystrickom kraji 35,64 %. V Žilinskom (39,42 %), Trenčianskom (38,03 %), Trnavskom (36,28 %) a v Nitrianskom kraji (36,27 %) sa na nezamestnanosti najvyšším počtom podieľali UoZ s nižším stredným a so stredným odborným vzdelaním (st. vzdelania 12, 13). Najvyšším podielom (31,54 %) sa na počte evidovaných nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie v Bratislavskom kraji podieľali stredoškolsky vzdelané osoby so st. vzdelania 14 a 16, t.j. UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním a vyšším odborným vzdelaním. Z hľadiska medziročného porovnania si zastúpenie jednotlivých vzdelanostných skupín UoZ v krajoch zachovalo rovnaké pozície.

Z hľadiska vekovej štruktúry v roku 2014 boli najpočetnejšou skupinou medzi UoZ osoby vo veku 20 – 24 rokov (55,6 tis. osôb), pričom tvorili 14,41 % zo všetkých UoZ. Spolu s vekovou skupinou 15 – 19 ročných UoZ ich podiel predstavoval 17,74 % (68,4 tis. osôb). Druhou

¹⁵ stupeň vzdelania

10 Neukončené základné vzdelanie	15 Úplné stredné všeobecné vzdelanie
11 Základné vzdelanie	16 Vyššie odborné vzdelanie
12 Nižšie stredné odborné vzdelanie	17 Vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa
13 Stredné odborné vzdelanie	18 Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
14 Úplné stredné odborné vzdelanie	19 Vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa
N/A neurčené	

najpočetnejšou skupinou s počtom 49,5 tis. osôb a podielom 12,83 % boli UoZ vo veku 25–29 rokov, nasledovala skupina osôb vo veku 35 – 39 rokov s počtom 46,7 tis. osôb a podielom 12,12 %.

Tabuľka 2.10 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku v krajoch SR v roku 2014 (v %)

Územie (kraje SR)	v tom								
	15-24r.	25-29r.	30-34r.	35-39r.	40-44r.	45-49r.	50-54r.	55-59r.	nad 60r.
Bratislavský	15,04	14,15	12,56	13,23	9,92	9,09	10,72	12,90	2,39
Tmavský	18,67	12,44	11,44	12,31	10,37	9,92	11,08	12,25	1,52
Trenčiansky	18,39	12,88	10,29	11,23	9,73	10,40	12,01	13,29	1,79
Nitriansky	15,85	11,83	10,99	12,24	10,95	10,79	12,44	13,22	1,68
Žilinský	19,71	12,34	10,22	11,14	10,54	10,82	11,58	11,93	1,72
Banskobystrický	16,45	12,14	11,39	12,56	11,06	11,26	11,82	11,88	1,45
Prešovský	19,81	13,66	11,77	11,88	11,00	10,49	10,62	9,43	1,35
Košický	16,78	13,17	12,17	12,50	11,28	10,98	11,23	10,38	1,52
Slovensko	17,74	12,83	11,41	12,12	10,79	10,65	11,41	11,47	1,59

Zdroj: ÚPSVR

Z hľadiska dĺžky evidencie v roku 2014 dosiahol priemerný počet UoZ s dobou evidencie nad 12 mesiacov 209 495 osôb, pričom tento počet medziročne klesol o 4 097 osôb (o 1,92 %). Podiel evidovaných nad 12 mesiacov na celkovom počte UoZ vzrástol o 2,85 p. b. na 54,32 %, nakoľko priemerný počet evidovaných UoZ do 12 mesiacov medziročne klesol výraznejšie, konkrétne o 25 249 osôb (12,54 %). Počet UoZ evidovaných nad 48 mesiacov sa medziročne zvýšil o 5,83 % na 74 865 osôb a predstavoval 19,41 % z celkového počtu UoZ. Z evidovaných do 48 mesiacov bolo najviac UoZ v kategórii do 3 mesiacov, pričom predstavovali 62 117 osôb, s podielom 16,11 %. Medziročný pokles počtu UoZ nastal vo všetkých skupinách UoZ okrem UoZ evidovaných 31 – 36 mesiacov, 37– 42 mesiacov a nad 48 mesiacov.

Najvyšší priemerný počet UoZ žien v roku 2014 bol v skupine evidovaných nad 48 mesiacov, a to 39 809 osôb (21,12 %). Druhý najvyšší počet UoZ žien bol dosiahnutý v skupine evidovaných do 3 mesiacov, a to 28 981 osôb (15,38 %).

Priemerná dĺžka evidencie UoZ v roku 2014 v porovnaní s rokom 2013 (17,43 mesiacov) poklesla na 17,39 mesiaca.

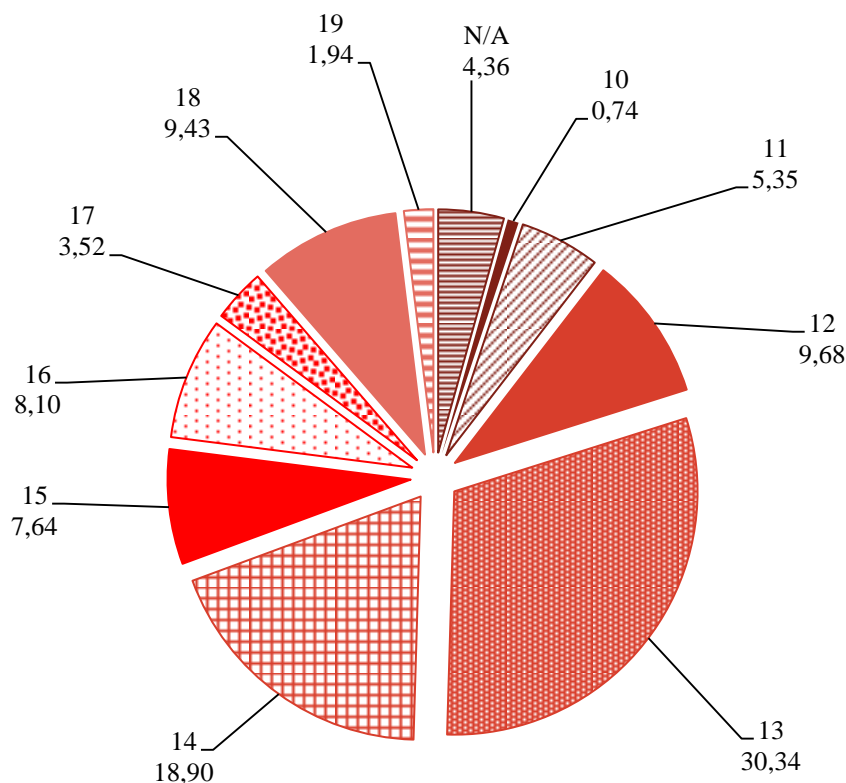
Tabuľka 2.11 Priemerný počet uchádzačov o zamestnanie podľa dĺžky evidencie v mesiacoch v roku 2014 podľa regiónov SR (v osobách)

Územie (kraje SR)	spolu	do 3 mes.	4-6 mes.	7-9 mes.	10-12 mes.	13-18 mes.	19-24 mes.	25-30 mes.	31-36 mes.	37-42 mes.	43-48 mes.	nad 48 mes.
Bratislavský	21 854	5 025	4 321	2 815	1 922	2 431	1 590	1 033	751	583	398	986
Tmavský	27 239	5 919	4 838	3 250	2 251	2 926	1 968	1 385	1 009	857	585	2 251
Trenčiansky	33 021	6 674	5 230	3 551	2 568	3 545	2 587	1 855	1 364	1 116	847	3 685
Nitriansky	45 748	7 940	6 646	4 552	3 375	4 792	3 593	2 730	2 116	1 804	1 352	6 848
Žilinský	42 375	7 874	6 460	4 462	3 349	4 671	3 429	2 495	1 810	1 501	1 121	5 205
Banskobystrický	64 921	8 686	7 053	5 118	3 913	5 857	4 786	3 934	3 034	2 534	2 001	18 005
Prešovský	80 697	10 767	8 861	6 443	5 109	7 527	6 184	5 239	4 044	3 354	2 684	20 486
Košický	69 805	9 232	7 797	5 737	4 429	6 586	5 371	4 322	3 466	3 013	2 454	17 400
Slovensko	385 661	62 117	51 207	35 926	26 916	38 334	29 508	22 991	17 595	14 761	11 441	74 865

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2014 bolo na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej aj „úrad PSVR“) nahlásených v priemere mesačne 8 318 **voľných pracovných miest (VPM)** na trhu práce, čo predstavuje medziročný nárast o 2 642 VPM mesačne. **Z pohľadu dopytu podľa ukončeného vzdelania** bolo v roku 2014 najviac voľných pracovných miest požadujúcich stredné odborné vzdelanie (2 524 VPM, t. j. 30,34 %) a úplné stredné odborné vzdelanie (1 572 VPM, t. j. 18,90 %). S najnižším počtom boli k dispozícii miesta pre UoZ s neukončeným základným vzdelaním (61 VPM a 0,74 % podiel) a s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa (161 VPM a 1,94 % podiel).

Graf 2.13 Podiel VPM v roku 2014 podľa požiadaviek na vzdelanie

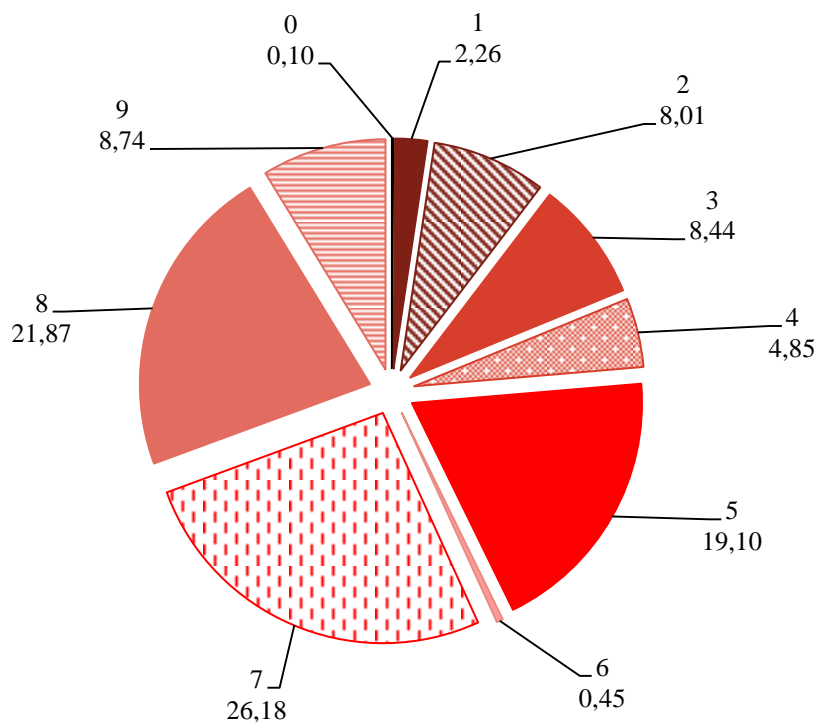

Zdroj: ÚPSVR; Stupeň vzdelania je definovaný v poznámke pod čiarou pod číslom 15

Z regionálneho hľadiska bolo najviac VPM pre UoZ so stredným odborným vzdelaním v Prešovskom kraji (668 VPM) a najmenej v Košickom kraji (125 VPM). Najvyšší počet VPM pre UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním bol opäť v Prešovskom kraji (303 VPM) nasledoval Trnavský kraj (236 VPM), najmenej ich bolo v Trenčianskom kraji (113 VPM).

Podľa klasifikácie SK ISCO-08¹⁶ bolo v roku 2014 v priemere na úrady PSVR nahlásených najviac VPM pre kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov (2 178 VPM, t. j. 26,18 %), pre operátorov a montérov strojov a zariadení (1 819 VPM, t.j. 21,18 %) a pre pracovníkov v službách a obchode (1 589 VPM, t.j. 19,10 %). Najmenej VPM bolo nahlásených pre pracovníkov skupiny poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybárstvo (37 VPM, t.j. 0,45 %).

Graf 2.14 Podiel VPM v roku 2014 podľa SK ISCO-08

Zdroj: ÚPSVR

Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2014 v priemere za mesiac najviac VPM v Bratislavskom kraji (1 549 VPM) a Prešovskom kraji (1 460 VPM). Najmenej VPM ponúkal Košický kraj (672 VPM). Z pohľadu požadovanej profesie, najviac VPM bolo pre kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov, z toho najviac (649 VPM) v Prešovskom kraji. Druhou najpožadovanejšou skupinou boli operátori a montéri strojov a zariadení. Z tejto skupiny najviac VPM ponúkali v Trnavskom kraji (426 VPM) a v Bratislavskom kraji (384 VPM).

¹⁶ SK ISCO-08

- 1 Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci
- 2 Špecialisti
- 3 Technici a odborní pracovníci
- 4 Administratívni pracovníci
- 5 Pracovníci v službách a obchode
- 6 Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve
- 7 Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci
- 8 Operátori a montéri strojov a zariadení
- 9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci
- 0 Príslušníci ozbrojených síl

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie

- a) Za znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie sa na účely zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov považujú: občan mladší ako 26 rokov veku, ktorý ukončil príslušným stupňom vzdelania sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie nemal pravidelné platené zamestnanie
- b) občan starší ako 50 rokov veku
- c) občan vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov (ďalej len "UoZ v evidencii nad 12 mesiacov") Do 1.5.2013 išlo o občana vedeného v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 12 mesiacov z predchádzajúcich 16 mesiacov.
- d) občan, ktorý dosiahol vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie
- e) občan, ktorý najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie nemal pravidelné platené zamestnanie
- f) štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bol udelený azyl alebo ktorému bola poskytnutá doplnková ochrana
- g) občan, ktorý žije ako osamelá dospelá osoba s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na jeho starostlivosť alebo starajúca sa aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky
- h) občan so zdravotným postihnutím.

Ide o definovanie občanov, ktorí vzhľadom na vek, dĺžku vedenia v evidencii uchádzačov o zamestnanie, nedostatok praxe, zdravotný stav, stratu schopnosti vykonávať svoje doterajšie zamestnanie, rodinné dôvody alebo postavenie v spoločnosti ťažšie nachádzajú uplatnenie na trhu práce a preto potrebujú zvýšenú starostlivosť.

**Tabuľka 2.12 Priemerný počet znevýhodnených uchádzačov v roku 2014 podľa regiónov SR
(v osobách)**

Znevýhodnení UoZ podľa § 8 zák. č. 5/2004 Zb.								
Územie	písm. a)	písm. b)	písm. c)	písm. d)	písm. e)	písm. f)	písm. g)	písm. h)
Bratislavský kraj	1 698	5 673	7 771	3 406	12 134	0	132	405
Trnavský kraj	2 382	6 761	10 981	6 142	16 682	1	85	823
Trenčiansky kraj	2 968	8 929	14 998	5 938	20 010	0	200	1 871
Nitriansky kraj	3 229	12 488	23 236	11 270	29 823	0	491	1 088
Žilinský kraj	4 089	10 679	20 231	8 485	28 351	0	112	1 650
Banskobystrický kraj	3 492	16 310	40 151	24 002	45 942	2	367	1 848
Prešovský kraj	5 661	17 246	49 518	32 024	59 526	0	210	3 167
Košický kraj	4 210	16 128	42 610	25 369	50 931	3	362	1 949
Slovensko	27 728	94 215	209 495	116 636	263 398	6	1 950	12 800

Zdroj: ÚPSVR

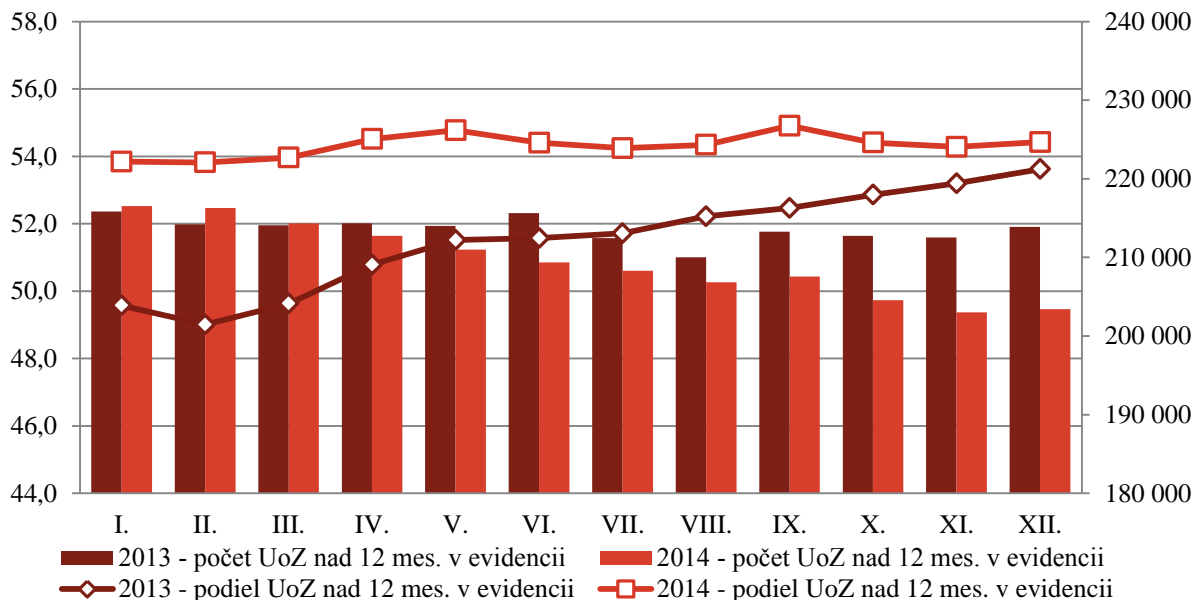
Z regionálneho hľadiska bol najvyšší počet znevýhodnených UoZ vo všetkých skupinách (okrem písmena g) v Prešovskom kraji.. Ďalšími regiónmi s vysokými počtami znevýhodnených UoZ boli Košický a Žilinský kraj. Vo všetkých krajoch SR bol v roku 2014 najväčší počet znevýhodnených UoZ, ktorí 12 mesiacov pred zaradením nemali pravidelne platené zamestnanie a na druhom mieste bola skupina dlhodobo evidovaných UoZ.

Najpočetnejšou skupinou znevýhodnených UoZ sú občania, ktorí najmenej **12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov** pred zaradením do **evidencie nemali pravidelne platené zamestnanie**, t.j. nemali zamestnanie, ktoré trvalo najmenej 6 po sebe nasledujúcich mesiacov. V roku 2014 ich bolo v priemere v evidencii 263 398, čo predstavovalo nárast oproti roku 2013 (250 227)

o 13 171 osôb. Podiel na celkovom priemernom počte UoZ predstavoval 68,29 %, čo v porovnaní s rokom 2013 (60,29 %) znamenalo nárast o 8,0 p. b.

Druhou najpočetnejšou znevýhodnenou skupinou sú UoZ v evidencii nad 12 mesiacov. V roku 2014 bolo v priemere **v evidencii 209 495 UoZ nad 12 mesiacov**. Ich absolútny počet v porovnaní s rokom 2013 poklesol o 4 096 osôb (o 1,92 %). Podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte UoZ v roku 2014 predstavoval v priemere 54,32 %, čo v porovnaní s rokom 2013 (51,47 %) predstavuje nárast o 2,85 p. b.

Graf 2.15 Vývoj počtov UoZ nad 12 mesiacov a ich podiel na celkovom počte UoZ

Zdroj: ÚPSVR, do 31. 4. 2013 bola táto kategória znevýhodneného občana definovaná ako nezamestnaný evidovaný najmenej 12 z posledných 16 mesiacov, od 1. 4. 2014 ide o UoZ v evidencii najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov

Priemerný mesačný počet UoZ z radov **absolventov škôl** v roku 2014 dosiahol 27 728 osôb. V porovnaní s rokom 2013 (27 085 UoZ) vzrástol o 643 osôb. Podiel na celkovom priemernom počte UoZ v porovnaní s rokom 2013 vzrástol o 0,66 p. b., zo 6,53 % na 7,19 % v roku 2014.

Vývoj stavov UoZ absolventov má cyklický charakter a býva ovplyvnený najmä prítokom absolventov do evidencie v súlade s harmonogramom školského roka na stredných a vysokých školách. Prítok absolventov dosahuje spravidla maximá v septembri daného roka, kedy po ukončení prázdnin prichádzajú do evidencie absolventi stredných škôl a učilíšť. Ďalší vysoký prítok nastáva v júni kvôli prílevu absolventov vysokých škôl. Odtok je výraznejší v septembri, a to kvôli nástupu časti absolventov na sústavnú prípravu na povolanie.

Ku koncu roka 2014 bolo v evidencii na úradoch PSVR 26 417 nezamestnaných absolventov škôl denného štúdia, čo predstavovalo 7,1 % na celkovom počte všetkých UoZ. V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka (28 702 osôb) to znamenalo pokles o 2 285 absolventov (relatívne o 8 %). Percentuálny podiel na celkových počtoch ku koncu roka 2013 predstavoval 7,2 %. Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry najpočetnejšiu skupinu v roku 2014 tvorili absolventi s úplným stredným odborným vzdelaním, ktoré získali na SOŠ, v počte 13 070 osôb (49,5 % zo všetkých evidovaných absolventov). Špecifickú skupinu reprezentovali absolventi s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa s počtom 5 044 a podielom 19,1 % na celkovom počte evidovaných absolventov škôl (príloha ku kapitole 2 tabuľka 4). Z pohľadu študijného odboru, najväčší podiel (53,6 %) tvorili absolventi v oblasti „Spoločenské vedy, náuky a služby“, a to v počte takmer 14,2 tis. osôb. Táto skupina zaznamenala ku koncu roka 2014 medziročný pokles absolventov o 947 osôb, pričom percentuálny podiel vzrástol medziročne o 1,0 p.b. Druhou najpočetnejšou skupinou boli absolventi v odbore „Technické vedy a náuky“, v počte 9,0 tis. osôb a s podielom 34,2 %.

V roku 2014 bolo priemerne mesačne evidovaných 94 215 UoZ **starších ako 50 rokov**. V porovnaní s rokom 2013 (97 632 osôb) to predstavovalo pokles o 3 417 osôb (o 3,50 %). Na celkovom počte UoZ predstavoval podiel UoZ starších ako 50 rokov 24,43 %, čo bol v porovnaní s rokom 2013 (23,53 %) nárast o 0,90 p. b.

V roku 2014 bolo v evidencii v priemere 12 800 **občanov so zdravotným postihnutím** a ich počet medziročne vzrástol o 1 141 osôb. Podiel UoZ so zdravotným postihnutím na celkovom počte UoZ v roku 2014 predstavoval 3,32 %, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástol o 0,51 p. b.

Podiel uchádzačov o zamestnanie, ktorí žili ako osamelé dospelé osoby s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na ich starostlivosť alebo starajúce sa aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky na celkovom počte UoZ v roku 2014 narástol o 0,3 p. b. na 0,56 %. V roku 2014 bolo v evidencii v priemere 1 950 týchto uchádzačov o zamestnanie, čo bolo o 1 908 osôb viac ako v roku 2013.

Tabuľka 2.13 Podiel vybraných znevýhodnených skupín uchádzačov o zamestnanie na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie (v %)

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie	2013	2014	medziročný rast/pokles (p.b.)
Absolventi škôl	6,53	7,19	0,66
UoZ starší ako 50 rokov	23,53	24,43	0,89
UoZ nad 12 mesiacov	51,47	54,32	2,85
UoZ so zdravotným postihnutím	2,81	3,32	0,51

Zdroj: ÚPSVR

2.1.3.2 Nezamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR

Podľa **výberového zisťovania pracovných síl realizovaného ŠÚ SR** bol vývoj nezamestnanosti v jednotlivých štvrtrokoch 2014 charakteristický postupným zrýchľovaním medziročného tempa poklesu počtu nezamestnaných (z 3,2 % v 1. štvrtroku na 10,8 % v 4. štvrtroku) i miery nezamestnanosti (z 14,1 % v 1. štvrtroku na 12,6 % v 4. štvrtroku). V 4. štvrtroku 2014 bol počet nezamestnaných najnižší od 3. štvrtroka 2009.

V priemere za rok 2014 sa **počet nezamestnaných v SR** medziročne znížil o 27,3 tis. osôb, resp. o 7,1 % na 358,7 tis. osôb. Medziročný pokles počtu nezamestnaných bol intenzívnejší u mužov, keď počet nezamestnaných mužov sa medziročne znížil o 7,9 %, resp. o 16,7 tis. osôb. Počet nezamestnaných žien za rovnaké obdobie poklesol o 6,0 %, resp. o 10,5 tis. osôb.

Priemerná miera nezamestnanosti dosiahla úroveň 13,2 % (u mužov 12,9 % a u žien 13,6 %) a medziročne poklesla o 1,0 p. b. (u mužov o 1,1 p. b. a u žien o 0,9 p. b.).

Rozdiel v úrovni miery nezamestnanosti medzi mužmi a ženami sa oproti predchádzajúcemu roku zvýšil. V roku 2014 bola miera nezamestnanosti mužov v porovnaní so ženami nižšia o 0,7 p. b., kým pred rokom bol tento rozdiel 0,5 p. b.

Špecifická **miera nezamestnanosti mladých ľudí vo veku 15 – 24 rokov** sa medziročne znížila o 3,9 p. b. na 29,7 %, pričom jej pokles bol výraznejší u mužov (o 5,4 p. b. na 29,5 %) ako u žien (o 1,5 p. b. na 30,1 %).

Špecifická **miera nezamestnanosti starších osôb (vo veku 55 – 64 rokov)** bola medziročne nižšia o 0,5 p. b., keď dosiahla 10,6 %, pričom poklesla len u mužov (0,9 p. b. na 9,7 %). Naopak, u žien v uvedenej vekovej skupine sa miera nezamestnanosti medziročne zvýšila o 0,1 p. b. na 11,8 %.

Tabuľka 2.14 Nezamestnanosť podľa veku v roku 2014 (priemer za rok)

Kraj	Nezamestnaní			Miera nezamestnanosti	
	v tis. osôb	Podiel na SR (v %)	Index 2014/2013	v %	Zmena oproti 2013 (v p. b.)
SR spolu	358,7	100,0	92,9	13,2	-1,0
v tom veková skupina:					
15 – 19 rokov	10,8	3,0	89,3	56,0	-6,6
20 – 24 rokov	51,9	14,5	85,1	27,1	-3,7
25 – 29 rokov	54,9	15,3	83,8	16,1	-2,5
30 – 34 rokov	56,9	15,9	110,1	15,4	-1,7
35 – 39 rokov	39,3	11,0	85,6	9,7	-1,8
40 – 44 rokov	33,8	9,4	100,0	9,4	-0,5
45 – 49 rokov	33,6	9,4	90,6	10,2	-0,9
50 – 54 rokov	37,7	10,5	96,4	11,8	-0,3
55 – 59 rokov	34,3	9,6	95,3	11,9	-0,7
60 – 64 rokov	4,7	1,3	134,3	6,0	-1,2
65 a viac rokov	0,9	0,3	180,0	6,5	-2,2

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z hľadiska vzdelania najvyššiu mieru nezamestnanosti mali osoby so základným vzdelaním (44,4 %), pričom táto viac ako trojnásobne prevyšovala mieru celkovej nezamestnanosti a naopak, najnižšia bola u osôb s vysokoškolským vzdelaním (6,4 %), ktorej úroveň bola o polovicu nižšia ako bol priemer za SR. Miera nezamestnanosti pod úrovňou SR bola aj u osôb s vyšším odborným vzdelaním, s úplným stredným odborným vzdelaním a úplným stredným odborným (učňovským) vzdelaním s maturitou (príloha ku kapitole 2, tabuľka 3).

V roku 2014 počet nezamestnaných klesol medziročne s výnimkou Trnavského kraja vo všetkých krajoch v rozsahu od 2,5 % v Žilinskom kraji do 16,6 % v Košickom kraji. Najviac nezamestnaných sa koncentrovalo v krajoch východného Slovenska (Prešovský a Košický) a juhu stredného Slovenska (Banskobystrický), ktoré súčasne vykázali aj najvyššiu úroveň miery nezamestnanosti.

Pokiaľ ide o vývoj miery nezamestnanosti, v roku 2014 bola miera nezamestnanosti vo všetkých krajoch (s výnimkou Trnavského) nižšia ako v predchádzajúcom roku. Pozitívne je, že okrem Žilinského kraja bol nadpriemerný pokles miery nezamestnanosti zaznamenaný aj v regiónoch s dlhodobo najvyššou mierou nezamestnanosti (kraje Košický a Banskobystrický).

Výrazné regionálne rozdiely v úrovni miery nezamestnanosti naďalej pretrvávali. Miera nezamestnanosti pod priemerom SR bola v štyroch krajoch (Bratislavskom, Trnavskom, Trenčianskom a v Nitrianskom), mierne nad priemerom SR bola v Žilinskom kraji. Vysoko nadpriemernú úroveň miery nezamestnanosti vykazovali aj v roku 2014 Košický, Prešovský a Banskobystrický kraj.

Tabuľka 2.15 Nezamestnanosť podľa krajov v roku 2014 (priemer za rok)

Kraj	Nezamestnaní			Miera nezamestnanosti	
	v tis. osôb	Podiel na SR (v %)	Index 2014/2013	v %	Zmena oproti 2013 (v p. b.)
SR spolu	358,7	100,0	92,9	13,2	-1,0
v tom:					
Bratislavský	20,0	5,6	93,5	6,0	-0,4
Trnavský	36,9	10,3	101,4	12,4	0,2
Trenčiansky	25,3	7,1	91,7	8,6	-0,9
Nitriansky	41,2	11,5	90,5	11,9	-1,3
Žilinský	46,0	12,8	87,5	13,6	-0,4
Banskobystrický	61,7	17,2	92,6	18,3	-1,3
Prešovský	69,2	19,3	96,8	17,5	-0,7
Košický	58,4	16,3	83,4	15,6	-3,1

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Pokles bol zaznamenaný ako u krátkodobej nezamestnanosti (do 6 mesiacov), tak u strednodobej (6 mesiacov až 1 rok), a čo je pozitívne aj u dlhodobej nezamestnanosti (od 1 roka). Miera dlhodobej nezamestnanosti (podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov) medziročne poklesla o 0,7 p. b. (z 9,5 % v roku 2013 na 8,8 % v roku 2014).

Pokles celkovej nezamestnanosti ovplyvnila práve **dlhodobá nezamestnanosť**. Absolútny počet dlhodobo nezamestnaných medziročne poklesol (o približne 18 tis. osôb, resp. o 7,0 %) a zníženie počtu dlhodobo nezamestnaných osôb malo takmer 65 % podiel na celkovom úbytku počtu nezamestnaných osôb v roku 2014.

Vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných v SR (viac ako 60 % nezamestnaných bolo bez práce viac ako 1 rok) pretrvával naďalej a mal výrazný vplyv na celkovú úroveň miery nezamestnanosti v SR. Naďalej pretrváva veľmi dlhodobá nezamestnanosť (nezamestnaní viac ako 2 roky), ktorá tvorila takmer 50 % z celkovej nezamestnanosti v SR a takmer dve tretiny z celkového počtu dlhodobo nezamestnaných.

Tabuľka 2.16 Nezamestnanosť podľa dĺžky trvania nezamestnanosti v roku 2014 (priemer za rok)

Trvanie nezamestnanosti	Počet nezamestnaných (v tis. osôb)	Podiel z celkového počtu nezamestnaných (v %)	Index 2014/2013
Spolu	358,7	100,0	92,9
v tom:			
do 1 mesiaca	23,0	6,4	96,2
od 1 mesiaca do 3 mesiacov	22,2	6,2	98,2
od 3 mesiacov do 6 mesiacov	26,7	7,4	87,3
od 6 mesiacov do 1 roka	47,3	13,2	91,1
od 1 roka spolu, v tom:	239,6	66,8	93,2
od 1 do 2 rokov	64,5	18,0	105,4
viac ako 2 roky	175,1	48,8	120,6

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

2.1.4 Aktívne opatrenia na trhu práce

2.1.4.1 Vyhodnotenie zmien právnych predpisov v oblasti služieb zamestnanosti v roku 2013

Zákon o službách zamestnanosti

Reformou aktívnej politiky trhu práce (ďalej len „AFTP“) z 1. mája 2013 sa v roku 2014 znížila administratívna náročnosť a zvýšila efektívnosť poskytovania opatrení AFTP. Uvoľnená administratívna kapacita sa využila v prospech zabezpečenia individualizovanejších odborných a poradenských služieb zamestnanosti pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie (mladí ľudia, dlhodobo nezamestnaní, atď.). V roku 2014 pokračovala podpora vytvárania pracovných miest pre mladých prostredníctvom projektov na vytvorenie nových pracovných miest pre uchádzačov o zamestnanie do 29 rokov formou príspevku pre zamestnávateľa na úhradu časti mzdových nákladov z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu.

Na trhu práce pôsobili aktívne opatrenia s cieľom podporiť motiváciu zamestnávateľov pri vytváraní nových pracovných miest pre uchádzačov o zamestnanie, podporiť vytváranie reálnych pracovných miest na miestnej a regionálnej úrovni a podporiť udržanie zamestnanosti v malých podnikoch alebo stredných podnikoch.

Aktívne opatrenia na trhu práce (ďalej aj „AOTP“) v hodnotenom období boli realizované najmä uplatňovaním zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o službách zamestnanosti), ktorý bol s účinnosťou od 1. januára 2014 novelizovaný:

- **zákonom č. 352/2013 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony sa v čl. XVII. novelizoval zákon o službách zamestnanosti. Novelou sa zrušila povinnosť právnických a fyzických osôb predkladať účtovné závierky k žiadostiam podľa § 29 a pri plnení povinností podľa § 31 s cieľom zníženia administratívnej záťaže a nevyžadovania dokladov, ktoré je možné získať z iných orgánov verejnej správy.
- **zákonom č. 436/2013 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňajú niektoré zákony sa v čl. IV novelizoval zákon o službách zamestnanosti. Novelou sa ustanovilo, že Ministerstvo financií Slovenskej republiky na účely zostavenia, vyhodnocovania a prognózovania rozpočtu verejnej správy získava údaje o uchádzačoch o zamestnanie z informačného systému Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „Ústredie“) a úradov PSVR.
- **zákonom č. 495/2013 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony sa v čl. III. novelizoval zákon o službách zamestnanosti. Novelou sa:
 - transponovala smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/98/EÚ z 13. decembra 2011 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte (ďalej len „smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/98/EÚ“) do právneho poriadku Slovenskej republiky.
 - stanovil jednotný postup vybavovania žiadostí vedúci k jednotnému povoleniu zahŕňajúcemu povolenie na prechodný pobyt aj povolenie na zamestnanie a jednotný postup vybavovania žiadostí vedúci k vydaniu modrej karty Európskej únie v rámci jedného správneho aktu. Do praxe sa zaviedol efektívnejší proces vybavovania žiadostí štátnych príslušníkov tretích krajín o vydanie jednotného povolenia na pobyt a zamestnanie na jednom mieste. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/98/EÚ sa vzťahuje aj na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa oprávnené zdržiavajú na území Slovenskej republiky na iný účel ako zamestnanie a môžu pracovať, pričom sa im táto skutočnosť vyznačí v doklade o pobyte formou zápisu „oprávnenie pracovať“.
 - upravili podmienky udeľovania povolenia na zamestnanie pre štátnych príslušníkov tretích krajín v Slovenskej republike. Povolenia na zamestnanie udeľujú úrady PSVR), ktoré taktiež vydávajú potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta. Potvrdenia

o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, vydáva Ústredie.

- rozšírila pôsobnosť Ústredia zrušiť potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu (na účel udelenia modrej karty) a viesť centrálnu evidenciu vydaných a zrušených potvrdení o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, vydaných a zrušených potvrdení o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a vydaných a odňatých povolení na zamestnanie,
- rozšírila pôsobnosť úradu PSVR vydávať a zrušiť potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta (na účel udelenia prechodného pobytu na účel zamestnania, tzv. jednotné povolenie na pobyt) a viesť evidenciu vydaných a zrušených potvrdení o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a vydaných a odňatých povolení na zamestnanie,
- stanovilo na účely zákona o službách zamestnanosti, že zamestnávateľ môže zamestnať len štátneho príslušníka tretej krajiny,
 - ktorý má vydané potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a udelený prechodný pobyt na účel zamestnania,
 - ktorý je držiteľom modrej karty Európskej únie,
 - ktorý má udelené povolenie na zamestnanie a udelený prechodný pobyt na účel zamestnania, ak osobitný predpis neustanovuje inak,
 - ktorý má udelené povolenie na zamestnanie a udelený prechodný pobyt na účel zlúčenia rodiny,
 - ktorý má udelené povolenie na zamestnanie a má udelený prechodný pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý má priznané postavenie osoby s dlhodobým pobytom v členskom štáte Európskej únie, ak osobitný predpis neustanovuje inak, alebo
 - u ktorého sa nevyžaduje potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta alebo povolenie na zamestnanie,
- stanovila povinnosť zamestnávateľa oznámiť úradu PSVR voľné pracovné miesta, ich počet a charakteristiku pred podaním žiadosti o
 - vydanie povolenia na zamestnanie pre vybrané skupiny štátnych príslušníkov tretích krajín,
 - udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania pre štátneho príslušníka tretej krajiny alebo
 - vydanie modrej karty Európskej únie pre štátneho príslušníka tretej krajiny,
- stanovila povinnosť tuzemskej právnickej osoby alebo tuzemskej fyzickej osoby pred uzatvorením zmluvy, na základe ktorej dôjde k vyslaniu štátnych príslušníkov tretej krajiny k výkonu práce na územie Slovenskej republiky, odsúhlasiť s úradom PSVR počty a profesie vyslaných zamestnancov a dobu ich vyslania,
- spresnila povinnosť zamestnávateľa pri zamestnávaní občana členského štátu Európskej únie a štátneho príslušníka tretej krajiny.

2.1.4.2 AOTP na podporu zamestnateľnosti a zvyšovanie zamestnanosti a ich uplatňovanie v roku 2014

Podľa zákona o službách zamestnanosti boli v roku 2014 UoZ, záujemcom o zamestnanie (ďalej len „ZoZ“), zamestnancom za účelom ich umiestnenia a udržania na trhu práce a zamestnávateľom zabezpečené tieto AOTP:

a) podpora zvyšovania zamestnateľnosti UoZ a ZoZ

- informačné a poradenské služby (§ 42)
- odborné poradenské služby (§ 43)
- vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie (§ 46)
- príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)
- príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52)
- príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a)

b) podpora zamestnanosti, vytvárania a udržania pracovných miest

- sprostredkovanie zamestnania (§ 32)
- vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)
- príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)
- príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)
- integrácia znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie v sociálnom podniku (§ 50b)
- príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti (§ 50j)
- príspevok na podporu udržania pracovných miest (§ 50k)
- príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)
- príspevok na presťahovanie za prácou (§ 53a)
- príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)
- príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta (§ 53d)
- finančná pomoc na podporu udržania zamestnanosti v malých podnikoch alebo stredných podnikoch (§ 53e)
- projekty a programy (§ 54)
- príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 56)
- príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a)
- príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 57)
- príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)
- príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60).

Väčšina z AOTP sa realizovala prostredníctvom národných projektov, ktoré sú financované zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a spolufinancované zo zdrojov štátneho rozpočtu. V roku 2014 bolo podporených celkovo 519 653 UoZ, ZoZ, resp. zamestnancov/pracovných miest (medziročný nárast o 107 533 podporených, resp. o 26,1 %) v celkovej sume finančných prostriedkov vo výške viac ako 129 mil. eur (medziročný nárast o 1,9 mil. eur resp. o 1,49 %). Prehľad o uplatňovaní jednotlivých AOTP v roku 2014 je uvedený v prílohe ku kapitole 2 – Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce a v tabuľke 5.

2.2 Mzdy a pracovné podmienky

Vyhodnotenie zmien právnych predpisov v roku 2014 v oblasti miezd a pracovných podmienok

a) Minimálna mzda

S účinnosťou **od 1. januára 2014** vláda Slovenskej republiky, v súlade so splnomocňovacím ustanovením zákona č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov, schválila nariadenie vlády SR č. 321/2013 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2014, a to na úrovni **352,00 eur za mesiac** pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a **2,023 eura za hodinu** odpracovanú zamestnancom pre ostatných zamestnancov.

Medziročné zvýšenie sumy minimálnej mzdy na rok 2014 oproti sume minimálnej mzdy 337,70 eura, ustanovenej na rok 2013 nariadením vlády Slovenskej republiky č. 326/2012 Z. z., predstavovalo **4,2 %**.¹⁷

b) Zákonník práce

Od 1. júna 2014 nadobudol účinnosť **článok II zákona č. 58/2014 Z. z. o výbušninách, výbušných predmetoch a municii**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (novela Zákonníka práce bola chválená v Národnej rade Slovenskej

¹⁷ Dňa 15. októbra 2014 vláda Slovenskej republiky schválila nariadenie vlády SR č. 297/2014 Z. z., ktorým ustanovila sumu minimálnej mzdy na rok 2015 na 380,00 eur za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a 2,184 eura za každú hodinu odpracovanú zamestnancom, čím sa medziročne v roku 2015 suma minimálnej mzdy zvýšila o viac ako 7,95 %.

republiky 4. februára 2014), ktorou sa upravila subsidiárna pôsobnosť Zákonníka práce na pracovnoprávne vzťahy zamestnancov pracujúcich pri výrobe a spracovaní traskavín, traskavých zloží, čierneho prachu, munície, výbušnín, výbušných predmetov a výbušných pyrotechnických zloží.

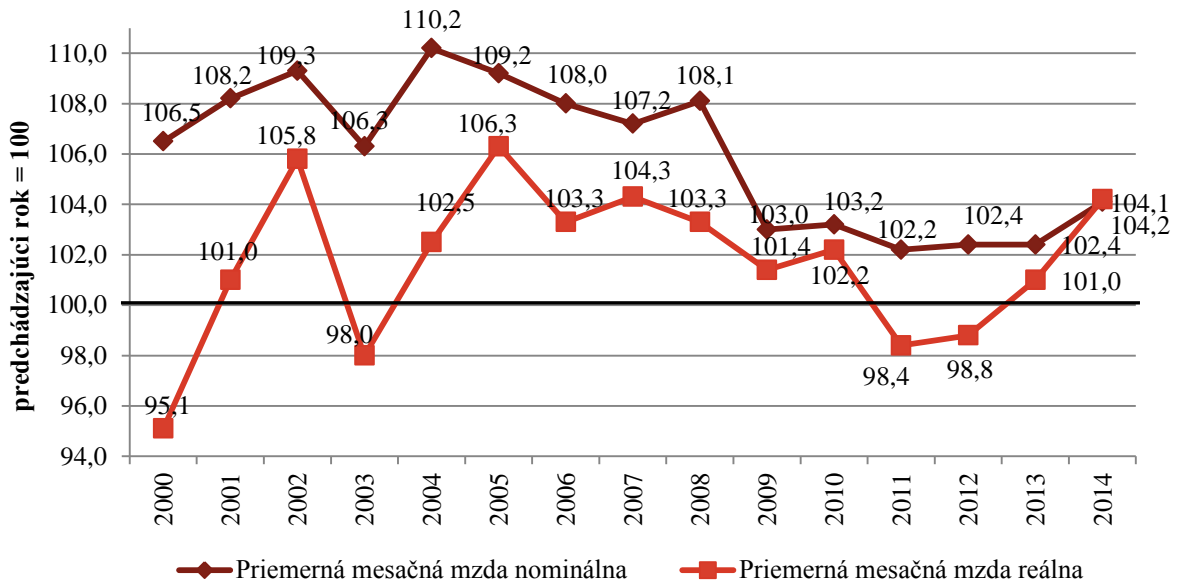
Od 1. júla 2014 nadobudol účinnosť **článok V zákona č. 103/2014 Z. z. o divadelnej činnosti a hudobnej činnosti**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (novela Zákonníka práce bola chválená v Národnej rade Slovenskej republiky 25. marca 2014), ktorou sa upravila subsidiárna pôsobnosť Zákonníka práce na zamestnancov, ktorí sú divadelnými umelcami alebo hudobnými umelcami.

Od 1. júla 2014 nadobudol účinnosť **článok II zákona č. 183/2014 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (novela Zákonníka práce bola chválená v Národnej rade Slovenskej republiky 5. júna 2014), ktorou sa upravilo maximálne trvanie dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru na obdobie 12 mesiacov. Ustanovilo sa tiež, že na odmeny, plynúce z týchto dohôd, sa vzťahujú ustanovenia Zákonníka práce o splatnosti mzdy, výplate a vykonávaní zrážok zo mzdy. V súlade s týmito legislatívnymi zmenami musí byť od 1. júla 2014 aj odmena za prácu na základe dohody o pracovnej činnosti a dohody o brigádnickej práci študentov splatná a vyplatená najneskôr do konca kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po mesiaci, v ktorom sa práca vykonávala.

2.2.1 Mzdy

V roku 2014 dosiahla **priemerná nominálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR¹⁸ podľa údajov ŠÚ SR hodnotu **858 eur**, ktorá sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila o 34 eur pri medziročnom raste o 4,1 %. Rast nominálnej mzdy bol o 1,7 p. b. rýchlejší ako v roku 2013. **Priemerná reálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR v roku 2014 sa medziročne zvýšila o 4,2 % (v roku 2013 o 1,0 %).

Graf 2.16 Vývoj priemernej mesačnej mzdy od roku 2000 (v %)

Zdroj: ŠÚ SR

¹⁸ Podľa štvrťročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov; údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd; indexy sú počítané z porovnateľných údajov.

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2014 v mzdovom vývoji pretrvávali výrazné regionálne rozdiely, keď sa v **jednotlivých krajoch** priemerná nominálna mesačná mzda pohybovala v rozpätí od 657 eur (Prešovský kraj) do 1 107 eur (Bratislavský kraj) s rozdielom 450 eur. V Prešovskom kraji dosahovala priemerná nominálna mesačná mzda 59,3 % (60,6 % v roku 2013) priemernej nominálnej mzdy Bratislavského kraja. Vyššia ako v priemere za celé hospodárstvo SR bola priemerná nominálna mesačná mzda len v Bratislavskom kraji, v ostatných krajoch bola pod priemerom SR.

Vo všetkých krajoch bola priemerná nominálna mzda zamestnancov v roku 2014 vyššia ako pred rokom. Tempo rastu priemernej nominálnej mesačnej mzdy v roku 2014 sa v porovnaní s rokom 2013 znížilo v Banskobystrickom, Prešovskom a Košickom kraji a v ostatných krajoch bol medziročný rast priemernej nominálnej mzdy zamestnanca rýchlejší ako pred rokom. Medziročný rast priemernej nominálnej mzdy zamestnanca nad priemerom v SR bol len v Bratislavskom kraji, pričom najvýraznejšie zaostávanie tempa rastu priemernej nominálnej mzdy zamestnanca za priemerom v SR zaznamenal Košický kraj (o 1,9 p. b.).

Tabuľka 2.17 Priemerná mesačná nominálna mzda a jej rast v rokoch 2013 a 2014 podľa krajov

	2013		2014	
	priemerná výška v €	index 2013/2012	priemerná výška v €	index 2014/2013
Bratislavský kraj	1 049	101,9	1 107	105,5
Trnavský kraj	745	101,2	772	103,6
Trenčiansky kraj	750	103,6	779	103,9
Nitriansky kraj	680	102,9	705	103,7
Žilinský kraj	732	100,8	750	102,5
Banskobystrický kraj	706	104,6	730	103,4
Prešovský kraj	636	103,8	657	103,3
Košický kraj	758	103,1	775	102,2
Slovenská republika	824	102,4	858	104,1

Zdroj ŠÚ SR

Podľa odvetví najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci v informáciách a komunikáciách (1 660 eur) a finančných a poisťovacích činnostiach (1 657 eur). Vyššia nominálna mesačná mzda ako celoslovenský priemer bola v odborných vedeckých, a technických činnostiach, vo verejnej správe a obrane, povinnom sociálnom zabezpečení, v priemysle, administratívnych službách a v činnostiach v oblasti nehnuteľností. Najnižšiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci v ubytovacích a stravovacích službách (511 eur). Rozdiel medzi najlepšie a najhoršie plateným odvetvím sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom prehĺbil, keď tvoril 1 149 eur (v roku 2013 to bolo 1 121 eur).

V porovnaní s rokom 2013 vzrástla priemerná nominálna mesačná mzda v prevažujúcej časti odvetví. Najvyšší relatívny prírastok bol v oblasti finančných a poisťovacích činností. Nadpriemerné medziročné tempo rastu mzdy zaznamenali aj odvetvia: administratívne služby, poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov, vzdelávanie, zdravotníctvo a sociálna pomoc. Priemerná nominálna mesačná mzda medziročne klesla v troch odvetviach, a to v ostatných činnostiach, stavebníctve a ubytovacích a stravovacích službách.

Tabuľka 2.18 Priemerná mesačná nominálna mzda a jej rast v rokoch 2013 a 2014 podľa odvetví

Ekonomické činnosti (SK NACE rev. 2)	2013		2014	
	priemerná výška v €	index 2013/2012	priemerná výška v €	index 2014/2013
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	640	100,5	686	107,2
B,C,D,E Priemysel spolu	888	103,6	936	105,4
B Ťažba a dobývanie	933	100,1	992	106,3
C Priemyselná výroba	866	104,1	915	105,7
D Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	1 466	99,7	1 521	103,8
E Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	875	106,3	866	99,0
F Stavebníctvo	607	100,0	600	98,8
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	768	101,1	799	104,0
H Doprava a skladovanie	803	98,9	822	102,4
I Ubytovacie a stravovacie služby	513	100,4	511	99,6
J Informácie a komunikácia	1 634	99,8	1 660	101,6
K Finančné a poisťovacie činnosti	1 531	92,3	1 657	108,2
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	865	95,4	884	102,2
M Odborné, vedecké a technické činnosti	1 021	109,4	1 051	102,9
N Administratívne a podporné služby	824	101,1	887	107,6
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	1 010	101,2	1 046	103,6
P Vzdelávanie	722	105,9	762	105,5
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	800	103,9	839	104,9
R Umenie, zábava a rekreácia	627	99,1	632	100,8
S Ostatné činnosti	580	99,3	566	97,6
Hospodárstvo spolu	824	102,4	858	104,1

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerná nominálna aj reálna mesačná mzda stúpila vo všetkých **veľkostných kategóriách podnikov** (reálna mzda v rozmedzí od 2,7 % do 7,8 % , nominálna mzda v rozmedzí od 2,6 % do 7,7 %) okrem mikropodnikov (0 – 19 zamestnancov) a u živnostníkov (reálna mzda o 0,3 % resp. 0,1 % a nominálna mzda o 0,4 % resp. 0,2 %). Podľa veľkosti podnikov mali najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu zamestnanci v podnikoch s počtom zamestnancov 1 000 a viac zamestnancov. Priemernú nominálnu mesačnú mzdu, nižšiu ako celoslovenský priemer mali zamestnanci len v menších podnikoch do 49 zamestnancov vrátane zamestnancov u živnostníkov.

Nominálna mzda medziročne stúpila v podnikoch s 20 – 49 zamestnancami priemerne o 53 eur, s 50 – 249 zamestnancami o 66 eur, s 250 – 499 zamestnancami o 61 eur, s 500 – 999 zamestnancami o 26 eur a s 1 000 a viac zamestnancami o 48 eur. Oproti roku 2013 sa priemerná nominálna mzda zamestnanca znížila len v mikropodnikoch do 20 zamestnancov (o 3 eurá) a u živnostníkov (o 1 euro).

Tabuľka 2.19 Priemerná nominálna mesačná mzda podľa veľkosti podnikov

Počet zamestnancov	2013 (v €)	Indexy 2013/2012		2014 (v €)	Indexy 2014/2013	
		nominálna mzda	reálna mzda		nominálna mzda	reálna mzda
0 – 19	690	104,5	103,1	687	99,6	99,7
20 – 49	755	100,5	99,1	808	107,0	107,1
50 – 249	852	100,7	99,3	918	107,7	107,8
250 – 499	921	100,4	99,0	982	106,6	106,7
500 – 999	997	108,6	107,1	1 023	102,6	102,7
1 000 a viac	1 056	101,5	100,1	1 104	104,5	104,6
Živnostníci (odhad)	596	101,5	100,1	595	99,8	99,9
Spolu	824	102,4	101,0	858	104,1	104,2

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2013, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2014

2.2.1.1 Priemerná mesačná hrubá mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére

Systém štvrtročného a ročného štatistického výkazníctva v podnikoch poskytuje základné údaje o počtoch zamestnancov a celkových mzdách, neposkytuje však údaje v detailnejšom členení (napr. podľa tried zamestnaní, veku, praxe, vzdelania, pohlavia), ktoré sú potrebné pre monitorovanie ceny práce. Súčasťou mzdovej štatistiky je preto aj Informačný systém o cene práce (ISCP), ktorého gestorom je MPSVR SR, a ktorý zahŕňa aj pravidelné longitudinálne štvrtročné zisťovanie priemerých hodinových a mesačných zárobkov zamestnancov v detailnom členení¹⁹. Kvôli odlišným zdrojom údajov sa priemerné mzdy zistené z ISCP do istej miery odlišujú od priemernej mzdy zistenej ŠÚ SR na základe výkazníctva.

Podľa výsledkov celoslovenského výberového zisťovania z ISCP bola v roku 2014 priemerná hrubá mesačná mzda v hospodárstve SR **955 eur**, z toho v podnikateľskej sfére 995 eur a v nepodnikateľskej sfére 827 eur.

Najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu v roku 2014 pri zohľadnení **dosiahnutého stupňa vzdelania** mali zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa – 1 392 eur, čo predstavovalo 146 % priemernej hrubej mesačnej mzdy v hospodárstve SR. Mzda zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa dosiahla v podnikateľskej sfére hodnotu 1 664 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 007 eur. Najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu v roku 2014 mali zamestnanci so základným vzdelaním – 614 eur. Mzda zamestnancov so základným vzdelaním dosiahla v podnikateľskej sfére hodnotu 654 eur a v nepodnikateľskej sfére 464 eur (príloha ku kapitole 2, tabuľka 6).

Podľa hlavných tried zamestnaní dosiahli najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci – 2 103 eur (v podnikateľskej sfére 2 281 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 476 eur). Najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu podľa tohto triedenia mali pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci – 524 eur (v podnikateľskej sfére 565 eur a v nepodnikateľskej sfére 441 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 7).

Z hľadiska veku dosiahli najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zamestnanci vo veku od 35 do 39 rokov – 1 059 eur (v podnikateľskej sfére vo veku od 35 do 39 rokov 1 118 eur a v nepodnikateľskej sfére vo veku 60 a viac rokov 893 eur). Najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu mali zamestnanci do 19 rokov – 535 eur (v podnikateľskej sfére 541 eur a v nepodnikateľskej sfére 456 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 8).

Z hľadiska druhu vlastníctva mali najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zamestnanci spoločností s medzinárodným vlastníctvom s prevažujúcim verejným sektorom – 2 010 eur (v podnikateľskej sfére 2 010 eur u zamestnancov spoločností s medzinárodným vlastníctvom s prevažujúcim verejným sektorom a v nepodnikateľskej sfére u zamestnancov organizácií so štátnym vlastníctvom 944 eur). Najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu mali zamestnanci spoločností vo vlastníctve združení, politických strán a cirkví – 738 eur (v podnikateľskej sfére zamestnanci

¹⁹ Pravidelné sledovanie a vyhodnocovanie úrovne priemerných zárobkov, štruktúry miezd v detailnom členení podľa konkrétnych zamestnaní vyplýva z Nariadenia ES č. 530/1999 na zabezpečenie štruktúrnej štatistiky príjmov a Nariadenia Európskej komisie č.72/2002 o kvalite zisťovania štruktúry miezd zamestnancov.

družstevných organizácií 745 eur a v nepodnikateľskej sfére zamestnanci združení, politických strán a cirkví 700 eur).

Z regionálneho hľadiska najvyššie priemerné mesačné mzdy poberali zamestnanci v Bratislavskom kraji – 1 289 eur (v podnikateľskej sfére 1 369 eur a v nepodnikateľskej sfére 958 eur), najnižšie priemerné mesačné hrubé mzdy poberali zamestnanci v Prešovskom kraji – 758 eur (v podnikateľskej sfére v Prešovskom kraji 750 eur a v nepodnikateľskej sfére v Nitrianskom a Prešovskom kraji 776 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 9).

Z analýzy **podielu jednotlivých zložiek celkovej priemernej hrubej mesačnej mzdy** v roku 2014 (955 eur) je zrejmé, že najvyšší podiel tvorila základná mzda (67 %). Ďalšou významnou zložkou priemernej hrubej mesačnej mzdy boli náhrady mzdy, ktoré predstavovali 12 % a tretiu najvyššiu zložku tvorili prémie a odmeny (11 %) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 10).

Podľa rodového členenia údajov o odmeňovaní, priemerná hrubá mesačná mzda v roku 2014 u mužov bola 1 076 eur (v podnikateľskej sfére 1 099 eur a v nepodnikateľskej sfére 911 eur) a u žien 828 eur (v podnikateľskej sfére 846 eur a v nepodnikateľskej sfére 796 eur). Priemerná hrubá mesačná mzda žien teda predstavovala 76,9 % priemernej hrubej mesačnej mzdy mužov, kým v rovnakom období minulého roka to bolo 77,6 %.

Zásadné rozdiely boli v príjmoch pri porovnaní podnikateľskej a nepodnikateľskej sféry vzhľadom na vzdelanie, a to tak u mužov, ako aj u žien. Pri obidvoch pohlaviach mzda u zamestnancov s vyšším vzdelaním rástla rýchlejšie v podnikateľskej sfére, pričom v podnikateľskej sfére boli pri všetkých úrovniach vzdelania mzdy vyššie.

Podľa stupňa dosiahnutého vzdelania v roku 2014 dosahovali najvyššiu priemernú mesačnú mzdu ženy pracujúce na plný pracovný čas s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa v podnikateľskej sfére (1 687 eur) a v nepodnikateľskej sfére (1 261 eur). Muži s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa poberali najvyššiu priemernú mesačnú mzdu v podnikateľskej sfére (2 666 eur) i v nepodnikateľskej sfére (1 424 eur). Najnižšie priemerné mesačné mzdy poberali zamestnanci v podnikateľskej aj nepodnikateľskej sfére so základným vzdelaním. Najväčšie rozdiely podľa vzdelania medzi podnikateľskou a nepodnikateľskou sférou sú v mzdách mužov s vysokoškolskou kvalifikáciou III. stupňa, kde tento rozdiel predstavoval v roku 2014 až 1 242 eur. Rozdiel medzi zárobkami žien v tejto kategórii bol 426 eur.

Z pohľadu **hlavných tried SK ISCO-08** muži aj ženy pracujúci na plný pracovný čas zarábali v podnikateľskej aj nepodnikateľskej sfére v priemere najviac v triede 1 – zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci. Muži zarábali v priemere najmenej v triede 9 – pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (v podnikateľskej sfére 646 eur a v nepodnikateľskej sfére 531 eur). U žien boli v priemere najnižšie mzdy, rovnako ako u mužov, v triede 9 – pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (v podnikateľskej sfére 528 eur a v nepodnikateľskej sfére 448 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 7).

V súlade s vyššie uvedenými výsledkami porovnávania zárobkov zamestnancov v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére vychádza dlhodobo priaznivejší výsledok v prospech podnikateľskej sféry. Takmer vo všetkých triedeniach sú platy v podnikateľskej sfére vyššie. Podľa hlavných tried SK ISCO-08 sú dlhodobo výnimkou len muži v triede 5 – prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode, čoho dôvodom je zamestnanie hasič, ktoré sa nachádza v nepodnikateľskej sfére. Najväčšie rozdiely v platoch u mužov aj u žien sú u vedúcich, riadiacich zamestnancov. Muži v podnikateľskej sfére zarábajú o 781 eur viac a ženy o 505 eur viac ako v nepodnikateľskej sfére.

Z celkového počtu zamestnancov (1 077 053) vo výberovom súbore Informačného systému o cene práce v roku 2014, bez ohľadu na dĺžku pracovného času, poberalo 65,89 % zamestnancov nižšiu mzdu ako zistený celorepublikový priemer 955 eur. Z počtu zamestnancov pracujúcich na plný pracovný čas poberalo minimálnu mzdu 1,54 % zamestnancov (príloha ku kapitole 2, tabuľky 11 až 16).

2.2.2 Úplné náklady práce

Podľa údajov Štatistického úradu SR (údaje sú v čase spracovania správy dostupné len za rok 2013) ročné **úplné náklady práce** medziročne **vzrástli o 3,2 %** na 15 018 eur na zamestnanca.

Z celkových nákladov práce v roku 2013 tvoril súhrn priamych nákladov 72,59 % a nepriamych nákladov 27,51 %, od ktorých sa odpočítavajú subvencie prijaté zamestnávateľom vo forme dotácií (-0,10 %).

Tabuľka 2.20 Dynamika ročných nákladov práce v SR na zamestnanca (v eurách)

Druh nákladov	2009	2010	2011	2012	2013
Náklady práce spolu					
z toho náklady:	13 104,6	13 482	14 064	14 554	15 018
– priame	9 516,0	9 858	10 242	10 633	10 902
– nepriame	3 597,7	3 650	3 835	3 936	4 132

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

V roku 2013 zamestnávateľ vynaložil na svojho zamestnanca v priemere 1 252 eur za mesiac, čo bolo o 39 eur viac v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Medziročné tempo rastu priemerných mesačných nákladov práce sa v roku 2013 v porovnaní s rokom 2012 spomalilo o 0,3 p. b.

Priame náklady práce medziročne vzrástli o 2,5 %. V tejto skupine nákladových položiek v roku 2013 mali najväčšie zastúpenie mzdy, ktoré tvorili 63,53 % a náhrady mzdy 8,42 %, z čoho 6,69 % pripadalo na náhrady za dovolenku. V skupine priamych nákladov práce medziročne vzrástli mzdy o 2,8 %, z toho základné mzdy a platy o 4,0 %, prémie a odmeny poklesli o 3,6 %. Zo 795 eur vyplatených na mzdy pripadlo na základnú (tarifnú) mzdu a plat za prácu 624 eur, prémie a odmeny 99 eur, príplatky a doplatky, mzdové zvýhodnenia 44 eur. Náhrady mzdy vzrástli o 3,1 % na 105 eur, náhrady za pracovnú pohotovosť mimo pracoviska o 3,8 % a peňažné plnenia zo zisku po zdanení poklesli o 45,5 %.

Medziročný nárast povinných príspevkov na sociálne poistenie o 6,2 % na úroveň 308 eur a rast nepovinných príspevkov o 1,2 % na 7 eur sa prejavil rastom nepriamych nákladov práce v roku 2013. **Nepriame náklady** dosiahli v mesačnom vyjadrení úroveň 344 eur, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zrýchleniu ich rastu o 2,4 p. b. na 5 %. Z ostatných nepriamych nákladových zložiek najvýznamnejšiu položku tvorili sociálne výhody, ktoré poklesli o 5,9 % (na 13 eur), z toho príspevky na stravovanie o 8,5 % a ostatné príspevky do sociálneho fondu klesli o 3,9 %. Sociálne dávky poskytované zamestnávateľmi poklesli o 6,6 % na 11 eur, z toho náklady na odstupné klesli o 12,3 % a náhrady príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti vzrástli o 6,5 %. Náklady na školenie zamestnancov vzrástli o 1,5 % na 4 eurá. Ostatné nepriame náklady práce poklesli o 8,6 % a z toho náklady na nábor zamestnancov o 8,3 %.

Tabuľka 2.21 Štruktúra mesačných nákladov práce v SR za rok 2013

Položky nákladov práce	Podiel v %	€	Index 2013/12
1. – 16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	100,00	1 252	103,2
1. – 7. PRIAME NÁKLADY	72,59	909	102,5
1. Mzdy	63,53	795	102,8
2. Náhrady mzdy	8,42	105	103,1
3. Platby do programu sporenia	0,01	0	96,9
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť	0,18	2	103,8
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	0,23	3	54,5
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	0,22	3	96,3
7. Odmeny učňom	0,00	0	192,0
8. – 15. NEPRIAME NÁKLADY	27,51	344	105,0
8. Povinné príspevky na sociálne poistenie	24,61	308	106,2
9. Nepovinné príspevky na sociálne poistenie	0,56	7	101,2
10. Sociálne dávky	0,85	11	93,4
11. Príspevky na sociálne poistenie učňov	0,00	0	116,1
12. Sociálne výhody	1,01	13	94,1
13. Náklady na školenie zamestnancov	0,34	4	101,5
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0,01	0	79,6
15. Ostatné nepriame náklady práce	0,14	2	91,4
16. SUBVENCIE	-0,10	-1	103,8

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

Najvyšší medziročný rast nákladov práce bol v nasledujúcich **ekonomických činnostiach**: vzdelávanie (o 7,4 %), administratívne a podporné služby (o 6,7 %), odborné, vedecké a technické činnosti (o 4,9 %), ťažba a dobývanie, zdravotníctvo a sociálna pomoc, poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (zhodne o 4,6 %), dodávky elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (o 4,4 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom pokles nákladov práce nastal v dvoch ekonomických činnostiach: finančné a poisťovacie činnosti (o 3,2 %) a činnosti v oblasti nehnuteľností (o 4,9 %). Z hľadiska dynamiky vývoja mesačných nákladov práce sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom ich vývoj zrýchlil v administratívnych a podporných službách, vo verejnej správe a obrane, povinnom sociálnom zabezpečení, v ostatných činnostiach, vo vzdelávaní, v ťažbe a dobývaní, v odborných, vedeckých a technických činnostiach, v činnosti dodávka vody, čistenie odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov, vo veľkoobchode a maloobchode, oprave motorových vozidiel, v doprave a skladovaní a v stavebníctve. V ostatných ekonomických činnostiach nastalo spomalenie vývoja mesačných nákladov práce, pričom najväčšie spomalenie nastalo v činnostiach oblasti nehnuteľností (o 11 p. b.) a vo finančných a poisťovacích službách (o 10,7 p. b.)

Necelá tretina ekonomických činností vynakladala nadpriemerné výdavky na pracovnú silu. Rovnako ako v predchádzajúcom roku dominovala ekonomická činnosť informácie a komunikácie s 2 293 eur, čo prevýšilo priemernú úroveň v SR o 83,2 %. Ďalej nasledovala ekonomická činnosť finančné a poisťovacie činnosti (2 225 eur), dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (2 199 eur), odborné, vedecké a technické činnosti (1 631 eur), ťažba a dobývanie (1 414 eur) a priemyselná výroba (1 283 eur). Ostatné ekonomické činnosti dosahovali aj naďalej podpriemerné hodnoty. Tradične najnižšie finančné prostriedky na vlastného zamestnanca boli vynaložené v ubytovacích a stravovacích službách (747 eur), v ostatných činnostiach (923 eur), administratívnych a podporných službách (926 eur), v umení, zábave a rekreácii (971 eur) a v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove (1 046 eur). Špecifickou ekonomickou činnosťou je priemyselná výroba (1 283 eur), ktorá je charakteristická vysokým stupňom vnútornej diferenciácie nákladov práce vyplývajúcej z odlišnej finančnej situácie jednotlivých ekonomických činností. Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov, kde výdavky na prácu (2 989 eur) prevyšovali celoslovenský priemer takmer 2,4-násobne, boli v kontraste s výrobou odevov a so spracovávaním dreva a výroby

výrobných z dreva (okrem nábytku), ktoré, naopak, dosahovali iba 56,3 resp. 65 % celoslovenského priemeru. Veľké rozpätie hodnôt bolo aj v ekonomickej činnosti doprava a skladovanie, kde výdavky na zamestnanca v leteckej doprave (2 685 eur) boli 2,4-násobné v porovnaní s priemerom za túto ekonomickú činnosť (1 133 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 17).

Z hľadiska **veľkosti organizácií** vynaložili najviac prostriedkov na zamestnanca subjekty s 1 000 a viac zamestnancami (1 517 eur). Nadpriemernú úroveň dosiahli aj organizácie s 500 – 999 zamestnancami (1 364 eur), s 250 – 499 zamestnancami (1 277 eur) a organizácie so 100 – 249 zamestnancami (1 281 eur). Najnižšie výdavky na prácu boli v malých podnikoch od 1 do 9 zamestnancov (1 007 eur) a v organizáciách, ktoré zamestnávajú 10 – 19 osôb (1 128 eur).

Regionálna diferenciácia v nákladoch práce medziročne vzrástla o 1,6 %. Mesačné náklady práce sa v jednotlivých regiónoch pohybovali v intervale od 982 eur (v Prešovskom kraji) do 1 642 eur (Bratislavskom kraji), pričom nadpriemernú úroveň dosiahol len Bratislavský kraj. V porovnaní s rokom 2012 vzrástli mesačné náklady práce takmer vo všetkých regiónoch. Výnimkou bol len Trnavský kraj, ktorý ako jediný nedosiahol úroveň predchádzajúceho roku a mesačné náklady práce v tomto kraji medziročne poklesli o 0,3 %. Z pohľadu dynamiky nákladov práce sa oproti predchádzajúcemu roku ich rast zrýchlil v Žilinskom, Banskobystrickom, Prešovskom a Košickom kraji. V ostatných krajoch nastalo spomalenie rastu mesačných nákladov práce.

Tabuľka 2.22 Mesačné náklady práce na zamestnanca v roku 2013 podľa krajov (v eurách)

Položky nákladov práce	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
1. – 16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	1 642	1 127	1 104	1 045	1 149	1 065	982	1 192
1. – 7. PRIAME NÁKLADY	1 192	819	801	760	832	773	714	864
1. Mzdy	1 044	718	699	666	727	680	622	756
2. Náhrady mzdy	136	94	96	89	97	88	85	102
3. Platby do programu sporenia	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť	3	2	1	2	2	2	2	2
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	3	3	4	2	3	1	3	2
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	6	2	2	1	3	1	2	1
7. Odmeny učňom	0	0	0	0	0	0	0	0
8. – 15. NEPRIAME NÁKLADY	453	308	303	285	318	294	268	328
8. Povinné príspevky na sociálne poistenie	396	278	276	260	286	268	244	296
9. Nepovinné príspevky na sociálne poistenie	11	6	5	4	7	6	5	7
10. Sociálne dávky	17	9	8	7	11	7	6	7
11. Príspevky na sociálne poistenie učňov	-	0	-	0	0	0	0	0
12. Sociálne výhody	17	11	10	10	10	11	9	13
13. Náklady na školenie zamestnancov	8	3	3	2	3	2	2	3
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0	0	0	0	0	0	0	0
15. Ostatné nepriame náklady práce	3	1	2	1	1	1	2	1
16. SUBVENCIE	-3	-0	-1	-0	-1	-2	-0	-1

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce
Vysvetlivka:(-) – údaj sa nevyskytuje

2.2.3 Kolektívne vyjednávanie

Ukladanie kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa na MPSVR SR, ich extenzia a kolektívne spory

Podľa zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o kolektívnom vyjednávaní“), v roku 2014 došlo k zmenám v rozširovaní záväznosti kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa (ďalej len „KZVS“) na ďalších zamestnávateľov. Od 1. 1. 2014 nadobudol účinnosť zákon č. 416/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní v znení neskorších predpisov. Podľa platného znenia zákona o kolektívnom vyjednávaní došlo v roku 2014 k rozšíreniu záväznosti piatich KZVS. V súvislosti s rozširovaním záväznosti KZVS možno konštatovať, že ministerstvu v roku 2014 bolo doručených päť písomných návrhov zmluvných strán KZVS so žiadosťou o extenziu. Z celkového počtu piatich návrhov na rozšírenie KZVS boli dva spoločné návrhy zmluvných strán a v troch prípadoch požiadali o rozšírenie KZVS odborové zväzy.

V roku 2014 boli rozšírené tieto KZVS:

- Záväznosť Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa na roky 2014 – 2015 uzavretej medzi Zväzom autobusovej dopravy zastupujúcim zamestnávateľské organizácie v hromadnej verejnej cestnej doprave a Odborovým zväzom KOVO zastupujúcim zamestnancov vo verejnej cestnej doprave sa rozšírila na zamestnávateľov v časti odvetvia, ktorých kód hlavnej činnosti podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností na úrovni skupiny je 49.3 – ostatná osobná pozemná doprava. Výnos bol zverejnený v Zbierke zákonov č. 211/2014 a účinnosť nadobudol 1. augusta 2014.
- Záväznosť Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa na roky 2013 – 2014 uzavretej medzi Odborovým zväzom KOVO a Zväzom strojárskoho priemyslu Slovenskej republiky v znení Dodatku č. 1 sa rozšírila na zamestnávateľov v časti odvetvia, ktorých kód hlavnej činnosti podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností na úrovni skupiny je – 25.4 výroba zbraní a munície, 28.3 – výroba strojov pre poľnohospodárstvo a lesníctvo a 29.1 – výroba motorových vozidiel. Výnos bol zverejnený v Zbierke zákonov č. 221/2014 a účinnosť nadobudol 1. septembra 2014.
- Záväznosť Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa uzavretej medzi Odborovým zväzom KOVO, Nezávislými kresťanskými odbormi Slovenska a Zväzom hutníctva, ťažobného priemyslu a geológie Slovenskej republiky sa rozšírila na zamestnávateľov v časti odvetvia, ktorých kód hlavnej činnosti podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností na úrovni skupiny je 24.1 – výroba surového železa a ocele a ferozliatin, 24.4 – výroba drahých a ostatných neželezných kovov, 71.2 technické testovanie a analýzy a 82.9 – pomocné obchodné činnosti inde nezaradené. Výnos bol zverejnený v Zbierke zákonov č. 210/2014 a účinnosť nadobudol 1. septembra 2014.
- Záväznosť Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa na roky 2012 – 2015 uzavretej medzi Integrovaným odborovým zväzom a Zväzom stavebných podnikateľov Slovenska v znení dodatku č. 1 a dodatku č. 2 sa rozšírila na zamestnávateľov v časti odvetvia, ktorých kód hlavnej činnosti podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností na úrovni skupiny je 23.6 – výroba výrobkov z betónu, sadry a cementu a na zamestnávateľov v odvetví, ktorých kód hlavnej činnosti podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností označenej na úrovni divízie je 41 – výstavba budov, 42 – inžinierske stavby a 43 – špecializované stavebné práce. Výnos bol zverejnený v Zbierke zákonov č. 244/2014 a účinnosť nadobudol 1. októbra 2014.
- Záväznosť Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa na roky 2014 – 2015 uzavretej medzi Odborovým zväzom KOVO a Zväzom elektrotechnického priemyslu SR sa rozšírila na zamestnávateľov v časti odvetvia, ktorých kód hlavnej činnosti podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností na úrovni skupiny je 25.7 – výroba nožiarskych výrobkov, náradia a železiarskeho tovaru, 27.4. – výroba elektrických svietidiel a 27.9 – výroba ostatných elektrických zariadení. Výnos bol zverejnený v Zbierke zákonov č. 245/2014 a účinnosť nadobudol 1. októbra 2014.

V roku 2014 bolo na **MPSVR SR uložených 20 KZVS a 8 dodatkov ku KZVS**. Z tohto počtu bolo 16 KZVS uzatvorených v podnikateľskom sektore a štyri KZVS boli uzatvorené vo verejnom sektore. Z 8 dodatkov bolo v podnikateľskom sektore uzatvorených 6 a 2 dodatky boli uzatvorené vo verejnom sektore.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zvýšeniu počtu uzatvorených KZVS o 6 KZVS, a k zvýšeniu uzatvorených dodatkov ku KZVS o 2 dodatky ku KZVS. Táto situácia je čiastočne ovplyvnená najmä tým, že zmluvné strany v posledných rokoch uzatvárajú KZVS na kratšie obdobie. V roku 2012 boli niektoré KZVS uzatvorené na 3 – 4 roky, prípadne platnosť niektorých KZVS bola predĺžená dodatkom ku KZVS a z dôvodov ich dlhšej platnosti nebolo potrebné v roku 2013 uzatvárať v niektorých odvetviach KZVS. Z dôvodu, že platnosť KZVS uzatváraných na dlhšie obdobie skončila a nové KZVS zmluvné strany uzatvárajú na jeden rok vzniká väčší počet uzatvorených KZVS v príslušnom roku.

MPSVR SR evidovalo v roku 2014 celkovo 11 sporov o uzavretie kolektívnych zmlúv alebo dodatkov ku kolektívnym zmlúvam, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom o dva spory menej. Jeden spor bol riešený v konaní pred rozhodcom a 10 sporov bolo riešených v konaní pred sprostredkovateľom. Z celkového počtu 11 sporov bolo 6 sporov vyriešených pred sprostredkovateľom úspešne a kolektívna zmluva bola uzatvorená, 4 spory riešené pred sprostredkovateľom boli neúspešné. Jeden spor bol riešený pred rozhodcom z dôvodu, že išlo o pracovisko, kde je zakázané štrajkovať. V troch sporoch MPSVR SR neurčovalo sprostredkovateľa, ale sprostredkovateľ bol dohodnutý spoločne zmluvnými stranami. V konaní pred rozhodcom bol riešený v roku 2014 jeden spor; doručením rozhodnutia rozhodcu zmluvným stranám bola podľa § 13 ods. 6 zákona o kolektívnom vyjednávaní kolektívna zmluva uzatvorená.

MPSVR SR neevidovalo v roku 2014 **žiadny spor o plnenie záväzkov z kolektívnej zmluvy**.

Všetky uvedené spory sa týkali uzavretia kolektívnej zmluvy v podnikateľskom sektore, **vo verejnom sektore nevznikol spor o uzatvorenie kolektívnej zmluvy**.

2.2.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

V priebehu roka 2014 sa uskutočnili legislatívne úpravy vyplývajúce z aplikačnej praxe v týchto právnych predpisoch:

- zákon č. 204/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, účinný od 1. augusta 2014. V súvislosti s úpravou problematiky pracovnej zdravotnej služby v tomto zákone bol novelizovaný aj zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- vyhláška MPSVR SR č. 46/2014 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MPSVR SR č. 147/2013 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri stavebných prácach a prácach s nimi súvisiacich a podrobnosti o odbornej spôsobilosti na výkon niektorých pracovných činností účinná od 1. marca 2014,
- vyhláška MPSVR SR č. 234/2014 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MPSVR SR č. 508/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s technickými zariadeniami tlakovými, zdvíhacími, elektrickými a plynovými a ktorou sa ustanovujú technické zariadenia, ktoré sa považujú za vyhradené technické zariadenia v znení neskorších predpisov, účinná od 1. septembra 2014.

Pracovné úrazy

V roku 2014 došlo v organizáciách patriacich do pôsobnosti dozoru inšpektorátov práce riadených Národným inšpektorátom práce k 39 závažným pracovným úrazom s následkom smrti (ďalej len „SPÚ“), čo oproti roku 2013 bolo menej o 14. Bolo zaevidovaných 146 závažných pracovných úrazov s ťažkou ujmom na zdraví (ďalej len „ŤUZ“), čím oproti roku 2013 klesol ich počet o 9. V hodnotenom roku 2014 bolo evidovaných 8 195 registrovaných pracovných úrazov (ďalej len „RPÚ“), čo oproti roku 2013 bolo menej o 141.

Z členenia závažných pracovných úrazov (SPÚ a ŤUZ) vyplýva, že najvyšší podiel týchto úrazov (SK NACE) sa koncentroval v priemyselnej výrobe 28,65 % (7 SPÚ, 46 ŤUZ), v stavebníctve 16,22 % (7 SPÚ, 23 ŤUZ), v doprave a skladovaní 13,51 % (9 SPÚ, 16 ŤUZ) a vo veľkoobchode a maloobchode 10,27 % (4 SPÚ, 15 ŤUZ).

Väčšina SPÚ sa kumulovala do štyroch hlavných zdrojových skupín, ktorými boli dopravné prostriedky (18 prípadov – 46,15 %), pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov osôb (6 prípadov – 15,38 %), stroje – hnacie, pomocné, obrábacie a pracovné (5 prípadov – 12,82 %) a materiál, bremená, predmety (5 prípadov – 12,82 %). Najčastejšími zdrojmi ŤUZ boli pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov osôb (39 prípadov – 26,71 %), dopravné prostriedky (36 prípadov – 24,66 %), stroje – hnacie, pomocné, obrábacie a pracovné (24 prípadov – 16,44 %) a materiál, bremená, predmety (20 prípadov – 13,70 %). Zo štatistiky zdrojov RPÚ za rok 2014 vyplýva, že najviac úrazov spôsobila manipulácia s materiálom, bremenami, predmetmi, pôsobenie ostrých hrán alebo ich pád (2 515 prípadov – 30,69 % z celkového počtu RPÚ) a pády osôb na roviny (vnútropodnikové pracoviská, komunikačné priestory, cesty verejného charakteru), či pády osôb zo schodov a rebríkov (2 198 prípadov – 26,82 %).

Najčastejšími príčinami SPÚ bolo (okrem nezistených príčin najmä pri dopravných nehodách, kde inšpektori práce zisťujú len režim vedenia vozidla) predovšetkým používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia (9 prípadov – 23,08 %). Pri ŤUZ boli hlavnými príčinami nedostatky osobných predpokladov na výkon práce v čase úrazu (rôzne indispozície, nepozornosť a pod.) a bežné riziko práce (45 prípadov – 30,82 %). Najčastejšími príčinami RPÚ boli tiež predovšetkým nedostatky osobných predpokladov na výkon práce v čase úrazu (rôzne indispozície, nepozornosť a pod.) a bežné riziko práce (6 412 prípadov – 78,24 %), ďalej nebezpečné konanie samotných poškodených zamestnancov – používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia (397 prípadov – 4,84 %).

Rizikové práce

V roku 2014 rizikové práce v Slovenskej republike vykonávalo 99 114 zamestnancov (z toho 21 356 žien), čo oproti roku 2013 predstavuje nárast o 52 zamestnancov. Negatívnym trendom bolo zvýšenie počtu zamestnancov zaradených do štvrtej kategórie prác (celkový nárast o 1 231 zamestnancov), pričom počet žien zaradených do štvrtej kategórie prác stúpol o 164 oproti roku 2013.

Ako najčastejšie sa vyskytujúcim škodlivým faktorom pracovného prostredia bol hluk, ktorému bolo vystavených 74 816 zamestnancov, tzn. 75,5 % zo všetkých zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, čo bol oproti roku 2013 nárast o 71. Ďalším faktorom podľa počtu exponovaných zamestnancov boli chemické látky, ktorým bolo exponovaných 26 522 zamestnancov (26,7 %), fyzická záťaž (5 858 zamestnancov – 5,9 %), ionizujúce žiarenie (5 635 zamestnancov – 5,6 %), vibrácie (5 609 zamestnancov – 5,6 %), biologické faktory (5 334 zamestnancov – 5,4 %), záťaž teplotou a chladom (3 715 zamestnancov – 3,7 %) a psychická pracovná záťaž (3 474 zamestnancov – 3,5 %).

Najviac zamestnancov vykonávalo rizikovú prácu v priemyselnej výrobe (68 309 zamestnancov) a v rezorte zdravotníctva a sociálnej pomoci (8 557 zamestnancov). Najviac žien (6 709 žien) vykonávalo rizikové práce v zdravotníctve a sociálnej pomoci.

Choroby z povolania

V roku 2014 bolo v Slovenskej republike hlásených 373 novozistených chorôb z povolania, z nich 129 u žien (34,6 % hlásených chorôb z povolania).

V porovnaní s počtom 301 hlásených chorôb z povolania v roku 2013 došlo v roku 2014 k vzostupu počtu chorôb z povolania o 72 (o 19,3 %).

K najčastejšie hláseným chorobám z povolania patrilo ochorenie horných končatín z dlhodobého nadmerného a jednostranného zaťaženia u 180 zamestnancov (48,3 % zo všetkých hlásených chorôb z povolania v SR), ochorenie horných končatín z vibrácií u 56 zamestnancov (15 %), porucha sluchu z hluku u 40 zamestnancov (10,7 %) a prenosné a parazitárne ochorenia u 35 zamestnancov (9,4 %).

Najvyšší výskyt chorôb z povolania bol v odvetví priemyselnej výroby, a to 201 hlásení chorôb z povolania (53,9 % zo všetkých priznaných chorôb z povolania), v odvetví ťažby a dobývania 58 hlásení chorôb z povolania (15,5 %), v odvetví poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu 36 hlásení chorôb z povolania (9,6 %), v odvetví zdravotníctva a sociálnej pomoci 23 hlásení chorôb z povolania (6,2 %) a v odvetví stavebníctva 20 hlásení chorôb z povolania (5,4 %).

3 SOCIÁLNA OCHRANA

Sociálnu ochranu na Slovensku zabezpečuje systém sociálneho zabezpečenia, ktorý pozostáva zo sociálneho poistenia, štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci.

3.1 Sociálne poistenie

Sociálne poistenie zabezpečuje ochranu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, potreby ošetrovania alebo opatrovania, tehotenstva alebo materstva, v prípade staroby alebo úmrtia, v prípade poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu, v prípade poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania, v prípade platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojenie nárokov zamestnanca a na úhradu povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, v prípade straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku straty zamestnania a na zabezpečenie príjmu v nezamestnanosti.

Systém sociálneho poistenia sa podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) člení na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

Rok 2014 priniesol viaceré opatrenia, ktorých cieľom bolo napr. zníženie administratívnej záťaže dobrovoľne poistených osôb, zlepšenie postavenia fyzických osôb v období starostlivosti o dieťa a v neposlednom rade zvýšenie životnej úrovne nízkopríjmových poberateľov dôchodkov.

V sledovanom období v oblasti sociálneho poistenia nadobudli účinnosť nasledovné opatrenia:

- Opatrenie MPSVR SR č. 469/2013 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška dôchodkovej hodnoty na rok 2014. Dôchodková hodnota sa v roku 2014 zvýšila na 10,2524 eura z 10,0098 eura v roku 2013. Výška aktuálnej dôchodkovej hodnoty sa používa pri určení sumy dôchodku v danom roku.
- Opatrenie MPSVR SR č. 329/2013 Z. z., ktorým sa ustanovuje pevná suma zvýšenia dôchodkovej dávky a percento zvýšenia úrazovej renty v roku 2014.

Dôchodkové dávky sa v roku 2014 zvýšili nasledovne:

- starobný dôchodok o 8,80 eura,
- starobný dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o 2,70 eura,
- predčasný starobný dôchodok o 8,90 eura,
- predčasný starobný dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o 3,30 eura,
- invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, invalidný dôchodok podľa § 266 zákona o sociálnom poistení a sociálny dôchodok o 7,80 eura,
- invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, invalidný dôchodok podľa § 266 zákona o sociálnom poistení a sociálny dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o 2,80 eura,
- invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 % o 4,50 eura,
- invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 % vyplácaný v sume jednej polovice o 1,80 eura,
- vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok o 5,70 eura,
- vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o 2,50 eura,
- sirotsky dôchodok o 3,00 eura,
- sirotsky dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o 1,50 eura.

Úrazová renta sa v roku 2014 zvýšila o 2,30 %.

- Opatrenie MPSVR SR č. 109/2014 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma všeobecného vymeriavacieho základu na kalendárny rok 2013. Suma všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok 2013 bola 9 888 eur
- Opatrenie MPSVR SR č. 328/2013 Z. z. zo 17. októbra 2013, ktorým sa ustanovuje maximálna suma mesačného príjmu a maximálna suma priemerného mesačného príjmu z určenej dohody

o brigádnickej práci študentov na rok 2014. Od 1. januára 2014 boli ustanovené nasledovné hranice na odvodovú úľavu pre študentov- dohodárov:

- 68 eur mesačne pre študentov do 18 rokov veku;
- 159 eur mesačne pre študentov nad 18 rokov veku, do 26 rokov veku.
- V roku 2014 bol opätovne vyplatený vianočný príspevok niektorým poberateľom dôchodku na základe zákona č. 240/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 592/2006 Z. z. o poskytovaní vianočného príspevku niektorým poberateľom dôchodku a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. V roku 2014 v porovnaní s rokom 2013 došlo k nasledovným zmenám v poskytovaní vianočného príspevku:
 - zvýšila sa maximálna suma vianočného príspevku na 87,26 eura, t. j. zvýšenie oproti 2013 o 12,26 eura;
 - zmenil sa koeficient 0,1 vo vzorci na výpočet vianočného príspevku na 0,18 t. j. schválená zmena je solidárnejšia k nízkopríjmovým dôchodcom;
 - začalo sa prihliadať na dôchodky:
 - poberané z osobitného systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov,
 - poberané z cudziny;
 - vyplácané zo systému starobného dôchodkového sporenia;
 - jednorazovo sa zvýšila suma vianočného príspevku o 12,74 eura pre poberateľov vianočného príspevku s dôchodkom, resp. úhrnom súm dôchodkov do výšky 396,18 eura (vrátane) – t. j. 2 násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu.

Nárok na vianočný príspevok v roku 2014 vznikol dôchodcom, ktorí mali dôchodok nižší, resp. rovnajúci sa sume 494,40 eura.

Vianočný príspevok sa počítal v roku 2014 podľa vzorca:

$$87,26 - 0,18 \times (\text{výška dôchodku} - 198,09^{20})$$

Zákon o sociálnom poistení prešiel v roku 2014 niekoľkými zmenami. V roku 2014 nadobudli účinnosť niektoré body zákona č. 338/2013 Z. z., niektoré body zákona č. 183/2014 Z. z., zákon č. 204/2014 Z. z. a zákon č. 240/2014 Z. z.

Medzi významné zmeny, ktoré nadobudli účinnosť v roku 2014 v súvislosti so samostatne zárobkovo činnými osobami (ďalej len „SZČO“) patrí zmena v určovaní statusu SZČO. Status SZČO na účely sociálneho poistenia sa už neviaže na registráciu u správcu dane, ale na zárobkovú činnosť, z ktorej fyzická osoba dosahuje príjmy, ktoré sú zdaňované ako príjmy z podnikania alebo z výkonu inej samostatnej zárobkovej činnosti. Uvedené znamená korektnejšie a tiež spravodlivejšie posudzovanie statusu SZČO vo vzťahu k registrovaným SZČO v prípadoch, kedy je sporné, či sa má fyzická osoba registrovať u správcu dane.

Ďalšia zmena súvisí so zmenou v spôsobe určovania vymeriavacieho základu SZČO. Na účely určenia vymeriavacieho základu SZČO sa príjem z podnikania alebo z výkonu inej samostatnej zárobkovej činnosti rozpočíta na celý kalendárny rok. Základ dane sa na rozdiel od predošlej právnej úpravy už nedelí počtom mesiacov, v ktorých SZČO reálne vykonávala zárobkovú činnosť, ale vždy sa delí 12-timi. To má ten význam, že pokiaľ SZČO vykonáva zárobkovú činnosť iba časť roka, bude jej môcť byť určené nižšie poistné ako v minulosti.

V súvislosti s lepším postavením fyzických osôb v období starostlivosti o dieťa bola v roku 2014 prijatá právna úprava, ktorej účelom bolo, aby príjem fyzickej osoby v období materskej dovolenky alebo rodičovskej dovolenky nezhoršil jej neskoršie nároky na dávku v nezamestnanosti.

²⁰ suma životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu

Medzi ďalšie zmeny, ktoré nadobudli účinnosť v roku 2014 patria:

- poberanie nemocenských dávok v súbehu s príjmom dosahovaným v období nároku na výplatu dávky, ak nejde o príjem za prácu vykonávanú v období trvania nároku na výplatu nemocenskej dávky t.j. vyplatenie akéhokoľvek iného príjmu, ako za vykonanú prácu, už nárok na nemocenskú dávku neovplyvní;
- zamedzilo sa súbehu povinného nemocenského poistenia s dobrovoľným nemocenským poistením a taktiež sa zamedzilo súbehu povinného poistenia v nezamestnanosti s dobrovoľným poistením v nezamestnanosti. Táto právna úprava vychádza z poznatkov doterajšej aplikačnej praxe Sociálnej poisťovne, ktorá poukazovala na účelové zvyšovanie vymeriavacieho základu na určenie súm nemocenských dávok, napríklad pri plánovaných medicínskych zákrokoch vyžadujúcich si dočasnú pracovnú neschopnosť a dávky v nezamestnanosti v prípadoch, ak zamestnanec má vedomosť o prípadnom ukončení pracovnoprávneho vzťahu;
- automatický zánik dobrovoľného poistenia, ak dobrovoľne poistená osoba nezaplatila poistné na dobrovoľné poistenie dva za sebou idúce kalendárne mesiace. Uvedená zmena zabraňuje u dobrovoľne poistených osôb vzniku nedoplatkov a ich následnému vymáhaniu zo strany Sociálnej poisťovne, čo má pozitívny vplyv na takúto skupinu poistencov;
- zvýšila sa diskontná úroková sadzba pri povolení splátok dlžných súm poistného na trojnásobok ročnej základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky platnej ku dňu povolenia splátok dlžných súm (najmenej 10 %);
- ustanovilo sa, že preddavok na dávku garančného poistenia sa poskytuje v sume životného minima (predtým bola pevná suma, ktorá mala zodpovedať výške životného minima, avšak s každou zmenou výšky životného minima bolo potrebné meniť zákon);
- ustanovilo sa, že nezaplatenie poistného na poistenie v nezamestnanosti v sume nižšej ako 5 eur nemá vplyv na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti dobrovoľne poistenej osoby;
- skrátilo sa obdobie, za ktoré sa skúma zaplatenie poistného na nemocenské poistenie na účely nemocenských dávok pre samostatne zárobkovo činné osoby a dobrovoľne poistené osoby z desiatich na päť rokov;
- umožnilo sa povolenie splátok dlžných súm aj na pohľadávkach na dávkach.

3.1.1 Nemocenské poistenie

Nemocenské poistenie slúži na preklopenie sociálnych udalostí, ako napríklad dočasná pracovná neschopnosť, tehotenstvo či materstvo. Zo systému nemocenského poistenia sa vyplácajú dávky, ktoré sa členia na nemocenské (zamestnancovi poskytované spravidla až od 11. dňa trvania dočasnej pracovnej neschopnosti), ošetrovné, materské a vyrovnávaciu dávku.

Podľa zákona č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov za prvých 10 dní trvania dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca vypláca zamestnávateľ náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a Sociálna poisťovňa poskytuje zamestnancovi nemocenské až od 11. dňa jeho dočasnej pracovnej neschopnosti.

Výdavky na nemocenské dávky²¹ v roku 2014, hradené z rozpočtu Sociálnej poisťovne, boli v čiastke 380,81 mil. eur. V porovnaní s rokom 2013 boli nižšie o 18,62 mil. eur (index rastu 0,95). Pokles výdavkov nastal z dôvodu nižšieho počtu prípadov.

V roku 2014 boli priemerné mesačné počty prípadov zúčtovaných nemocenských dávok nasledovné:

- nemocenské 98 379 prípadov,
- ošetrovné 9 372 prípadov,
- vyrovnávací dávka 99 prípadov,
- materské 23 132 prípadov.

²¹ Prehľad výdavkov základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenských dávok v roku 2014 je uvedený v Prílohách ku kapitole 3 tab.1).

Priemerný mesačný počet prípadov bol oproti roku 2013 nižší o 6 755 (najvyšší pokles priemerného počtu prípadov bol zaznamenaný na nemocenskom, o 5 350 prípadov). Tento pokles bol spôsobený nižším priemerným percentom dočasnej pracovnej neschopnosti a kratšou dobou trvania práceneschopnosti. Priemerné percento dočasnej pracovnej neschopnosti (ďalej len „DPN“) pre chorobu a úraz v roku 2013 dosiahlo 3,51 % a v roku 2014 pokleslo na 3,19 % z priemerného počtu poistencov v danom roku (najnižšie priemerné percento DPN bolo v Bratislavskom kraji 2,01 % a najvyššie v Prešovskom kraji 4,34 %). Priemerná doba trvania práceneschopnosti v roku 2014 predstavovala 46,46 dní (najnižšia priemerná doba trvania 36,85 dní bola v Bratislavskom kraji a najvyššia 56,48 dní v Prešovskom kraji), čo znamenalo oproti roku 2013 nárast o 0,39 dňa.

Nižšie uvedená tabuľka naznačuje, že priemerné výšky vyplácaných nemocenských dávok s výnimkou materského v roku 2014 sa v porovnaní s rokom 2013 mierne zvýšili.

Tabuľka 3.1 Počet prípadov a priemerná výška nemocenských dávok v roku 2014

Dávka	Počet vyplatených dávok v roku 2014	Index 2014/2013	Priemerná výška dávky v roku 2014 (v €)	Index 2014/2013
Nemocenské	1 180 550	94,84	217	101,61 %
Ošetrovné	112 464	92,94	78	104,42 %
Vyrovňavacia dávka	1 185	147,76	61	110,26 %
Materské	277 588	96,96	423	95,91 %

Zdroj: Sociálna poisťovňa

3.1.2 Dôchodkové poistenie

Dôchodkové poistenie sa člení na starobné poistenie (poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia) a na invalidné poistenie (poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu a pre prípad úmrtia). Zo systému dôchodkového poistenia sa poskytuje starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok a sirotsky dôchodok.

V terminológii dôchodkových dávok znamená súbeh poberanie súčasne (súbežne) tzv. priameho dôchodku (starobného, predčasného starobného alebo invalidného) s nepriamym dôchodkom (vdovským dôchodkom alebo vdoveckým dôchodkom, prípadne súbehu invalidného dôchodku s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť do 70 % so sirotským dôchodkom).

K 31. decembru 2014 bolo vyplácaných 1 633 742 dôchodkových dávok (bez dôchodkov hradených štátom – napr. tzv. invalidov z mladosti, dôchodkov manželky, sociálnych dôchodkov, ako aj bez dôchodkov vyplácaných do cudziny a dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie). Dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie bolo 70 a počet dôchodkov vyplácaných do cudziny bol 21 607.

V porovnaní so stavom k 31. decembru 2013 bol počet vyplatených dôchodkov²² v decembri 2014 vyšší o 30 413, čo predstavuje medziročný nárast o 1,90 %. Počet vyplácaných vdovských dôchodkov, sirotských dôchodkov a predčasných starobných dôchodkov oproti roku 2013 mierne poklesol. Nárast zaznamenal počet vyplácaných vdoveckých dôchodkov o 1 042, počet vyplácaných starobných dôchodkov o 30 537 a počet invalidných o 1 462 v porovnaní s rokom 2013.

²² Podrobnejšie štatistické údaje o počte poberateľov a výške jednotlivých dôchodkových dávok sú uvedené v Prílohe ku kapitole 3 (tab.2 až 5).

**Tabuľka 3.2 Počet vyplácaných dôchodkových dávok a priemerná výška dôchodkov
v roku 2013 a 2014**

Typ dôchodku	Počty vyplácaných dôchodkov* k:		Priemerná výška (sólo) dôchodku v €:	
	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2014
Starobný (sólo + v súbehu) spolu	988 277	1 018 814	391	400
Predčasný starobný (sólo + v súbehu) spolu	21 935	21 348	385	384
Invalidný (sólo + v súbehu) spolu	231 547	233 009	264	267
Vdovský (sólo+ v súbehu)	295 894	294 986	237	243
Vdovecký (sólo+ v súbehu)	39 918	40 960	183	187
Sirotský	25 758	24 625	130	131
Spolu	1 603 329	1 633 742	x	x
Dôchodky neprevzaté do automatizovanej evidencie	30	70	x	x
Dôchodky vyplácané do cudziny	20 005	21 607	x	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V roku 2014 vplyvom makroekonomických ukazovateľov zohľadnených pri valorizácii dôchodkových dávok a raste aktuálnej dôchodkovej hodnoty došlo k zlepšeniu sociálnej situácie dôchodcov. Všetky dávky dôchodkového poistenia okrem sólo predčasného starobného dôchodku vyplácané Sociálnou poisťovňou sa v priemere oproti roku 2013 zvýšili. Najvyšší nárast zaznamenali poberatelia starobného dôchodku vyplácaného v súbehu s vdoveckým dôchodkom a poberatelia starobného dôchodku vyplácaného v súbehu s vdovským dôchodkom.

Tabuľka 3.3 Priemerná výška dôchodkov v súbehu v rokoch 2013 a 2014 k 31. 12.

Druh dôchodku	Priemerná výška dôchodku* v €	
	rok 2013	rok 2014
starobný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	427	440
starobný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	498	513
predčasný starobný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	455	467
predčasný starobný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	497	501
invalidný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	387	393
invalidný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	419	422

Zdroj: Sociálna poisťovňa

**priemerná výška vypočítaná z úhrnnej sumy oboch vyplácaných dôchodkov*

Výdavky²³ na (systémové) dávky dôchodkového poistenia v roku 2014 boli 6,2 mld. eur, čo predstavuje oproti roku 2013 nárast výdavkov o 5,9 %. Okrem toho štátom hradené dôchodkové dávky (dôchodok manželky, sociálny dôchodok, tzv. invalidný dôchodok z mladosti, zvýšenie pre bezvládnosť, zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, za odboj a rehabilitáciu, vrátane príplatkov za štátnu službu) predstavovali 52,8 mil. eur (nárast oproti roku 2013 o 5,1 %).

Výdavky na výplatu vianočného príspevku niektorým poberateľom dôchodku v roku 2014 (bez doplatkov) predstavovali 78,3 mil. eur a v roku 2013 to bolo 70,6 mil. eur. Celkový počet dôchodcov, ktorým bol vyplatený vianočný príspevok v roku 2014 dosiahol 1 119 735 osôb, kým v roku 2013 to bolo 1 154 401 osôb.

²³ Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2014 je uvedený v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 5).

K 31. decembru 2014 bolo zaznamenaných približne 8 100 poberateľov sólo starobných dôchodkov (t. j. 1,11 %) presahujúcich priemernú mesačnú mzdu v hospodárstve Slovenskej republiky (858 eur). Pomer priemerného starobného sólo dôchodku vyplácaného k 31. decembru 2014 k priemernej mesačnej mzde za rok 2014 v hospodárstve Slovenskej republiky bol 46,64 %, čo je mierny pokles v porovnaní s rokom 2013 (pokles o 0,75 p. b.).

3.1.3 Úrazové poistenie

Úrazové poistenie je poistením zamestnávateľa pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania. Dávkami úrazového poistenia sú úrazový príplatok, úrazová renta, jednorazové vyrovnanie, pozostalostná úrazová renta, jednorazové odškodnenie, pracovná rehabilitácia a rehabilitačné, rekvalifikácia a rekvalifikačné, náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrada nákladov spojených s liečením a náhrada nákladov spojených s pohrebom. V rámci úrazového poistenia nevystupuje ako subjekt SZČO, pričom jej nie je ani daná možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia.

Celková suma vyplatených dávok v roku 2014²⁴ bola 44,6 mil. eur, čo predstavuje 100,69 % výdavkov za rok 2013, ide teda o mierny medziročný nárast. Najpočetnejšia a finančne najnáročnejšia dávka je úrazová renta. Za rok 2014²⁵ bolo vyplatených 83 590 úrazových rent, čo predstavuje oproti roku 2013 nárast o 1,0 %. Priemerná výška tejto dávky za rok 2014 bola 291 eur, t. j. 2,1 % nárast oproti roku 2013. Na túto dávku bolo vynaložených 23,9 mil. eur (53,6 % všetkých výdavkov základného fondu úrazového poistenia). Druhou najpočetnejšie vyplácanou dávkou bol úrazový príplatok v rozsahu 27 027 prípadov, čo oproti roku 2013 predstavuje pokles o 3,2 %. Najvyššiu priemernú výšku na jeden prípad predstavovali dávky: jednorazové odškodnenie (13 701 eur) a náhrada za bolesť (12 497 eur) – ide však o menej početné dávky.

3.1.4 Garančné poistenie

Garančné poistenie je poistením pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojenie nárokov zamestnanca. Pri tomto druhu poistenia platí poistné len zamestnávateľ a poisteným je zamestnanec, pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa. Poistným plnením je napríklad náhrada mzdy, nárok na odstupné, ktoré patrí zamestnancovi pri skončení pracovného pomeru, nároky cestovných, sťahovacích a iných výdavkov, ktoré vznikli pri plnení pracovných povinností atď., ak zamestnávateľ nie je schopný plniť svoje záväzky voči zamestnancom z dôvodu, že sa stal platobne neschopným. Z garančného poistenia sa vypláca dávka garančného poistenia. Zároveň sa z garančného poistenia uhrádzajú povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie nezaplatené zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v zákonom ustanovenej lehote. V rámci garančného poistenia nevystupuje ako subjekt SZČO a vzhľadom na charakter poistných vzťahov nie je daná ani možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia²⁶.

Za rok 2014 bolo vyplatených 3 076 dávok (tabuľka 3.4), čo v porovnaní s rokom 2013 predstavuje pokles o 32,3 %. Celkový objem vyplatených prostriedkov na dávku garančného poistenia bol 14,2 mil. eur (vrátane povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie nezaplatených zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné sporenie v zákonom ustanovenej lehote), oproti predchádzajúcemu roku ide o 12,7 percentné zníženie.

Priemerná výška dávky za rok 2014 činila 1 338,16 eura, čo predstavuje nárast o 25,1 % oproti roku 2013.

²⁴ Prehľad výdavkov základného fondu úrazového poistenia je uvedený v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 6)

²⁵ Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia a štátne dávky úrazového poistenia sú uvedené v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 7 a 8)

²⁶ Výdavky základného fondu garančného poistenia sú uvedené v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 9)

Tabuľka 3.4 Výdavky na dávku garančného poistenia, počet prípadov a priemerná výška dávky v eurách v roku 2014

Obdobie	Počet prípadov	Priemerná výška dávky v €	Výdavky na dávku garančného poistenia v tis. €
Január	156	1 674,48	261,2
Február	295	1 804,32	531,7
Marec	235	1 358,63	319,3
Apríl	280	947,32	251,2
Máj	93	1 468,50	134,3
Jún	701	1 251,68	868,0
Júl	344	1 174,76	395,2
August	284	1 313,07	365,6
September	143	1 844,45	259,5
Október	253	1 409,28	353,2
November	136	1 914,18	255,3
December	156	882,94	132,4
Celkom	3 076	x	4 127,0
Priemer	256	1 338,16	343,9

Zdroj: Sociálna poisťovňa

3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti

Poistenie v nezamestnanosti je poistením pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku straty zamestnania a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti. Z poistenia v nezamestnanosti sa vypláca dávka v nezamestnanosti.

V roku 2014 predstavoval priemerný mesačný počet poberateľov dávky²⁷ v nezamestnanosti 35 480 osôb, t. j. približne 12,6 % pokles oproti priemernému mesačnému počtu v roku 2013. Počet osôb, ktoré v roku 2014 boli poberateľmi dávky v nezamestnanosti predstavuje 122 198, z čoho bolo 60 870 žien (49,8 %) a 61 328 mužov (50,2 %). Z hľadiska vekovej štruktúry bol najväčší podiel poberateľov dávky v nezamestnanosti vo vekovej skupine 30 – 39 ročných (najväčšia skupina mužov poberateľov dávky v nezamestnanosti bola vo veku 25 – 34 rokov a najväčšia skupina žien poberateľov dávky v nezamestnanosti bola vo veku 30 – 39 rokov).

Výdavky na dávky v nezamestnanosti v roku 2014 dosiahli sumu 154,7 mil. eur, t. j. pokles výdavkov o 11,24 % oproti roku 2013. Priemerná mesačná výška dávky v roku 2014 bola 333 eur, čo je o 2,4 % viac ako v roku 2013

²⁷ Podrobnejšie štatistiky o vyplatených dávkach v nezamestnanosti a poberateľoch sú uvedené v Prílohách ku kapitole 3 (tab.10 a 11).

3.2 Dôchodkové sporenie

Dôchodkové sporenie v súčasnosti tvorí starobné dôchodkové sporenie a doplnkové dôchodkové sporenie:

II. pilier – starobné dôchodkové sporenie, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané dôchodkovými správcovskými spoločnosťami na základe zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o starobnom dôchodkovom sporení“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.

III. pilier – doplnkové dôchodkové sporenie, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami na základe zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.

3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie

Cieľom zavedenia starobného dôchodkového sporenia, ktorý je súčasťou povinného dôchodkového systému, bolo diverzifikovať riziká jednotlivých spôsobov financovania dôchodkových dávok, t. j. priebežného spôsobu financovania a kapitalizačného spôsobu financovania.

Starobné dôchodkové sporenie (II. pilier) je príspevkovo definované a financované z príspevkov na starobné dôchodkové sporenie (ďalej len „príspevky“) odvádzaných na osobné dôchodkové účty sporiteľov.

Najzásadnejšou zmenou v oblasti starobného dôchodkového sporenia bolo v roku 2014 prijatie komplexnej právnej úpravy tzv. anuitnej novely zameranej na výplatnú fázu z II. dôchodkového piliera. Anuitná novela, t.j. zákon č. 183/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony bola prijatá s delenou účinnosťou (od 1.7.2014 a 1.1.2015). Keďže sa prvé dôchodky z II. piliera začali vyplácať od 1. januára 2015, bolo potrebné, aby sa činnosti spojené s prípravou realizácie výplatnej fázy začali vykonávať už v roku 2014. Tieto činnosti sa týkali najmä poisťovní, ktoré chceli byť zapojené do vyplácania dôchodkov z II. piliera, keďže od 1. júla 2014 mohli žiadať Národnú banku Slovenska o rozšírenie svojej licencie. Išlo aj o činnosti spojené s prípravou centrálného informačného ponukového systému, ktorý vytvárala Sociálna poisťovňa a do ktorého sú zapojené aj poisťovne a dôchodkové správcovské spoločnosti a o činnosti spojené s prípravou ponukového listu, ktorý dostane sporiteľ, ak požiada o dôchodok z II. piliera.

Medzi najdôležitejšie oblasti, ktoré zmenila alebo zadefinovala anuitná novela patria:

Zmeny v oblasti dôchodkov:

Z II. piliera sa môžu vyplácať dôchodky tromi formami. Zachovaná zostala forma doživotného dôchodku, ktorý vyplácajú poisťovne a taktiež programový výber vyplácaný dôchodkovými správcovskými spoločnosťami, aj keď podmienky výplaty dôchodku týmito formami boli značne zmenené. Anuitná novela zaviedla ďalšiu formu výplaty dôchodku – dočasný dôchodok. Rovnako ako pri doživotnom dôchodku, aj pri tejto forme ide o poisťný produkt, ktorý je vyplácaný poisťovňami.

Anuitná novela tiež umožnila prístup k úsporám v II. pilieri všetkým sporiteľom, ktorí by na základe predošlej právnej úpravy nemohli získať svoje nasporené prostriedky. Ide napríklad o sporiteľov s nízkou nasporenou sumou, za ktorú si nedokážu zakúpiť doživotný dôchodok. Pre týchto sporiteľov je určený programový výber alebo dočasný dôchodok v striktno regulovanom režime maximalizujúcom dobu výplaty. Anuitnou novelou taktiež došlo k zrušeniu podmienky minimálneho obdobia sporenia v dĺžke 10 rokov. Jedinou podmienkou na výplatu starobného dôchodku je dovŕšenie dôchodkového veku, čím sa umožnil prístup k úsporám v II. pilieri aj pre tých sporiteľov, pri ktorých nie je z objektívnych dôvodov reálne očakávať splnenie podmienky 10 rokov sporenia (napr. z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku). Pri aktuálnom znení zákona už podmienka

minimálneho sporenia v dĺžke 10 rokov stratila svoje opodstatnenie aj z dôvodu, že prvú zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení môže uzatvoriť len fyzická osoba, ktorá ešte nedovŕšila 35 rokov veku.

Zmeny v oblasti informačných povinností:

Sporitelia majú od 1. januára 2015 k dispozícii niekoľko zdrojov informácií o vyplácaní dôchodkov z II. piliera. Všetky dôležité informácie nájdu na webovom sídle Sociálnej poisťovne a dôchodkových správcovských spoločností. Sporitelia tiež môžu požiadať dôchodkové správcovské spoločnosti, v ktorých si sporia, o bezplatné zaslanie informačného balíčka. V ňom sa dozvedia napr. ako a kde môžu o dôchodok požiadať alebo informácie o jednotlivých formách výplaty dôchodkov spolu s praktickými príkladmi.

Zmeny v oblasti sprostredkovania ponúk:

Sociálna poisťovňa zriadila a spravuje Centrálny informačný ponukový systém (CIPS), ktorý slúži na sprostredkovanie ponúk dôchodkov pre sporiteľov. Takýto systém zabezpečuje transparentnosť systému a znižuje administratívnu záťaž sporiteľa, ktorý dostane všetky ponuky na jednom mieste. Vďaka tomu si sporiteľ môže rýchlo porovnať ponuky jednotlivých poisťovní bez toho, aby každú z nich osobne navštívil. Existencia CIPS umožnila zakázať sprostredkovateľskú činnosť pri vyplácaní dôchodkov, čím sa zamedzuje vzniku jedného z najväčších nákladov vstupujúcich do ceny dôchodku. Rovnako pozitívny vplyv na výšku vyplácaných dôchodkov má aj stimulácia konkurenčného prostredia, vyvolaná zavedením CIPS. Znižuje sa tiež informačná asymetria medzi sporiteľom a subjektmi vyplácajúcimi dôchodky z II. piliera.

Zmeny v ostatných špecifických oblastiach:

Poslednou novelou ostáva zachovaná možnosť vyplácania predčasného starobného dôchodku. Predčasný starobný dôchodok sa vypláca takému sporiteľovi, ktorému už bol priznaný predčasný starobný dôchodok z I. piliera, a to musí byť vyšší ako 1,2 násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Ak sporiteľ nemá nárok na predčasný starobný dôchodok z I. piliera vyšší ako 1,2-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, môže si pomôcť úsporami v II. pilieri. Má teda nárok na predčasný starobný dôchodok aj vtedy, ak jeho predčasný starobný dôchodok z oboch pilierov bude vyšší ako 1,2 násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. V prípade predčasného starobného dôchodku musia byť splnené podmienky, že sporiteľ získal najmenej 15 rokov dôchodkového poistenia a do dovŕšenia dôchodkového veku mu chýbajú maximálne 2 roky.

Sporiteľ si môže na vyplácanie predčasného starobného alebo starobného dôchodku vybrať doživotný dôchodok bez zvyšovania a bez pozostalostného krytia, doživotný dôchodok so zvyšovaním (indexáciou), s pozostalostným krytím (krytie pozostalých na jeden alebo dva roky po smrti poberateľa dôchodku) alebo ich kombináciu.

Sporiteľ, ktorý dovŕši dôchodkový vek a nebude poberať dôchodok programovým výberom bude môcť požiadať o dávku výnos z investovania. Ide o pravidelne vyplácanú dávku sporiteľovou dôchodkovou správcovskou spoločnosťou z výnosov z jeho majetku, ktorý má v dôchodkovom fonde.

Ak si sporiteľ platil aj dobrovoľné príspevky na starobné dôchodkové sporenie, po dovŕšení dôchodkového veku si ich môže vybrať formou programového výberu bez nutnosti splnenia dodatočných podmienok.

Anuitná novela taktiež umožnila na žiadosť sporiteľa v preddôchodkovom veku zmierniť automatický prevod majetku do garantovaného fondu o polovicu.

Počas roka 2014 nenastali zmeny v počte a zložení dôchodkových správcovských spoločností, pričom k 31. decembru 2014 pôsobil na trhu starobného dôchodkového sporenia 6 dôchodkových správcovských spoločností (ďalej len „DSS“):

- Aegon, d.s.s., a.s., Bratislava,
- Allianz – Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s., Bratislava,
- Axa d.s.s., a.s., Bratislava,
- Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky, a.s., Bratislava;
- ING dôchodková správcovská spoločnosť, a.s., Bratislava,
- VÚB Generali, d.s.s., a.s., Bratislava.

Tabuľka 3.5 ukazuje čistú hodnotu majetku spravovaného jednotlivými dôchodkovými správcovskými spoločnosťami podľa druhu dôchodkového fondu k 31.12.2014.

Tabuľka 3.5 Rozdelenie majetku v dôchodkových fondoch k 31.12.2014 (v mil. eur)

Dôchodková správcovská spoločnosť	Dlhopisový garantovaný dôchodkový fond	Zmiešaný negarantovaný dôchodkový fond	Akciový negarantovaný dôchodkový fond	Indexový negarantovaný dôchodkový fond	Spolu k 31.12.2014	Percentuálny podiel majetku
AEGON, d.s.s., a.s.	563,08	0	51	5,56	619,64	9,68 %
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	1 886,78	0	200,13	0	2 086,91	32,60 %
AXA d.s.s., a.s.	1 455,91	0	168,67	41,51	1 666,09	26,02 %
DSS Poštovej banky d.s.s. a.s.	294,77	15,55	44,8	5,75	360,87	5,64 %
ING d.s.s., a.s.	577,56	22,4	69,19	19,1	688,25	10,75 %
VÚB Generali d.s.s., a.s.	882,3	25,5	52,1	20,69	980,59	15,32 %
Spolu	5 660,40	63,45	585,89	92,61	6 402,35	100,00 %
Percentuálny podiel majetku	88,41 %	0,99 %	9,15 %	1,45 %	100,0 %	

Výpočet: MPSVR SR

Sociálna poisťovňa postúpila v priebehu roku 2014 povinné **príspevky** na starobné dôchodkové sporenie v hodnote takmer **438 mil. eur**, čo predstavuje oproti roku 2013 nárast o necelých 6 %. Celková výška postúpených príspevkov k 31.12.2014 bola 6,5 mld. eur. Berúc do úvahy všetky možnosti vstupu a výstupu zo systému starobného dôchodkového sporenia v priebehu jeho otvorení, bola celková výška postúpených príspevkov 6,03 mld. eur. Na základe toho a čistej hodnoty majetku v dôchodkových fondoch k 31.12.2014 v sume 6,40 mld. eur možno skonštatovať, že k 31.12.2014 dosiahli dôchodkové fondy **zisk 375,3 mil. eur**.

Najväčší podiel na slovenskom trhu starobného dôchodkového sporenia v roku 2014 si zachovali spoločnosti Allianz – Slovenská d.s.s., a. s. a Axa d.s.s., a. s. (spoločne predstavujú takmer 60 % trhu). V porovnaní s rokom 2013 došlo k miernej zmene rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch v prospech akciových a indexových negarantovaných fondov. Najviac prostriedkov sa stále koncentruje v dlhopisových garantovaných dôchodkových fondoch a potom nasledujú akciové negarantované dôchodkové fondy. Najmenej finančných prostriedkov je konceptovaných v indexových a zmiešaných negarantovaných dôchodkových fondoch.

Tabuľka 3.6 Porovnanie rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch

Dátum	Percentuálne podiely rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch za všetky DSS			
	Dlhopisové g.d.f.	Zmiešané n.d.f.	Akciový n.d.f.	Indexové n.d.f.
31.12.2013	89,98 %	1,12 %	8,32 %	0,58 %
31.12.2014	88,41 %	0,99 %	9,15 %	1,45 %

Výpočet: MPSVR SR

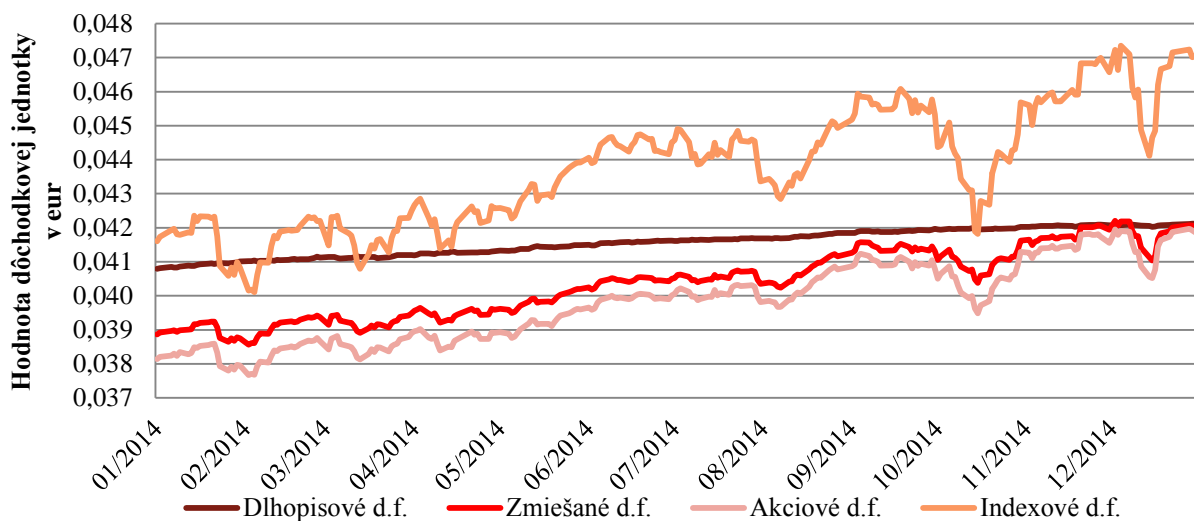
Zmenu v rozdelení majetku dôchodkových fondov je možné pripísať vysokému zhodnoteniu indexových negarantovaných dôchodkových fondov (v roku 2013 na úrovni 17,45 %, v roku 2014 na úrovni 13,39 %). Napriek tomu, že ročné zhodnotenie týchto fondov oproti roku 2013 pokleslo, jedná sa o najvýkonnejší typ fondov. Zhodnotenia zvyšných troch typov fondov oproti roku 2013 zaznamenali nárast. Prehľad celkového a ročného zhodnotenia dôchodkových fondov sa nachádza v tabuľke 3.7.

Tabuľka 3.7 Celkové a ročné zhodnotenie dôchodkových fondov

Dôchodkové fondy	Priemerné ročné zhodnotenie v roku 2013	Priemerné ročné zhodnotenie v roku 2014	Celkové zhodnotenie k 31.12.2014 ²⁸
Dlhopisové garantované	1,0 %	3,26 %	26,88 %
Zmiešané negarantované	2,7 %	8,08 %	26,66 %
Akciové negarantované	3,9 %	9,56 %	26,13 %
Indexové negarantované	17,4 %	13,39 %	41,72 %

Výpočet: MPSVR SR

Graf 3.1 Vývoj hodnoty dôchodkovej jednotky jednotlivých dôchodkových fondov v roku 2014

Zdroj: MPSVR SR

Počet sporiteľov starobného dôchodkového sporenia bol k 31.12.2014 takmer 1,5 mil. (tabuľka 3.8). Rozdelenie sporiteľov v rámci jednotlivých dôchodkových správcovských spoločností sa od roku 2013 takmer nezmenilo.

Tabuľka 3.8 Počet sporiteľov v dôchodkových fondoch starobného dôchodkového sporenia k 31.12.2014

Dôchodková správcovská spoločnosť	Počet sporiteľov k 31.12.2014	Percentuálny podiel sporiteľov
AEGON, d.s.s., a.s.	174 375	11,90 %
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	458 862	31,33 %
AXA d.s.s., a.s.	358 163	24,45 %
DSS Poštovej banky d.s.s. a.s.	102 218	6,98 %
ING d.s.s., a.s.	147 839	10,09 %
VÚB Generali d.s.s., a.s.	223 376	15,25 %
Spolu	1 464 833	100,00 %

Zdroj: Sociálna poisťovňa

²⁸ Celkové zhodnotenie dôchodkových fondov je priemer všetkých percent zmeny AHDJ v jednotlivých dôchodkových fondoch jednotlivých DSS od ich vzniku, vážený podielom čistej hodnoty majetku príslušného fondu na čistej hodnote majetku fondov rovnakého druhu.

Z hľadiska vekovej štruktúry sporiteľov²⁹ v systéme starobného dôchodkového sporenia najväčšie zastúpenie mali sporitelia vo veku od 31 do 40 rokov, a to približne 42 % z celkového počtu sporiteľov. Zmeny vo vekovej štruktúre sporiteľov k 31.12.2014 v porovnaní s rokom 2013 nie sú významné.

Tabuľka 3.9 Rozdelenie sporiteľov podľa veku k 31.12.2014

veková hranica	počet sporiteľov	% podiel
do 20	4 672	0,32 %
od 21 do 30	288 612	19,70 %
od 31 do 40	614 090	41,92 %
od 41 do 50	420 923	28,74 %
od 51	136 536	9,32 %
Spolu	1 464 833	100,00 %

Zdroj: MPSVR SR

Sporiteľov s vymeriavacím základom do 685 eur bolo k 31. 12. 2014 takmer 600 tisíc, čo predstavovalo 53 % z tzv. aktívnych sporiteľov (t.j. sporiteľov s vymeriavacím základom)

Tabuľka 3.10 Počet aktívnych sporiteľov podľa vymeriavacieho základu k 31.12.2014

Rozsah vymeriavacieho základu v eurách	Spolu k 31.12.2014	% podiel
od 0 do 335,00	122 771	10,98 %
335,01 – 685,00	473 739	42,37 %
685,01 – 1000,00	230 711	20,63 %
1000,01 – 1 385,00	145 971	13,05 %
1 385,01 – 1 665,00	50 960	4,56 %
1 665,01 a viac	93 974	8,40 %
Aktívni sporitelia spolu	1 118 126	100,00 %

Zdroj: MPSVR SR

Rozdiel medzi celkovým počtom sporiteľov v tabuľkách 3.8 až 3.10 predstavuje takmer 347 tisíc osôb – tieto fyzické osoby možno označiť ako tzv. neaktívnych sporiteľov, to znamená, že si k 31. 12. 2014 nezaplatili povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie z titulu zamestnanca, povinne poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby alebo dobrovoľne poistenej osoby a neplatil za nich tieto príspevky ani štát z dôvodu výkonu zákonom vymedzených činností (starostlivosť o dieťa, opatrovanie), ani Sociálna poisťovňa. Oproti roku 2013 tento počet vzrástol o 923 osôb, t.j. približne o 0,3 %.

3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie

Doplnkové (dobrovoľné) dôchodkové sporenie je súčasťou tzv. tretieho piliera dôchodkového systému, v ktorom sú finančné prostriedky účastníkov spravované doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami (ďalej len „DDS“).

Účelom doplnkového dôchodkového sporenia je umožniť účastníkovi doplnkového dôchodkového sporenia (ďalej len „účastník“) získať doplnkový dôchodkový príjem v starobe a doplnkový dôchodkový príjem v prípade skončenia výkonu prác, ktoré sú zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 alebo skončenia výkonu prác

²⁹Graf vekovej štruktúry sporiteľov a rozdelenie sporiteľov podľa veku je uvedený v prílohe ku kapitole 3

zamestnanca, ktorý je tanečný umelec alebo hudobný umelec, ktorý vykonáva profesiu hráča na dychový nástroj.

Účastníkom je zamestnanec, ktorý uzatvoril zmluvu o doplnkovom dôchodkovom sporení s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou (ďalej len "účastnícka zmluva"); alebo iná fyzická osoba, ktorá ku dňu uzatvorenia účastníckej zmluvy dovŕšila najmenej 18 rokov veku.

Zamestnanec, ktorý vykonáva práce zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 a zamestnanec, ktorý vykonáva práce tanečného umelca alebo hráča na dychový nástroj, sú povinní uzatvoriť účastnícku zmluvu a ich zamestnávateľia sú povinní uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu, a to do 30 dní od začatia výkonu týchto prác.

Prostredníctvom doplnkového dôchodkového sporenia si účastník sporí finančné prostriedky v DDS, ktorá tieto prostriedky investuje za účelom ich zhodnotenia. Výsledná suma dávky doplnkového dôchodkového sporenia závisí od výšky finančných prostriedkov, ktoré účastník a jeho zamestnávateľ počas celého obdobia sporenia do DDS odvedli a od miery ich zhodnotenia.

Z doplnkového dôchodkového sporenia sa po splnení podmienok ustanovených zákonom o doplnkovom dôchodkovom sporení, vyplácajú tieto dávky doplnkového dôchodkového sporenia:

- doplnkový starobný dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového starobného dôchodku,
 - dočasného doplnkového starobného dôchodku,
- doplnkový výsluhový dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového výsluhového dôchodku,
 - dočasného doplnkového výsluhového dôchodku,
- jednorazové vyrovnanie,
- predčasný výber.

Účastníci, ktorí uzatvorili účastnícke zmluvy pred 1. 1. 2014 a s príslušnou DDS si nedohodli zmenu účastníckej zmluvy, ktorej obsahom by bolo upustenie od dávkového plánu, majú naďalej účastnícke zmluvy s dávkovými plánmi, v ktorých sú upravené podmienky poberania dávok. Ostáva teda pre nich zachovaná aj možnosť vyplatenia dávky odstupné, avšak takíto účastníci nemajú nárok na novú dávku predčasný výber.

K 31. decembru 2014 pôsobili na trhu doplnkového dôchodkového sporenia 4 doplnkové dôchodkové spoločnosti, a to:

- AXA d.d.s., a.s., Bratislava,
- Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Bratislava,
- ING Tatry – Sympatia d.d.s., a.s., Bratislava,
- Stabilita, d.d.s., a. s., Košice.

Najvýznamnejšie zmeny v doplnkovom dôchodkovom sporení s účinnosťou od 1.1.2014:

V roku 2013 bol schválený zákon č. 318/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. januára 2014 (ďalej len „zákon“). Prostredníctvom tejto novely zákona došlo k viacerým dôležitým zmenám v oblasti doplnkového dôchodkového sporenia:

- upravili sa podmienky vyplácania niektorých druhov dávok tak, aby bol naplnený pôvodný účel systému doplnkového dôchodkového sporenia – umožnilo sa účastníkovi získať doplnkový dôchodkový príjem v starobe a doplnkový dôchodkový príjem v prípade skončenia výkonu niektorých zákonom vymedzených rizikových prác;
- sprísnil sa podmienky vyplácania doplnkového výsluhového dôchodku (zvýšenie obdobia výkonu rizikových prác z päť na desať rokov, zvýšenie veku, od ktorého sa tento dôchodok vypláca) a zmenil sa účel doplnkového výsluhového dôchodku (skorší ako zákonný odchod do dôchodku), čím sa zvýraznil účel zákona, t. zn. v tomto prípade zabezpečenie účastníka po skončení výkonu tzv. rizikových povolanií;
- vypustila sa dávka odstupné, ktorá umožňovala jednorazový výber nasporenej sumy pred dovŕšením dôchodkového veku a oslabovala tým účel zabezpečiť účastníka predovšetkým v starobe, resp. po skončení výkonu rizikového povolania a nahradila sa vhodnejšie

nastavenou dávkou predčasný výber (účastník si môže vybrať svoje vlastné príspevky vrátane výnosov z ich investovania najskôr po prvých desiatich rokoch sporenia, účastnícka zmluva mu nezaniká a príspevky zamestnávateľa zostávajú na osobnom účte účastníka až do času naplnenia zákonných podmienok na výplatu dávky);

- zaviedla sa nezdaniteľná časť základu dane pre daňovníka (účastníka) do výšky 180 eur ročne, ak účastník uzatvoril dodatok k účastníckej zmluve uzatvorenej do konca roku 2013, ktorého obsahom bol zánik dávkového plánu alebo uzatvoril novú účastnícku zmluvu podľa zákona účinného od 1.1.2014, čím sa vytvoril vyšší predpoklad pre lepšie zabezpečenie v starobe, resp. po skončení výkonu tzv. rizikových povolání;
- znížila sa maximálna percentuálna výška odplaty za správu v doplnkovom dôchodkovom fonde ako aj maximálna percentuálna výška odplaty za zhodnotenie majetku v príspevkovom doplnkovom dôchodkovom fonde a zrušila sa odplata za zhodnotenie majetku vo výplatnom doplnkovom dôchodkovom fonde;
- upravila sa oblasť investovania a riadenia rizík (napr. optimalizovali sa kvantitatívne limity na základe požiadaviek regulátora – uvoľnili sa niektoré limity a sprísnilo iné, znížila sa „hard“ regulácia a posilnil sa prudentný princíp regulácie a teda došlo k posilneniu úlohy Národnej banky Slovenska ako regulátora, resp. orgánu dohľadu, zaviedol sa silný vnútorný systém kontroly – systém riadenia rizík), čím sa vytvoril predpoklad pre kvalitnejšiu správu majetku účastníkov.

Tieto legislatívne zmeny v systéme doplnkového dôchodkového sporenia vytvárajú predpoklady pre zvýšenie atraktivity a záujmu obyvateľstva o tento druh sporenia na dôchodok a zároveň obnovenie základného cieľa systému doplnkového dôchodkového sporenia, t.j. umožniť jeho účastníkovi získať doplnkový dôchodkový príjem v starobe a doplnkový dôchodkový príjem v prípade skončenia výkonu niektorých zákonom vymedzených rizikových prác.

Od 1. decembra 2014 vstúpil do platnosti zákon č. 301/2014 Z. z. , ktorým sa transponovala smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/14/EÚ z 21. mája 2013 s cieľom zlepšiť kvalitu investícií inštitúcií zamestnaneckého dôchodkového zabezpečenia (v podmienkach zákona č. 650/2004 Z. z. ide o doplnkové dôchodkové spoločnosti alebo zamestnanecké dôchodkové spoločnosti v rozsahu ich činností vykonávaných na území SR) a ochraňovať tým investorov, preto je vhodné vyžadovať od týchto inštitúcií, aby pri posudzovaní rizík obsiahnutých v ich investíciách, predchádzali výhradnému alebo mechanickému spoliehaniu sa na úverové ratingy alebo ich využívaniu ako jediného parametra.

Počet prispievajúcich účastníkov v doplnkových dôchodkových fondoch s nenulovým dôchodkovým účtom bol k 31.12.2014 približne 682 tisíc. Išlo o nárast oproti roku 2013, avšak nárast bol zanedbateľný. Počet poberateľov dávok klesol oproti roku 2013 približne o 7,3 % na 45 tisíc. Medziročne však došlo k prerozdeleniu účastníkov a poberateľov dávok medzi jednotlivými doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami.

Tabuľka 3.11 Počet účastníkov a poberateľov dávok k 31.12.2014

Spoločnosť	2013			2014		
	Počet aktívnych účastníkov	Počet poberateľov dávok	Spolu	Počet aktívnych účastníkov	Počet poberateľov dávok	Spolu
Axa d.d.s., a.s.	119 569	8 802	28 2737	118 924	822	119 746
DDS Tatra banky, a.s.	177 944	12 536	190 480	177 365	12 381	189 746
ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	273 935	474	120 043	273 623	8 159	281 782
Stabilita, d.d.s., a.s.	109 868	27 206	137 074	112 257	24 087	136 344
Spolu	681 316	49 018	730 334	682 169	45 449	727 618

Zdroj: Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností

V roku 2014 oproti roku 2013 výrazne klesla výplata dávky odstupného, čo môže byť spojené s vyššie uvedenou legislatívnou zmenou. Týmto prispievateľom bola dávka odstupného nahradená dávkou predčasného výberu.

Tabuľka 3.12 Prehľad dávok z doplnkového dôchodkového sporenia k 31.12.2013 a k 31.12.2014

Druh dávky	Suma dávok (mil. €) v roku 2013	Suma dávok (mil. €) v roku 2014
Doplnkový starobný dôchodok	34,609	42,597
Doplnkový výsluhový dôchodok	0,047	0,0429
Odstupné	64,638	32,909
Predčasný výber	0,000	4,556
Jednorazové vyrovnanie	60,676	52,311

Zdroj: Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností

Čistá hodnota spravovaného majetku v doplnkových dôchodkových fondoch sa oproti roku 2013 zvýšila o približne 9 % na 1,47 mld. eur. Jedným z dôvodov atraktivity účasti na doplnkovom dôchodkovom sporení bola a je participácia zamestnávateľov na doplnkovom dôchodkovom sporení ich zamestnancov; od 1. januára 2014 do 31. decembra 2014 prispeli zamestnávatelia na doplnkové dôchodkové sporenie aspoň jedným príspevkom 445 tisícom účastníkov oproti 56 tisícom účastníkov, ktorým zamestnávatelia v roku 2014 neprispeli na doplnkové dôchodkové sporenie, ale účastníci si napriek tomu na doplnkové dôchodkové sporenie prispeli aspoň jedným príspevkom sami. Účastníkov s nenulovými zmluvami, ktorí ostali v roku 2014 bez svojho príspevku a príspevku od zamestnávateľa k 31. decembru 2014 bolo 181 tisíc.

Doplnkové dôchodkové fondy zaznamenali oproti roku 2013 lepšie výsledky pri zhodnocovaní prostriedkov (tabuľka 3.13). Výkonnosť jednotlivých príspevkových doplnkových dôchodkových fondov dosiahla ročnú úroveň vo výške od 0,1 % do 9,5 %. Priemerné ročné zhodnotenie doplnkových dôchodkových fondov v roku 2014 dosiahlo 3,6 % oproti 1,6 % v roku 2013.

Tabuľka 3.13 Prehľad údajov o doplnkových dôchodkových fondoch k 31. decembru 2014

Spoločnosť	Čistá hodnota majetku v doplnkových dôchodkových fondoch			Ročné zhodnotenie doplnkových dôchodkových fondov
	Príspevkové doplnkové dôchodkové fondy (mil. €)	Výplatné doplnkové dôchodkové fondy (mil. €)	Spolu doplnkové dôchodkové fondy (mil. €)	
Axa d.d.s., a.s.	187,0	1,6	188,6	5,3 %
DDS Tatra banky, a.s.	438,0	18,1	456,1	3,3 %
ING Tatra - Sympatia, d.d.s., a.s.	534,7	14,1	548,9	3,0 %
Stabilita, d.d.s., a.s.	241,7	32,8	274,4	4,3 %
Spolu	1 401,4	66,6	1 468,0	3,6 %

Zdroj: Národná banka Slovenska, výpočet: MPSVR SR

3.3 Štátna sociálna podpora

Podpora štátu rodinám sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom systému **štátnych sociálnych dávok**, predstavujúcich súbor peňažných plnení, ktorými sa štát podieľa na zvládnutí viacerých životných situácií, najmä u rodín s nezaopatrenými deťmi³⁰. Štátne sociálne dávky prispievajú na krytie nákladov na výživu a iné osobné potreby detí a tiež nákladov, spojených s ďalšími sociálnymi udalosťami.

Systém štátnej sociálnej podpory pozostával v roku 2014 z nasledujúcich jednorazových a opakovaných dávok:

- prídavok na dieťa,
- príplatok k prídavku na dieťa,
- rodičovský príspevok,
- príspevok na starostlivosť o dieťa,
- príspevok pri narodení dieťaťa,
- príspevok na viac súčasne narodených detí,
- príspevok na pohreb.

3.3.1 Prídavok na dieťa

Z hľadiska počtu poberateľov a objemu vyplatených finančných prostriedkov je prídavok na dieťa najrozsiahlejšou dávkou štátnej sociálnej podpory. Prijatím zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení sa zaviedlo s účinnosťou od 1. januára 2004 paušálne poskytovanie prídavku na dieťa **mesačne na každé nezaopatrené dieťa** do 25 rokov veku dieťaťa bez ohľadu na príjem rodičov. Zároveň sa týmto zákonom s účinnosťou od 1. apríla 2004 zaviedlo vyplácanie prídavku na dieťa jediným platiteľom – úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny.

Opatrením MPSVR SR č. 450/2013 Z. z. o úprave súm prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa sa v dôsledku valorizácie životného minima s účinnosťou od 1.1.2014 upravila suma prídavku na dieťa zo sumy 23,10 eura na sumu 23,52 eura a suma príplatku k prídavku na dieťa zo sumy 10,83 eura na sumu 11,20 eura.

Tabuľka 3.14 Prídavok na dieťa

rok	priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa	priemerný mesačný počet nezaopatrených detí
2013	677 328	1 134 431
2014*	668 393	1 116 955

Zdroj: RSD MIS

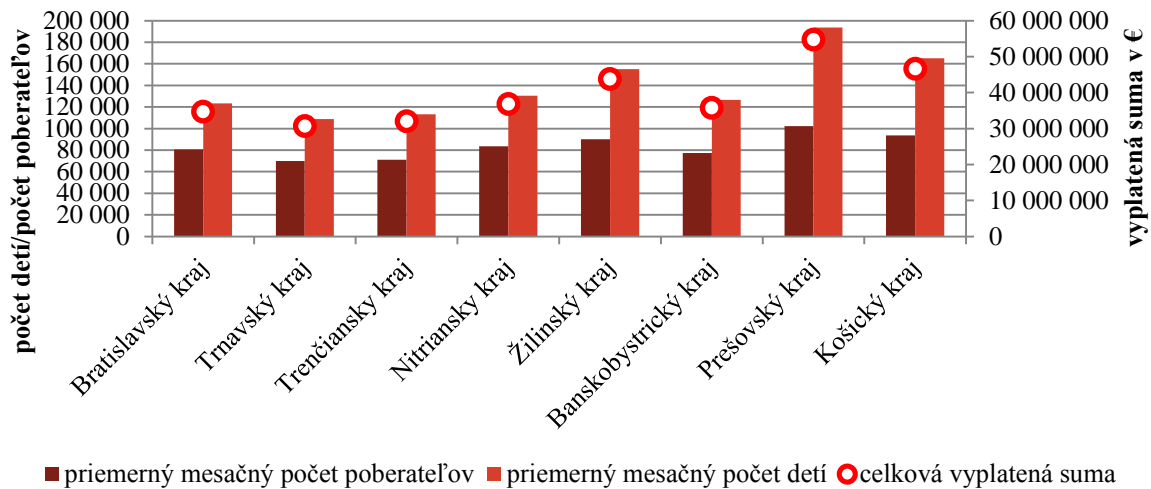
*vrátane prídavkov vyplácaných do cudziny

V roku 2014 bol počet poberateľov prídavku na dieťa v priemernom mesačnom vyjadrení 668 393 poberateľov na 1 116 955 nezaopatrených detí. Priemerný mesačný počet poberateľov medziročne poklesol o 8 935 a priemerný mesačný počet nezaopatrených detí medziročne poklesol o 17 476 detí. Počet poberateľov celkovo poklesol medziročne o 1,32 %, počet detí medziročne poklesol o 1,54 %, pričom tento pokles je spôsobený demografickým vývojom na Slovensku a štruktúrou rodín.

Suma vyplatená na prídavok na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa v roku 2014 predstavovala 319 006 214 eur, čo predstavuje oproti roku 2013 nárast o 557,1 tis. eur.

³⁰ Okrem systému štátnych sociálnych dávok podporuje štát rodiny aj inou formou, napr. formou **materského** (dávka nemocenského poistenia), **daňového bonusu** (v kompetencii daňových úradov) a **materskej a rodičovskej dovolenky**.

Graf 3.2 Priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa, priemerný mesačný počet detí a celková vyplatená suma finančných prostriedkov v jednotlivých krajoch SR v roku 2014

Zdroj: RSD MIS

Najvyšší počet poberateľov je už tradične dosahovaný v Prešovskom, Košickom a Žilinskom kraji (čo súvisí aj s celkovým počtom obyvateľov jednotlivých krajov), rovnako tak aj počet detí a nadväzne aj najvyššie čerpané finančné prostriedky. V týchto troch krajoch pripadá priemerne na jedného žiadateľa najvyšší počet detí, kým v Bratislavskom a Trnavskom kraji najnižší. Najpočetnejšou skupinou boli poberatelia, ktorým sa poskytoval prídavok na jedno nezaopatrené dieťa a ktorí tvorili 50,8 % z celkového počtu poberateľov. Podiel týchto poberateľov pomaly, ale dlhodobo stúpa na úkor všetkých ostatných typov poberateľov. Celkovo sa štruktúra poberateľov medziročne takmer nezmenila.

Tabuľka 3.15 Poberatelia, ktorým sa poskytoval prídavok na dieťa podľa počtu detí

rok/počet	2013	2014
na jedno dieťa	342 406	338 845
	50,6 %	50,8 %
na dve deti	254 272	249 880
	37,6 %	37,4 %
na tri deti	57 621	56 335
	8,5 %	8,4 %
na štyri a viac detí	23 082	22 300
	3,3 %	3,3 %

Zdroj: RSD MIS

3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa

Zákon č. 532/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1. 1. 2008 zaviedol do praxe príplatok k prídavku na dieťa, priznaný rodičom, ktorí poberajú starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok pri percentuálnom poklese schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, alebo výsluhový dôchodok po dovŕšení veku na nárok na starobný dôchodok (62 rokov), peňažný príspevok na opatrovanie, nevykonávajú zárobkovú činnosť a nebol im priznaný daňový bonus.

Za oprávnenú osobu na uplatnenie nároku na príplatok k prídavku na dieťa sa považuje rodič dieťaťa alebo osoba, ktorej bolo nezaopatrené dieťa zverené do náhradnej starostlivosti.

Zákon ustanovuje, že príplatok k prídavku na dieťa je možné oprávnenej osobe poskytnúť len v prípade, ak sa na nezaopatrené dieťa, na ktoré sa oprávnenej osobe poskytuje prídavok na dieťa, neprizná daňový bonus podľa § 33 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Výška príplatku v roku 2013 bola 10,83 eura, v roku 2014 sa zvýšila koeficientom rastu životného minima o 0,19 eura na 11,02 eura. Priemerný mesačný počet poberateľov príplatku k prídavku na dieťa bol 2 797, čo je oproti roku 2013 pokles priemerne mesačne o 105 poberateľov (t.j. 3,62 %). Priemerný mesačný počet detí, na ktoré bol poberaný príplatok, sa medziročne znížil o 105 detí na 3 493 (t.j. 2,92 %).

3.3.3 Rodičovský príspevok

Rodičovský príspevok je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa do troch rokov veku alebo do šesť rokov veku, ak má dieťa dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav.

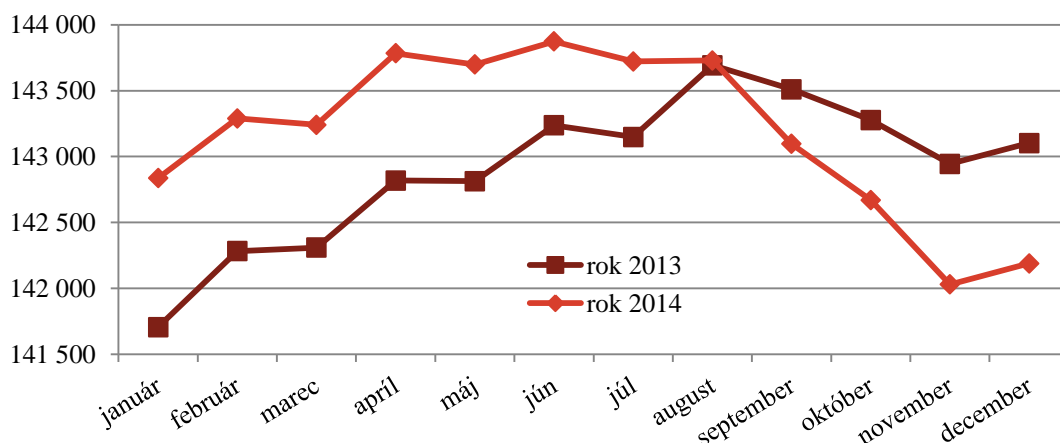
Na rodičovský príspevok má nárok oprávnená osoba, ak zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa (osobne alebo inou plnoletou fyzickou alebo právnickou osobou), teda rodičom je umožnené v období poberania rodičovského príspevku vykonávať zárobkovú činnosť akoukoľvek formou, pričom výška príjmu z tejto činnosti ani doba vykonávania práce neovplyvňuje nárok na rodičovský príspevok ani jeho výšku. Rodičia v čase vykonávania zárobkovej činnosti môžu zabezpečiť starostlivosť o svoje dieťa buď druhým rodičom, starým rodičom alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo umiestnením dieťaťa v zariadení súkromnom, cirkevnom či štátnom, vrátane materských škôl.

Opatrením MPSVR SR č. 451/2013 Z. z. o úprave sumy rodičovského príspevku sa v dôsledku valorizácie životného minima upravila suma rodičovského príspevku mesačne zo sumy 199,60 eura v roku 2013 na sumu 203,20 eura mesačne v roku 2014. V prípade, ak sa rodičom narodia súčasne dve a viac detí, rodičovský príspevok sa zvyšuje o 25 % na každé ďalšie dieťa, ktoré sa narodilo súčasne.

Ak staršie dieťa v starostlivosti rodiča zanedbáva plnenie povinnej školskej dochádzky, t. j. v mesiaci vymešká viac ako 15 neospravedlnených vyučovacích hodín najmenej tri po sebe nasledujúce kalendárne mesiace, suma rodičovského príspevku sa znižuje na 50 %. Znížený rodičovský príspevok sa vypláca rodičovi počas troch kalendárnych mesiacov.

Vývoj celkového počtu poberateľov rodičovského príspevku v SR v rokoch 2013 a 2014 uvádza nasledujúci graf.

Graf 3.3 Počet poberateľov rodičovského príspevku

Zdroj: RSD MIS

V roku 2014 bol rodičovský príspevok poskytnutý priemerne 143 181 poberateľom mesačne, čo je oproti roku 2013 nárast v priemernom mesačnom počte o 277 poberateľov (t.j. o 0,19 %).

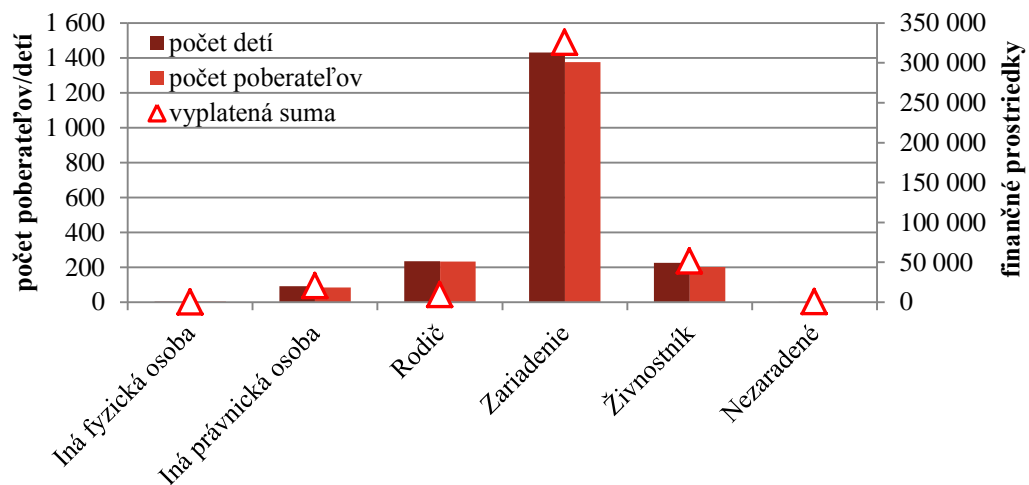
V roku 2014 bolo na rodičovský príspevok vyplatených spolu 356 000 893 eur (medziročný nárast o 6 684 525 eur, t.j. o 1,87 %).

3.3.4 Príspevok na starostlivosť o dieťa

Ide o sociálnu dávku určenú rodičom, ktorí začnú vykonávať **zárobkovú činnosť** alebo sa vrátia späť do práce skôr, ako dieťa dovŕši vek tri roky, resp. šesť rokov, ak ide o dieťa s dlhodobým nepriaznivým zdravotným stavom a v čase výkonu pracovnej činnosti zabezpečia starostlivosť o svoje dieťa inou právnickou osobou alebo fyzickou osobou, napr. umiestnením dieťaťa v zariadení (detské jasle, materská škola). Štát prispieva rodičom na výdavky za túto starostlivosť na každé dieťa vo výške preukázaných výdavkov, najviac však **v sume 230 eur mesačne**. Ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje fyzická osoba bez živnostenského oprávnenia, napr. príbuzný rodiča dieťaťa, výška príspevku na starostlivosť o dieťa je **41,10 eura mesačne** bez preukazovania výdavkov. Výšku príspevku na starostlivosť o dieťa môže vláda SR upraviť k 1. januáru kalendárneho roka nariadením.

Rozdelenie poberateľov a detí podľa jednotlivých typov poskytovateľov starostlivosti uvádza nasledujúci graf.

Graf 3.4 Prehľad počtu poberateľov, detí a finančných prostriedkov čerpaných na príspevok na starostlivosť o dieťa podľa poskytovateľa starostlivosti

Zdroj: RSD MIS

Rodič, ktorý zabezpečuje starostlivosť o dieťa do troch rokov veku a ktorý sa rozhodne vrátiť späť do práce skôr, ako dieťa dovŕši vek tri roky sa teda môže rozhodnúť, či bude poberať rodičovský príspevok alebo požiada o príspevok na starostlivosť o dieťa, ktorý je výhodnejší v tých prípadoch, ak má rodič viac detí do troch rokov veku a ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje prostredníctvom zariadení (napr. súkromné alebo mestské detské jasle), v ktorých mesačné poplatky presahujú 203,20 eur.

V roku 2014 bol príspevok na starostlivosť o dieťa poskytnutý priemerne mesačne 1 949 poberateľom (nárast priemerne o 141 poberateľov mesačne oproti roku 2013, t.j. o 7,80 %) a spolu naň bolo vyplatených 5 502 189 eur (nárast čerpania o 4,77 %).

3.3.5 Príspevok pri narodení dieťaťa

K 1.1.2014 nadobudol účinnosť nový zákon č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí. Najzásadnejšou zmenou bolo zlúčenie príspevku pri narodení dieťaťa a príplatku k príspevku pri narodení dieťaťa do jednej dávky – príspevok pri narodení dieťaťa. Výška celkového príspevku sa nezmenila a závisí na poradí pôrodu – pri prvom až treťom pôrode sa vypláca suma 829,86 eura a pri štvrtom a ďalšom 151,37 eura.

Prísrnili sa aj podmienky nároku na príspevok pri narodení dieťaťa. Ide o:

- absolvovanie pravidelných mesačných preventívnych lekárskeho prehliadok od štvrtého mesiaca tehotenstva do pôrodu,
- uzatvorenie dohody o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre dieťa a
- bydlisko oprávnenej osoby na území Slovenskej republiky.

Ak nebude splnená niektorá z uvedených podmienok, oprávnenej osobe nevznikne nárok na príspevok pri narodení dieťaťa. K otázke bydliska je potrebné uviesť, že ide o skutočné bydlisko na území Slovenskej republiky, nielen registrovaný trvalý pobyt. Bydliskom sa podľa nového zákona myslí miesto, kde má oprávnená osoba a dieťa sústredené najdôležitejšie záujmy, napríklad miesto vykonávania zárobkovej činnosti a podobne.

Tabuľka 3.16 Príspevok pri narodení dieťaťa v roku 2013 a 2014

rok	počet poberateľov príspevku pri narodení dieťaťa	počet poberateľov zvýšeného príspevku
2013	57 901	772
2014	50 483	627

Zdroj: RSD MIS

V roku 2014 bol príspevok pri narodení dieťaťa poskytnutý 50 483 poberateľom (z toho 46 751 poberateľom vo vyššej sume), čo je o 7 226 poberateľov menej ako v roku 2013 (pokles poberateľov o 12,81 %). Finančné prostriedky vyplatené na príspevok pri narodení dieťaťa a zvýšený príspevok pri narodení dieťaťa dosiahli sumu približne 42 078 554 eur, čo je o 3 226 411 eur menej ako v roku 2013 (pokles o 7,12 %).

3.3.6 Príspevok na viac súčasne narodených detí

Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá, je dávka štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva raz za rok rodičom alebo oprávneným osobám na zvýšené výdavky spojené so starostlivosťou o súčasne narodené 3 deti alebo viac detí alebo o opakovane narodené dvojčatá alebo viac detí súčasne v priebehu dvoch rokov.

Zákonom č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí sa s účinnosťou od 1. januára 2014 upravila suma príspevku bez ohľadu na vek detí, a to na výšku 110,36 eura na každé dieťa. Najmenej tri z detí však musia byť vo veku najviac 15 rokov, pritom sa sleduje veková hranica detí, ktoré sa narodili prvé v poradí.

V roku 2014 bolo 139 poberateľov tohto príspevku, čo oproti roku 2013 predstavuje pokles o 2 poberateľov. Spolu bolo na príspevok vynaložených 46 502 eur.

3.3.7 Príspevok na pohreb

Príspevok na pohreb je s účinnosťou od 1. januára 1999 jednorazová dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č.238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb. Uvedenou dávkou štát finančne prispieva na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomrelého.

V roku 2014 ostala výška príspevku na pohreb nezmenená, a to **79,67 eura**. Príspevok bol v roku 2014 vyplatený spolu 48 703 občanom, čo je o 1 216 poberateľov menej ako v roku 2013 (pokles o 2,44 %).

Finančné prostriedky vyplatené na tento príspevok dosiahli sumu približne 3 900 tis. eur (medziročný pokles približne o 100 tis. eur, t.j. 2,5 %). Počet poberateľov príspevku je ovplyvnený len demografickým ukazovateľom – úmrtnosťou obyvateľov, ktorí majú na území Slovenskej republiky trvalý alebo prechodný pobyt.

3.4 Sociálna pomoc

Nasledujúca kapitola obsahuje prehľad o poskytovaní sociálnej pomoci prostredníctvom pomoci v hmotnej núdzi, kompenzácií sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, podpory náhradnej starostlivosti o deti pod., ako aj výdavkov vynaložených na jej zabezpečenie v rámci rozpočtovej kapitoly MPSVR SR, (viď tabuľka 37, príloha ku kapitole 3).

Vplyv na vývoj situácie v rámci systému sociálnej pomoci, pozostávajúceho z vyššie uvedených oblastí, ale aj štátnych sociálnych dávok, má aj úprava súm životného minima v zmysle zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Vzhľadom na vývoj indexov, ktorými sa upravujú sumy životného minima podľa taxatívne vymedzených pravidiel daných citovaným zákonom, bola s účinnosťou od 1. júla 2014 prijatá úprava mechanizmu valorizácie súm životného minima. Systém valorizácie súm životného minima bol nastavený tak, aby nedošlo k zníženiu životnej úrovne obyvateľstva, predovšetkým poberateľov jednotlivých dávok v rámci sociálnej pomoci, ako aj štátnych sociálnych dávok, či iných systémových opatrení dotýkajúcich sa širokej skupiny obyvateľstva.

3.4.1 Pomoc v hmotnej núdzi

S účinnosťou od 1. januára 2014 sa pomoc v hmotnej núdzi upravuje zákonom č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zákon vychádza z filozofie motivácie a aktívnej účasti členov domácností na riešení svojej nepriaznivej sociálnej situácie. Cieľom zákona je zabezpečiť adresnosť, zásluhovosť ako aj ochranu tých, ktorí si vlastným pričinením nemôžu alebo nevedia zabezpečiť, alebo zvýšiť príjem vlastnou prácou, pričom sa vychádza z ústavnej garancie zabezpečenia základných životných podmienok. Paralelným cieľom je aj motivovať dlhodobo nezamestnané osoby, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi, uplatniť sa na trhu práce resp. zamestnať sa aj za nižšiu mzdu. Novým zákonom sa zároveň zjednodušil systém poskytovania pomoci v hmotnej núdzi.

Zásluhovosť v novom zákone konkrétne spočíva v zavedení povinnosti plnoletej práceschopnej osobe zúčastniť sa a vykonávať činnosti (menších obecných služieb pre obec alebo rozpočtových a príspevkových organizácií, ktorých zriaďovateľom je obec, dobrovoľníckej činnosti alebo prác na predchádzanie mimoriadnej situácie), a to minimálne 32 hodín mesačne, za podmienky, že činnosť bude fyzickej osobe ponúknutá. Nový zákon rozširuje poskytovanie príspevku na bývanie širšiemu okruhu osôb v hmotnej núdzi (napr. do zariadení sociálnych služieb ako napr. do útulku, domovov na pol ceste alebo do zariadení sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately napr. krízového strediska). Upravili sa podmienky nároku na aktivačný príspevok, pričom sa rozšírila možnosť jeho poberania aj pre pracujúcich s nízkymi mzdami (minimálne na úrovni minimálnej mzdy). Ďalšie zmeny sa týkali úpravy ochranného príspevku a jeho rozšírenia aj pre tehotné ženy a rodičov dieťaťa do jedného roka, ktorým sa pôvodne poskytovala zvýšená dávka. Zaviedol sa príspevok na nezaopatrené dieťa, ktorý nahrádza dávku pre dieťa, ktoré si plní povinnú školskú dochádzku. Zrušenie príspevku na zdravotnú starostlivosť bolo sprevádzané zvýšením súm dávky v hmotnej núdzi. Zároveň sa zaviedol osobitný príspevok, ktorý je zameraný na podporu uplatnenia sa na trhu práce, a to priamo na začlenenie sa do pracovného pomeru alebo obdobného pracovného vzťahu pre tých, ktorí sú dlhodobo nezamestnaní v produktívnom veku v systéme pomoci v hmotnej núdzi.

Pomoc v hmotnej núdzi je dávka v hmotnej núdzi stanovená na šiestich úrovniach, ochranný príspevok, aktivačný príspevok, príspevok na nezaopatrené dieťa a príspevok na bývanie. Poskytuje sa domácnosti v hmotnej núdzi za taxatívne vymedzených podmienok v citovanom zákone o pomoci v hmotnej núdzi. S účinnosťou od 1. januára 2014 sa prijatím nového zákona upravili aj sumy dávky v hmotnej núdzi.

Sumy pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku platné v roku 2014

DÁVKA V HMOTNEJ NÚDZI:	
- jednotlivec	61,60 €
- jednotlivec s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	117,20 €
- jednotlivec s viac ako štyrmi deťmi	171,20 €
- dvojica bez detí	107,10 €
- dvojica s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	160,40 €
- dvojica s viac ako štyrmi deťmi	216,10 €
PRÍSPEVKY K DÁVKE V HMOTNEJ NÚDZI	
<i>OCHRANNÝ PRÍSPEVOK:</i>	
- pre člena domácnosti podľa § 7 ods. 2 písm. a), b), d) až f)	63,07 €
- pre člena domácnosti podľa § 7 ods. 2 písm. h) – (nepriaznivý zdravotný stav)	34,69 €
- pre člena domácnosti, ktorým je tehotná žena	13,50 €
- pre člena domácnosti, ktorým je rodič dieťaťa do jedného roku veku	13,50 €
<i>AKTIVAČNÝ PRÍSPEVOK</i>	63,07 €
<i>PRÍSPEVOK NA NEZAOPATRENÉ DIEŤA</i>	17,20 €
<i>PRÍSPEVOK NA BÝVANIE</i>	
- jednočlenná domácnosť	55,80 €
- viacčlenná domácnosť	89,20 €
<i>OSOBITNÝ PRÍSPEVOK</i>	63,07 €

Zdroj: MPSVR SR

V roku 2014 bolo priemerne mesačne evidovaných 162 904 poberateľov pomoci v hmotnej núdzi, čo v porovnaní s rokom 2013 predstavuje pokles o 11,9 %, v absolútnom vyjadrení išlo priemerne mesačne o 21 982 poberateľov. Na základe administratívnych údajov boli na pomoc v hmotnej núdzi v roku 2014 poskytnuté finančné prostriedky vo výške 245 903 547 eur. V porovnaní s rokom 2013 bol zaznamenaný pokles finančných prostriedkov o 24 675 240 eur, t. j. o 9,12 %. **Priemerná mesačná výška pomoci v hmotnej núdzi v roku 2014 dosiahla výšku 124,99 eura**, čo v porovnaní s rokom 2013 predstavuje nárast o 3,26 eura. Významný vplyv na vývoj počtu poberateľov pomoci v hmotnej núdzi, ako aj čerpanie finančných prostriedkov, mala zmena štruktúry systému pomoci v hmotnej núdzi, predovšetkým zdôraznenie princípov, ako je adresnosť, zásluhovosť, ochrana a aktívna participácia dotknutých osôb na riešení svojej nepriaznivej sociálnej situácie.

V roku 2014 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi priemerne mesačne evidovaných 114 482 poberateľov pomoci v hmotnej núdzi, ktorí boli súčasne v evidencii uchádzačov o zamestnanie, čo tvorilo 70,3 % z celkového počtu poberateľov pomoci v hmotnej núdzi. V porovnaní s rokom 2013 bol zaznamenaný výrazný pokles v priemernom mesačnom počte o 22 164 poberateľov (pokles o 16,2 %). Z celkového počtu spoločne posudzovaných členov domácností v hmotnej núdzi, ktorých v roku 2014 bolo 323 223, bolo v evidencii uchádzačov o zamestnanie 151 700 osôb, t. j. 46,93 %. Oproti roku 2013 sa tento počet tiež výrazne znížil, a to o 20 085 osôb (o 11,69 %).

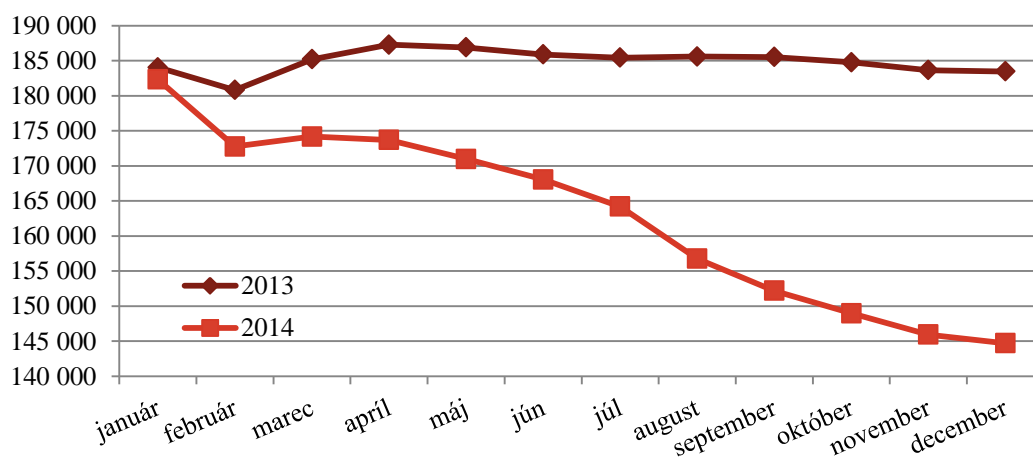
Tabuľka 3.17 Priemerný mesačný počet poberateľov pomoci v hmotnej núdzi, ročné čerpanie finančných prostriedkov v rokoch 2013 – 2014

	2013	2014
Počet poberateľov celkom	184 886	162 904
z toho UoZ	136 646	114 482
Počet spoločne posudzovaných členov domácnosti	359 632	323 223
z toho UoZ	171 785	151 700
Poskytnuté finančné prostriedky celkom v €	270 578 787	245 903 547
Priemerná výška dávky a príspevkov k dávke v €	121,73	124,99

Zdroj: RSD MIS

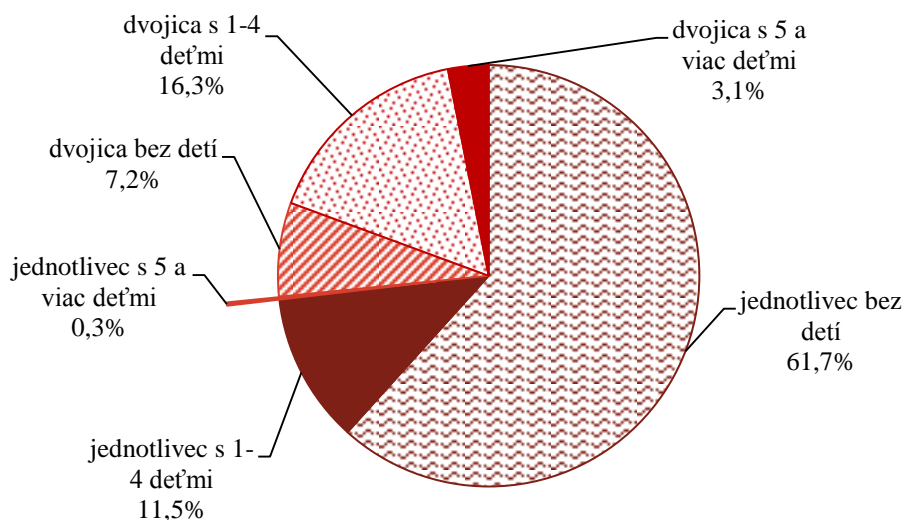
Z nižšie uvedeného grafického znázornenia je zrejmé, že vývoj počtu poberateľov pomoci v hmotnej núdzi v priebehu roka 2014 mal klesajúci trend. Výraznejšie zmeny zaznamenávame vždy začiatkom roka v dôsledku valorizácie dôchodkových dávok a zmien v príjmovej situácii dôchodcov v hmotnej núdzi, čo sa najvýraznejšie prejaví v mesiaci február v podobe zníženia počtu poberateľov. Následne dochádza k prehodnocovaniu príjmovej situácie dôchodcov, a tak sa časti z nich môže znova obnoviť výplata pomoci v hmotnej núdzi. Pokles poberateľov pomoci v hmotnej núdzi v roku 2014 súvisel so zmenou štruktúry poberateľov pomoci v hmotnej núdzi, a to s poklesom jednotlivcov a dvojíc bez detí, a naopak, s nárastom osamelých rodičov s viac ako štyrmi deťmi, čím sa mierne zmenil aj pomer jednotlivých skupín v rámci systému. Daný vývoj taktiež ovplyvnilo zavedenie motivačných prvkov v systéme za účelom aktívnej účasti občanov na riešení svojej nepriaznivej sociálnej situácie.

Graf 3.5 Vývoj počtu poberateľov pomoci v hmotnej núdzi v priebehu rokov 2013 a 2014

Zdroj: RSD MIS

Graf 3.6 Percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín poberateľov pomoci v hmotnej núdzi v roku 2014

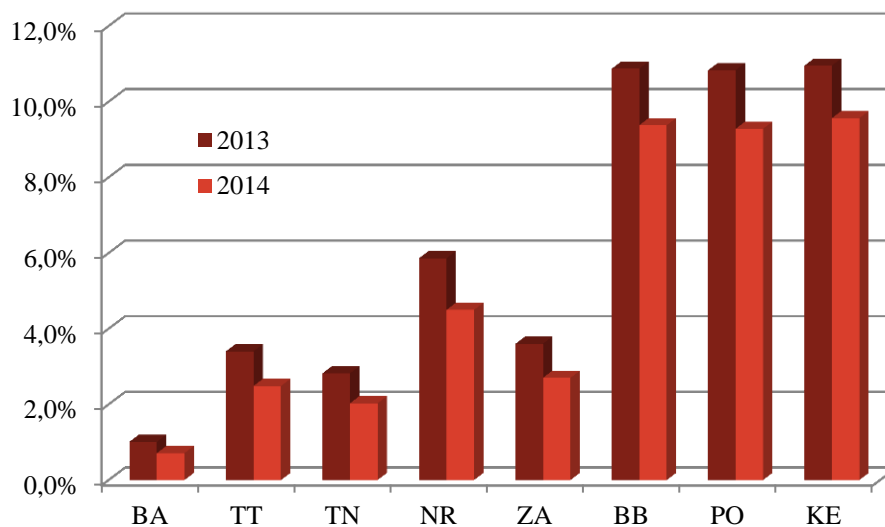
Zdroj: UPSVR

Pri porovnaní štruktúry poberateľov pomoci v hmotnej núdzi medzi rokom 2013 a 2014 bol zaznamenaný pokles počtu poberateľov takmer u všetkých skupín domácností, okrem jednotlivcov s viac ako štyrmi deťmi, kde počet poberateľov narástol o 1,64 %. Pokles bol u jednotlivcov bez detí o 13,3 %, u jednotlivcov s jedným až štyrmi deťmi o 7,9 %, u dvojíc bez detí o 13,5 %, u dvojíc

s jedným až štyrmi deťmi o 9,7 %, u dvojíc s päť a viac deťmi o 5,1 %. Mierna zmena nastala aj v pomere jednotlivých skupín v rámci celkového počtu poberateľov pomoci v hmotnej núdzi, a to najmä u jednotlivcov bez detí, ktorí predstavujú 61,7 % (pokles oproti predchádzajúcemu roku o 1 p. b.).

V roku 2014 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi priemerne mesačne evidovaných 323 223 členov domácností, čo predstavovalo 6,0 %-ný podiel na celkovom počte obyvateľov Slovenska. Tento počet oproti roku 2013 poklesol o 10,1 % t. j. o 36 409 osôb. Zároveň v porovnaní s rokom 2013 došlo k miernemu zníženiu podielu celkového počtu členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi na celkovom počte obyvateľov.

Graf 3.7 Podiel členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v % v jednotlivých regiónoch (ku koncu roka)

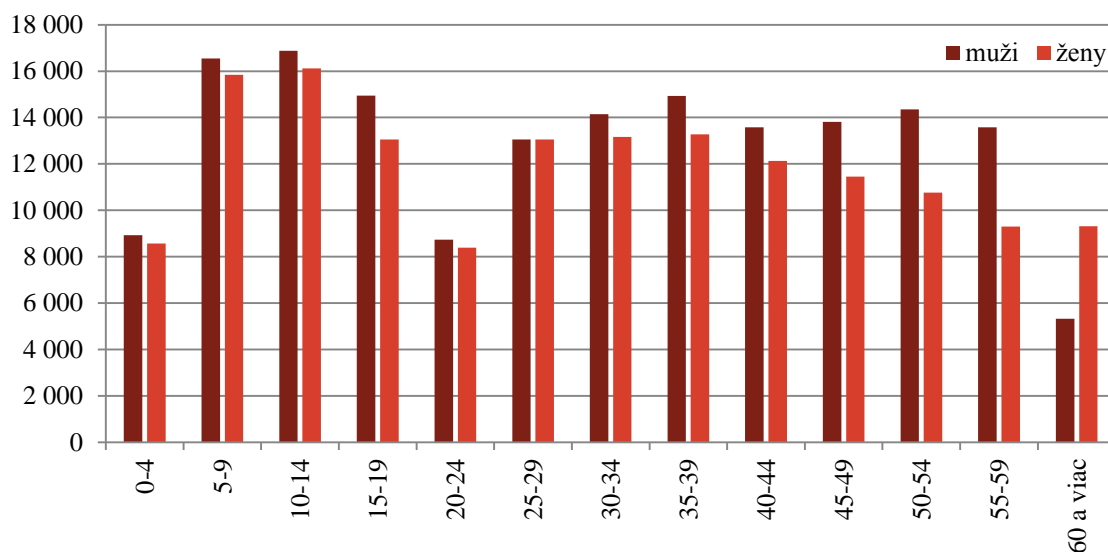

Zdroj: RSD MIS a ŠÚ SR

Najvyšší podiel členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi za sledované obdobie (ku koncu roka) bol v Košickom kraji (9,6 %), v Banskobystrickom kraji (9,4 %) a v Prešovskom kraji (9,3 %). Najnižší podiel vykazoval Bratislavský kraj, a to 1,0 %.

Z celkového počtu členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi bolo 51,7 % mužov a 48,3 % žien. V porovnaní s rokom 2013 nedošlo k zmene pomeru žien a mužov. Nasledujúci graf znázorňuje štruktúru členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi podľa veku a pohlavia. V jednotlivých vekových skupinách je vyšší podiel mužov ako žien, až na vekovú skupinu 60 a viac rokov. Počet žien v danej vekovej skupine je vyšší oproti počtu mužov o 66,5 %. Tento stav pretrváva už od roku 2006 a okrem demografického vývoja je ovplyvnený aj nižšími dôchodkami u žien, ktoré vyplývajú z nižších predchádzajúcich príjmov počas pracovnej kariéry. Daná veková skupina ľudí v hmotnej núdzi žije predovšetkým v domácnostiach jednotlivcov, resp. v neúplných rodinách, ktoré tvoria až 83,42 % z celkového počtu poberateľov, pričom ženy predstavujú 73,80 %.

Graf 3.8 Členovia domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi v členení podľa veku a pohlavia v roku 2014

Zdroj: RSD MIS

Ochranný príspevok je určený na zabezpečenie osobitných výdavkov členov domácností, ktorí nemajú možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou. Poskytuje sa na základe zákonom stanovených podmienok, a to v sume

- 63,07 eura mesačne, ak ide o člena domácnosti, ktorý má vek potrebný na starobný dôchodok, má invaliditu z titulu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, je osamelý rodič starajúci sa o dieťa do 31 týždňov veku, osobne sa stará o fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím atď.,
- 34,69 eura mesačne, ak má nepriaznivý zdravotný stav, za ktorý sa považuje choroba, úraz alebo karanténne opatrenie, trvajúce viac ako 30 po sebe nasledujúcich dní,
- 13,50 eura mesačne, ak ide o tehotnú ženu alebo rodiča dieťaťa do 1 roka jeho veku.

V roku 2014 bol ochranný príspevok poskytnutý v priemere mesačne 31 936 členom domácností, z toho s nárokom na sumu 63,07 eura bol poskytnutý 18 030 členom domácností, s nárokom na sumu 34,69 eura bol poskytnutý 10 357 členom domácností a s nárokom na sumu 13,50 eura bol poskytnutý 1 482 členom domácností (tehotné ženy) a 2 068 členom domácností, t.j. rodičom starajúcim sa o dieťa do 1 roka veku. V porovnaní s rokom 2013 sme zaznamenali medziročný pokles o 33,04 %.

Aktivačný príspevok je určený na podporu získania, udržania, prehĺbenia alebo zvýšenia vedomostí, odborných zručností, praktických skúseností a pracovných návykov za účelom zvýšenia pracovného uplatnenia na trhu práce. Aktivačný príspevok patrí každému členovi domácnosti, ak je zamestnaný, vedený ako uchádzač o zamestnanie alebo je mu vyplácaný rodičovský príspevok. V prípade uchádzačov o zamestnanie dôvody poskytnutia aktivačného príspevku sú: zvyšovanie kvalifikácie, zúčastňovanie sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce alebo vykonávanie menších obecných služieb.

V roku 2014 bol aktivačný príspevok poskytnutý v priemere mesačne 60 723 členom domácností, z toho bolo 2 326 členov domácností zamestnaných, 57 831 uchádzačov o zamestnanie a 6 na rodičovskom príspevku. Z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie, ktorým bol poskytovaný aktivačný príspevok, bolo 56 807 členov domácností vykonávajúcich menšie obecné služby alebo menšie služby pre samosprávny kraj. V porovnaní s rokom 2013 sme zaznamenali medziročne pokles nárokov o 4,81 %.

Príspevok na nezaopatrené dieťa je určený na podporu výchovy, vzdelávania a všestranného rozvoja dieťaťa v domácnosti, ktoré si riadne plní povinnú školskú dochádzku. Výška príspevku je pre každé nezaopatrené dieťa 17,20 eura mesačne. V roku 2014 bol príspevok na starostlivosť o nezaopatrené dieťa poskytnutý v priemere mesačne na 61 309 nezaopatrených detí.

Príspevok na bývanie je určený na úhradu nákladov spojených s bývaním. Poskytuje sa poberateľovi, ak niektorý člen domácnosti je vlastníkom alebo spoluvlastníkom bytu, vlastníkom alebo spoluvlastníkom rodinného domu, nájomcom bytu, nájomcom rodinného domu alebo nájomcom obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie alebo býva v byte alebo v rodinnom dome na základe práva doživotného užívania. Taktiež príspevok na bývanie patrí, ak domácnosť býva v zariadení podporovaného bývania, zariadení pre seniorov, domove sociálnych služieb alebo špecializovanom zariadení s celoročnou pobytovou formou, v útulku, domove na polceste, zariadení núdzového bývania alebo v krízovom stredisku.

K roku 2014 sa príspevok na bývanie poskytol priemerne mesačne 72 687 domácnostiam. V porovnaní s rokom 2013 sme zaznamenali medziročne pokles nárokov o 10,42 %.

Osobitný príspevok

V rámci nového nastaveného systému pomoci v hmotnej núdzi boli zadané aj podmienky poskytovania osobitného príspevku, ktorý patrí fyzickej osobe, ktorá bola dlhodobo nezamestnaná, zamestnala sa s príjmom zo závislej činnosti najmenej na úrovni minimálnej mzdy a maximálne na úrovni trojnásobku minimálnej mzdy a ktorá je členom domácnosti, ktorej sa prestane poskytovať pomoc v hmotnej núdzi. Osobitný príspevok sa vypláca takejto osobe v sume 63,07 eura po dobu *šiestich mesiacov*. V roku 2014 sa osobitný príspevok poskytol priemerne mesačne 3 608 fyzickým osobám.

3.4.2 Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi

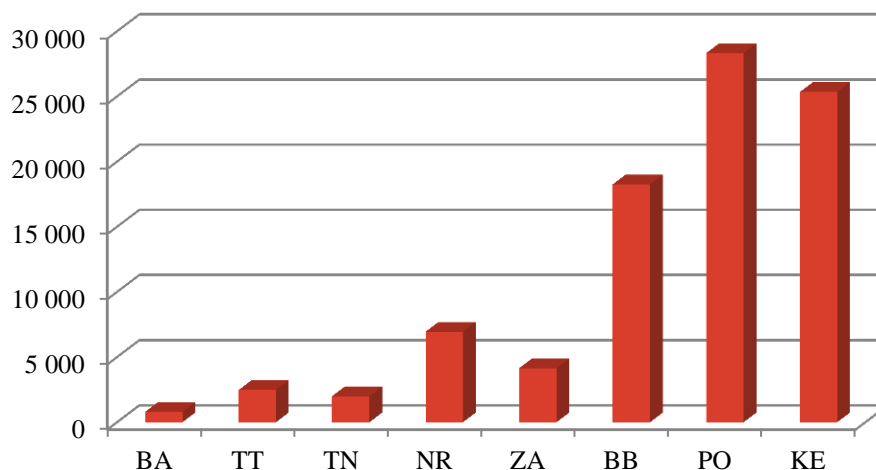
Ide o podporné opatrenie zamerané na zvýšenie motivácie detí z nízkopríjmových rodín k plneniu povinnej školskej dochádzky, realizované prostredníctvom dotačného programu MPSVR SR. Prostredníctvom dotačného programu MPSVR SR poskytuje dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom a dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa, ohrozeného sociálnym vylúčením.

Poskytovanie dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom, ako aj dotácie na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením je upravené zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR.

V roku 2014 boli vyplatené finančné prostriedky na dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom v sume 11 888 398 eur. Priemerný mesačný počet detí, ktorým bola dotácia poskytnutá, je 88 267; v porovnaní s rokom 2013 došlo k poklesu o 2,72 % (pokles o cca 2 467 detí).

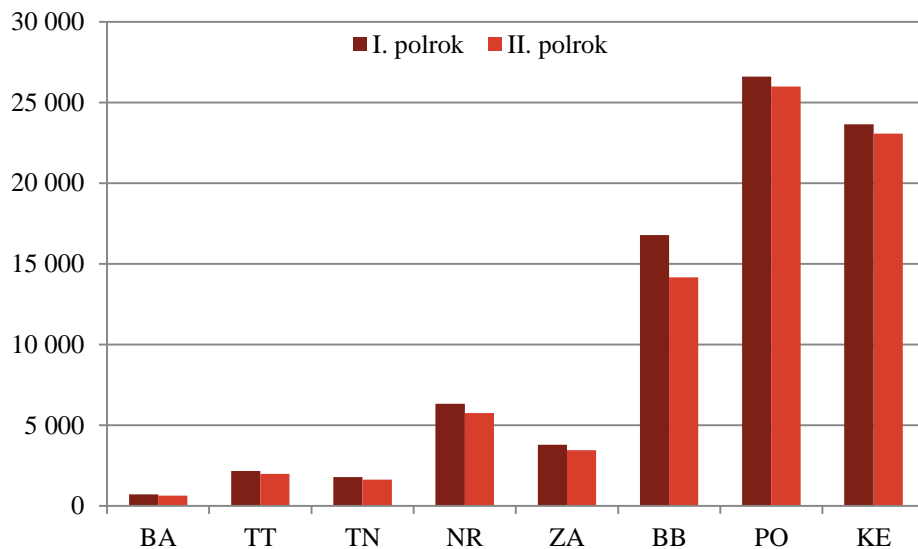
Dotácia na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením tvorila sumu 2 640 447 eur a bola poskytnutá priemerne 79 243 deťom, čo predstavuje medziročný pokles o 4,3 % (pokles oproti roku 2013 o 3 580 detí).

Graf 3.9 Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytli dotačné programy na podporu výchovy k stravovacím návykom v roku 2014

Zdroj: RSD MIS

Graf 3.10 Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytli dotačné programy podporu výchovy k plneniu školských povinností v roku 2014

Zdroj: RSD MIS

Z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí, na ktoré boli poskytnuté dotácie podľa vyššie citovaného zákona o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR, je situácia zachytená v predchádzajúcich grafoch. Najvyšší objem dotácií bol poskytnutý z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí pre Prešovský, Košický a Banskobystrický kraj.

3.4.3 Náhradné výživné

Náhradné výživné je suma poskytnutá štátom na zabezpečenie výživy oprávnenej osoby v prípade, ak si vyživovaciú povinnosť neplní povinná osoba, ktorou je rodič dieťaťa alebo iná fyzická osoba, povinná platiť výživné dieťaťu.

Zákomom č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa upravilo poskytovanie náhradného výživného, ktorým štát poskytuje náhradné výživné v prípadoch, ak si povinná osoba neplní vyživovaciú povinnosť voči nezaopatreným deťom a v prípadoch, keď sirotsky dôchodok, resp. suma sirotských dôchodkov u nezaopatreného dieťaťa nedosahuje výšku minimálneho výživného, ustanoveného zákonom o rodine.

Vzhľadom na rozšírenie okruhu oprávnených osôb na nárok na náhradné výživné o nezaopatrené deti, ktorých sirotsky dôchodok, resp. suma sirotských dôchodkov nedosahuje sumu minimálneho výživného, ustanoveného zákonom o rodine (30 % životného minima nezaopatreného dieťaťa) sa zvýšil počet oprávnených osôb (nezaopatrených detí).

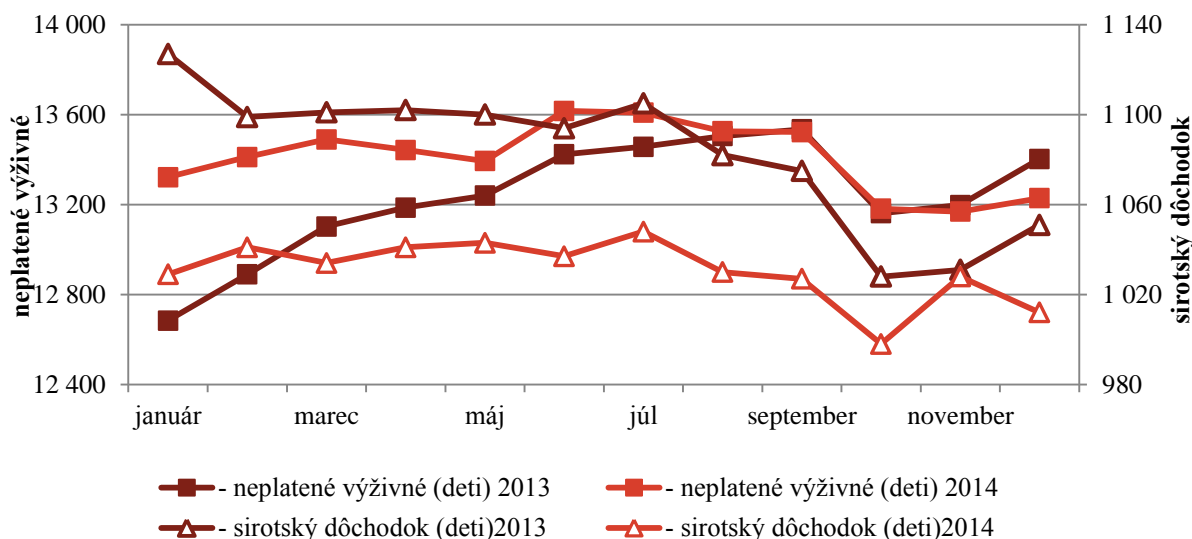
V roku 2014 bolo evidovaných v priemere 8 922 poberateľov náhradného neplateného výživného, čo predstavuje oproti roku 2013 nárast o 130 poberateľov (t.j. 1,48 %). Náhradné neplatené výživné bolo priemerne mesačne vyplácané 13 410 deťom, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje nárast o 178 detí (t.j. 1,35 %).

Priemerný mesačný počet poberateľov náhradného výživného – sirotského v roku 2014 bol 618 poberateľov, čo je oproti roku 2013 pokles o 34 poberateľov (t.j. 5,21 %). Náhradné výživné – sirotské bolo v roku 2014 vyplácané priemerne mesačne 1 012 deťom, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje pokles o 71 detí (t.j. 4,80 %).

Na výplatu náhradného výživného boli v roku 2014 vynaložené finančné prostriedky v sume 9 529 601 eur (medziročný nárast o 221 185 eur).

Maximálna výška náhradného výživného je podľa zákona poskytovaná do výšky 1,2-násobku životného minima pre nezaopatrené dieťa. V priebehu roku 2014 bol maximálny nárok na náhradné výživné na jedno dieťa 108,50 eur.

Graf 3.11 Vývoj počtu poberateľov (detí) náhradného výživného v rokoch 2013 a 2014

Zdroj: RSD MIS

3.4.4 Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

Opatrenia sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK“) sa vykonávajú pre dieťa, plnoletú fyzickú osobu, rodinu, prípadne skupinu alebo komunitu v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnoprávnej ochrane detí“).

V roku 2014 zabezpečovalo výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na 46 úradoch PSVR – odboroch sociálnych vecí a rodiny, oddeleniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately) 573 zamestnancov.

V priebehu roku 2014 bolo zaznamenaných 21 337 nových rodín a 30 351 nových detí, pre ktoré boli vykonávané opatrenia SPODaSK.

V pôsobnosti úradov PSVR ako orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je okrem iného podávanie návrhov a podnetov vo veciach maloletých detí príslušným súdom.

V roku 2014 úrady PSVR podali súdom 1 029 (1276 v roku 2013) návrhov a podnetov na vydanie predbežného opatrenia, na nariadenie ústavnej starostlivosti bolo podaných 346 (402 v roku 2013) návrhov a podnetov a na zrušenie ústavnej starostlivosti 54 (98 v roku 2013) návrhov a podnetov. V porovnaní s predchádzajúcim rokom ide o zníženie počtu návrhov a podnetov na vyňatie dieťaťa z jeho prirodzeného prostredia, čo možno hodnotiť ako jeden z pozitívnych dôsledkov stabilizácie počtov zamestnancov orgánov SPODaSK a podpory výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v prirodzenom prostredí klientov zo zdrojov EÚ. V roku 2014 podali orgány SPODaSK súdu alebo iným štátnym orgánom 37 482 (38 045 v roku 2013) správ vo veciach výživy a výchovy maloletých.

Orgán SPODaSK zisťoval z vlastného podnetu, z podnetu súdu alebo inej osoby názor dieťaťa na situáciu, v ktorej sa nachádza, celkovo u 16 959 detí.

Ak je to potrebné v záujme dieťaťa, orgán SPODaSK rozhodne o uložení výchovného opatrenia, pričom v roku 2014 bolo orgánmi SPODaSK uložených spolu 448 výchovných opatrení pre 800 detí. Súdny nariadil v priebehu roka 2014 spolu 471 výchovných opatrení pre 709 detí.

Sociálna kuratela pre deti

Výkon opatrení sociálnej kurately detí zabezpečovalo v sledovanom roku 108 zamestnancov úradov PSVR – sociálnych kurátorov pre deti, ktorí sa na túto oblasť špecializujú. Opatrenia boli v sledovanom roku vykonávané spolu pre 14 205 detí (tabuľka 3.18). Na jedného sociálneho kurátora pripadalo priemerne riešenie situácie pre 131 detí.

Z hľadiska dôvodov boli opatrenia sociálnej kurately pre deti vykonávané u 1 834 mladistvých z dôvodu spáchania trestnej činnosti a u 725 detí, ktoré spáchali čin inak trestný.

Pomoc a ochrana v priestupkovom konaní bola v roku 2014 poskytovaná 2 990 deťom.

Pre 168 detí vykonávali v roku 2014 sociálni kurátori opatrenia sociálnej kurately z dôvodu experimentovania a závislosti na drogách, 33 z nich bolo vo veku do 14 rokov. Pre 30 detí boli vykonávané opatrenia z dôvodu iných, nelátkových závislostí, napr. závislosť od hazardných hier a počítačov, 6 z nich bolo vo veku do 14 rokov.

Spolu 5 598 detí bolo v starostlivosti sociálnych kurátorov z dôvodu zanedbávania školskej dochádzky. U 1 303 detí sa prejavovali poruchy vo vzťahu s inými deťmi, rodičmi alebo inými plnoletými fyzickými osobami, u 13 detí riešili sociálni kurátori úteky z domu alebo zo zariadenia.

Počet detí, pre ktoré bola vykonávaná sociálna kuratela z dôvodu, že sa stali obeťami trestných činov, klesol na 246 detí.

Opatrenia sociálnej kurately detí boli vykonávané pre 447 detí, ktoré sa stali svedkami trestného činu.

Tabuľka 3.18 Počet detí, pre ktoré sa vykonávala v rokoch 2013 a 2014 sociálna kuratela

Rok	Počet detí spolu	Počet detí			
		do 14 rokov		vek 15 – 18 rokov	
		chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá
2013	22 967	6 866	4 062	7 917	4 122
2014	14 205	4 365	2 558	4 854	2 428

Zdroj: MPSVR SR

Sociálna kuratela pre plnoleté fyzické osoby

V roku 2014 sa opatrenia sociálnej kurately vykonávali pre 5 517 klientov – plnoletých fyzických osôb a vykonávalo ich 55 sociálnych kurátorov. V porovnaní s rokom 2013 sa celkovo znížil počet klientov o 758 osôb a znížil sa teda aj počet klientov na jedného sociálneho kurátora zo 106 klientov v roku 2013 na 100 klientov v roku 2014.

Opatrenia sociálnej kurately pre plnoletých boli vykonávané najmä pre klientov po prepustení, prípadne po podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody; najčastejšie bola klientom poskytnutá pomoc v súvislosti s hľadaním zamestnania a hľadaním vhodného bývania.

V roku 2014 sociálni kurátori poskytli resocializačný príspevok 2 882 osobám (príloha ku kapitole 3, tabuľky 12 a 13). Finančné prostriedky vyplatené na resocializačný príspevok boli v roku 2014 v celkovej výške 162 479 eur.

Násilie páchané v rodinách, týrané, zanedbávané a zneužívané deti

V oblasti násilia páchaného v rodinách, týraných, zanedbávaných a zneužívaných detí, úrady PSVR v sledovanom roku na základe dôvodného podozrenia vykonávali opatrenia SPODaSK celkom pre 424 detí. Vykonávanie opatrení SPODaSK je zamerané na poskytovanie sociálneho poradenstva, sociálnu prácu v teréne a prostredníctvom referátu poradensko-psychologických služieb sa poskytuje najmä psychologické poradenstvo a psychologická pomoc pri sanácii biologickej rodiny v rámci pomoci obetiam násilia.

V 49 prípadoch orgány SPODaSK podali návrh na začatie trestného stíhania. Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 14.

Ústavná starostlivosť a ochranná výchova

K 31. 12. 2014 bolo evidovaných 4 383 detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou a 28 detí malo nariadenú ochrannú výchovu. Celkovo bolo vo všetkých typoch zariadení na výkon rozhodnutia súdu umiestnených 5 293 detí. Počet detí umiestnených na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu a ich porovnanie s rokom 2013 uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 15.

K 31. 12. 2014 bolo na Slovensku 88 *detských domovov* s celkovým počtom 4 303 umiestnených maloletých detí a 417 mladých dospelých. Z celkového počtu 88 detských domovov bolo 66 štátnych detských domovov a 22 detských domovov bolo neštátnych.

V detských domovoch sa realizuje nariadená ústavná starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie v samostatnej skupine, v špecializovanej samostatnej skupine, v samostatnej diagnostickej skupine a v profesionálnej rodine.

K 31.12.2014 bolo v detských domovoch 742 *profesionálnych rodičov*, u ktorých bolo umiestnených 1 480 detí a mladých dospelých, čo v porovnaní s rokom 2013 predstavuje nárast o 86 detí a mladých dospelých. Formy starostlivosti v detských domovoch a počty umiestnených detí v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľky 16 a 17.

Maloletí bez sprievodu a návrat či premiestnenie dieťaťa

V roku 2014 boli vykonané opatrenia SPODaSK pre 29 maloletých bez sprievodu, čo je o 43 maloletých bez sprievodu menej ako v roku 2013.

V roku 2014 sa návrat a premiestnenie dieťaťa realizoval u 4 detí, ktoré sa ocitli na území iného štátu bez sprievodu rodiča, príbuzného alebo osoby, ktorá sa o dieťa osobne stará. Vo všetkých uvedených prípadoch detí bolo predmetom premiestnenie na naše územie.

Náhradná rodinná starostlivosť – náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo, predosvojiteľská starostlivosť a osvojenie

V roku 2014 bolo 1 335 detí zverených do náhradného rodinného prostredia (náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo a predosvojiteľská starostlivosť). Porovnanie s predchádzajúcim rokom je uvedené v tabuľke 3.19.

K 31.12.2014 bolo celkovo 8 190 detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti a poručníctva. Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti a porovnanie s predchádzajúcim rokom uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 18.

V roku 2014 bolo právoplatným rozhodnutím súdu osvojených 193 detí. V počte osvojených detí sú zahrnuté aj deti osvojené do cudziny. Do predosvojiteľskej starostlivosti do cudziny bolo v roku 2014 zverených 7 detí.

Tabuľka 3.19 Počet detí zverených do náhradných rodín v rokoch – 2013 a 2014

rok	Osvojenie (zverené do predosvojiteľskej starostlivosti)	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2013	164	1 027	160	161	1 512
2014	128	931	134	142	1335

Zdroj: V(MPSVR SR)12-01

Poradensko-psychologické služby

V roku 2014 pracovalo na referátoch poradensko-psychologických služieb (ďalej len „RPPS“) 84 zamestnancov, ktorí poskytli 52 048 konzultácií pri celkovom počte 8 871 prípadov. Priemer konzultácií na jeden prípad tvorí 5,87 konzultácií.

Ťažiskové činnosti RPPS boli:

a) psychologické, partnerské, manželské a rodinné poradenstvo, psychologická diagnostika, krízová psychologická intervencia

– v oblasti pomoci dieťaťu, rodičom alebo plnoletej fyzickej osobe pri riešení výchovných, manželských, rodinných a iných sociálnych problémov, v oblasti pomoci manželom, rodičom maloletých detí v rozvode a po rozvode, taktiež ich maloletým deťom, v oblasti pomoci pri úprave styku rodičov s dieťaťom, v oblasti skúmania názoru dieťaťa vo veciach, ktoré sa ho týkajú, v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine s problémom násilia a drogovej závislosti, v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine v krízových situáciách a závažných životných zmenách,

b) špecializovaná príprava fyzických osôb prijať a vychovávať opustené dieťa

– špecializované psychologické posudzovanie predpokladov a vhodnosti fyzických osôb a ich špecializovaná príprava na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti, špecializovaná príprava fyzických osôb na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti. Základné štatistické údaje o činnosti RPPS sú uvedené v tabuľkách 19 a 20 v prílohe ku kapitole 3.

Proces udeľovania akreditácií v roku 2014

Akreditačná komisia MPSVR SR je zriadená ako poradný orgán ministra práce sociálnych vecí a rodiny pre oblasť udeľovania akreditácií podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o SPODaSK a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o sociálnych službách) na:

- vykonávanie vybraných opatrení SPODaSK
- vzdelávacie programy podľa zákona o sociálnych službách,
- odbornú činnosť podľa zákona o sociálnych službách.

Akreditačná komisia posudzuje žiadosti o udelenie, predĺženie, zmenu, zrušenie a odňatie akreditácie.

V oblasti udeľovania akreditácií na vykonávanie SPODaSK bolo na ministerstvo v roku 2014 doručených spolu 183 podaní. Na základe odporúčania akreditačnej komisie ministerstvo vydalo rozhodnutie o udelení akreditácie na vykonávanie SPODaSK 12 žiadateľom a rozhodlo o 25 zmenách v existujúcich rozhodnutiach o udelení akreditácie (zmena miesta výkonu opatrení, zmena zodpovedného zástupcu, zmena kapacity) a v 12 prípadoch o predĺžení akreditácie. V prípade dvoch žiadostí nebola udelená akreditácia.

V roku 2014 bola v jednom prípade akreditácia zrušená na žiadosť akreditovaného subjektu.

Tabuľka 3.20 Počet akreditovaných subjektov na vykonávanie opatrení SPODaSK v roku 2014

Počet akreditovaných subjektov	
Subjekty vykonávajúce opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona č. 305/2005 Z. z.	57
Detský domov	26
Krízové stredisko	18
Resocializačné stredisko	19
S P O L U	120

Zdroj: V(MPSVR SR)13-01

Ministerstvo vykonalo obhliadku priestorových a materiálno-technických podmienok za účelom zisťovania podkladov pre vydanie rozhodnutia a uskutočnilo pre oblasť vykonávania opatrení SPODaSK spolu 20 obhliadok u akreditovaných subjektov.

3.4.5 Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti

Zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa podporuje prostredníctvom finančných príspevkov vykonávanie osobnej starostlivosti o dieťa inou fyzickou osobou, ak rodičia dieťaťa nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa.

Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti sa poskytuje za účelom zabezpečenia základného osobného vybavenia dieťaťa, najmä na zabezpečenie jeho ošatenia, obuvi, hygienických potrieb, nevyhnutného nábytku a iných vecí na uspokojenie potrieb dieťaťa.

Rodičom dieťaťa zvereného do náhradnej starostlivosti s účinnosťou odo dňa 1. januára 2014 nevzniká nárok na príspevok pri narodení dieťaťa. Z uvedeného dôvodu bol pre také dieťa novelou zákona č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení zákona č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí upravený nárok na jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti. Podľa toho má nárok na jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti dieťa, :

- ktoré je zverené do náhradnej starostlivosti a pri zverení do náhradnej starostlivosti je mladšie ako šesť mesiacov,
- ktorého náhradný rodič sa začal o neho osobne starať, a
- na ktoré nebol poskytnutý príspevok pri narodení dieťaťa.

Jednorazový príspevok sa s účinnosťou od 1. januára 2014 vypláca vo výške 500 eur (do 31. 12. 2013 sa vyplácal vo výške 368,19 eur).

Tabuľka 3.21 Sumy príspevkov na podporu náhradnej starostlivosti v roku 2014

Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti	
Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti	500,00 €
Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti	922,29 €
Opakovaný príspevok dieťaťu	138,13 €
Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	175,62 €
Zvýšenie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi	124,91 €
Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	72,36 €

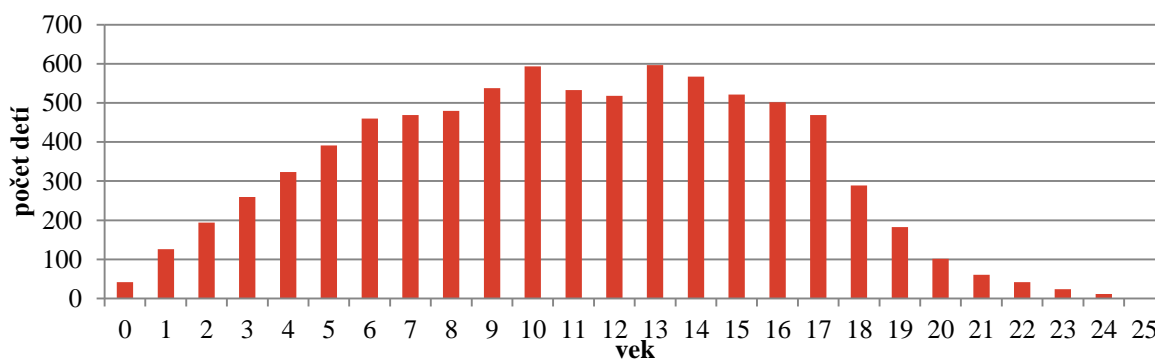
Zdroj: MPSVR SR

V roku 2014 bol príspevok poskytnutý na 840 detí, čo je o 77 detí viac ako v roku 2013. Z celkového počtu detí bolo 68,4 % detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, 16,6 % detí do pestúnskej starostlivosti a 3,9 % detí bolo zverených poručníkovi. Spolu bolo na tento príspevok vyplatených 400,2 tis. eur, čo predstavuje medziročný nárast o 81,5 tis. eur.

Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti sa poskytuje za účelom podpory osamostatnenia sa dieťaťa. V roku 2014 bol príspevok vyplatený na 463 detí, čo je o 11 detí viac ako v roku 2013. Z celkového počtu detí u 59,4 % detí došlo k zániku náhradnej osobnej starostlivosti, u 33,3 % k zániku pestúnskej starostlivosti a u 7,3 % k zániku poručníctva. Spolu bolo na príspevok vyplatených 425,1 tis. eur, čo predstavuje medziročný nárast o 56,3 tis. eur.

Opakovaný príspevok dieťaťu sa poskytuje za účelom podpory uspokojovania potrieb dieťaťa, najmä na úhradu nákladov na výživu, výchovu, vzdelávanie a bývanie dieťaťa. V sledovanom období bol príspevok vyplatený priemerne mesačne na 8 278 detí (nárast oproti roku 2013 o 105 detí) celkovo v sume 9 937 tis. eur (nárast o 195 tis. eur). Podľa jednotlivých foriem náhradnej starostlivosti bolo v priemere zastúpených 67,7 % detí v náhradnej osobnej starostlivosti, 24,1 % detí v pestúnskej starostlivosti, 2,2 % detí v poručníctve, 1,3 % detí v dočasnom zverení a 4,8 % detí zverených na základe predbežného opatrenia.

Graf 3.12 Počet detí, na ktoré bol poskytnutý opakovaný príspevok dieťaťu podľa veku

Zdroj: RSD MIS

Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa, ktoré má náhradný rodič zverené do náhradnej starostlivosti. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 1 199 náhradným rodičom na 1 555 detí (v roku 2013 to bolo 1 201 náhradných rodičov na 1 574 detí). V prípade, ak sa náhradný rodič osobne staral o tri alebo viac detí, ktoré sú súrodencami, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa zvýšil o 124,91 eura mesačne. V sledovanom období bolo priemerne mesačne 68 takýchto prípadov. Celková vyplatená suma na príspevok predstavuje 2 663,2 tis. eur (medziročný nárast o 8,4 tis. eur).

Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa zverené do náhradnej starostlivosti, ktoré je občanom s ťažkým zdravotným postihnutím. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 54 náhradným rodičom, ktorí vykonávajú starostlivosť o ťažko zdravotne postihnuté (ŤZP) deti (medziročný pokles o 3 náhradných rodičov). Spolu bolo na príspevok vyplatených 49,8 tis. eur (medziročný pokles o 5,9 tis. eur).

Odmena pestúna – § 19 odst. 3. Fyzickej osobe, ktorej po 31. decembri 2005 trvá nárok na výplatu odmeny pestúna podľa predpisu účinného do 31. decembra 2005 a zverené dieťa je jej príbuzný v priamom rade, poskytuje sa táto odmena do zániku zverenia tohto dieťaťa. Počet osôb, ktorým bola odmena pestúna vyplatená, tvorilo v priemernom mesačnom vyjadrení 184 poberateľov (medziročný pokles o 46 poberateľov). Na odmenu pestúna bolo vyplatených spolu 120 tis. eur (medziročný pokles o 32,2 tis. eur).

Celkové čerpanie finančných prostriedkov na príspevky na podporu náhradnej starostlivosti a odmeny pestúna bolo v roku 2014 v sume 13 595 tis. eur, čo predstavuje medziročný nárast o 306 tis. eur.

3.4.6 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia

Právne vzťahy pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia upravuje zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o peňažných príspevkoch“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2009. Cieľom tejto úpravy právnych vzťahov je podporiť sociálne začlenenie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím (ďalej len „fyzická osoba s ŤZP“) do spoločnosti za jej aktívnej účasti pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti v týchto štyroch oblastiach: *oblasť mobility a orientácie, oblasť komunikácie, oblasť zvýšených výdavkov a oblasť sebaobsluhy*.

V roku 2014 boli prijaté tri zákony, ktorými sa menil a dopĺňal zákon o peňažných príspevkoch, avšak všetky nadobudli účinnosť až v priebehu roku 2015. Zákon č. 219/2014 Z. z., účinný od 1. januára 2015, ktorým bolo upravené znenie ustanovenia zákona o peňažných príspevkoch týkajúce sa kvalifikačných predpokladov sociálnych pracovníkov. Zákon č. 263/2014 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2015 ustanovil, že za príjem na účely poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu sa nepovažuje odmena športového reprezentanta Slovenskej republiky za dosiahnuté výsledky na paralympijských a deaflympijských hrách. Zákon č. 375/2014 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. februára 2015 precizuje ustanovenia zákona o peňažných príspevkoch s cieľom odstrániť aplikačné nejasnosti pri poskytovaní peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov a peňažného príspevku na opatrovanie do zariadení krízovej intervencie.

Sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia je možné kompenzovať peňažnými príspevkami (ďalej aj „PP“) na kompenzáciu, ktoré sa delia na **opakované a jednorazové**.

Výšky *opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu* sú ustanovené percentom sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, čím sú opakované peňažné príspevky na kompenzáciu valorizované v závislosti od úpravy výšky súm životného minima k 1. júlu bežného kalendárneho roka. Vzhľadom na skutočnosť, že v roku 2014 sumy životného minima neboli valorizované, zostali opakované peňažné príspevky na kompenzáciu v nezmenenej výške od 1. júla 2013. Prehľad výšok opakovaných peňažných príspevkov je uvedený v tabuľke 3.22.

Maximálne výšky *jednorazových peňažných príspevkov* na kompenzáciu ustanovuje zákon o peňažných príspevkoch *pevnou sumou*. Na stanovenie konkrétnej výšky jednorazového peňažného príspevku má vplyv príjem fyzickej osoby s ŤZP a cena, napr. pomôcky, osobného motorového vozidla, úpravy (podľa druhu peňažného príspevku). Pri zohľadňovaní príjmu fyzickej osoby s ŤZP je zachovaný princíp solidarity, t.j. čím nižší príjem má fyzická osoba s ŤZP, tým je možné poskytnúť vyšší jednorazový peňažný príspevok na kompenzáciu. Prehľad maximálnych výšok jednorazových peňažných príspevkov uvádzame tabuľke 3.23.

Tabuľka 3.22 Prehľad opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu

Druhy opakovaných peňažných príspevkov	Výšky PP v €
PP na osobnú asistenciu – sadzba na jednu hodinu	2,76
PP na prepravu	101,07
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:	
1. na diétne stravovanie	
1a) choroby a poruchy uvedené v prvej skupine prílohy č.5 zákona	36,77
1b) choroby a poruchy uvedené v druhej skupine prílohy č.5 zákona	18,39
1c) choroby a poruchy uvedené v tretej skupine prílohy č.5 zákona	11,04
2. hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	18,39
3. zabezpečenie prevádzky osobného motorového vozidla	33,09
4. starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	44,12
PP na opatrovanie:	
1.FO (opatrovatel') nepoberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok:	
1a) opatruje jednu FO s ŤZP ³⁾	220,52
1b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	294,01
1c) opatruje jednu FO s ŤZP, ktorá je viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	194,79
1d) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP, ktoré sú viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	275,65
1e) opatruje FO s ŤZP, ktorá je v zariadení viac ako 20 hodín týždenne a súčasne opatruje aj druhú FO s ŤZP, ktorá nie je v zariadení alebo je v zariadení najviac 20 hodín týždenne	286,66
2. FO (opatrovatel') poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok	
2a) opatruje jednu FO s ŤZP	91,88
2b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	121,28

Zdroj: MPSVR SR

Tabuľka 3.23 Maximálne výšky jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu

Druhy jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu	Maximálna výška v €
Peňažný príspevok na kúpu pomôcky	8 630,42
– na kúpu druhého mechanického vozíka	1 659,70
– na kúpu druhého elektrického vozíka je	4 979,09
– na kúpu druhého načúvacieho aparátu je	331,94
Peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky	8 630,42
Peňažný príspevok na úpravu pomôcky	8 630,42
Peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia	11 617,88
Peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla	6 638,79
– na kúpu osobného motorového vozidla s automatickou prevodovkou	8 298,48
Peňažný príspevok na úpravu osobného motorového vozidla	6 638,79
Úhrn peňažných príspevkov na úpravu bytu a peňažných príspevkov na úpravu rodinného domu v období siedmich rokov	6 638,79
Úhrn peňažných príspevkov na úpravu garáže v období siedmich rokov	1 659,70

Zdroj: MPSVR SR

V roku 2014 boli na peňažné príspevky na kompenzáciu vynaložené finančné prostriedky v celkovej sume 235 910 037 eur. Priemerný mesačný počet poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu, ktoré boli poskytované fyzickým osobám s ŤZP, v roku 2014 tvorilo 170 806 poberateľov a vynaložené finančné prostriedky na tento účel predstavovali sumu 131 600 626 eur. Priemerný mesačný počet poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie, ktorý je poskytovaný fyzickým osobám (opatrovateľom fyzických osôb s ŤZP) bol 58 992 a finančné prostriedky vyplatené týmto poberateľom predstavovali sumu 104 309 411 eur.

Tabuľka 3.24 Prehľad čerpania finančných prostriedkov v roku 2014

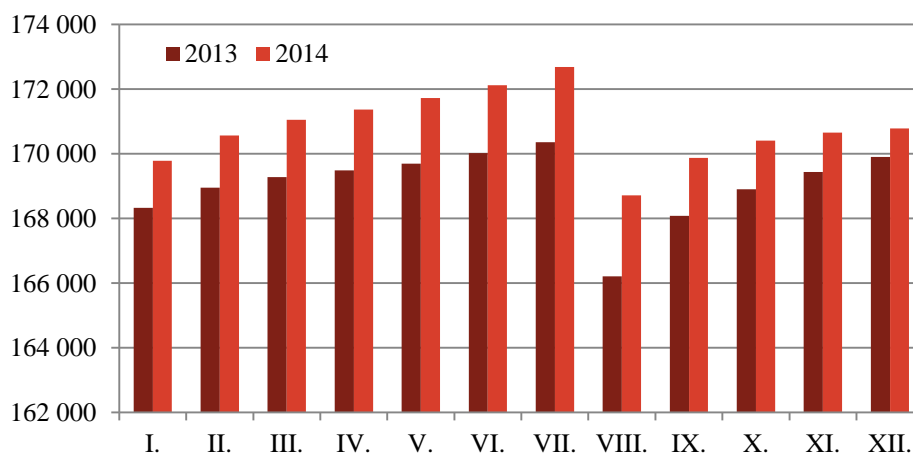
Peňažné príspevky na kompenzáciu	Priemerný mesačný počet poberateľov	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP poskytované FO s ŤZP	170 806	131 600 626
PP na opatrovanie ¹⁾	58 992	104 309 411
SPOLU		235 910 037

Zdroj: RSD MIS

1) PP na opatrovanie je poskytovaný fyzickej osobe, ktorá opatruje FO s ŤZP

Pri porovnávaní údajov o peňažných príspevkoch na kompenzáciu za rok 2014 s rokom 2013 sme v roku 2014 zaznamenali zvýšené čerpanie finančných prostriedkov vynaložených na všetky peňažné príspevky na kompenzáciu o 3 034 940 eur. Uvedené zvýšenie najvýznamnejšie ovplyvnil nárast počtu poberateľov u všetkých opakovaných a u väčšiny jednorazových peňažných príspevkov. Priemerný mesačný počet poberateľov – fyzických osôb s ŤZP v roku 2014 stúpol o 1 754 a priemerný mesačný počet poberateľov – fyzických osôb (opatrovateľov) stúpol o 51. Ešte aj v roku 2014 sa na zvýšenom čerpaní finančných prostriedkov prejavil vplyv valorizácie súm životného minima k 1. júlu 2013 s následným zvýšením opakovaných peňažných príspevkov k uvedenému dátumu.

Graf 3.13 Vývoj počtu poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu za rok 2013 a 2014

* V uvedených počtoch figuruje každý poberateľ PP len raz aj keď mu je poskytnutých viac príspevkov
Zdroj: RSD MIS

Z hľadiska počtu poberateľov bol v roku 2014 pri **opakovaných** peňažných príspevkoch na kompenzáciu zaznamenaný najvyšší priemerný mesačný počet ich poberateľov pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov (celkový priemer 167 085). Tento peňažný príspevok sa člení podľa účelu poskytovania na štyri skupiny a v rámci tohto členenia bol najvyšší priemerný mesačný počet poberateľov pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia (93 521), nasledujú kompenzácie zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla (69 813), kompenzácie zvýšených výdavkov na diétne stravovanie (55 147) a kompenzácie zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom (73). Druhú najpočetnejšiu skupinu tvoria poberatelia peňažného príspevku na opatrovania a to v priemernom mesačnom počte 58 992. Pri **jednorazových** peňažných príspevkoch na kompenzáciu bol v roku 2014 najvyšší počet

poskytnutých peňažných príspevkov na kúpu pomôcky (2 247), nasledovali peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla (1 470), peňažný príspevok na úpravu rodinného domu, bytu a garáže (1 577). Prehľad o počte poskytnutých príspevkov a čerpania jednotlivých peňažných príspevkov na kompenzáciu v roku 2014 poskytuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 3.25 Prehľad vývoja počtu poberateľov a čerpania finančných prostriedkov na peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP

Opakované peňažné príspevky na kompenzáciu	2013			2014		
	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP na osobnú asistenciu	8 499	373,07	38 826 770	8 956	386,51	41 539 134
PP na prepravu	2 815	87,15	3 005 623	2 841	87,70	2 989 982
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:	165 556	30,92	62 656 833	167 085	31,99	64 133 628
– na diétne stravovanie	54 430	21,57	14 400 686	55 147	22,45	14 854 424
– hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	93 199	18,20	20 719 590	93 521	18,71	21 002 650
– prevádzku osobného motorového vozidla	68 560	32,75	27 497 616	69 813	33,71	28 237 728
– starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	73	43,66	38 941	73	44,32	38 826
PP na opatrovanie	58 941	144,46	105 814 295	58 992	147,35	104 309 411
Jednorazové peňažné príspevky na kompenzáciu	Počet poskytnutých PP*	Priemerná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €	Počet poskytnutých PP*	Priemerná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP na kúpu pomôcky	2 166	718,47	2 317 083	2 247	1 068,28	2 400 436
PP na výcvik používania pomôcky	35	648,22	23 984	45	753,04	33 887
PP na úpravu pomôcky	39	1 025,87	40 009	46	973,33	44 773
PP na opravu pomôcky	562	316,70	181 657	613	346,01	212 107
PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia	555	8 758,04	5 208 925	643	9 566,26	6 151 107
PP na kúpu osobného motorového vozidla	1 494	6 652,98	9 952 625	1 470	6 715,26	9 871 432
PP na úpravu osobného motorového vozidla	100	2 571,14	256 942	124	2 962,89	367 398
PP na úpravu bytu	619	2 420,95	1 617 856	497	2 511,84	1 248 383
PP na úpravu rodinného domu	1 116	2 198,60	2 653 602	1 072	2 421,61	2 595 968
PP na úpravu garáže	15	1 459,53	21 893	8	1 548,75	12 390
Vynaložené finančné prostriedky na PP SPOLU v €			232 578 097			235 910 037

Zdroj: RSD MIS

* sumárne údaje za 12 mesiacov

Pri **jednorazových** peňažných príspevkoch na kompenzáciu sa v roku 2014 v porovnaní s rokom 2013 prejavil nárast počtu poskytnutých peňažných príspevkov pri šiestich druhoch a pri štyroch druhoch sme zaznamenali pokles počtu poskytnutých peňažných príspevkov, a to nasledovne:

a) nárast počtu jednorazových PP poskytnutých za celý kalendárny rok 2014 o:

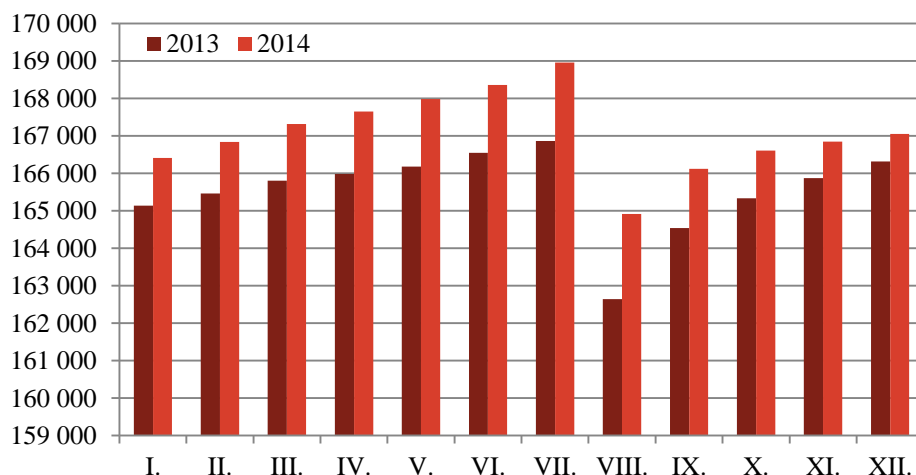
- 81 PP na kúpu pomôcky (priemerná výška PP vzrástla o 349,81 eura)
- 10 PP na výcvik používania pomôcky (priemerná výška PP vzrástla o 104,83 eura)
- 7 PP na úpravu pomôcky (priemerná výška PP klesla o 52,55 eura)
- 51 PP na opravu pomôcky (priemerná výška PP vzrástla o 29,31 eura)
- 88 PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia (priemerná výška PP vzrástla o 808,22 eura)
- 24 PP na úpravu osobného motorového vozidla (priemerná výška PP vzrástla o 391,75 eura)

b) pokles počtu jednorazových PP poskytnutých za celý kalendárny rok 2014 o:

- 12 PP na kúpu osobného motorového vozidla (priemerná výška PP vzrástla o 62,28 eura)
- 122 PP na úpravu bytu (priemerná výška PP vzrástla o 90,89 eura)
- 44 PP na úpravu rodinného domu (priemerná výška PP vzrástla o 223,01 eura)
- 7 PP na úpravu garáže (priemerná výška PP vzrástla o 89,22 eura)

Pri **opakovaných** peňažných príspevkoch sa v roku 2014 v porovnaní s rokom 2013 prejavil nárast priemerného mesačného počtu poberateľov najvýraznejšie pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov, kde bol zaznamenaný nárast o 1 529 poberateľov (spolu na všetky zvýšené výdavky). Konkrétne pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla bol nárast o 1 253 poberateľov, pri kompenzácii zvýšených výdavkov na diétne stravovanie nárast o 717 poberateľov, pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia nárast o 322 poberateľov a pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom je počet poberateľov rovnaký ako v predchádzajúcom roku.

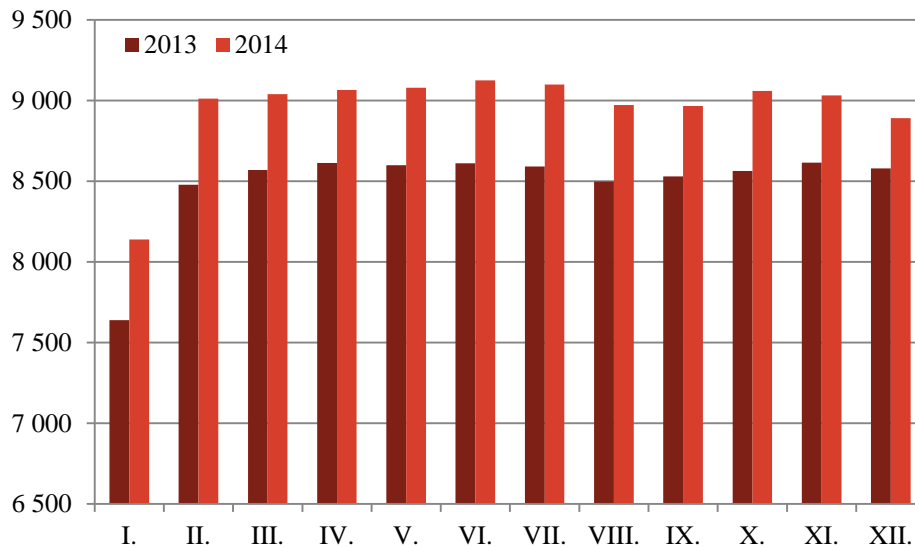
Graf 3.14 Vývoj počtu poberateľov PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov v roku 2013 a 2014

Zdroj: RSD MIS

Nadalej pretrvával trend z predchádzajúcich rokov, ktorým je nárast priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu. V roku 2014 je to nárast o 457 poberateľov v porovnaní s rokom 2013. V roku 2014 vzrástla aj priemerná mesačná výška tohto peňažného príspevku, a to o 13,44 eura. Priemerná mesačná výška tohto peňažného príspevku v roku 2014 predstavovala cca 140,04 hodín osobnej asistencie mesačne, na ktorý bol poskytnutý peňažný príspevok. V porovnaní s predchádzajúcim rokom je to viac o cca 3,2 hodiny osobnej asistencie mesačne.

Graf 3.15 Vývoj počtu poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu v roku 2013 a 2014

Zdroj: RSD MIS

Peňažný príspevok na opatrovanie, ako jediný peňažný príspevok na kompenzáciu, sa neposkytuje fyzickej osobe s ŤZP, ale priamo fyzickej osobe (opatrovateľovi), ktorá opatruje fyzickú osobu s ŤZP. Jeho výška je stanovená v závislosti od viacerých skutočností. Ak opatrovateľ poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok, peňažný príspevok na opatrovanie je ustanovený v paušálnej výške. Ak opatrovateľ nepoberá takúto dôchodkovú dávku, na výšku peňažného príspevku má vplyv príjem opatrovanej fyzickej osoby s ŤZP, ktorý je chránený do výšky 1,4 násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, resp. ak je fyzickou osobou s ŤZP nezaopatrené dieťa, jeho príjem je chránený do 3 násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Vzhľadom na skutočnosť, že v roku 2014 sumy životného minima zostali nezmenené, hranica ochrany príjmu fyzických osôb s ŤZP zostali bez zmeny od júla 2013, a to v sume cca 277,33 eura mesačne (1,4 násobok sumy životného minima) a cca 594,27 eur mesačne (3-násobok sumy životného minima).

V roku 2014 bol peňažný príspevok na opatrovanie poskytovaný priemerne mesačne 58 992 poberateľom (medziročný nárast o 51 poberateľov), ktorí opatrovali priemerne mesačne 60 697 fyzických osôb s ŤZP (medziročný pokles o 147 opatrovaných) a na tento účel bolo vynaložených 104 309 411 eur. Priemerná mesačná výška peňažného príspevku na opatrovanie predstavovala sumu cca 147,35 eura (medziročný nárast o 2,89 eura).

V roku 2014 pretrvával rast celkového priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie, aj keď v porovnaní s rokom 2013 ide o mierny nárast, t.j. o 51 poberateľov. Pri rozčlenení tohto peňažného príspevku podľa druhu poberateľov (fyzických osôb) sme zaznamenali nárast len pri poberateľoch, ktorým je vyplácaná dôchodková dávka, a to o 654 poberateľov. Tento nárast mohol ovplyvniť okrem príchodu nových poberateľov aj prechod poberateľov z ostatných dvoch skupín. Pri poberateľoch, ktorým nie je vyplácaná niektorá zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok (v tzv. produktívnom veku), bol zaznamenaný pokles o 299 poberateľov. Pokles priemerného mesačného počtu poberateľov sa prejavil aj v skupine poberateľov, ktorým sa poskytoval peňažný príspevok na základe prechodného ustanovenia (t.j. podľa zákona účinného do 31.12.2008), a to o 305. Prehľad údajov o poskytnutých peňažných príspevkoch na opatrovanie je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 3.26 Čerpanie peňažného príspevku na opatrovanie v roku 2014 v hlbšej štruktúre

Peňažný príspevok na opatrovanie	2013			2014		
	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerný mesačný počet opatrovaných	Priemerná mesačná výška v €	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerný mesačný počet opatrovaných	Priemerná mesačná výška v €
1. FO ¹⁾ poberajúca dôchodkovú dávku	21 585	22 077	87,99	22 239	22 650	89,21
2. FO nepoberajúca dôchodkovú dávku	36 004	37 385	180,25	35 705	36 967	177,22
3. FO poberajúce príspevok podľa prechodného ustanovenia	1 353	1 382	92,74	1 048	1 080	93,13
Peňažný príspevok na opatrovanie SPOLU	58 941	60 844	144,46	58 992	60 697	142,55

Zdroj: RSD MIS

¹⁾ FO – fyzická osoba, poberajúca peňažný príspevok na opatrovanie (poberateľ)

Poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie v tzv. produktívnom veku (nepoberali niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok) bolo cca 60,5 % z celkového počtu poberateľov. Priemerná mesačná výška peňažného príspevku na opatrovanie vyplácaného týmto poberateľom bola cca 177,22 eura. U poberateľov v produktívnom veku klesla priemerná mesačná výška peňažného príspevku na opatrovanie o cca 3,03 eura. Vzhľadom na to, že tejto skupine poberateľov sa pri stanovení výšky peňažného príspevku na opatrovanie zohľadňuje príjem opatrovanej fyzickej osoby s ŤZP, výšku peňažného príspevku na opatrovanie negatívne ovplyvnila valorizácia dôchodkov, ktoré poberajú opatrované fyzické osoby s ŤZP spolu s absenciou valorizácie peňažného príspevku na opatrovanie, ako aj absencia zvýšenia hranice ochrany príjmu opatrovanej fyzickej osoby s ŤZP.

Poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie, ktorým bola vyplácaná niektorá zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok bolo cca 37,7 % a priemerná mesačná výška ich peňažného príspevku na opatrovanie bola cca 89,21 eura. Napriek tomu, že v roku 2014 nebola valorizovaná výška peňažného príspevku na opatrovanie, minimálny nárast jej priemernej mesačnej výšky (o 1,22 eura) pri porovnaní s rokom 2013 sa prejavil pri poberateľoch, ktorým je vyplácaná dôchodková dávka. Predpokladáme, že tento nárast ovplyvnil pokles počtu opatrovaných fyzických osôb s ŤZP, ktorí poberali zvýšenie dôchodku pre bezvládnosť, nakoľko o sumu zvýšenia dôchodku pre bezvládnosť sa znižuje výška peňažného príspevku na opatrovanie.

Poberateľov, ktorým bol poskytovaný peňažný príspevok na opatrovanie podľa § 66 zákona o peňažných príspevkoch (t.j. za podmienok ustanovených zákonom č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov účinného do 31.12. 2008) bolo cca 1,8 %. Ide o poberateľov, ktorých počet sa neustále znižuje a postupne prechádzajú na podmienky vyplácania ustanovené zákonom o peňažných príspevkoch. Týmto poberateľom bol vyplatený peňažný príspevok na opatrovanie v priemernej mesačnej výške 93,13 eura. Údaje o peňažnom príspevku na opatrovanie za rok 2014 uvádzame v predchádzajúcej tabuľke.

Z pohľadu príjmu opatrovateľov v dôsledku uvedených skutočností nastali aj také situácie, kedy opatrovateľom poberajúcim dôchodkovú dávku bola táto valorizáciou zvýšená a peňažný príspevok na opatrovanie poskytovaný v rovnakej výške a opatrovateľom, ktorí nepoberajú dôchodkovú dávku (často nemajú iný príjem), bol od júla 2014 znížený peňažný príspevok na opatrovanie.

3.4.7 Sociálne služby

Sociálne služby v SR sa od roku 2009 poskytujú v súlade so **zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov** (ďalej len „zákon o sociálnych službách“). Zákon o sociálnych službách upravuje právne vzťahy a podmienky poskytovania sociálnych služieb, ktorých cieľom je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii. Za nepriaznivú sociálnu situáciu sa považuje stav sociálnej núdze fyzickej osoby, rodiny a komunity, v ktorom sa táto osoba, rodina, komunita nachádza z dôvodu, že nemá zabezpečené základné životné potreby, pre svoje životné návyky, pre spôsob života, pre závislosť od návykových látok alebo škodlivých činností, pre ohrozenie jej vývoja z dôvodu jej zdravotného postihnutia, ak ide o dieťa do siedmich rokov veku alebo nepriaznivý zdravotný stav, pre dovŕšenie dôchodkového veku, pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo pre zotrúvanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby.

Sociálne služby sa podľa tohto zákona poskytujú prostredníctvom odborných, obslužných a ďalších činností, ktoré je poskytovateľ povinný poskytnúť alebo zabezpečiť v prípade, že sú tieto činnosti pri týchto službách taxatívne vymedzené. Odborné činnosti, ktorými sú sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia a stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím, je možné za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytovať aj samostatne na základe akreditácie. Zároveň poskytovateľ môže vykonávať aj iné činnosti ako upravuje tento zákon, ktoré zvýšia kvalitu sociálnej služby. Sociálne služby sú službami verejného záujmu a sú poskytované bez dosiahnutia zisku, avšak zákon umožňuje aj poskytovanie sociálnych služieb v rámci živnosti alebo podnikania, t. j. na báze zisku.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do niekoľkých skupín, v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené:

- sociálne služby krízovej intervencie
- sociálne služby na podporu rodiny s deťmi
- sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku
- sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií
- podporné služby

Na účely poskytovania sociálnych služieb, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti a ktoré sa poskytujú fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej fyzickej osoby, zákon o sociálnych službách upravuje zdravotnú a sociálnu posudkovú činnosť, na základe ktorej sa určuje odkázanosť fyzickej osoby na sociálnu službu. Zákon o sociálnych službách rieši poskytovanie zdravotnej starostlivosti v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb priamo sestrami, t. j. zamestnancami týchto zariadení a zároveň je upravená možnosť poskytovania sociálnej služby v zdravotníckom zariadení ústavnej starostlivosti. V osobitnej časti zákona je upravené financovanie neverejných poskytovateľov sociálnych služieb (ďalej len „poskytovateľ“) za splnenia zákonom stanovených podmienok a financovanie neverejných poskytovateľov vybraných druhov sociálnych služieb na lokálnej úrovni zo štátneho rozpočtu na základe pridelených finančných prostriedkov z kapitoly rozpočtu MPSVR SR. Pri financovaní sú neverejní poskytovatelia rozlišovaní z toho hľadiska, či majú neziskový charakter alebo či ide o podnikateľské subjekty, nakoľko nie je možné z verejných zdrojov podporovať poskytovateľov, ktorí ich poskytujú za účelom dosiahnutia zisku.

Zákon o sociálnych službách upravuje výkon dohľadu nad dodržiavaním tohto zákona a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov pri poskytovaní sociálnych služieb, ktorý vykonáva ministerstvo. Tento ústredný orgán štátnej správy bude s účinnosťou od 1. 1. 2016 hodnotiť aj kvalitu poskytovaných sociálnych služieb na základe nových podmienok kvality, ktoré sú upravené v prílohe č. 2 zákona o sociálnych službách. MPSVR SR udeľuje akreditáciu na vzdelávacie programy a akreditáciu na odbornú činnosť (spolu 63 akreditovaných subjektov, v tom 20 akreditovaných

subjektov, zameraných na vzdelávací program, 12 na odbornú činnosť, 17 akreditovaných subjektov, ktorým bola predĺžená akreditácia na vzdelávacie programy a 14, ktorým bola predĺžená akreditácia na odbornú činnosť).

Dňa 28. 11. 2013 bol Národnou radou SR schválený **zákon č. 485/2013 Z. z.**, ktorý s účinnosťou od 1.1.2014 menil a dopĺňal zákon o sociálnych službách. Cieľom tejto novely zákona o sociálnych službách bolo zlepšenie kvality sociálnych služieb, ich udržateľnosť a dostupnosť.

Za pozitívne možno pokladať zmeny týkajúce sa zvýšenia ochrany príjmu prijímateľa sociálnej služby (ďalej len „prijímateľ“) pred neprimeranou úhradou. Zámerom bolo zabezpečiť ochranu príjmu tým prijímateľom, ktorých príjmy sú veľmi nízke, t.j. sú pod hranicou zákonom určených súm životného minima alebo len nepatrne presahujúce túto hranicu. Keďže prioritou vlády SR je vytvoriť v sociálnych službách také podmienky, ktoré umožnia občanom zotrvať čo najdlhšie v ich prirodzenom prostredí a poskytovať komunitne orientované sociálne služby v súlade s princípmi deinštitucionalizácie a so záväzkami SR prijatými v medzinárodných dokumentoch, viaceré zmeny sú zamerané na dosiahnutie týchto cieľov. Ide o zmeny, ktorými sa obmedzuje kapacita pri zriaďovaní nových zariadení sociálnych služieb tak, aby vznikali zariadenia rodinného typu, ale aj o určenie vekových hraníc pre vybrané sociálne služby. Zaviedla sa nová skupina sociálnych služieb krízovej intervencie, kam patria aj komunitné centrá a terénna sociálna služba krízovej intervencie, ktoré budú dôležitým nástrojom riešenia problémov v segregovaných komunitách a doteraz nemali legislatívnu oporu. Zaviedli sa tak ďalšie nové druhy sociálnych služieb, ako aj nové druhy odborných činností. Za významnú možno považovať podrobnú úpravu podmienok kvality sociálnych služieb a systém ich hodnotenia. S kvalitou poskytovania sociálnych služieb súvisí aj kvalitný proces akreditácie vzdelávacích programov a odborných činností v sociálnych službách, preto boli bližšie špecifikované a precizované podmienky akreditácie. Upravili sa a sprísnilo sa podmienky registrácie a finančnej podpory z verejných zdrojov a zabezpečilo sa zvýšenie objektivity posudzovania odkázanosti na pomoc inej osoby.

Dňom 1. júla 2014 nadobudol účinnosť **zákon č. 185/2014 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa novelizoval aj zákon o sociálnych službách. Novou právnou úpravou sa zabezpečila previazanosť právnej úpravy poskytovania zdravotnej starostlivosti v právnych predpisoch v oblasti zdravotnej starostlivosti s právnou úpravou poskytovania zdravotnej starostlivosti v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb (zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie), ustanovenou v zákone o sociálnych službách. V tejto súvislosti sa upravila nová forma poskytovania zdravotnej starostlivosti, ktorou je ošetrovateľská starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb, poskytovaná v súlade so štandardnými ošetrovateľskými postupmi. Zo zdrojov verejného zdravotného poistenia je možné s účinnosťou od 1. júla 2014 uhrádzať 9 zdravotných výkonov ošetrovateľskej starostlivosti, poskytovaných týmito zariadeniami sociálnych služieb prostredníctvom ich zamestnancov, ktorí spĺňajú podmienky na výkon zdravotníckeho povolania. Ide o zákonom ustanovenú možnosť uzatvárania zmluvy o poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti medzi zdravotnou poisťovňou a zariadením sociálnych služieb.

V snahe zabezpečiť kontinuitu a efektivitu poskytovaných sociálnych služieb a súčasne v snahe podporiť zotrvanie ľudí odkázaných na pomoc čo najdlhšie v ich prirodzenom rodinnom prostredí sa MPSVR SR naďalej venuje procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb na Slovensku. Vláda SR schválila dňa 30. 11. 2011 Stratégiu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti (ďalej len „Stratégia DI“). Slovenská republika sa týmto dokumentom hlási k celosvetovému trendu systematického odstraňovania dôsledkov dlhodobo uplatňovaného, ale už historicky prekonaného modelu inštitucionálnej izolácie a segregácie ľudí vyžadujúcich dlhodobú pomoc a starostlivosť v špecializovaných zariadeniach, menovite detí v náhradnej starostlivosti a ľudí so zdravotným postihnutím, seniorov a jeho nahradenie alternatívnym modelom služieb a opatrení, svojím charakterom čo najviac podobným podmienkam bežného života. Takáto zmena modelu je jedným z cieľov súčasnej politiky EÚ v oblasti sociálnej inklúzie a zdravotného postihnutia a je súčasťou záväzkov SR v medzinárodnej ľudsko-právnej agende, napr. Dohovoru o právach dieťaťa a Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Základným zámerom

deinštitucionalizácie v SR je vytvorenie a zabezpečenie podmienok pre nezávislý a slobodný život všetkých fyzických osôb, odkázaných na pomoc spoločnosti, v prirodzenom sociálnom prostredí komunity, prostredníctvom komplexu kvalitných alternatívnych služieb vo verejnom záujme. Dňa 14. 12. 2011 MPSVR SR schválilo Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 – 2015 (ďalej len „Národný akčný plán DI“). Vypracovanie Národného akčného plánu DI je jednou zo základných úloh Stratégie DI. Národný akčný plán DI predstavuje základný plánovací dokument MPSVR SR na naplnenie Stratégie DI v oblasti prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb v SR v rokoch 2012 – 2015.

Implementačná agentúra MPSVR SR začala dňa 1. 3. 2013 realizovať Národný projekt – Podpora transformácie a deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb, ktorého hlavným cieľom je pilotne overiť proces prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v sociálnych službách. V národnom projekte je celkovo zapojených 10 zariadení sociálnych služieb a 6 samosprávnych krajov v rámci celej Slovenskej republiky. Aktivity realizované v národných projektoch sú zamerané na priamu podporu, vzdelávanie a disemináciu v rámci prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť.

Na snahe podporiť zotrvanie ľudí odkázaných na pomoc čo najdlhšie v ich prirodzenom rodinnom prostredí sa významnou mierou podieľa aj Národný projekt Podpory opatrovateľskej služby, ktorý sa začal realizovať v januári 2014. Projekt sa realizuje v rokoch 2014 až 2015.

Cieľom národného projektu je umožniť poskytovať opatrovateľskú službu väčšiemu počtu osôb odkázaných na pomoc inej osoby a vytvoriť predpoklady rozšírenia poskytovania opatrovateľskej služby aj do regiónov, resp. obcí, ktoré doteraz reálne túto formu sociálnych služieb – opatrovateľskú službu poskytovali len v obmedzenom rozsahu alebo vôbec neposkytovali. Projekt zvýšil dostupnosť opatrovateľskej služby pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím, s nepriaznivým zdravotným stavom a pre seniorov a tým znížil dopyt po inštitucionálnej starostlivosti.

Cieľom národného projektu je aj podpora sociálnej inklúzie prostredníctvom podpory novovytvorených pracovných miest pre opatrovateľky/opatrovateľov.

Realizáciou Národného projektu Podpora opatrovateľskej služby sa zvýšil počet prijímateľov opatrovateľskej služby o 3 584³¹ a na druhej strane sa vytvorili nové pracovné miesta pre opatrovateľov/opatrovateľky v počte 3 301³². Projektom sa pomohlo obciam, ktoré doteraz z finančných dôvodov opatrovateľskú službu neposkytovali alebo ju poskytovali len v nevyhnutnej miere, resp. neverejným poskytovateľom sociálnych služieb, u ktorých zabezpečujú obce poskytovanie opatrovateľskej služby pre svojich občanov.

Spolufinancovanie sociálnych služieb

MPSVR SR v roku 2014 poskytlo v súlade so zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov rozpočtové prostriedky na spolufinancovanie vybraných druhov sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb verejných i neverejných poskytovateľov.

Na základe predložených žiadostí a uzatvorených zmluvných vzťahov so 149 mestami a obcami a so 194 neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb boli poskytnuté na spolufinancovanie sociálnych služieb na rok 2014 rozpočtové prostriedky v sume 61 609 660 eur, z toho 38 801 260 eur pre verejných poskytovateľov (310 zariadení) a 22 808 400 eur pre neverejných poskytovateľov (291 zariadení) sociálnych služieb nasledovne:

- podľa § 71 ods. 6 predmetného zákona – zariadenia sociálnych služieb zriadené alebo založené obcou: denný stacionár (656 512 eur), domov na pol ceste (10 800 eur), domov sociálnych služieb (3 936 240 eur), nocľaháreň (502 080 eur), špecializované zariadenie (447 480 eur), útulok (679 680 eur), zariadenie podporovaného bývania (44 548 eur), zariadenie núdzového bývania (608 400 eur), zariadenie opatrovateľskej služby (5 544 960 eur) a zariadenie pre seniorov (26 370 560 eur),

³¹ Zdroj: Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

³² Zdroj: Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- podľa § 78a zákona o sociálnych službách – neverejní poskytovatelia: denný stacionár (2 478 480 eur), nocľaháreň (707 520 eur), zariadenie opatrovateľskej služby (1 962 240 eur) a zariadenie pre seniorov (17 660 160 eur).

K 31.12.2014 boli od 54 prijímateľov finančného príspevku vrátené na účet ministerstva finančné prostriedky v sume 1 671 786 eur, z toho 791 755 eur od verejných a 880 031 eur od neverejných poskytovateľov sociálnej služby, predovšetkým z dôvodu neobsadených miest v zariadeniach sociálnych služieb. Čerpanie rozpočtových prostriedkov (po zaúčtovaní vratiek) predstavuje 59 937 874 eur, z toho verejní poskytovatelia použili 38 009 505 eur a neverejní poskytovatelia 21 928 369 eur. V rámci zúčtovania finančných vzťahov so štátnym rozpočtom za rok 2014 vrátili prijímatelia finančného príspevku po 1. 1. 2015 ďalšie rozpočtové prostriedky v sume 5 296 659 eur, z toho 2 244 997 eur od verejných a 3 051 662 eur od neverejných poskytovateľov sociálnej služby a prostriedky v sume 514 163 eur budú vrátené na základe schválených splátkových kalendárov, resp. budú vymáhané. Na základe toho možno konštatovať, že poskytovatelia sociálnych služieb použili na úhradu oprávnených nákladov na sociálne služby z rozpočtových prostriedkov poskytnutých MPSVR SR v roku 2014 celkom 54 127 052 eur, z toho verejní poskytovatelia 35 764 508 eur a neverejní poskytovatelia 18 362 544 eur.

MPSVR SR poskytlo nad rámec zákona o sociálnych službách, v súlade so štátnym rozpočtom na rok 2014, jednorazový finančný príspevok neverejným poskytovateľom vybraných druhov sociálnej služby na regionálnej úrovni. Na základe uzatvorených zmlúv s 222 neverejnými poskytovateľmi sociálnej služby boli v roku 2014 poskytnuté rozpočtové prostriedky v sume 10 115 760 eur pre 323 zariadení, a to na štyri druhy sociálnych služieb: domov sociálnych služieb (7 830 000 eur), zariadenie podporovaného bývania (522 480 eur), rehabilitačné stredisko (309 120 eur) a špecializované zariadenie (1 454 160 eur).

K 31.12.2014 boli od 47 prijímateľov jednorazového finančného príspevku vrátené na účet ministerstva finančné prostriedky v sume 401 984 eur. V rámci zúčtovania finančných vzťahov so štátnym rozpočtom za rok 2014 vrátili prijímatelia po 1. 1. 2015 ďalšie rozpočtové prostriedky v sume 1 655 357 eur; prostriedky v sume 33 600 eur budú vymáhané. Na základe toho možno konštatovať, že poskytovatelia sociálnych služieb použili na úhradu oprávnených nákladov na sociálne služby z jednorazového finančného príspevku poskytnutého MPSVR SR v roku 2014 celkom 8 024 819 eur.

Výdavky použité na spolufinancovanie sociálnych služieb v roku 2014 boli v porovnaní s rokom 2013 vyššie o 16 983 625 eur (o 37,6 %), a to najmä z dôvodu poskytnutia jednorazového finančného príspevku, ako i z dôvodu nárastu počtu zariadení o 43. Medziročne vzrástol počet prijímateľov sociálnej služby v zariadeniach verejných i neverejných poskytovateľov, na ktorých bol finančný príspevok poskytnutý o 3 014 osôb.

Opatrovateľská služba

V roku 2014 bola opatrovateľská služba v domácnosti poskytovaná zo strany **obcí, t.j. verejných poskytovateľov** 12 152 fyzickým osobám, čo je oproti roku 2013 nárast o 360 osôb. Predpokladom nárastu počtu opatrovaných osôb je realizácia podpory poskytovania opatrovateľskej služby cez národný projekt Podpory opatrovateľskej služby.

Záujem o poskytovanie opatrovateľskej služby aj pomocou národného projektu Podpora opatrovateľskej služby v predchádzajúcom programovom období zo strany poskytovateľov a hlavne zo strany osôb odkázaných na pomoc inej osoby potvrdil predpoklad, že terénna forma sociálnej služby v domácom prostredí je žiadanou sociálnou službou.

Opatrovateľskú službu v roku 2014 poskytovalo 4 935 zamestnancov miest a obcí. V porovnaní s rokom 2013 ide rovnako ako pri počte opatrovaných o nárast, a to o 470 zamestnancov. Poskytovanie opatrovateľskej služby je realizované využitím všetkých inštitútov pracovnoprávných vzťahov (pracovný pomer, dohoda o pracovnej činnosti, dohoda o vykonaní práce). Počty zamestnancov sú prepočítavané na plné pracovné úväzky.

Na poskytovanie opatrovateľskej služby bolo v roku 2014 vynaložených zo strany obcí 28,2 mil. eur, čo je oproti roku 2013 nárast o 2,3 mil. eur. Suma vynaložených finančných prostriedkov zodpovedá zvýšenému počtu opatrovaných aj opatrovateľov.

Príjmy obcí z úhrad za opatrovateľskú službu v roku 2014 predstavovali cca 5,1 mil. eur, čo je oproti roku 2013 nárast o cca 260 000 eur. Dôvodom zvýšenia príjmov v úhradách oproti roku 2013 je zvýšenie počtu prijímateľov, ktorí sa podieľali na úhrade nákladov na opatrovateľskú službu vo výške 18,11 %. Rozdiel medzi príjmami a výdavkami na opatrovateľskú službu v roku 2014 predstavoval 23 mil. eur, čo je suma, ktorú obce museli uhradiť z vlastných rozpočtov. Štatistické údaje sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 21.

Pokiaľ ide o **neverejných poskytovateľov** opatrovateľskej služby, v roku 2014 poskytovalo opatrovateľskú službu 111 neverejných poskytovateľov, čo v porovnaní s rokom 2013 predstavuje nárast o 19 poskytovateľov. Neverejní poskytovatelia v sledovanom období v roku 2014 opatrovali celkom 4 074 prijímateľov, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje výrazný nárast o 2 336 opatrovaných. Príjmy neverejných poskytovateľov (z rozpočtov obcí, z úhrad od prijímateľov, z darov a pod.) za opatrovateľskú službu boli vo výške 8,87 mil. eur, čo je oproti roku 2013 navýšenie o 4,48 mil. eur, pričom ich náklady predstavovali 7,61 mil. eur (navýšenie o 2,97 mil. eur oproti predchádzajúcemu roku).

Prepravná služba

V roku 2014 bola prepravná služba obcami a mestami poskytnutá 2 887 fyzickým osobám, čo predstavuje nárast oproti roku 2013 o 576 fyzických osôb. Obce vynaložili v roku 2014 na poskytovanie prepravnej služby 243,8 tis. eur, čo oproti roku 2013 predstavuje pokles o 32,2 tis. eur. Prepravnú službu v roku 2014 (v roku 2013 to bolo 23 neverejných poskytovateľov) poskytovalo 34 neverejných poskytovateľov pre 7 819 klientov, čo predstavuje nárast oproti roku 2013 o 3 304 klientov. Príjmy neverejných poskytovateľov na prepravnú službu boli vo výške 258,6 tis. eur a ich výdavky predstavovali 310,9 tis. eur. Rozdiel vo výške 52,3 tis. eur neverejní poskytovatelia hradili z vlastných rozpočtov. Štatistické údaje sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 22a 29..

Zariadenia sociálnych služieb³³

K 31. 12. 2013 bolo v Slovenskej republike 5 413 392 obyvateľov, z toho 43 845 (38 263)³⁴ obyvateľom (0,81 %) boli poskytované služby v 1 168 (1084) zariadeniach sociálnych služieb zriadených obcou, vyšším územným celkom alebo neverejným poskytovateľom. Sociálne služby, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti, boli poskytované 36 441 (35293) prijímateľom v 995 (915) zariadeniach (zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, zariadenie podporovaného bývania, rehabilitačné stredisko, zariadenie opatrovateľskej služby).

V roku 2013 bolo v Slovenskej republike spolu vo všetkých druhoch zariadení sociálnych služieb 42 794 (40 679) miest, z toho sa celoročná starostlivosť poskytovala v rámci 38 249 (35 792) miest (89,4 %), týždenná starostlivosť 654 (674) miest (1,5 %), denná starostlivosť 2 728 (2 645) miest (6,4 %) a prechodne sa starostlivosť poskytovala na 1 027 (1 419) miestach (2,7 %). Z celkového počtu miest až 39 004 (36911) miest (91,1 %) pripadá na sociálne služby, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti.

Zariadenia sociálnych služieb ku koncu roku 2013 poskytovali sociálnu službu spolu 43 845 (38 263) prijímateľom. Z celkového počtu prijímateľov v zariadeniach sociálnych služieb bolo 30 002 (28 773) osôb so zdravotným postihnutím (68,4 %) a 24 910 (24 014) osôb v dôchodkovom veku (56,8 %). Spolu 36 441 (35 293) prijímateľom (83,11 %) sa poskytovali sociálne služby tzv. dlhodobej starostlivosti.

Celkové výdavky zariadení sociálnych služieb boli k 31. decembru 2013 vo výške 312 759 344 eur (372 685 815 eur). Z toho až 179 794 860 eur (217 383 477 eur), čo je 57,5 %, bolo vynaložených na mzdy a povinné sociálne poistenie. Ostatné výdavky boli určené na tovary a služby,

³³ V čase vydania Správy nie sú údaje za všetky zariadenia sociálnych služieb, sledované ŠÚ SR, k dispozícii

³⁴ V zátvorkách je uvedený počet za rok 2012

na obstaranie dlhodobého majetku a na zdravotnú starostlivosť. Výdavky na sociálne služby v zariadeniach tzv. dlhodobej starostlivosti predstavovali sumu 287 398 970(363 983 519) eur, čo je až 92 % z celkových výdavkov vo všetkých druhoch zariadení sociálnych služieb.

V zariadeniach sociálnych služieb bolo k 31. decembra 2013 zamestnaných 20 401 zamestnancov, čo predstavuje nárast oproti roku 2012 o 484 zamestnancov. V zariadeniach sociálnych služieb tzv. dlhodobej starostlivosti pracovalo 19 794 zamestnancov (97 % z celkového počtu zamestnancov). Podrobnejšie štatistické údaje sú uvedené v tabuľkách 23 až 26 v prílohe ku kapitole 3.³⁵

Pokiaľ ide o **zariadenia sociálnych služieb a vybrané druhy sociálnych služieb**³⁶, ktoré nie sú sledované Štatistickým úradom SR, k 31. 12. 2014 bolo v SR obcami, vyššími územnými celkami alebo neverejnými poskytovateľmi zriadených 21 (15) nízkoprahových denných centier s celkovým počtom prijímateľov 16 282 (9 276), 28 (29) nízkoprahových sociálnych služieb pre deti a rodinu s celkovým počtom prijímateľov 4 526 (8 076), 226 (210) denných centier s celkovým počtom prijímateľov 40 885 (38 327), 5 (8) integračných centier s celkovým počtom prijímateľov 2 688 (382), 134 (98) jedální s celkovým počtom prijímateľov 19 723 (91 949), 24 (29) pracovní s celkovým počtom prijímateľov 2 863 (6 162) a 26 (26) stredísk osobnej hygieny s celkovým počtom prijímateľov 16 809 (8 251). Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podporu zosúladovania osobného a pracovného života poskytovali 3 (5) poskytovatelia s celkovým počtom prijímateľov 6 (7), 8 (6) poskytovateľov sprostredkovávalo osobnú asistenciu s celkovým počtom prijímateľov 554 (557), 44 (34) poskytovateľov požičiavalo pomôcky s celkovým počtom prijímateľov 1 525 (975), monitorovanie a signalizáciu potreby poskytovalo 9 (6) poskytovateľov s celkovým počtom prijímateľov 332 (280) a pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností 17 (7) poskytovateľov s celkovým počtom prijímateľov 89 (69).

Štatistické údaje o vybraných sociálnych službách sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 27 a 29.

V roku 2014 bolo do **poradovníkov** čakateľov na poskytovanie sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb zaradených celkovo 4 521 (4 156) fyzických osôb, z toho najviac v domovoch sociálnych služieb, a to 2 513 osôb (56 %) a v zariadeniach pre seniorov 1 717 osôb (38 %). Celkový počet čakateľov oproti roku 2013 stúpol o 365 osôb.

Podrobnejšie štatistické údaje sú uvedené v tabuľke 28 v prílohe ku kapitole 3.

Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb

K 31. 12. 2014 poskytovalo sociálne služby (okrem sociálnych služieb v zariadeniach, ktoré sú sledované Štatistickým úradom SR) 418 (383) neverejných poskytovateľov, čo predstavuje nárast oproti roku 2013 o 35 poskytovateľov. Neverejní poskytovatelia poskytovali sociálne služby celkom 83 137 prijímateľom, čo je o 9 249 viac (73 888) ako v roku 2013. Celkové príjmy neverejných poskytovateľov (z rozpočtov obcí, z úhrad od prijímateľov, z darov a pod.) predstavovali sumu takmer 12, 80 mil. eur, celkové výdavky neverejných poskytovateľov dosiahli sumu 11,98 mil. eur.

Ďalšie štatistické údaje obsahuje príloha ku kapitole 3, tabuľka 29.

³⁵ Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR; pozn.: Vo vybraných údajoch ŠÚ SR nie sú započítané údaje o detských domovoch, krízových strediskách, resocializačných strediskách a ostatných zariadeniach, ktoré sa nepovažujú za zariadenia sociálnych služieb.

³⁶ V zátvorkách je uvedený počet za rok 2013

Dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb

Podľa § 98 a § 99 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov štát prostredníctvom MPSVR SR vykonáva dohľad³⁷ nad dodržiavaním zákona o sociálnych službách a všeobecne záväzných právnych predpisov pri:

- poskytovaní sociálnych služieb a spôsobe ich vykonávania, najmä z hľadiska dodržiavania základných ľudských práv a slobôd,
- uzatváraní zmlúv o poskytovaní sociálnej služby,
- dodržiavaní záväzkov zo zmluvy o poskytovaní sociálnej služby,
- vykonávaní odborných činností, na ktoré bola udelená akreditácia.

Pri výkone dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb (ďalej len „dohľad“) ministerstvo postupuje podľa „Smernice Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 50/2012 z 18. decembra 2012 na výkon dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb“ účinnej od 1. januára 2013 a dodatku č. 1 z 19. septembra 2013 účinného od 20. septembra 2013.

Tabuľka 3.29 Prehľad výkonu dohľadu a výkonu kontrol splnenia opatrení v roku 2014

Prehľad výkonu dohľadu v roku 2014

Počet prenesených dohľadov z roku 2013 a ukončených v roku 2014	4
Počet začatých a ukončených dohľadov v r. 2014 podľa plánu zamerania činnosti	5
Počet začatých a ukončených dohľadov nad rámec zamerania v rok 2014	3
Celkový počet vykonaných a ukončených dohľadov v roku 2014	12
Počet začatých a neukončených dohľadov v roku 2014 podľa plánu zamerania činnosti odboru dohľadu	1
Počet začatých a neukončených dohľadov v roku 2014 mimo zamerania činnosti odboru dohľadu	2

Prehľad výkonu kontrol splnenia opatrení v roku 2014

Počet vykonaných kontrol splnenia prijatých opatrení z roku 2013 a ukončených v roku 2014	0
Počet naplánovaných kontrol splnenia prijatých opatrení na rok 2014	1
Počet vykonaných kontrol splnenia prijatých opatrení v roku 2014	0
Počet neuskutočnených kontrol splnenia prijatých opatrení, prenesených do roku 2015	0

U 11 z celkového počtu 12 verejných aj neverejných poskytovateľov, u ktorých boli vykonané dohľady v roku 2014, boli zistené porušenia Ústavy SR, zákona o sociálnych službách a iných všeobecne záväzných právnych predpisov.

Vykonanými dohľadmi v roku 2014 boli zistené najmä:

- Porušenia zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov vo vnútorných predpisoch poskytovateľov, ktoré nemajú oporu v právnom poriadku SR spočívajúce v:
 - obmedzení slobody pohybu prijímateľov,
 - zákazoch a príkazoch bez opory v zákonoch.
- Porušenia zákona o sociálnych službách spočívajúce v:
 - porušovaní práv prijímateľov,
 - porušovaní povinností poskytovateľov pri plánovaní poskytovania sociálnej služby podľa individuálnych potrieb, schopností a cieľov prijímateľa,
 - neplnení procedurálnych, personálnych a prevádzkových podmienok poskytovateľa,
 - neuskutočňovaní programu supervízie,

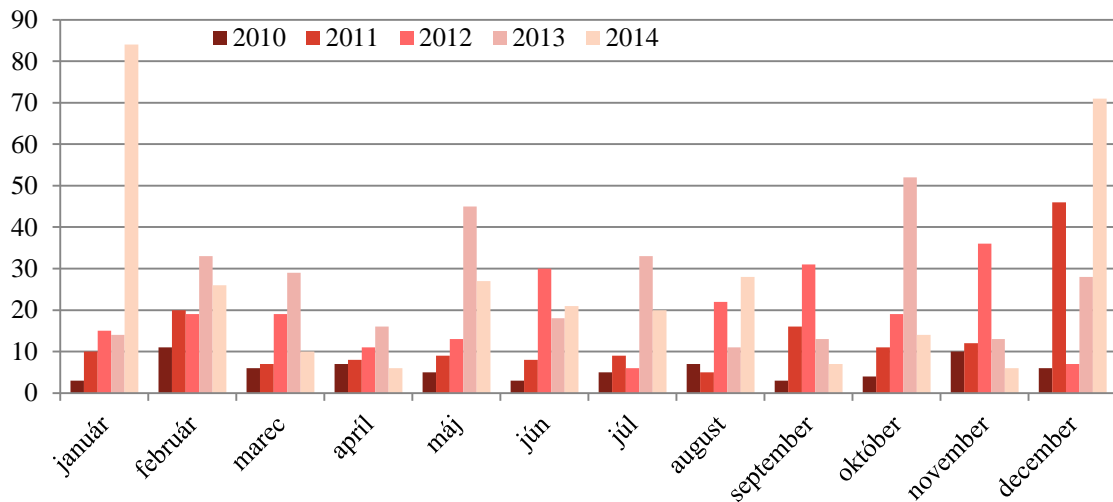
³⁷ Výkon dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

- porušovaní zákona pri úschove cenných vecí prijímateľa,
- porušovaní povinností poskytovateľa pri ochrane života, zdravia a dôstojnosti prijímateľa,
- porušovaní povinností poskytovateľa pri vykonávaní odborných, obslužných a ďalších činností, zabezpečení vykonávania týchto činností alebo utvárania podmienok na ich vykonávanie v rozsahu ustanovenom zákonom a pre druh sociálnej služby, ktorý poskytuje,
- porušovaní zákona pri prijímaní darov,
- porušovaní zákona pri určovaní úhrady za sociálnu službu,
- porušovaní zákona pri uzatváraní zmlúv o poskytovaní sociálnej služby a dodržiavaní záväzkov zo zmluvy,
- porušovaní zákona pri vedení evidencie prijímateľov.
- Porušenia zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov spočívajúce v:
 - porušovaní zákona pri kolízii záujmov zákonného zástupcu a zastúpeného,
 - porušovaní povinnosti dbať, aby sa pri úprave zmluvných vzťahov odstránilo všetko, čo by mohlo viesť k vzniku rozporov,
 - nesprávnom určení začiatku plynutia lehoty.
- Porušenia zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov spočívajúce v nerešpektovaní práva prijímateľa na výber poskytovateľa zdravotnej starostlivosti.
- Porušenia zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia v znení neskorších zákonov v nadväznosti na § 72 ods. 8 zákona o sociálnych službách spočívajúce v nesprávnom posudzovaní a zisťovaní príjmu prijímateľa na účely určenia úhrady.
- Porušenie zákona č. 224/2006 Z. z. o občianskych preukazoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov spočívajúci v nariadení povinnosti prijímateľa odovzdať poskytovateľovi občiansky preukaz.
- Porušenia všeobecne záväzných nariadení zriaďovateľa.
- Porušenia zmlúv o poskytovaní sociálnej služby spočívajúce v nedodržiavaní záväzkov zo zmluvy.
- Porušenia rozhodnutí súdov o ustanovení opatrovníka pre prijímateľa spočívajúce v nepresnom – zmätočnom uvádzaní súdom ustanoveného opatrovníka prijímateľa v zmluvách o poskytovaní sociálnej služby (označenie zmluvnej strany).

Evidencia, sledovanie a vyhodnocovanie oznámení poskytovateľov o použití prostriedkov netelesného a telesného obmedzenia

Poskytovatelia podľa § 10 ods. 5 a 6 zákona o sociálnych službách aj v roku 2014 viedli register o použití prostriedkov netelesných a telesných obmedzení, ktoré sú podľa § 10 ods. 6 uvedeného zákona povinní bezodkladne po použití oznámiť ministerstvu. Údaje z tohto registra boli monitorované a využívané pri plánovaní a samotnej realizácii dohľadov. Počet oznámení o použití prostriedkov netelesných a telesných obmedzení doručených ministerstvu má podľa evidencie v jednotlivých rokoch od roku 2009, t. j. od účinnosti zákona o sociálnych službách, narastajúci charakter. Každoročne narastá počet zaslaných oznámení najmä od poskytovateľov, u ktorých bol vykonaný dohľad.

Graf 3.16 Grafické znázornenie počtu oznámení od poskytovateľov zaslaných ministerstvu v rokoch 2010 – 2014

Zdroj: MPSVR SR

Narastajúci počet doručených oznámení o použití prostriedkov telesných a netelesných obmedzení poukazuje na skutočnosť, že sa každoročne zvyšuje počet poskytovateľov plniacich si túto povinnosť, ustanovenú v § 10 ods. 6 zákona o sociálnych službách. V niektorých prípadoch plnenie uvedenej povinnosti súvisí s plnením opatrení na odstránenie zistených nedostatkov prijatých na základe vykonaného dohľadu u daného poskytovateľa. Na základe doručených oznámení poskytovateľov o použitých prostriedkoch obmedzení bolo pri poskytovaní sociálnej služby v roku 2014 zaznamenaných celkom 320 obmedzení a z toho bolo 64 netelesných obmedzení a 256 telesných obmedzení.

Tabuľka 3.27 Rozdelenie oznámení o použitých prostriedkoch netelesných a telesných obmedzení doručených ministerstvu v roku 2013 podľa jednotlivých krajov

Kraj	Počet oznámení od verejných poskytovateľov	Počet oznámení od neverejných poskytovateľov	Spolu
Bratislavský	5	14	19
Trnavský	38	0	38
Nitriansky	16	3	19
Trenčiansky	117	0	117
Žilinský	16	0	16
Banskobystrický	9	1	10
Košický	6	23	29
Prešovský	72	0	72
SPOLU	279	41	320

Zdroj: MPSVR SR

Pokuty za správne delikty

Za porušenia zákona o sociálnych službách, ktoré naplnili skutkovú podstatu správneho deliktu podľa § 101 zákona o sociálnych službách, ministerstvo v roku 2014 právoplatným rozhodnutím uložilo trom poskytovateľom pokuty v súhrnnej výške 1 250 eur.

3.4.8 Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR

MPSVR SR poskytovalo v roku 2014 dotácie z rozpočtu kapitoly v súlade so zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR v znení č. 393/2012 Z. z. (ďalej len „zákon“). Celkovo boli poskytnuté dotácie v sume 2 368 712 eur, z toho 2 208 952 eur právnickým osobám.

Dotácie na podporu rozvoja sociálnych služieb a dotácie na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (§ 3 zákona) boli poskytnuté v sume 1 476 017 eur (podporených 166 žiadostí), z toho z kapitálových transferov v sume 1 022 700 eur na kúpu osobných a špeciálnych motorových vozidiel, technických zariadení na zlepšenie manipulácie s klientmi s obmedzenou schopnosťou pohybu, materiálového vybavenia, na vytváranie bezbariérového prostredia a na rekonštrukcie a stavebné úpravy. Na podporu rekondičných aktivít (§6) boli poskytnuté výdavky v sume 556 322 eur (27 žiadostí), na podporu členstva v medzinárodnej organizácii v sociálnej oblasti (§ 7) v sume 32 291 eur (20 žiadostí) a na podporu edičnej činnosti (§ 8) v sume 126 942 eur (20 žiadostí), z toho 4 000 eur na protidrogovú politiku. V rámci dotácií na podporu rekondičných aktivít boli na dotácie zamerané na predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a na podporu obnovenia psychickej a fyzickej kondície fyzickej osoby, ktorá je poberateľom starobného, predčasného starobného alebo výsluhového dôchodku a nevykonáva činnosť, ktorá zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti alebo z podnikania poskytnuté trom subjektom výdavky v sume 476 200 eur; prostredníctvom nich bol poskytnutý príspevok na rekreácie 9 824 žiadateľom. V súlade so zákonom č. 393/2012 Z. z., ktorým bol novelizovaný zákon, ministerstvo poskytlo dotáciu na podporu humanitárnej pomoci právnickým osobám (§9 ods.3) v sume 17 380 eur (2 žiadosti). Z hľadiska právnej formy príjemcu dotácie boli rozpočtové prostriedky poskytnuté obciam a vyšším územným celkom pre zariadenia v ich zriaďovateľskej pôsobnosti v sume 792 655 eur, občianskym združeniam v sume 634 392 eur, odborovej organizácii v sume 266 200 eur, neziskovým organizáciám v sume 375 305 eur a cirkevným organizáciám v sume 140 400 eur.

V súlade s § 9 ods.1 zákona bola poskytnutá dotácia fyzickým osobám na podporu humanitárnej pomoci v sume 159 760 eur pre 459 fyzických osôb v krízovej životnej situácii alebo v mimoriadne nepriaznivej sociálnej situácii na podporu riešenia tejto situácie.

Tabuľka 3.28 Poskytovanie dotácií v pôsobnosti MPSVR SR

Účel poskytovania dotácií:	Podporené projekty			Poskytnuté finančné prostriedky v €		
	rok 2013	rok 2014	Index 2014/2013	rok 2013	rok 2014	Index 2014/2013
– na podporu rozvoja sociálnych služieb a na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	175	166	94,9	1 300 131	1 476 017	113,5
– na podporu rekondičných aktivít, členstva v medzinárodných organizáciách, podporu edičnej činnosti a humanitárnej pomoci právnickým osobám	58	70	120,7	780 994	732 935	93,9
– na podporu humanitárnej pomoci (fyzické osoby)	1 000*	459	45,9	145 824*	159 760	109,6

* z toho 58 789 eur na zabezpečenie stravy pre 698 detí Základne školy s materskou školou v Lomničke

Zdroj: Návrh záverečného účtu za rok 2014

3.4.9 Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)

V zmysle platnej Lisabonskej zmluvy sú členské štáty EÚ a Európska únia ako celok povinné pri definovaní a implementovaní svojich politík klásť dôraz na plnú zamestnanosť, sociálnu ochranu pre všetkých občanov a boj proti sociálnej exklúzii.

Z dôvodu monitorovania vývoja sociálnej ochrany v členských štátoch EÚ vyžaduje Európska komisia (EK) prístup k aktuálnym a podrobným údajom a informáciám o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch. Jedným zo základných nástrojov štatistického sledovania sociálnej ochrany je **Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)**³⁸. Počnúc rokom 2008 (referenčný rok 2006) poskytujú členské štáty EÚ údaje na základe Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 458/2007³⁹ o európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS) so štyrmi implementačnými nariadeniami Komisie č. 1322/2007⁴⁰, č. 10/2008⁴¹, č. 110/2011⁴² a č. 263/2011⁴³.

Štatistický systém ESSPROS pozostáva z nasledovných modulov:

- Príjmy a výdavky na sociálnu ochranu
- Kvalitatívne informácie
- Počet poberateľov dôchodkov s elimináciou duplicity
- Čisté výdavky na dávky.

Medzinárodne porovnateľné údaje o príjmoch a výdavkoch na sociálnu ochranu sú dostupné na webovej stránke Eurostat-u (EK)⁴⁴ za členské štáty EÚ a v publikáciách ŠÚ SR. Najnovšie údaje sú za rok 2012.

Príjmy programov sociálnej ochrany zahŕňajú sociálne príspevky (od zamestnávateľov, zamestnancov, SZČO, dobrovoľných platiteľov), príspevky verejnej správy (platby štátneho rozpočtu, regionálnej a miestnej samosprávy a fondov povinného sociálneho zabezpečenia), transfery z iných programov a iné príjmy.

Výdavky zahŕňajú sociálne dávky podľa účelov sociálnej ochrany, administratívne výdavky a iné výdavky. Sociálna ochrana obsahuje všetky intervencie zo strany verejných alebo súkromných organizácií, ktorých cieľom je oslobodiť domácnosti a jednotlivcov od bremien definovaných rizík alebo potrieb za predpokladu, že neexistuje ani simultánna a ani individuálna dohoda.

Manuál ESSPROS klasifikuje sociálne dávky podľa 8 nasledovných účelov:

- choroba/zdravotná starostlivosť
- invalidita
- staroba
- pozostalí
- rodina/deti
- nezamestnanosť
- bývanie
- sociálne vylúčenie.

Výdavky na sociálne dávky (hrubé)⁴⁵ sú zapísané bez odčítania daní alebo iných povinných poplatkov platených poberateľom (napr. sociálne príspevky).

³⁸<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5917481/KS-RA-11-014-EN.PDF/ee86d517-3348-4c20-94ee-a37c330755b1>

³⁹<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:113:0003:0008:SK:PDF>

⁴⁰<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R1322&from=EN>

⁴¹<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0010&from=EN>

⁴²<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:034:0029:0032:SK:PDF>

⁴³<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:071:0004:0008:SK:PDF>

⁴⁴http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/social_protection/statistics-illustrated

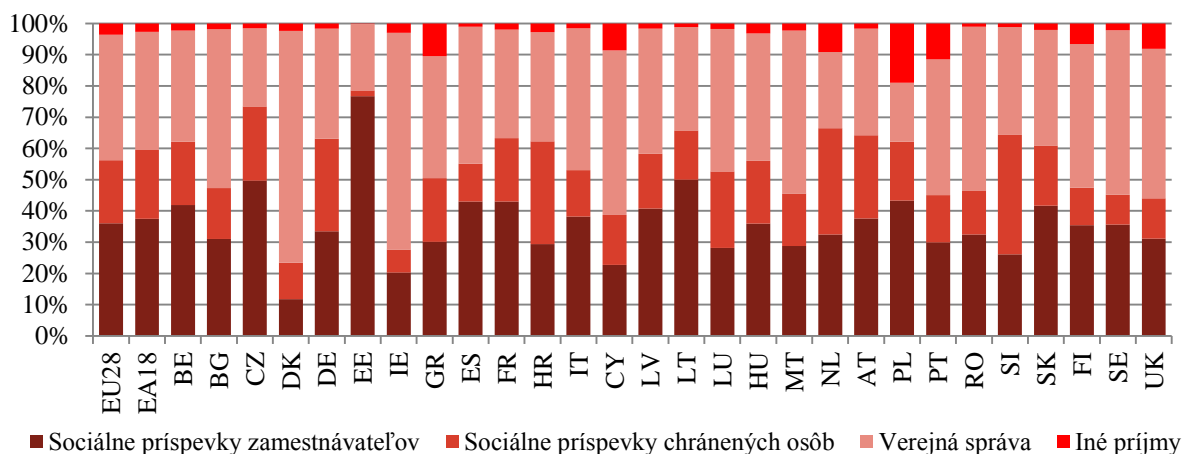
⁴⁵http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-09-102/EN/KS-SF-09-102-EN.PDF

Tabuľka 3.29 Programy sociálnej ochrany

Č.	Názov programu	Č.	Názov programu
1	Nemocenské poistenie	12	Sociálne služby – neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam a súkromný sektor
2	Dôchodkové poistenie – ukončené	13	Sociálne poistenie – silové zložky
3	Poistenie v nezamestnanosti	14	Sociálne zľavy na cestovnom
4	Zdravotné poistenie	15	Sociálne služby – vyššie územné celky
5	Štátna sociálna podpora	16	Garančné poistenie
6	Štátna sociálna pomoc	17	Rezervný fond solidarity
7	Imputované dávky – verejný sektor	18	Starobné poistenie
8	Imputované dávky – súkromný sektor	19	Invalidné poistenie
9	Sociálna pomoc samosprávy	20	Starobné dôchodkové sporenie
10	Úrazové poistenie	21	Politiky trhu práce
11	Doplňkové dôchodkové poistenie	22	Príspevky na dôchodkové sporenie

Členské štáty EÚ majú výrazne odlišné systémy financovania sociálnej ochrany v závislosti na tom, či uprednostňujú poisťovacie systémy (55,2 % z celkových príjmov na úrovni EU28 v roku 2012 tvorili sociálne príspevky) alebo financovanie z verejných rozpočtov (41,12 % pre EU28) nasledujúci graf, tabuľka 32 v prílohe ku kapitole 3). (V tejto správe sa uvádzajú údaje na sumárnej úrovni za všetky programy).

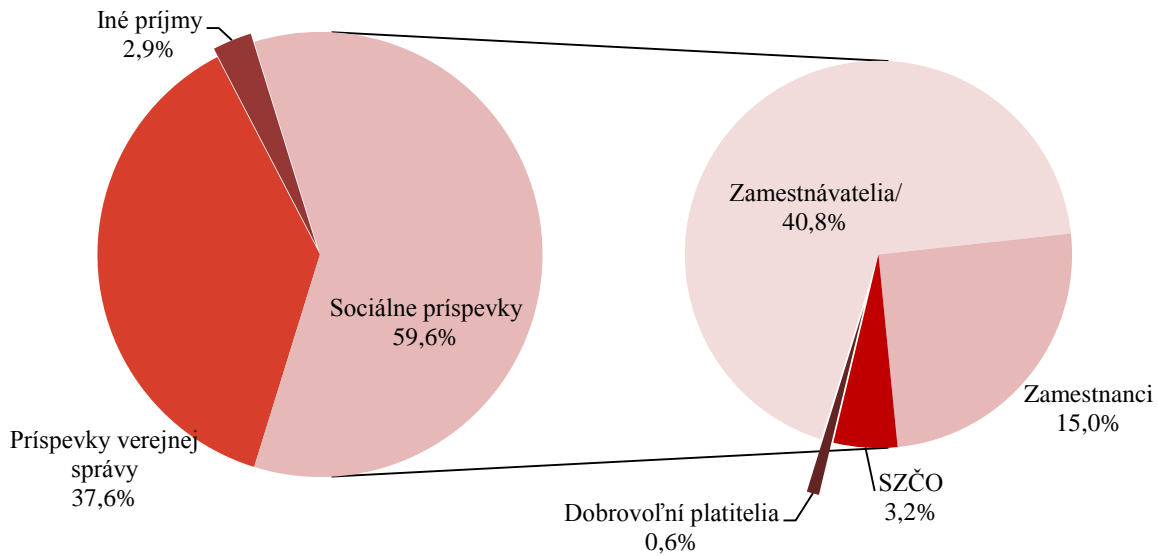
Graf 3.17 Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu v EU28 v roku 2012

Zdroj: Eurostat – ESSPROS

Rozdiely vo financovaní medzi členskými štátmi EÚ sú spôsobené historickým vývojom. Viac než 70 % zo všetkých príjmov tvorili sociálne príspevky v Estónsku (80,7 %) a Českej republike (73,8 %). V Estónsku bol podiel príjmov od chránených osôb nepatrný (1,1 %). V Slovinsku, Holandsku a Chorvátsku je významnejší podiel príjmov od chránených osôb (38,4 % resp. 35,1 % resp. 33,5 %) ako od zamestnávateľov (26,6 % resp. 32,3 % resp. 27,7 %). Prevažne z príspevkov verejnej správy financovali sociálnu ochranu Dánsko (77,7 %), Írsko (69,4 %), Spojené Kráľovstvo (53,2 %), Švédsko (52,2 %), Cyprus (51,3 %), Bulharsko (51,1 %), Rumunsko (50,7 %) a Malta (50,3 %).

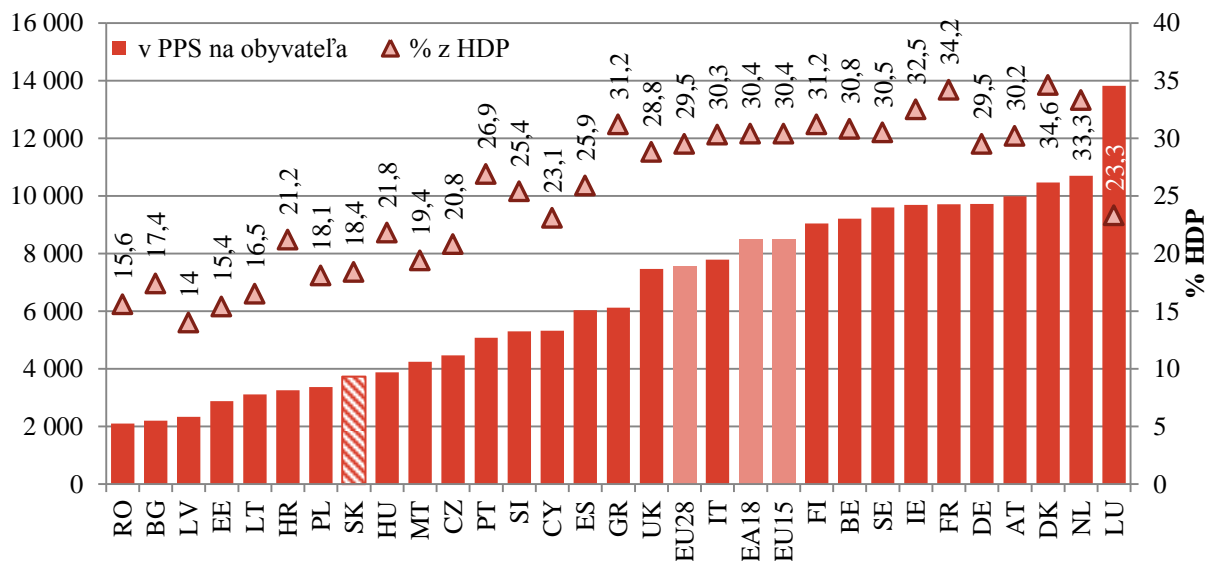
Graf 3.18 Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu v SR, 2012

Zdroj: Eurostat – ESSPROS

V Slovenskej republike v roku 2012 bola štruktúra príjmov na sociálnu ochranu nasledovná: sociálne príspevky 69,6 % (od zamestnávateľov 40,8 %, zamestnancov 15,0 %, SZČO 3,2 % a dobrovoľných platiteľov 0,6 %), platby verejnej správy 37,6 % a iné príjmy 2,9 %.

Graf 3.19 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu v PPS⁴⁶ na obyvateľa, 2012

Zdroj: Eurostat – ESSPROS

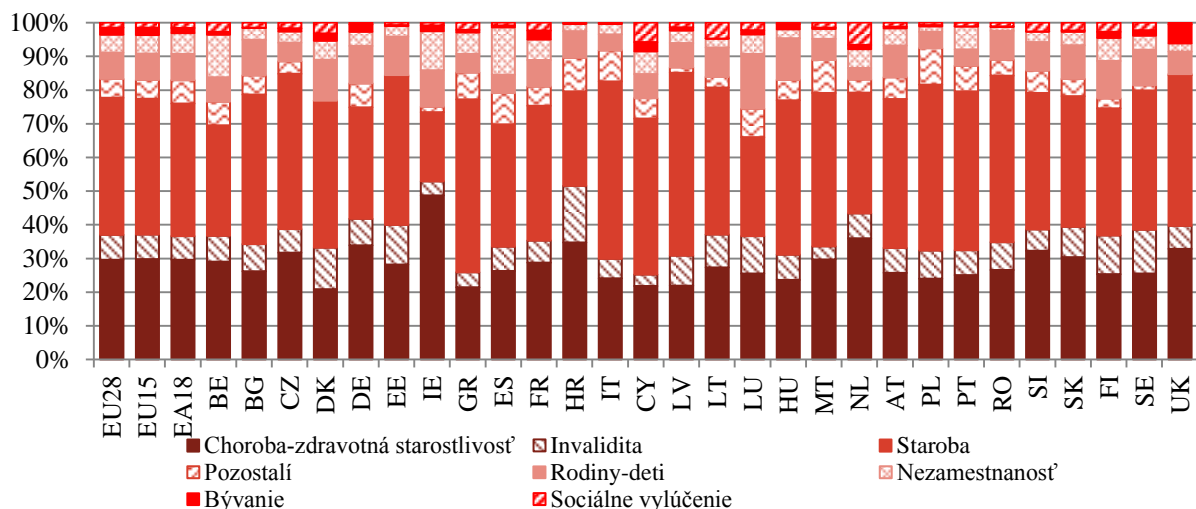
⁴⁶ PPS (Purchasing Power Standards, Štandard kúpnej sily) je umelý výmenný kurz peňažných mien jednotlivých krajín, zohľadňujúci cenové hladiny nakupovaných tovarov a služieb v týchto krajinách. Je možné ho chápať aj ako cenový index porovnávajúci ceny tovarov a služieb v daných krajinách. Služi na reálnejšie vyjadrenie rôznych ekonomických súvislostí, než aké poskytujú oficiálne výmenné kurzy peňažných mien daných krajín.

Celkové hrubé výdavky na sociálnu ochranu (predchádzajúci graf, tabuľka 31 v prílohe ku kapitole 3) v EU28 v roku 2012 dosiahli 7 558 PPS na obyvateľa (v SR 3 732 PPS na obyvateľa) a 29,5 % HDP (v SR 18,4 %). Rozdiely medzi krajinami sú do istej miery úmerné k rozdielnym úrovňam bohatstva, ale tiež odrzkadľujú rozdiely v demografických trendoch, v systémoch sociálnej ochrany, v miere nezamestnanosti a sú ovplyvnené aj ďalšími sociálnymi, inštitucionálnymi a ekonomickými faktormi.

Štruktúra výdavkov na sociálnu ochranu v Slovenskej republike bola nasledovná: výdavky na sociálne dávky tvorili 97,2 %, administratívne náklady 2,6 % a iné výdavky 0,2 %. V členení podľa účelov tvorili výdavky na peňažné a vecné dávky na účel choroba/zdravotná starostlivosť 29,6 % (zo všetkých výdavkov na dávky), na účel invalidita 9,0 %, staroba 38,8 %, pozostalí 5,2 %, rodina/deti 9,9 %, nezamestnanosť 4,0 % a bývanie a sociálne vylúčenie 2,7 %.

Výdavky na sociálne dávky (nasledujúci graf) na účel *choroba/zdravotná starostlivosť* v EU28 dosiahli 29,6 % (zo všetkých dávok), ale v Írsku s najmladšou populáciou až 48,7 %. Nadpriemerné podiely v účele *invalidita* v porovnaní s priemerom EU28 (7,4 %) boli najmä v Chorvátsku (16,9 %) a vo Švédsku (13,0 %). V účele *staroba* bol nadpolovičný podiel v Lotyšsku (51,3 %) a Taliansku (52,7 % oproti priemeru EU28 40,6 %). Extrémne údaje v účele *rodina/deti* boli monitorované v Luxembursku (16,2 % oproti priemeru EU28 7,8 %), v účele *nezamestnanosť* v Španielsku (14,0 % oproti priemeru EU28 5,4 %). Významný podiel na dávky v účeloch *bývanie a sociálne vylúčenie* bol prezentovaný na Cypre (8,6 %) a v Holandsku (7,8 %).

Graf 3.20 Štruktúra výdavkov na sociálne dávky podľa účelov, 2012

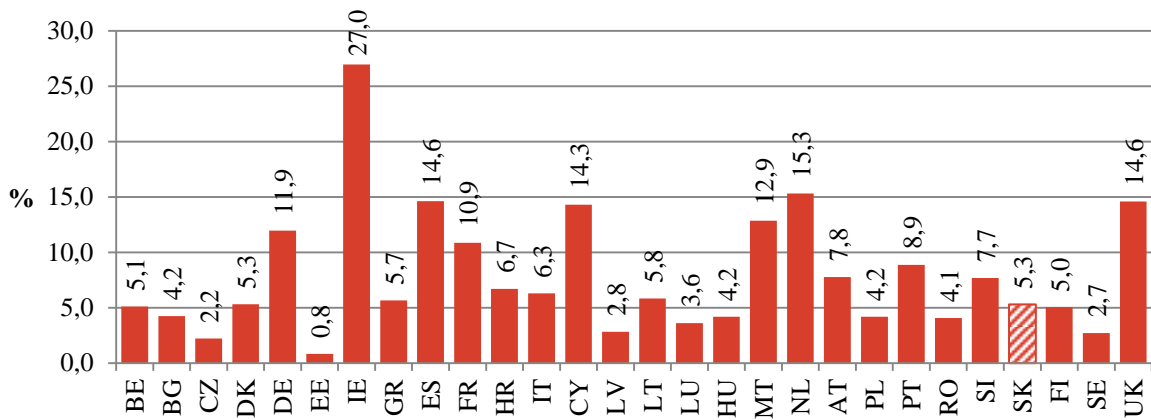

Zdroj: Eurostat – ESSPROS

V roku 2012 sa vyplácalo v SR 5,3 % zo všetkých dávok ako testované na príjem, resp. výšku majetku. Najvyšší bol podiel testovaných dávok v Írsku (27,0 %) a najnižší v Estónsku (0,8 %).

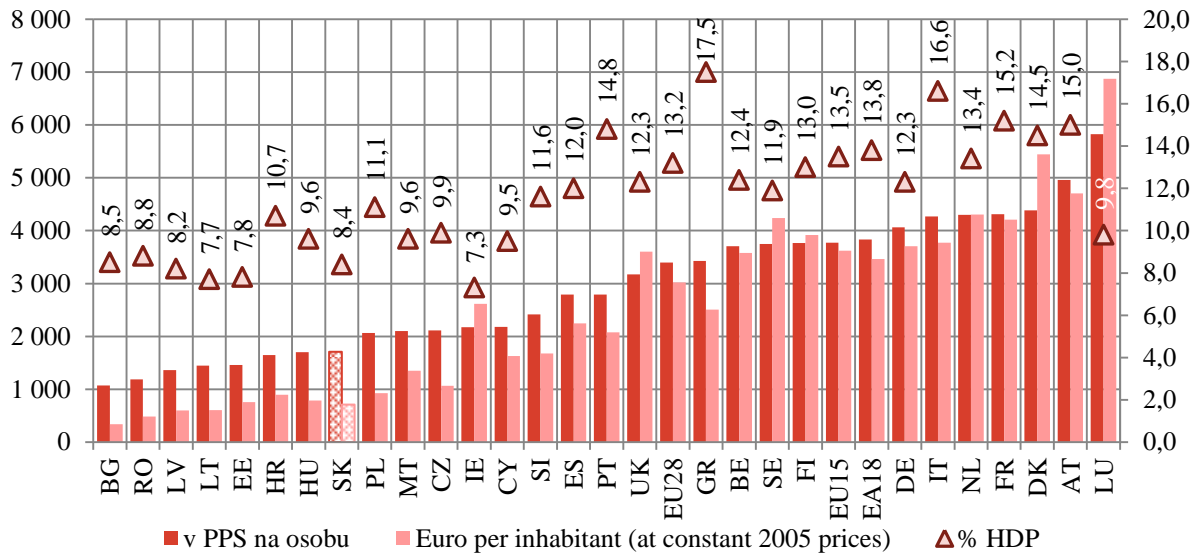
Celkové hrubé výdavky na dôchodky (graf 3.22, tabuľka 33 v prílohe ku kapitole 3) v EU28 v roku 2012 dosiahli 3 399 PPS na obyvateľa (v SR 1 708 PPS na obyvateľa), 23 024 eur na osobu v stálych cenách roku 2005 (v SR 709 eur na osobu v stálych cenách) a 13,2 % HDP (v SR 8,4 %). Najnižšie výdavky v % HDP prezentovalo Írsko (7,3 % HDP) s najmladšou populáciou v EÚ a najvyššie Grécko (17,5 % HDP) a Taliansko (16,6 % HDP) s najstarším obyvateľstvom. Výraznejšie sú rozdiely medzi štátmi EÚ, ak výdavky na dôchodky sú vyjadrené v PPS na osobu. Najnižšie výdavky v PPS na osobu dosiahlo Bulharsko (1 073) a najvyššie Luxembursko (5 825).

Graf 3.21 Testované dávky sociálnej ochrany (% zo všetkých sociálnych dávok), 2012

Zdroj Eurostat – ESSPROS

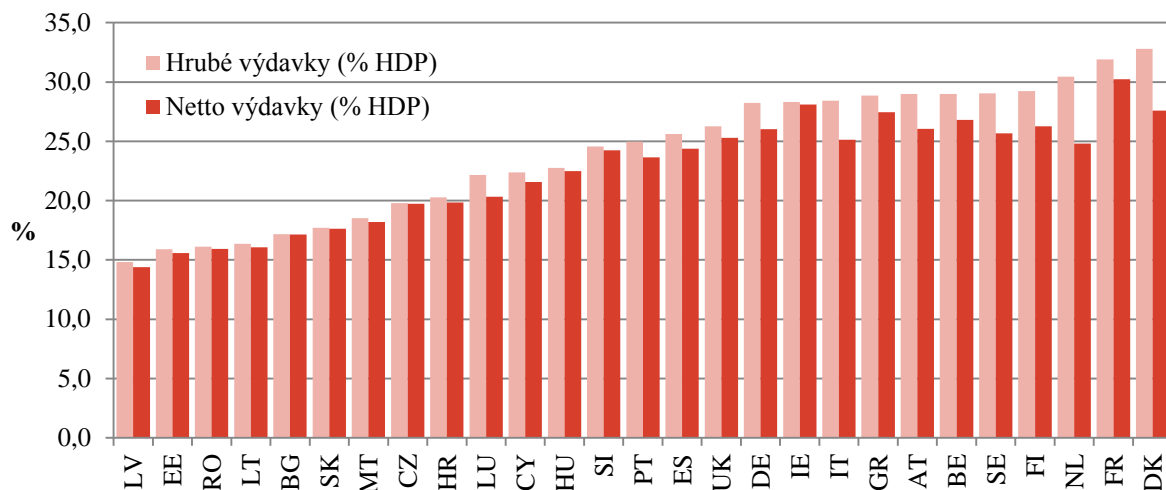
Graf 3.22 Výdavky na dôchodky, 2012

Zdroj Eurostat – ESSPROS

Podľa údajov z modulu „Počet poberateľov dôchodkov“ (bez dvojitého narátavania) najvyšší podiel poberateľov dôchodkov v populácii v krajinách EÚ mali k 31.12.2012 Litva (31,9 %) a Estónsko (31,2 %), najnižší prezentoval Cyprus (14,7 %) a Írsko (18,7 %). V Slovenskej republike ukazovateľ dosiahol 25,4 %.

Graf 3.23 Hrubé a netto výdavky na sociálnu ochranu (% z HDP), 2011

Zdroj: Eurostat – ESSPROS

V Eurobáze sú k dispozícii aj výsledky z modulu „Netto dávky – reštrikčný prístup“ (graf 3.26, tabuľka 34 v prílohe ku kapitole 3). V roku 2011 najvyššie zdaňovanie peňažných sociálnych dávok prezentovalo Holandsko (18,6 %) a Dánsko (15,8 %). Skoro nulové zdaňovanie bolo zaznamenané v Bulharsku a veľmi nízke v Českej a Slovenskej republike. Viac ako 64 % sociálnych peňažných dávok bolo zdanených v Taliansku (65,8 %) a Estónsku (62,0 %). Z viac ako 56 % peňažných sociálnych dávok platili poberatelia sociálne odvody vo Fínsku a Luxembursku.

3.5 Európsky sociálny fond

V rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia (ďalej len „OP ZaSI“) sa v programovom období 2007 – 2013 poskytla podpora v oblasti *rozvoja ľudských zdrojov, zvyšovania zamestnanosti, zvyšovania sociálnej inklúzie a budovania kapacít*. Globálnym cieľom operačného programu je rast zamestnanosti, pokles nezamestnanosti, sociálna inklúzia a budovanie kapacít. Pre jeho dosiahnutie boli stanovené tri hlavné ciele:

- zvyšovanie zamestnanosti a adaptability a znižovanie nezamestnanosti
- posilnenie integrácie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených a podpora zosúladenia rodinného a pracovného života
- zvyšovanie kvality ľudských zdrojov a ich riadenia v oblasti verejnej politiky.

Hlavné ciele sú zamerané na prevenciu a riešenie hlavných problémov na trhu práce. Ich vzájomná synergia a nadväznosť je obsiahnutá v 5 prioritných osiach:

- podpora rastu zamestnanosti
- podpora sociálnej inklúzie
- podpora zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít v Bratislavskom samosprávnom kraji
- budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy
- technická pomoc

Prioritné osi sú rozpracované do 11 opatrení; v rámci opatrenia technickej pomoci sú uplatňované dve prioritné témy. Podpora je distribuovaná prostredníctvom dvoch cieľov *Konvergencia a Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť* medzi regióny podľa ich ekonomickej výkonnosti. OP ZaSI je operačný program financovaný z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu v celkovom objeme **1 107 413 623 eur**. Príspevok Európskeho spoločenstva predstavuje sumu 941 301 578 eur, štátny rozpočet prispieva čiastkou 166 112 045 eur (v roku 2012 bola realokáciou zvýšená suma pre OP ZaSI o 70 mil. eur z OP Vzdelávanie). Implementácia OP ZaSI spadá do obdobia oprávnenosti 01. 01. 2007 – 31. 12. 2015.

Na konci sledovaného obdobia predstavoval podiel čerpania na úrovni RO na záväzku 75,40 %, pričom prostriedky (EÚ a ŠR) boli zazmluvnené na úrovni 109,53 % (vrátane ukončených projektov).

Tabuľka 3.30 Stav zazmluvnenia a čerpania OP ZaSI k 31.12.2014

Programový dokument	Zazmluvnenie NFP k 31.12.2014	Podiel zazmluvnenia na záväzku v %	Čerpanie k 31.12.2014	Záväzok 2007 – 2013 v €	Podiel čerpania na záväzku v %
	EÚ a ŠR zdroje	EÚ a ŠR zdroje	EÚ a ŠR zdroje	EÚ a ŠR zdroje	EÚ a ŠR zdroje
OP ZaSI	1 213 009 150,97	109,53	835 020 741,20	1 107 413 623	75,40*

Zdroj: RO pre OP ZaSI/ ITMS

*na úrovni Riadiaceho orgánu

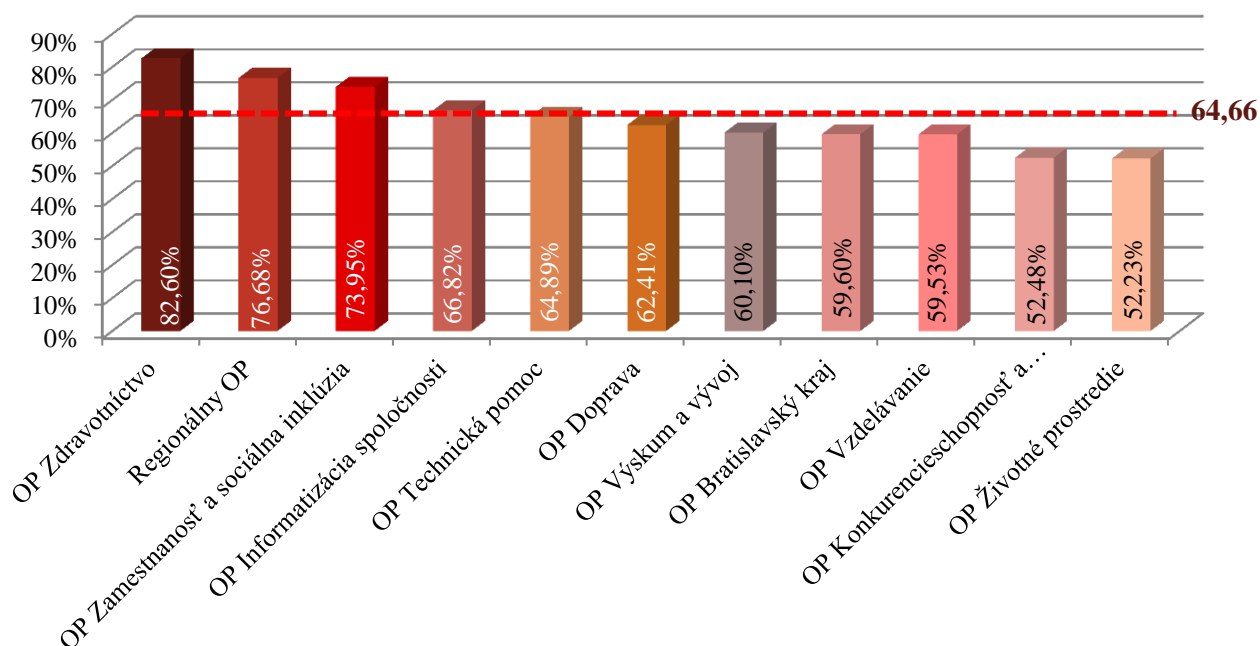
K 31. 12. 2014 bolo v rámci OP ZaSI realizovaných 1 565 projektov (po odrátaní 329 mimoriadne ukončených projektov v sume 158,78 mil. eur) v kontrahovanej hodnote nenávratného finančného príspevku (NFP = zdroje EÚ a štátne zdroje) 1 213,01 mil. eur.

V tom je započítaných 15 projektov Technickej asistencie BSK v sume 0,77 mil. eur a 38 projektov TA SR, v hodnote nenávratného finančného príspevku 53,51 mil. eur.

Z celkového počtu projektov bolo 120 národných projektov (NP). Tieto sú administrované prostredníctvom riadiaceho orgánu.

Dopytovo-orientovaných projektov (DOP) bolo 1 392. DOP projekty sú administrované sprostredkovateľským orgánom pod riadiacim orgánom. Do 31.3.2014 to boli Fond sociálneho rozvoja (FSR) a Sociálna implementačná agentúra (SIA), k 1.4.2014 sa zlúčili do jedného útvaru s názvom Implementačná agentúra Zamestnanosť a sociálna inklúzia (IA ZaSI).

Graf 3.24 Čerpanie prostriedkov Národného strategického referenčného rámca k 31.12.2014

Zdroj: MF SR (čerpanie očistené o nezrovnalosti)

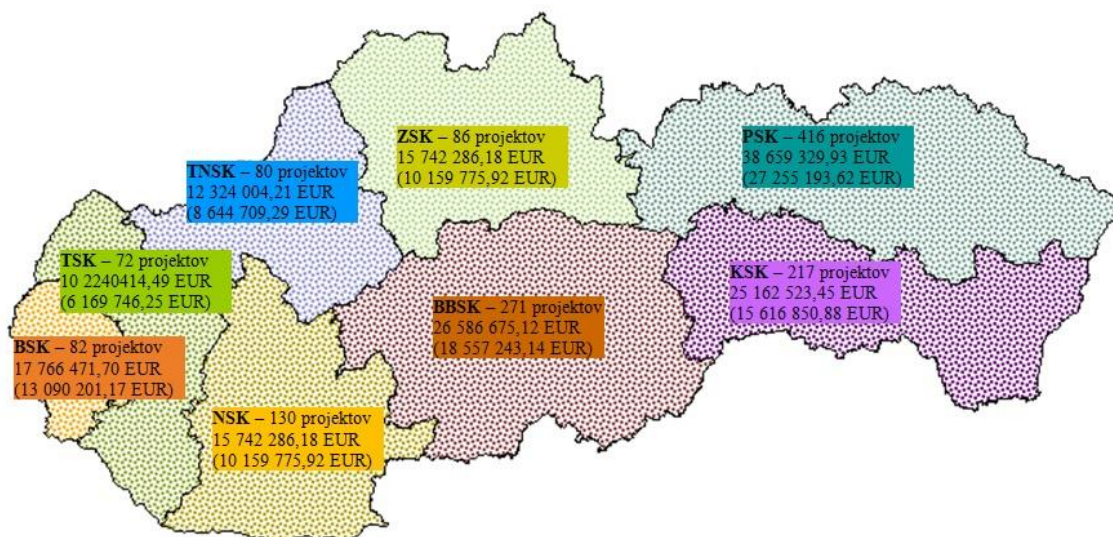
Operačný program **Zamestnanosť a sociálna inklúzia** má k 31.12.2014 podľa údajov MF SR tretie najvyššie čerpanie (po odrátaní nezrovnalostí) spomedzi všetkých jedenástich programov Národného strategického referenčného rámca (73,95 % z celkovej alokácie). Priemerné čerpanie všetkých programov je pritom 64,66 %.

Tabuľka 3.31 Stav zazmluvnenia podľa prioritných osí OP ZaSI k 31.12.2014

Prioritná os	Celková alokácia pre os v mil. €	Počet podporených projektov		Výška kontrahovaných finančných prostriedkov v mil. €
		NP	DOP	
1. Podpora zamestnanosti	770,45	38	486	861,24
2. Sociálna inklúzia	204,94	18	749	215,85
3. BSK + Technická pomoc BSK	20,94	41+15 TA	26	20,90
4. Budovanie kapacít	67,61	23	131	61,50
5. Technická asistencia	43,46	38 TA	0	53,51
Spolu	1 107,40	120+53 TA	1392	1 213,00

Zdroj: RO pre OP ZaSI/ ITMS (po odpočítaní mimoriadne ukončených projektov a projektov s následníkom)

Graf 3.25 Stav zazmluvnenia (čerpania) projektov OP ZaSI podľa samosprávnych krajov k 31.12.2014 za EÚ zdroje).

Zdroj: RO pre OP ZaSI/ ITMS
(po odrátaní mimoriadne ukončených projektov a zdvojených dát projektov s následníkom)

Tabuľka 3.32 Stav zazmluvnenia projektov OP ZaSI podľa samosprávnych krajov k 31.12.2014*

VÚC	počet projektov	Čerpanie (€)	Zazmluvnenie (€)
BSK Bratislavský kraj (vrátane TA BSK)	82	13 090 201,17	17 766 471,70
TSK Trnavský kraj	72	6 169 746,25	10 224 414,49
TNSK Trenčiansky kraj	80	8 644 709,29	12 324 004,21
NSK Nitriansky kraj	130	10 159 775,92	15 742 286,18
ZSK Žilinský kraj	86	8 341 983,65	10 627 674,98
BBSK Banskobystrický kraj	271	18 557 243,14	26 586 675,12
PSK Prešovský kraj	416	27 255 193,62	38 659 329,93
KSK Košický kraj	217	15 616 850,88	25 162 523,45
Spolu zaradené	1 354	107 835 703,92	157 093 380,06
Projekty nezaradené podľa NUTS III			
NUTS 2 Stredné Slovensko *	6	868 538,03	1 041 004,94
NUTS 2 Východné Slovensko *	9	1 062 115,99	1 607 324,92
NUTS 2 Západné Slovensko *	4	361 566,17	684 796,29
SLOVENSKÁ REPUBLIKA **	154	568 868 082,83	827 343 602,26
TA SR	38	32 034 119,66	45 486 433,02
Spolu nezaradené	211	603 194 422,68	876 163 161,43
Spolu	1 565,00	711 030 126,60	1 033 256 541,49

Zdroj: RO pre OP ZaSI/ ITMS
(po odrátaní mimoriadne ukončených projektov a zdvojených dát projektov s následníkom)
*údaje za EÚ zdroje

K zlepšovaniu kvality života a sociálnej situácie obyvateľstva prispieva OP ZaSI najmä prostredníctvom implementácie prioritnej osi 1, 2 a 3, konkrétne prostredníctvom opatrení:

- 1.1 Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti
- 1.2 Podpora tvorby a udržania pracovných miest prostredníctvom zvýšenia adaptability pracovníkov, podnikov a podpory podnikania
- 2.1 Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
- 2.2 Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
- 2.3 Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života
- 3.1 Podpora rastu zamestnanosti a zlepšenia zamestnateľnosti s osobitným zreteľom na vzdelanostnú spoločnosť
- 3.2 Podpora sociálnej inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie pracovného a rodinného života v BSK

V prioritnej osi 4 a v opatrení 3.3 – *Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy* sú finančné prostriedky vynakladané na zvyšovanie kvality ľudských zdrojov a zlepšenie kvality verejnej správy a mimovládnych organizácií. Príspevok týchto prostriedkov k politike zamestnanosti a sociálnej inklúzie je teda sprostredkovaný a až nárastom kvality menovaných organizácií sa prejaví ich vplyv na spomínané politiky.

Opatrenia sa naplňajú implementáciou národných projektov (vyzvania na NP vyhlasuje Riadiaci orgán, teda MPSVR SR) a prostredníctvom výziev na predkladanie dopytovo-orientovaných projektov, ktoré boli vyhlasované Fondom sociálneho rozvoja a Sociálnou implementačnou agentúrou ako sprostredkovateľským orgánom.

V roku 2014 Sprostredkovateľskými orgánmi pod Riadiacim orgánom OP ZaSI neboli vyhlásené žiadne výzvy na predkladanie žiadostí o NFP pre dopytovo-orientované projekty. Bol ukončený výberový proces a zazmluvňovanie projektov k výzvam, ktoré boli vyhlásené v rokoch 2012 a 2013:

- DOP-SIA-2013/1.2/LSKxP;
- OP ZaSI - FSR - 2012/2.1/02;
- OP ZaSI - FSR - 2012/2.2/01;
- OP ZaSI - FSR - 2013/2.1/01.

V roku 2014 bolo vyhlásených 35 vyzvaní na NP, s celkovou alokáciou 136 325 196,20 eura. Z vyzvaní z roku 2014 boli k 31.12.2014 zazmluvnené prostriedky v hodnote **131 148 229,27 eura**. Ďalej bolo v roku 2014 ukončené spracovanie **dvoch vyzvaní na národné projekty z roku 2013**, zazmluvnené boli dva NP v celkovej hodnote 270 037,40 eura. Celkovo bol v roku 2014 na národné projekty zazmluvnený nenávratný finančný príspevok – 131 418 266,67 eura. Prehľad národných projektov zazmluvnených počas roka 2014 sa nachádza v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 36.

Podrobnejšie informácie o jednotlivých projektoch a o priebehu implementácie sú zverejňované vo výročných správach OP ZaSI. (<http://www1.employment.gov.sk/ESF/new/index&d93.html?id=3394>) Dokumenty prístupné cez odkaz sú naposledy aktualizované za rok 2013. Výročná správa za rok 2014 bude zverejnená až po schválení MV a po schválení EK na jeseň 2015.

4 ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA

4.1 Chudoba a sociálne vylúčenie

Monitorovanie chudoby a sociálneho vylúčenia sa na Slovensku realizuje v kontexte Otvorenej metódy koordinácie (ďalej len „OMK“), ktorá je vytvorená na úrovni Európskej únie pre spoločné usmerňovanie politík členských krajín v oblasti boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Jedným z hlavných strategických cieľov EÚ je podstatne zredukovať chudobu a pokračovať v realizácii tohto cieľa aj do roku 2020⁴⁷

Pre meranie pokroku pri dosahovaní strategických cieľov zameraných na zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia a predovšetkým pre vzájomné porovnávanie jednotlivých štátov pri dosahovaní výsledkov boli schválené spoločné indikátory, tzv. *Leakenské indikátory*. Tieto prešli vývojom a v súčasnosti ich nazývame *indikátory sociálnej inklúzie OMK*.

Meranie chudoby a sociálneho vylúčenia sa realizuje predovšetkým na základe harmonizovaného štatistického zisťovania EU SILC⁴⁸ o príjmoch a životných podmienkach. Ide o hlavný zdroj, na báze ktorého sa vypočítavajú nielen príjmové indikátory, ako je miera rizika chudoby, ale aj indikátory pre komplexnejšie zhodnotenie chudoby a sociálneho vylúčenia, a to materiálna deprivácia alebo nové zoskupenie indikátorov na meranie rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Zoskupenie indikátorov, t.j. miera rizika chudoby⁴⁹, závažná materiálna deprivácia⁵⁰ a veľmi nízka intenzita práce⁵¹, definuje skupiny ľudí, ktorí žijú v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, t.j. ľudí s nízkym príjmom a/alebo tých, ktorí si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život a/alebo žijúci v rodinách, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne (veľmi nízka pracovná intenzita).

V roku 2013 bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia 1 069 987 ľudí, čo predstavovalo 19,8 % na celkovom počte obyvateľov (pod priemerom EU28 – 24,5 %). Pri porovnaní s predchádzajúcim rokom (2012 – 20,5 %) je hodnota zoskupenia indikátorov nižšia o 0,7 p. b. Výraznejší pokles bol zaznamenaný v roku 2014 (18,4%, t.j. cca 960,2 tis. ľudí), kedy došlo k poklesu oproti predchádzajúcemu roku takmer o 1,4 p. b., t.j. o 109,8 tis. ľudí. V prípade porovnania s východiskovým rokom 2008 pre hodnotenie cieľov Stratégie Európa 2020 (20,6 %) v roku 2013 bola hodnota nižšia o 0,8 p. b. a v roku 2014 o 2,2 p. b. Podrobnejšie rozdelenie tejto skupiny je možné vidieť na grafoch 4.1a a 4.1b, ktoré znázorňujú zloženie cieľovej skupiny podľa vyššie uvedených troch indikátorov v rokoch 2013 a 2014.

⁴⁷ Vymaniť najmenej 20 miliónov ľudí z rizika chudoby alebo vylúčenia do roku 2020

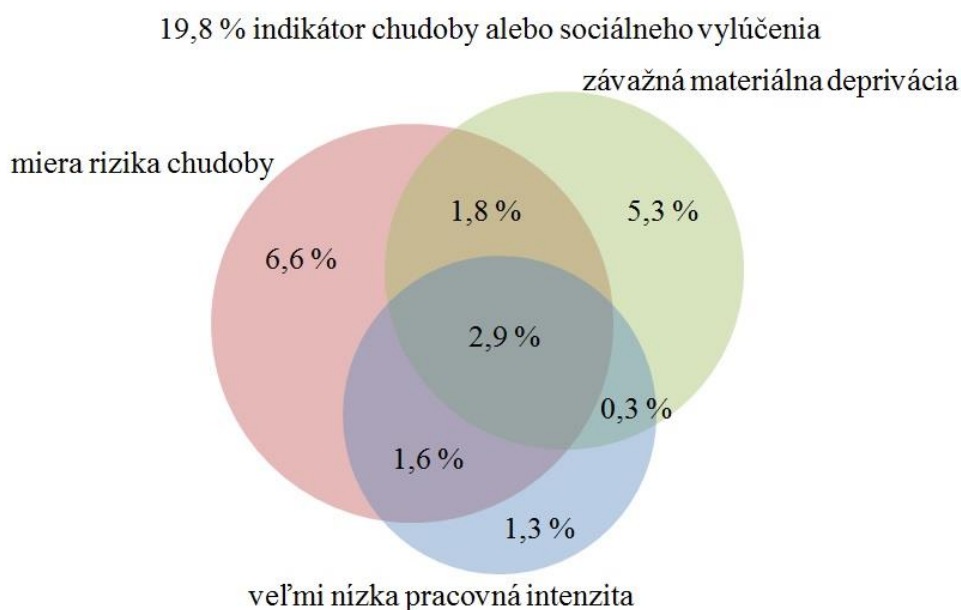
⁴⁸ Prvé štatistické zisťovanie sa na Slovensku zrealizovalo v roku 2005 a v súčasnosti sú prístupné výsledky už z deviateho zisťovania z roku 2013

⁴⁹ Vyjadruje podiel ľudí žijúcich pod hranicou chudoby, t.j. pod 60 % mediánu ekvivalentného disponibilného (po sociálnych transféroch) príjmu všetkých obyvateľov

⁵⁰ Vyjadruje podiel ľudí, ktorí si nemôžu dovoliť 4 z 9-tich položiek charakterizujúcich ekonomickú záťaž a predmety dlhodobej spotreby, a to: nedoplatky v súvislosti s položkami: nájomné a hypotéka, energie, kúpa na splátky a iné pôžičky, schopnosť udržiavať doma adekvátne teplo, schopnosť domácnosti čeliť neočakávaným výdavkom, schopnosť dovoliť si zaplatenie raz ročne jedného týždňa dovolenky mimo domu, schopnosť dovoliť si jedlo s mäsom, kuraťom, rybou alebo vegetariánskym ekvivalentom každý druhý deň alebo vybavenie domácnosti farebným televízorom, práčkou, autom alebo telefónom

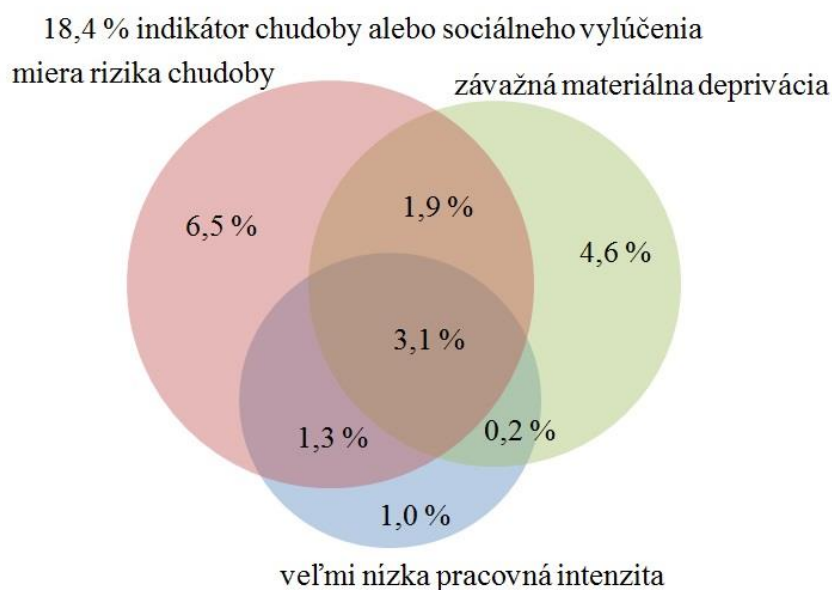
⁵¹ Vyjadruje podiel ľudí vo veku 0-59 rokov žijúcich v domácnostiach, kde dospelí pracujú menej ako 20 % z celkového času počas predchádzajúceho roka

Graf 4.1a Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, 2013

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2013, UDB

Graf 4.1b Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, 2014

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2014, UDB

Tabuľka 4.1 Vývoj jednotlivých indikátorov tvoriacich zoskupenie indikátorov, ako aj samotnej miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miera rizika chudoby	10,9	11,0	12,0	13,0	13,2	12,8	12,6
Závažná materiálna deprivácia	11,8	11,1	11,4	10,6	10,5	10,2	9,9
Veľmi nízka intenzita práce	5,2	5,6	7,9	7,7	7,2	7,6	7,1
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia	20,6	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4

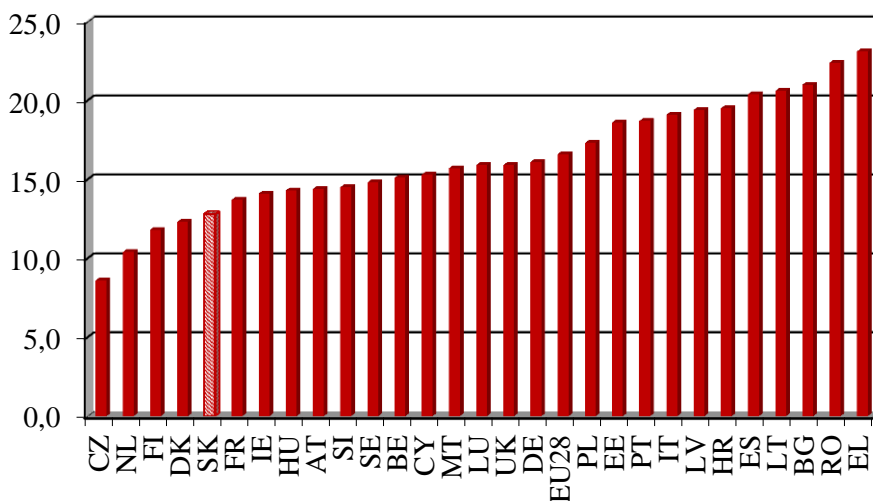
Zdroj: Eurostat

K zmenám došlo v rokoch 2013 a 2014 aj v jednotlivých hodnotách indikátorov tvoriacich zoskupenie indikátorov miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Klesajúci trend bol zaznamenaný v danom období v prípade miery rizika chudoby (príjmovej chudoby) a závažnej materiálnej deprivácie. Pri porovnaní rokov 2012 až 2014 miera rizika chudoby, celkovo klesla o 0,6 p. b., to isté nastalo v prípade závažnej materiálnej deprivácie, kde pokles bol o 0,6 p. b. V prípade veľmi nízkej intenzity práce bol zaznamenaný nárast v roku 2013 oproti roku 2012 o 0,4 p. b. avšak pokles o 0,5 p. b. medzi rokmi 2014 a 2013. Najviac ohrozené rizikom chudoby alebo sociálnym vylúčením sú neúplné rodiny s deťmi – 43,7 % v roku 2013 (pod priemerom EU28– 49,9 %) a 39,0 % v roku 2014, viacpočetné rodiny s viac ako troma deťmi – 37,6 % v roku 2013 (nad priemerom EU28– 32,2 %) a 32,0 % v roku 2014 a v neposlednom rade aj jednotlivci – 26,4 % v roku 2013 (pod priemerom EU28 – 33,3 %) a 26,1 % v roku 2014. Z hľadiska vekového rozdelenia sú najrizikovejšou skupinou práve deti vo veku 0 – 17 rokov (25,5 % v roku 2013 t. j. pod priemerom EU28– 27,7 % a 23,6 % v roku 2014), resp. deti vo veku 0 – 15 (24,9 % v roku 2013 t. j. pod priemerom EU28 – 27,3 % a 23,4 % v roku 2014).

Vo všeobecnosti pre charakterizovanie chudobnej populácie v spoločnosti bola stanovená hranica rizika chudoby⁵², pomocou ktorej sa vyjadruje podiel obyvateľstva žijúceho v chudobe. Ide o relatívnu hranicu chudoby, ktorá meria, do akej miery finančné prostriedky domácností klesajú pod stredovú hranicu príjmu spoločnosti. Tento ukazovateľ vyjadruje predovšetkým riziko chudoby a je závislý od sociálno-ekonomického vývoja spoločnosti v danej krajine.

Na základe EU SILC 2013 bola miera rizika chudoby v Slovenskej republike na úrovni 12,8 % (muži – 12,8 %; ženy – 12,9 %), čo je pod priemerom EU28 (16,60 %). Na základe nasledovného zisťovania EU SILC 2014 bol zaznamenaný oproti roku 2013 mierny pokles miery rizika chudoby o 0,2 p. b. na 12,6%. Pri porovnávaní jednotlivých krajín EU28 patrí Slovenská republika medzi krajiny s najnižšou mierou rizika chudoby, vid' graf 4.2, na ktorú má vplyv nízka nerovnosť príjmov.

Graf 4.2 Miera rizika chudoby v jednotlivých štátoch EÚ, 2013

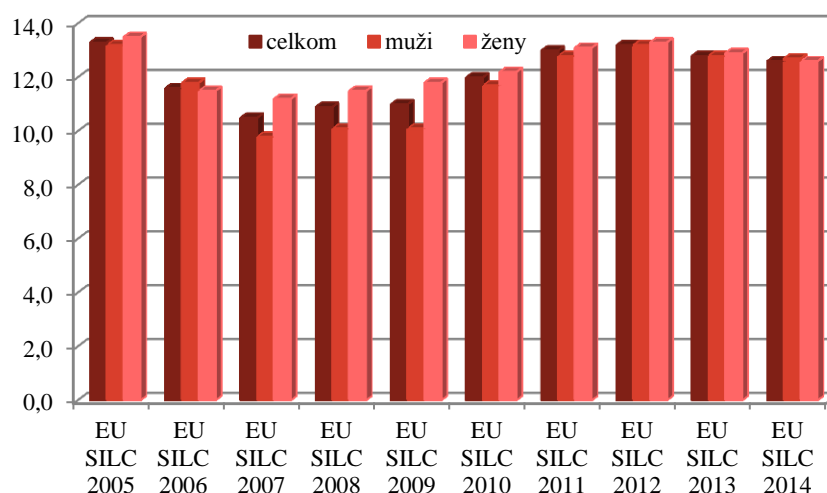

Zdroj: Eurostat

V roku 2013 v porovnávaní s predchádzajúcim rokom miera rizika chudoby klesla o 0,4 p. b., čo predstavuje cca 22 tis. ľudí a v roku 2014 bol zaznamenaný ďalší medziročný pokles o 0,2 p. b., čo predstavuje cca 35 tis. ľudí. V rámci vývoja miery rizika chudoby za obdobie 2005 až 2013 došlo k jej podstatnému poklesu v roku 2007 (10,5 %), následne bol zaznamenaný mierny nárast až do roku 2012 (vid' graf 4.3). V porovnaní s rokom 2005 (počiatočný rok zisťovania), hodnota zo zisťovania za rok 2013 bola nižšia o 0,5 p. b. Vývoj miery rizika chudoby je ovplyvnený sociálno-ekonomickou situáciou v krajine a následne vývojom príjmovej situácie v domácnostiach. Pokles miery rizika chudoby v roku 2013 a 2014 bol spôsobený predovšetkým vyrovnávaním príjmovej nerovnosti práve u domácností v nízkych príjmových pásmach. Tak ako aj v predchádzajúcom roku zisťovania sa rozdiel medzi mužmi a ženami v riziku chudoby vyrovnáva.

⁵² Hranica rizika chudoby je vyjadrená ako 60 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch)

Graf 4.3 Vývoj miery rizika chudoby na Slovensku (2005 – 2014)

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2005 – 2014, UDB

Dôležitú úlohu pri redukcii rizika chudoby zohráva nastavenie systému sociálnej ochrany a jej výdavky, t.j. sociálne transfery vrátane starobných a pozostalostných dávok. V prípade neposkytovania sociálnych transferov s výnimkou starobných a pozostalostných dávok v roku 2013 by sa miera rizika chudoby zvýšila o 7,3 p. b. na 20,1 % a v prípade neposkytovania sociálnych transferov vrátane starobných a pozostalostných dávok by sa miera rizika zvýšila o 25,2 p. b. na 38,0 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom bol zaznamenaný vyšší vplyv sociálnych transferov (či už bez alebo vrátane starobných a pozostalostných dávok) na redukcii miery rizika chudoby, nakoľko bez sociálnych transferov by sa miera rizika chudoby medziročne mierne zvýšila. (príloha ku kapitole 4). Situácia v roku 2014 bola takmer rovnaká, a to v prípade neposkytovania sociálnych transferov (s výnimkou starobných a pozostalostných dávok) by sa miera rizika chudoby zvýšila o 7,0 p. b. (19,6%) a v prípade neposkytovania sociálnych transferov (vrátane starobných a pozostalostných dávok) by sa miera rizika zvýšila o 25,4 p. b. (38,0%).

Porovnanie hranice rizika chudoby (domácnosť jednotlivca), ktorá mala rastúci trend aj vzhľadom na rast celkových príjmov do roku 2012, je zachytené v tabuľke 4.4. V roku 2013 došlo k poklesu hranice rizika chudoby. Hranica rizika chudoby v roku 2013 (337 eur) v porovnaní s rokom 2012 (346 eur) klesla cca o 3 %, t. j. cca o 10 eur, čo bolo spôsobené zmenou príjmovej situácie obyvateľstva v dôsledku vývoja trendov v zamestnanosti a nezamestnanosti. Oproti východiskovému roku 2005 (188 eur) však došlo k nárastu hranice chudoby o 79,2 %. V roku 2014 hranica rizika chudoby (domácnosť jednotlivca) oproti predchádzajúcemu roku vzrástla cca o 1,1 % t. j. cca o 3,7 eura, avšak stále nedosiahla hranicu rizika chudoby v roku 2012. Napriek tomu rozdiel medzi hranicami rizika chudoby 2005 a 2014 je výrazný, nárast tvorí až 81,1 % z hranice v roku 2005 a v absolútnom vyjadrení až 152,5 eura.

Tabuľka 4.2 Vývoj hranice rizika chudoby – domácnosť jednotlivca

	EU SILC 2005	EU SILC 2006	EU SILC 2007	EU SILC 2008	EU SILC 2009	EU SILC 2010	EU SILC 2011	EU SILC 2012	EU SILC 2013	EU SILC 2014
rok v €	2 256	2 547	2 945	3 223	3 403	3 670	3 784	4 156	4 042	4 086
mesiac v €	188	212	245	269	284	306	315	346	337	341

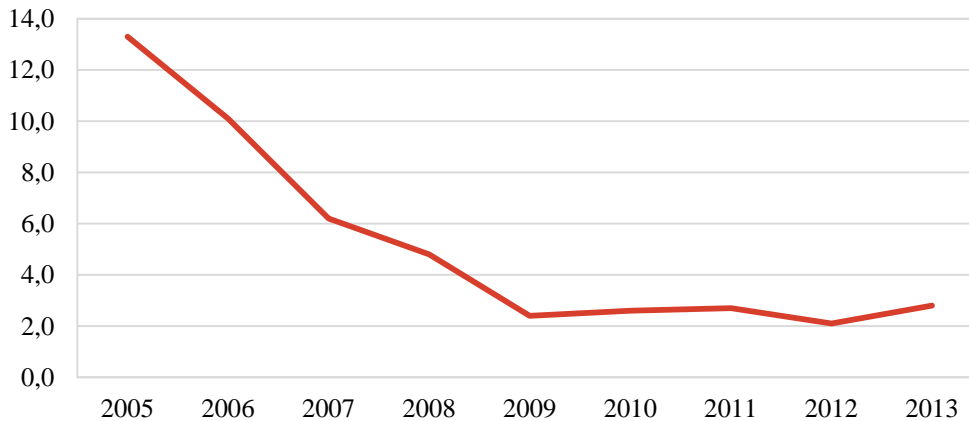
Zdroj: Eurostat/ŠÚ SR

Použitím hranice chudoby zakotvanej v čase⁵³ je možné zachytiť aspekt absolútnej chudoby. V roku 2013 sa hodnota tohto indikátora (2,8 %) v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila o 0,7 p. b. (muži – 3,0 %, ženy – 2,7 %) (príloha ku kapitole 4). Medziročný nárast bol zaznamenaný

⁵³ Miera rizika chudoby zakotvená v čase je definovaná ako percento ľudí žijúcich pod hranicou chudoby vypočítanou v roku 2005, ktorá sa upravuje o infláciu.

v prípade jednej z najrizikovejších skupín, a to u detí vo veku 0 – 17 rokov, kde miera rizika chudoby je v tomto prípade na úrovni 5,3 % (2012 – 4,2 %). V prípade starších ľudí 65 + bola miera rizika chudoby na úrovni 0,2 % (muži – 0,2 %, ženy – 0,2 %). Prostredníctvom predmetného indikátora je možné sledovať životnú úroveň obyvateľstva v prepojení na hospodársky rast krajiny. V grafe 4.4 je zachytený vývoj miery rizika chudoby zakotvanej v čase, predovšetkým jej klesajúci trend, až na predposledné dva roky zisťovania (2010 a 2011), ktoré odrážajú príjmovú situáciu za roky 2009 a 2010. V roku 2012 bol zachytený pokles, čo súviselo aj s oslabením vplyvu finančnej krízy na vývoj ekonomickej situácie na Slovensku. Avšak v roku 2013 došlo k miernemu nárastu, ktorý bol ovplyvnený práve vývojom príjmovej situácie obyvateľstva.

Graf 4.4 Vývoj miery rizika chudoby zakotvanej v čase (2005)

Zdroj: Eurostat

V súvislosti so zachytením rozptylu chudoby okolo hranice chudoby, na základe zisťovania (EU SILC 2013) malo na Slovensku príjem nižší ako 40 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu 4,9 % ľudí (medziročný nárast o 0,6 p. b.), pod 50 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu malo príjem 7,8 % ľudí (bez zmeny) a pod 70 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu až 19,2 % ľudí (medziročný pokles o 1,2 p. b.).

Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby, ktorý vyjadruje rozdiel medzi mediánom príjmu osôb v riziku chudoby a hranicou chudoby, na základe zisťovania EU SILC 2013 stúpol o 3,6 p. b. na hodnotu 24,1 %. Podľa údajov z EU SILC 2014 relatívny prepád mediánu príjmov oproti predchádzajúcemu roku stúpol o ďalších 4,9 p. b. (29 %). Vplyv na uvedenú situáciu má predovšetkým príjmové rozdelenie obyvateľstva.

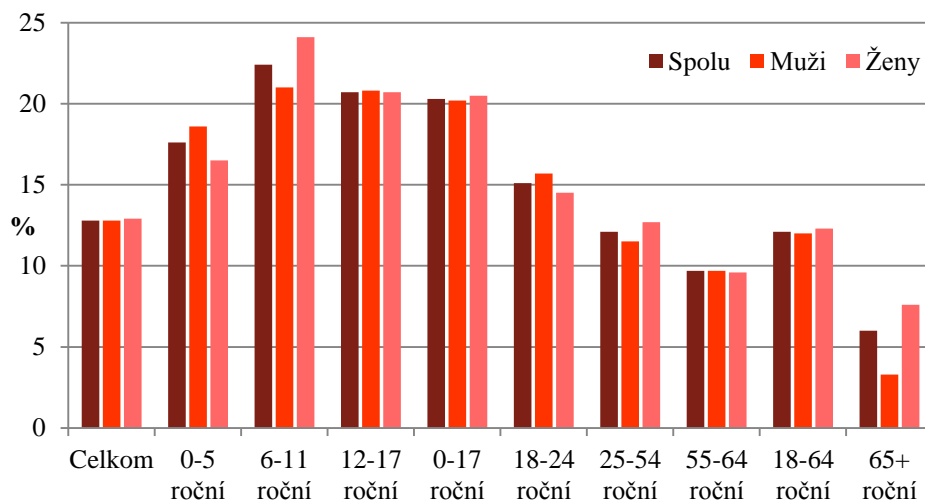
V prípade merania príjmovej nerovnosti v roku 2013 20 % osôb s najvyššími príjmami získalo 3,6 krát viac príjmov ako 20 % osôb s najnižšími príjmami. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu (EU SILC 2012) došlo k poklesu o 0,1 p. b. Podľa údajov EU SILC 2014 získalo 20 % osôb s najvyššími príjmami 3,9 krát viac príjmov ako 20 % osôb s najnižšími príjmami, oproti roku 2013 došlo k zvýšeniu o 0,3 p. b.

Najohrozenejšou vekovou skupinou z hľadiska príjmovej chudoby sú deti vo veku 0 – 17 rokov (20,3 % v roku 2013) a taktiež mladí ľudia 18 – 24 (15,1 % v roku 2013). Najnižšiu mieru rizika chudoby má veková skupina 65+ (6,0 % v roku 2013). V roku 2013 nastal pokles miery rizika chudoby práve u detí vo veku 0 – 17 (o 1,6 p. b.), ako aj pokles v prípade miery rizika chudoby v prípade populácie vo veku 65+ (o 1,8 p. b.), čo bolo spôsobené celkovým poklesom miery rizika chudoby. Podľa údajov EU SILC 2014 ďalej klesala miera rizika chudoby detí vo veku 0 – 17 (pokles oproti roku 2013 o 1,1 p. b. na 19,2 %) a na rozdiel od trendu v roku 2013 klesla aj miera rizika chudoby mladých ľudí vo veku 18 – 24 (pokles oproti roku 2013 o 0,4 p. b. na 14,7 %). Miera rizika chudoby vo vekovej skupine 65+ medziročne mierne narástla (o 0,2 p. b. na 6,2 %).

V podmienkach Slovenskej republiky sa sleduje riziko chudoby u detí vo veku 0 – 15 rokov. Z výsledkov zisťovania v roku 2013 vyplýva, že v riziku chudoby bolo 19,8 % detí v danom veku a v porovnaní so zisťovaním v roku 2012 došlo k poklesu o 1,7 p. b. V roku 2014 bola miera rizika

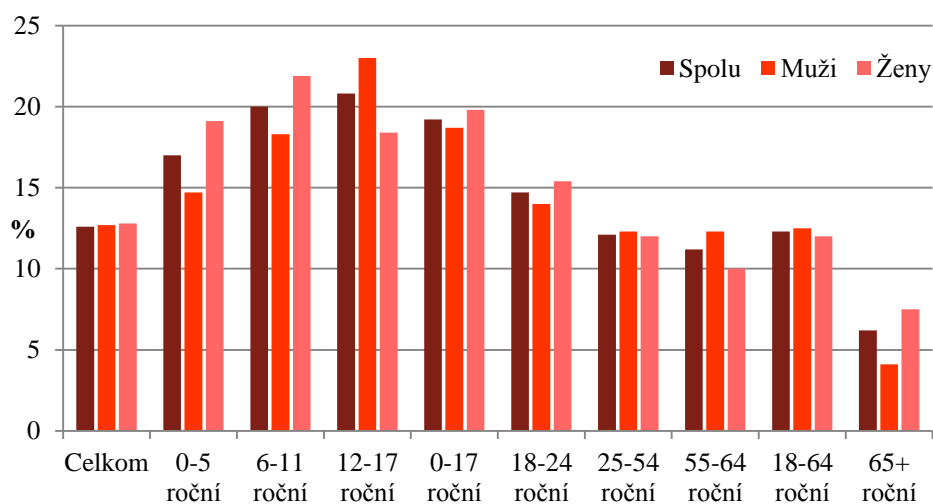
chudoby v prípade tejto vekovej skupiny na úrovni 19,1 %, čo je pokles oproti roku 2013 o 0,7 p. b. Riziko chudoby detí súvisí predovšetkým s príjmovou situáciou rodín, a to najmä viacpočetných domácností s deťmi. Z hľadiska globálneho hodnotenia je zrejmé, že dochádza k zmenám v štruktúre populácie v súvislosti s rizikom chudoby, a to v dôsledku zmien v príjmovej situácii obyvateľstva. Z nižšie uvedených grafov 4.5 je zrejماً zmena rozdielov medzi ženami a mužmi v riziku chudoby v jednotlivých vekových kategóriách. V roku 2014 sa znížil rozdiel v miere rizika chudoby medzi ženami a mužmi vo veku 65+ o 0,9 p. b. proti roku 2013. Rozdiel medzi mierou rizika chudoby žien a mužov vo veku 65+ v roku 2013 bol 4,3 p. b. a v roku 2014 sa znížil na 3,4 p. b. K podobným zmenám došlo aj v iných vekových skupinách.

Graf 4.5a Miera rizika chudoby podľa vekovej štruktúry (2013)

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2013, UDB

Graf 4.5b Miera rizika chudoby podľa vekovej štruktúry (2014)

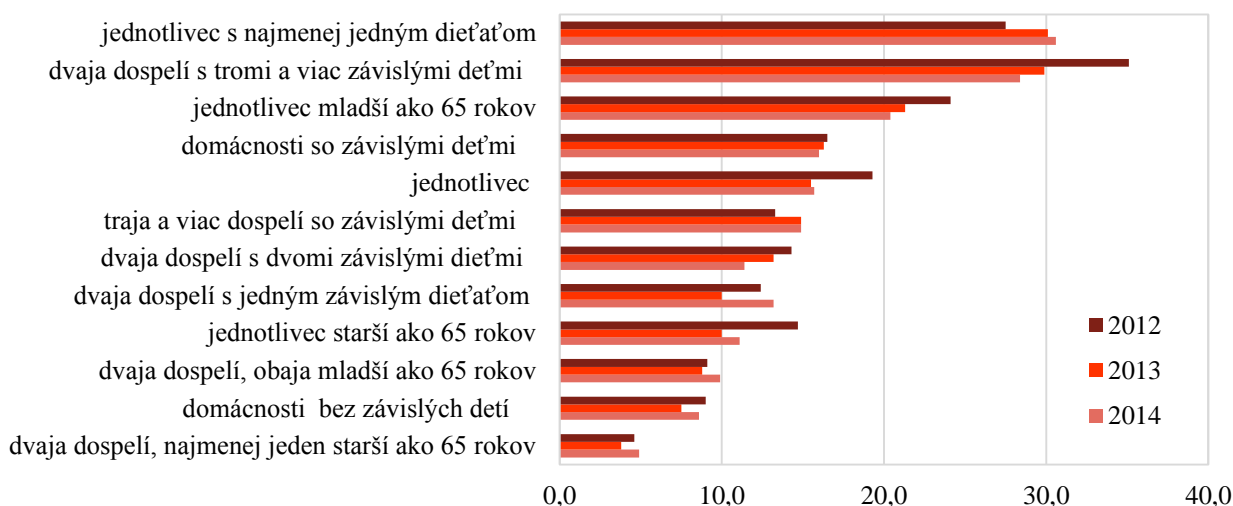
Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2014, UDB

V prípade detí 0 – 17 je možné sledovať aj iný vzťah, a to predmetnú vekovú populáciu žijúcu v domácnostiach bez zamestnania alebo žijúcu v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce. V roku 2013 sa situácia v danej vekovej skupine medziročne zmenila. V prípade detí 0 – 17 žijúcich v domácnostiach bez zamestnania došlo k ich nárastu z 9,9 % na 10,4 % (t. j. o 0,5 p. b.) a nárast bol

zaznamenaný aj v prípade danej vekovej skupiny žijúcej v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce (príležitostné práce) zo 7,2 % na 8,4 % (o 1,2 p. b.). Ide o porovnateľné výsledky z výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) a EU SILC. V roku 2014 u danej vekovej skupiny žijúcej v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce došlo k poklesu oproti roku 2013 o 0,3 p. b. na 8,1%.

V prípade typu domácností sú v najväčšom riziku chudoby osamelí rodičia s najmenej jedným dieťaťom (30,1 %), rodiny s tromi a viac deťmi (29,9 %) a jednotlivci mladší ako 65 rokov (21,3 %). Najnižšie riziko chudoby bolo zaznamenané v prípade domácností s dvomi dospelými, kde aspoň jeden z nich má viac ako 65 rokov (3,8 %). Oproti predchádzajúcemu roku došlo k výraznému poklesu rizika chudoby u rodín s tromi a viac deťmi (o 5,2 p. b.) a u jednotlivcov mladších ako 65 rokov (o 2,8 p. b.), avšak k nárastu miery rizika chudoby u osamelých rodičov s najmenej jedným dieťaťom (o 2,6 p. b.). V prípade jednotlivcov vo veku 65+ (jednej z najrizikovejších skupín podľa zisťovania v roku 2009) došlo k medziročnému poklesu miery rizika chudoby (o 4,7 p. b.). Výrazný pokles miery rizika chudoby oproti predchádzajúcemu roku bol zaznamenaný aj u celkovej skupiny jednotlivcov (o 3,8 p. b.). V roku 2014 miera rizika chudoby u osamelých rodičov s najmenej jedným dieťaťom opäť mierne rástla (o 0,5 p. b. na 30,6 %). V roku 2014 pokračovala v poklese miera rizika chudoby rodín s tromi a viac deťmi (o 1,5 p. b. na 28,4 %) a miera rizika jednotlivcov mladších ako 65 rokov (o 0,9 p. b. na 20,4 %). V prípade jednotlivcov vo veku 65+ došlo k medziročnému nárastu o 1,1 p. b. rovnako ako v prípade dvojice, kde jeden má viac ako 65 rokov. K miernemu nárastu došlo aj v u celkovej skupiny jednotlivcov (o 0,2 p. b.).

Graf 4.6 Porovnanie miery rizika chudoby podľa typu domácnosti (2012, 2013, 2014)

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, EU SILC 2014, UDB

Pri sledovaní miery rizika chudoby v nadväznosti na ekonomickú aktivitu, najvyššie riziko chudoby na Slovensku z výsledkov EU SILC 2013 bolo v prípade nezamestnaných, a to 43,8 % (pokles oproti roku 2012 o 0,8 p. b.). V prípade zamestnaných bolo v riziku chudoby 5,7 % ľudí, čo predstavuje pokles oproti predchádzajúcemu roku o 0,5 p. b. Ak sledujeme pracovnú intenzitu⁵⁴, riziko chudoby domácností sa zvyšuje, čím je pracovná intenzita členov domácností nižšia. V prípade domácností so závislými deťmi sa so zvyšujúcim počtom ľudí, ktorí sú od príjmov domácností závislí, riziko chudoby zvyšuje. V prípade nízkej intenzity práce ako jedného z indikátorov pre definovanie počtu ľudí žijúcich v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v tomto prípade $WI < 0,2$) došlo k miernemu medziročnému nárastu o 0,4 p. b. (7,6 %). Bližšie porovnania jednotlivých pásiem pracovnej intenzity u osôb žijúcich v riziku chudoby alebo domácností sú uvedené v prílohe ku kapitole 4. Vývoj situácie podľa výsledkov EU SILC 2014 bol mierne odlišný. V prípade miery rizika chudoby nezamestnaných došlo k medziročnému nárastu o 4,9 p. b. na 48,7 %. Zároveň

⁵⁴ t.j. súčet mesiacov, počas ktorých členovia domácnosti v ekonomicky aktívnom veku pracovali a vyjadruje sa ako podiel k celkovému súčtu všetkých mesiacov, počas ktorých mohli členovia domácnosti v ekonomicky aktívnom veku pracovať teoreticky

medziročne klesla veľmi nízka pracovná intenzita, a to o 0,5 p. b. na 7,1 %. V prípade miery rizika chudoby zamestnaných prišlo k jej ďalšiemu poklesu o 0,1 p. b.

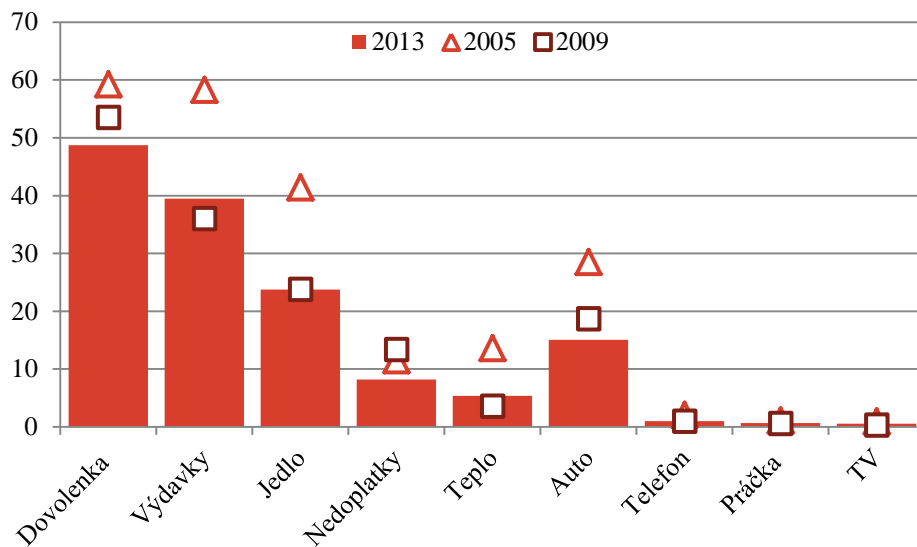
Vplyv na riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia majú aj výdavky na bývanie. Zo zisťovania EU SILC 2013 bolo preukázané, že u 8,3 % populácie tvoria výdavky na bývanie viac ako 40 % disponibilného príjmu domácností. V prípade ľudí v riziku chudoby je situácia závažnejšia, nakoľko až 36,2 % z nich žije v domácnostiach s výdavkami na bývanie vo výške viac ako 40 % disponibilného príjmu domácností. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu došlo v prípade tejto skupiny o pokles o 0,2 p. b. Podľa typu vlastníctva bývania najväčšia skupina domácností preťažená nákladmi na bývanie sú vlastníci bytu s hypotékou alebo úverom na bývanie, ktorí prestavovali 26,5 % takýchto domácností. V preplnených bytoch a domoch⁵⁵ bolo až 39,8 % osôb na Slovensku, čo je vysoko nad priemerom EU28 (17,3 %). Najčastejšie sú týmito zasiahnuté domácnosti s tromi a viac deťmi (68,7 %). Taktiež významným faktorom je vlastnícky vzťah k bývaniu, nakoľko v preplnených obydliach žijú najčastejšie ľudia v podnájmoch, poskytovaných za trhovú cenu (65,5 %), ako aj za zníženú cenu alebo zadarmo (65,7 %). Ďalším vážnym faktorom je stav obydli, resp. jeho kvalita, ten nie je však na Slovensku výrazný. V roku 2013 žilo 7,5 % populácie v obydliach so zatekajúcou strechou a vlhkými stenami a 3,1 % populácie v príliš tmavých obydliach.

Vyššie uvedené merania a hodnotenia indikátorov boli predovšetkým na báze príjmu. V prípade merania aspektu absolútnej chudoby je možné vychádzať z merania nedostatku materiálnych tovarov, finančných ťažkostí a neschopnosti osôb žiť slušný život u sledovanej populácie. Na meranie uvedených nedostatkov sa využíva nová metodika prostredníctvom indikátora „materiálnej deprivácie“. Na rozdiel od nastavenia závažnej materiálnej deprivácie, ktorá je súčasťou zoskupenia indikátorov pre nastavenie cieľovej skupiny, či už na úrovni EÚ alebo na národnej úrovni, sa v predchádzajúcich obdobiach za materiálne deprivovaného považoval občan, ktorý si nemôže dovoliť 3 z 9 položiek v rámci prvých dvoch dimenzií (ekonomická záťaž a predmety dlhodobej spotreby). Konkrétne ide o položky: nedoplatky v súvislosti s položkami nájomné a hypotéka, energie, kúpa na splátky a iné pôžičky, schopnosť udržiavať doma adekvátne teplo, schopnosť domácnosti čeliť neočakávaným výdavkom, schopnosť dovoliť si zaplatenie raz ročne jedného týždňa dovolenky mimo domu, schopnosť dovoliť si jedlo s mäsom, kuraťom, rybou alebo vegetariánskym ekvivalentom každý druhý deň alebo vybavenie domácnosti farebným televízorom, práčkou, autom alebo telefónom.

Na základe tejto definície bolo v roku 2013 materiálne deprivovaných 23,4 % osôb (nárast oproti roku 2012 o 0,7 p. b.). V prípade použitia metodiky pre výpočet indikátora závažnej materiálnej deprivácie (4 z 9 položiek) bolo v roku 2013 závažne materiálne deprivovaných 10,2 % osôb (pokles oproti roku 2012 o 0,3 p. b.). Najvyššia miera závažnej materiálnej deprivácie bola zaznamenaná v prípade domácností osamelých rodičov s deťmi (25,5 %). Najrozšírenejším problémom v rámci položiek materiálnej deprivácie bolo dovoliť si zaplatiť raz ročne týždennú dovolenku mimo domu, čo sa týkalo 48,8 % populácie. Situácia sa za sledované obdobie, t.j. od roku 2005 výrazne mení, vid' graf č. 4.7. Na základe údajov z EU SILC 2014 prišlo k poklesu ako materiálnej deprivácie (o 0,8 p. b. na 22,2 %), tak aj závažnej materiálnej deprivácie (o 0,3 p. b. na 9,9 %),

⁵⁵ Miera preplnených obydli vyjadruje podiel osôb v populácii, ktoré žijú v domácnostiach s nedostatkom priestoru podľa niektorých z nasledujúcich kritérií: a) jedna izba pre domácnosť, b) izba pre pár v domácnosti, c) izba pre každú osobu vo veku 18 a viac rokov, d) izba pre pár osôb rovnakého pohlavia vo veku 12-17 rokov, e) izba pre osobu vo veku 12-17 rokov nezahrnutú v predošlej kategórii, f) izba pre pár detí vo veku do 12 rokov.

Graf 4.7 Položky materiálnej deprivácie za vybrané obdobie (% populácie SR)

Zdroj: EU SILC 2005, 2009, 2013, Eurostat

Pretrvávajúca chudoba⁵⁶

V roku 2013 bolo na Slovensku 7,1 % osôb v pretrvávajúcom riziku chudoby, z čoho najviac ohrozené sú ženy (muži – 6,7 %, ženy – 7,4 %). V prípade zvýšenia hranice chudoby na 70 % národného mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu by miera pretrvávajúceho rizika chudoby stúpila na 12,5 %. Pri znížení hranice na 50 % mediánu by miera pretrvávajúceho rizika chudoby predstavovala 4,2 % populácie na Slovensku.

Na Slovensku možno identifikovať niekoľko skupín, ktoré sú najviac ohrozené dlhodobým zotrúvaním v chudobe. Z hľadiska typu domácnosti ide predovšetkým o jednorodičovské domácnosti (21,3 %) a domácnosti jednotlivca (15,0 %), tieto patria medzi najviac ohrozené skupiny aj v prípade monitorovania rizika chudoby na každoročnej báze. V prípade domácností s viacerými závislými deťmi pretrvávajúcemu riziku chudoby v roku 2013 čelilo 7,6 %. Dôležitým diferenciatným faktorom je vzdelanie, kde podľa očakávania výskyt dlhodobej chudoby vzrastá so znižujúcou sa úrovňou vzdelania. Medzi osobami s primárnym a nižším sekundárnym vzdelaním v roku 2013 bolo 14,2 % osôb vo veku 16 rokov a viac dlhodobo pod hranicou chudoby.

Pretrvávajúca chudoba je spojená aj s častejším subjektívnym konštatovaním zhoršeného zdravia, ako je tomu v celkovej populácii.

Na základe medzinárodného porovnania patrí Slovenská republika medzi krajiny EÚ s nižším podielom ľudí žijúcich v pretrvávajúcej chudobe (EU28 – 9,9 %). Dôležitú úlohu na Slovensku pri vymanení sa spod hranice rizika chudoby resp. pri nezotrúvaní v dlhodobej chudobe zohrávajú pracovné príjmy.

⁵⁶ Vyjadrená ako miera pretrvávajúceho rizika chudoby je v rámci OMK zadefinovaná ako percentuálny podiel populácie, ktorej ekvivalentný disponibilný príjem bol pod hranicou rizika chudoby v danom roku a aspoň dva z troch predchádzajúcich rokov.

4.2 Rodová rovnosť a rovnosť príležitostí

Rok 2014 zaznamenal v problematike rodovej rovnosti na jednej strane pozitívne zmeny schválením Celoštátnej stratégie rodovej rovnosti a Akčného plánu rodovej rovnosti na roky 2014 – 2019 a konkrétnych zlepšení (napríklad zníženie rodového mzdového rozdielu). Ďalej pokračovali inštitucionálne posilnenia a zvýšenia statusu poradného orgánu vlády SR (Rada vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a jej Výbor pre rodovú rovnosť).

Významným aspektom pri podpore rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí v roku 2014 bola príprava nového programového obdobia 2014 – 2020 pre čerpanie Európskych štrukturálnych a investičných fondov (ďalej len „EŠIF“). Posilnený dôraz sa kládol na uplatňovanie nediskriminácie a rovnosti mužov a žien v Partnerskej dohode, ako aj vo všetkých schválených operačných programoch. Čerpanie štrukturálnych a investičných fondov pre členské štáty vytvorením adekvátneho inštitucionálneho mechanizmu pre uplatňovanie rodovej rovnosti a vzdelávania hlavných aktérov je podmienené povinnosťou uplatňovania tzv. ex-ante podmienky „rodová rovnosť a nediskriminácia“. Odstraňovanie rodových rozdielov najmä so zameraním na trh práce a vzdelávanie je integrálnou súčasťou nového operačného programu Ľudské zdroje.

Hlavné ciele pre horizontálny princíp rovnosť medzi mužmi a ženami sú zadefinované v závislosti od operačného programu. Hlavným cieľom pre programy ESF je zabezpečiť rovnosť mužov a žien na trhu práce a v príprave naň a cieľom pre ostatné programy EŠIF je zníženie horizontálnej a vertikálnej rodovej segregácie v odvetviach hospodárstva. Hlavným cieľom horizontálneho princípu nediskriminácia pre programy ESF je zabezpečiť rovnosť príležitostí na trhu práce a v jeho príprave. Pre ostatné programy EŠIF je zabezpečiť rovnosť príležitostí v prístupe a využívaní infraštruktúry a služieb.

Za účelom predchádzania diskriminácie, podpory prístupnosti a rovnosti mužov a žien sa budú tieto princípy uplatňovať vo všetkých OP, a to prostredníctvom zavádzania vyrovnávacích opatrení a aktivít cielených na podporu znevýhodnených skupín pri zohľadnení ich špecifik. Popis príslušných aktivít bude povinnou prílohou žiadosti o finančný príspevok. Pre identifikáciu prioritných oblastí a cieľov na uplatňovanie princípu predchádzania diskriminácie, podpory prístupnosti a rodovej rovnosti bude základným rámcom národný strategický dokument, prostredníctvom ktorého sa zabezpečí jeho aplikácia v OP v rámci EŠIF. Pre účinné uplatňovanie horizontálneho princípu rodová rovnosť, nediskriminácia a prístupnosť bude v hodnotiacom a výberovom procese žiadostí o finančný príspevok stanovené diskvalifikačné kritérium v rámci prioritných osí OP. Zároveň bude povinnou prílohou o príspevok z EŠIF aj povolenie v prípadoch činností, na ktoré sa povinnosť jeho vydania vzťahuje.

Proces monitorovania plnenia horizontálnych princípov bude na projektovej úrovni sledovaný prostredníctvom monitorovacích správ, ktorých súčasťou bude samostatný výstup obsahujúci informácie o horizontálnych princípoch, ale aj kontrolou na mieste realizácie projektov a následne hodnotením príspevku. Analytickú, hodnotiacu, strategickú a legislatívnu činnosť pre uplatňovanie horizontálnych princípov podpory rovnosti mužov a žien, nediskriminácie a prístupnosti zabezpečuje MPSVR SR ako gestor štátnej politiky v uvedenej oblasti.

Na podporu aktivít občianskych združení a neziskových organizácií bola vytvorená dotačná schéma MPSVR SR na podporu rodovej rovnosti. V zmysle novely zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR (§ 9a) dotáciu na podporu rodovej rovnosti možno poskytnúť na aktivity alebo činnosti zamerané na dosiahnutie rodovej rovnosti a podporu uplatňovania zásady rovnakého zaobchádzania na základe pohlavia alebo rodu, a to na vzdelávacie aktivity, poradenskú činnosť, osvetovú činnosť, edičnú činnosť a analytickú činnosť. Dotácie na podporu rodovej rovnosti boli v roku 2014 schválené vo výške 82 900 eur. Poskytnutá suma dotácie predstavuje 81 558 eur pre 16 organizácií, z toho pre 14 občianskych združení a 2 neziskové organizácie.

Dotačná schéma na podporu rodovej rovnosti je novým prvkom. Rok 2014 zaznamenal prvé skúsenosti s vyhodnocovaním, záväznými pravidlami podávania žiadostí, oprávnenosti výdavkov a hodnotenia a schvaľovania projektov.

V roku 2014 bola významným spôsobom posilnená agenda prevencie a eliminácie násilia na ženách najmä vďaka podpore Nórskeho finančného mechanizmu. Program SK 09 Rodovo podmienené a domáce násilie je predovšetkým zameraný na prevenciu domáceho násilia a zmiernenie dopadov vzniknutých domácim násilím. Správcom programu je Úrad vlády Slovenskej republiky; donorskými partnermi programu sú Nórske riaditeľstvo pre zdravie a Rada Európy.

V roku 2014 bolo zriadené Koordinačno-metodické centrum pre násilie na ženách a domáce násilie (ďalej len „KMC“), ktorého úlohou je metodicky riadiť prevenciu a elimináciu oboch foriem násilia. V rámci KMC bol vytvorený expertný tím zodpovedný za odbornú koordináciu a supervíziu systémovej prevencie a intervencie na podporu obetí a poskytovania služieb v oblasti násilia páchaného na ženách a domáceho násilia. Cieľom KMC je zabezpečenie odbornej koordinácie jednotlivých aktivít prostredníctvom jednotných metodických usmernení pre poskytovanie služieb v oblasti prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách a deťoch, vytváranie podmienok multiinštitucionálnej spolupráce pomáhajúcich profesií a zabezpečenie systému ich vzdelávania, ako aj uskutočňovania výskumov, monitoringu a osvetových aktivít. Celková hodnota alokácie z NFM je cca. 8 miliónov eur.

Komplementárne financovanie na dobudovanie a rozšírenie systému pomoci, dofinancovanie aktivít a pokrytie ďalších výdavkov ako výskum, vzdelávanie, kampane a ďalšie soft aktivity je zabezpečené cez Nórsky finančný mechanizmus, čo spoločne s projektmi z OP ZaSI ESF zabezpečilo naštartovanie účinnej pomoci ženám a iným obetiam domáceho násilia

V roku 2014 začala realizácia národných projektov v rámci operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia: Prevencia a eliminácia násilia na ženách (PPEN1) a Podpora prevencie a eliminácie násilia na ženách (PPEN2). Projekt systémove ukotvil **riešenie inštitucionálnej podpory obetiam násilia na ženách a domáceho násilia. Konkrétnym opatrením na posilnenie inštitucionálnej podpory je realizácia národného projektu podporeného z ESF vo výške cca 3 milióny eur, ktorého cieľom má byť zlepšenie poskytovania pomoci a komplexných služieb ženám a deťom zažívajúcim násilie a zabezpečiť regionálnu dostupnosť podporných sociálnych služieb** v každom samosprávnom kraji. Hlavnou náplňou projektu je podpora existujúcich, ale aj zriadenie a prevádzkovanie nových azylových domov (tzv. bezpečných ženských domov) a súvisiacich sociálnych služieb (poradenských centier). V súčasnosti absentujú na Slovensku takto dobudované zariadenia, resp. sa nachádzajú len sporadicky pri mimovládnych organizáciách v niektorých regiónoch bez vzájomného sieťovania a prepojenia. Integrovaný systém krízovej intervencie vytvorený a odpilotovaný v rámci projektu pozostáva z nasledujúcej siete inštitúcií:

- národná non-stop bezplatná telefonická linka 0800 212 212, ktorej úlohou je telefonické poradenstvo obetiam domáceho násilia a v prípade potreby kontaktovanie poradenského centra
- sieť špecifických sociálnych služieb - poradenských centier poskytujúcich všetky relevantné poradenské služby pre ženy a ich deti, pričom v prvej fáze sú podporené existujúce poradenské centrá. Po ukončení projektu by malo byť podporených a vytvorených celkom 20 poradenských centier po celom Slovensku.
- sieť bezpečných ženských domov, ktoré poskytujú komplexnú špecializovanú pomoc ženám zažívajúcim násilie a ich deťom pobytovou formou až do vyriešenia problémov ženy. Na konci projektu by malo byť k dispozícii 110 rodinných miest po celom Slovensku (pod rodinným miestom sa rozumie matka + 2 deti).

Celková čiastka alokovaná na štátnej úrovni na problematiku eliminácie násilia páchaného na ženách predstavuje na najbližšie 3 roky cca 12 miliónov eur.

V roku 2014 sa začal realizovať národný projekt „Rodina a práca“ v oblasti vytvárania vhodných prorodinných podmienok a starostlivosti o deti v rodinách zamestnaných rodičov. Cieľom projektu je zlepšenie podmienok pre zosúladenie rodinného a pracovného života žien, ktoré sa starajú o deti do 10 rokov, a to podporou zvýšenia počtu predškolských zariadení (tzv. kútiky dočasnej starostlivosti). V rámci projektu sa predpokladá podpora nových pracovných miest, ktoré budú obsadené buď osobami na rodičovskej dovolenke, alebo osobami s dieťaťom pred nástupom do školy (do veku 6 rokov). V takom prípade budú pracovné miesta dotované vo výške 90 percent reálnej celkovej ceny

práce, maximálne však do výšky priemernej mzdy v národnom hospodárstve. V druhom prípade – pri zamestnávaní matiek s deťmi vo veku 6 – 10 rokov – bude forma podpory vo výške 50 percent

z celkovej ceny práce. Prostredníctvom projektu majú byť v kútikoch dočasnej starostlivosti podporené taktiež *služby starostlivosti o deti*, ktoré vytvoria buď priamo zamestnávateľa alebo spolupracujúce organizácie, poskytujúce služby starostlivosti o deti. Preplatené majú byť náklady celkovej ceny práce odborného pedagogického personálu (vychovateľky či vychovateľa), najviac však vo výške celkovej ceny práce vypočítanej z mediánu mesačnej hrubej mzdy na tejto pracovnej pozícii (ide o cca 700 eur hrubej mzdy). V projekte majú byť v súlade s §49, §49a, a §52 Zákonníka práce podporené nové pracovné miesta, flexibilné formy práce, domáca práca, delené pracovné miesta, telepráca, ale aj kratší pracovný úväzok.

Správa o stave rodovej rovnosti na Slovensku za rok 2014 konštatuje, že napriek nespornému pokroku pretrvávajú stále nerovnosti medzi mužmi a ženami takmer vo všetkých oblastiach súkromného a verejného života, predovšetkým v oblasti trhu práce (podrobnejšie výsledky obsahuje tabuľka č.4.5).

Na trhu práce sú ženy konfrontované s **horizontálnou i vertikálnou rodovou segregáciou**. S rodovou segregáciou úzko súvisia aj **celkovo nižšie príjmy žien**. Stále pretrvávajú výrazné rozdiely v platovom ohodnotení žien a mužov. **Rodový mzdový rozdiel je** na Slovensku (18,73 % v roku 2014) dlhodobo vyšší ako priemer EU28 (16,4 % v roku 2013). K udržiavaniu rodového mzdového rozdielu prispieva množstvo faktorov, medzi inými je to **vertikálna segregácia** – tzv. sklený strop, limitujúci množstvo žien dosahujúcich najvyššie (a najlepšie odmeňované) pozície i v inak prefeminizovaných oblastiach. Významným dôvodom je tiež nerovnomerná deľba práce medzi ženami a mužmi a podstatne silnejšie dopady rodičovstva na ženy. Popri politikách zameraných na posilnenie rodovej rovnosti sa pozornosť venovala aj zladeniu rodiny a práce ako základnému predpokladu ekonomickej nezávislosti žien a rovnosti medzi ženami a mužmi, čo predstavuje aj jednu z dôležitých aktivít naplňania viacerých cieľov Stratégie Európa 2020. Inšpektorátom práce bolo v roku 2014 doručených 71 podnetov zamestnancov poukazujúcich na porušenie zásady rovnakého zaobchádzania, ustanoveného pre oblasť pracovnoprávných vzťahov a na diskrimináciu v odmeňovaní. Vykonanými inšpekciami práce bolo zistených 20 porušení povinnosti zamestnávateľov, ustanovených v § 13 Zákonníka práce v sledovaných oblastiach. Kľúčovým faktorom postavenia žien a mužov v spoločnosti je vzťah medzi platenou a neplatenou prácou, ako aj **distribúcia neplatennej práce medzi mužov a ženy**. Dlhodobo výrazne rodovo nevyvážená je celková časová alokácia na neplatenú prácu.

Tabuľka 4.3 Súhrn indikátorov rodovej rovnosti – rok 2014

Indikátor	Ženy		Muži		Rodový rozdiel *	
	SK	EU28	SK	EU28	SK	EU28
Miera zamestnanosti (v %, 20 – 64 rokov, 2014, ŠÚ SR a Eurostat)	58,6	63,5	73,2	75,0	14,6	11,5
Miera zamestnanosti (v %, 15 – 64 rokov, 2014, ŠÚ SR a Eurostat)	54,3	59,6	67,7	70,1	13,4	10,5
Miera zamestnanosti mladých (v %, 15 – 24 rokov, 2014, ŠÚ SR a Eurostat)	16,5	30,6	26,9	34,4	10,4	3,8
Miera zamestnanosti starších (v %, 55 – 64 rokov, 2013, EK)	35,7	43,3	53,3	57,4	17,6	14,2
Miera nezamestnanosti (v %, všetky vekové skupiny, 2014, ŠÚ SR a Eurostat)	13,6	10,2	12,9	10,1	-0,7	-0,1
Miera nezamestnanosti mladých (v %, 15 – 24 rokov, 2014, ŠÚ SR a Eurostat)	30,1	21,2	29,5	22,6	-0,6	1,4
Index rodovej segregácie v zamestnaniach (index z intervalu 0 – 50 v %; 2013, GR)	30,8 /30,5				24,4	
Index rodovej segregácie v sektorech (index z intervalu 0 – 50 v %; 2013, GR)	25,0 /22,7				18,9	
Rodový mzdový rozdiel v neupravenej forme (priemerná hodinová mzda v %, 2014, Trexima, GR)	18,73 % (9,8 % GR)				16,4 %	
Rodový mzdový rozdiel v neupravenej forme (priemerná hodinová mzda) (v €, 2014, Trexima)	5,06	n.a.	6,23	n.a.	18,78 %	16,4 %
Priemerná hodinová mzda v nepodnikateľskej sfére (v €, 2014, Trexima)	5,13	n.a.	5,78	n.a.	11,25 %	n.a.
Priemerná hodinová mzda v podnikateľskej sfére (v €, 2014, Trexima)	5,02	n.a.	6,29	n.a.	20,19 %	n.a.
Rodová distribúcia neplatennej práce rodičov detí do 6 rokov (hod./týždeň, ISSP 2012)	59,8	n.a.	27,9	n.a.	31,9 h/týž	n.a.
Celková dotácia platenej a neplatennej práce rodičov detí do 6 rokov (hod./týždeň, ISSP 2012)	99,3	n.a.	74,6	n.a.	24,7 h/týž	n.a.
Rozdiel v mierach zamestnanosti 20 – 49 ročných žien s deťmi od 0 – 6 rokov veku a bez detí (v p. b., 2012, EC)	-31,8**				-9,7**	
Rozdiel v mierach zamestnanosti 20 – 49 ročných mužov s deťmi od 0 – 6 rokov a bez detí (v p. b., 2012, EC)	12,2**				11,4**	
Podiel absolventov vysokých škôl (v %, 2013, všetky školy a všetky formy štúdia, MŠVV a ŠÚ SR)	64,0	n.a.	36,0	n.a.	-28,0	n.a.
Skorý odchod zo vzdelávania (% populácie vo veku 18 – 24 rokov s nižším ako SŠ vzdelaním, 2013, EK)	6,1	10,2	6,7	13,6	0,6	3,4
Mladí ľudia vo veku 15 – 24 rokov mimo zamestnania i vzdelávania – NEET (v %, 2013, EK)	13,1	13,3	14,2	12,8	1,1	-0,5
Miera rizika príjmovej chudoby (v %, 2013, EU SILC, Eurostat)	12,9	17,2	12,8	16,1	-0,1	-1,1
Miera rizika príjmovej chudoby starších (v %, 65 a viac rokov, 2013, EU SILC, Eurostat)	7,6	15,6	3,3	11,4	-4,3	-4,2
Miera rizika príjmovej chudoby jednorodičovských rodín (v %, najmenej 1 dieťa, 2013 /2012, EU SILC, Eurostat)					30,1 /27,5	n.a. /34,2
Miera rizika príjmovej chudoby jednočlennej domácnosti (v %, 2013, EU SILC, Eurostat)	14,0	25,1	19,6	24,6	5,6	0,5
Podiel ľudí žijúcich v domácnostiach s nízkou intenzitou práce (v %, populácia 0 – 59 rokov, EU SILC, Eurostat)	7,9	11,2	7,2	10,2	-0,7	-1,0
Miera pretrvávajúcej príjmovej chudoby (v %, 2011, EU SILC, Eurostat)	8,7	10,8	8,5	9,5	-0,2	-1,3
Miera materiálnej deprivácie (v %, 4 a viac položiek, 2013, EU SILC, Eurostat)	10,5	9,8	10,0	9,4	-0,5	-0,5
Miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia (v %, 2012, EU SILC, Eurostat)	21,4	25,4	19,4	23,6	-2,0	-1,8

Indikátor	Ženy		Muži		Rodový rozdiel *	
	SK	EU28	SK	EU28	SK	EU28
Miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia starších (v %, 65+ rokov, 2012, EU SILC, Eurostat)	19	21,7	11,9	16,3	-7,1	5,4
Priemerná mesačná výška sólo starobných dôchodkov (v € a rozdiel v %, 2013, Sociálna poisťovňa)	346,4	n.a.	442,1	n.a.	21,6 %	n.a.
Priemerný rodový rozdiel v poberaných dôchodkoch (v %, 2012, EU-SILC, GR)	7,2					38,5
Stredná dĺžka života pri narodení (v rokoch, 2013 – ŠÚ SR a 2012 – EK)	79,6	83,1	72,9	77,5	-6,7	-5,6
Stredná dĺžka života pri narodení – v zdraví (v rokoch, 2013 – ŠÚ SR a 2012 – EK)	53,1	62,1	53,4	61,5	0,3	-0,6
Samovraždy na 100 000 obyvateľov (2013, ŠÚ SR)	2,2	n.a.	17,1	n.a.	14,9	n.a.
Politická participácia na európskej úrovni (v %, Európsky parlament, 12/2014, GR)	30,8	37,0	69,2	63,0	38,4	26,0
Politická participácia na národnej úrovni (v %, národné parlamenty, 12/2014, GR)	20,0	28,0	80,0	72,0	60,0	44
Politická participácia v národných vládoch (v %, 02/2014, GR)	0	28,0	100,0	72,0	100,0	44
Politická participácia vo vedení regionálnych zastupiteľstiev (v %, 12/2014, GR)	0	14	100,0	86	100,0	72
Politická participácia na regionálnej úrovni (v %, regionálne zastupiteľstvá, 12/2014, EC)	15,4	32,0	84,6	68,0	69,2	36,0
Politická participácia na úrovni miest a obcí – primátori/-ky a starostovia/-tky (v %, 07/2013, EC)	22	14	78	86	56	72
Politická participácia – vedenie politických strán s najmenej 5 % miest v nár. parlamentoch (v %, 14/2013, GR)	0	12,0	100,0	88,0	100,0	76,0
Miera participácie na riadení v najväčších firmách kótovaných na burze (v %, 12/2014, GR)	20,0	20,2	80,0	79,8	60,0	59,6
Rodová skladba najvyššieho súdu (v %, 08/2013, EC)	53,6	35,0	46,4	65,0	-7,2	30,0
INDEX RODOVEJ ROVNOSTI *** (v %, 2012 /2010 /2005, EIGE)	36,5 /39,8 /41,5					52,8

Poznámky:

*Rodový rozdiel = hodnoty mužov mínus hodnoty žien v percentuálnych bodoch (p. b.), ak nie je uvedené inak.

n.a. = nedostupný údaj

ISSP= International Social Survey Programme, Slovensko 2012

** rozdiel v percentuálnych bodoch medzi ženami/mužmi s deťmi a ženami/mužmi bez detí

*** Európsky inštitút rodovej rovnosti (EIGE) vypracoval pre EK Index rodovej rovnosti ako nástroj merania a porovnávania situácie rodovej rovnosti v niekoľkých kľúčových oblastiach. Meranie je rozdelené do kategórií práca, peniaze, znalosti, čas, moc a zdravie vrátane násilia. Index umožňuje, aby každý členský štát vyhodnotil a navzájom porovnal pokrok, ktorý dosiahol v uvedených dimenziách rodovej rovnosti. SR zaznamenáva iba čiastočné zlepšenie v jednotlivých doménach a subdoménach.

Riziko príjmovej chudoby = príjem pod hranicou 60 % mediánu národného disponibilného príjmu po sociálnych transferoch

EC = Databáza Európskej komisie Muži a ženy v riadiacich pozíciách

GR = Výročná správa o rodovej rovnosti: Report on Equality between Women and Men 2014. Dostupné na: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/annual_reports/150304_annual_report_2014_web_en.pdf.

EK = Výročná správa Európskej komisie: Employment and Social Development in Europe 2014. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=2172&furtherNews=y>

5 POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE STRATÉGIE EURÓPA 2020

Stratégia Európa 2020 prijatá Európskou radou 17. júna 2010 je stratégia EÚ pre hospodársky rast a zamestnanosť v súčasnej dekáde. Stratégia Európa 2020 má pomôcť vyjsť európskym krajinám zo súčasnej hospodárskej krízy a vytvoriť z EÚ inteligentné, udržateľné a inkluzívne hospodárstvo s vysokou mierou zamestnanosti, produktivity a sociálnej súdržnosti. Je nástupkyňou Lisabonskej stratégie, ktorá stanovila európske ciele do roku 2010. Hlavné ciele stratégie Európa 2020 sú merané 8 hlavnými indikátormi, z ktorých 4 sa priamo viažu na sociálnu oblasť. Tieto ciele boli prevedené do národných cieľov, ktoré zohľadňujú špecifickú situáciu jednotlivých krajín EÚ a zároveň ich maximálne angažujú k dosahovaniu európskych cieľov, a tak zabezpečujú príspevok každej krajiny EÚ k napĺňaniu stratégie.

Nasledovné údaje reflektujú sociálno-ekonomickú situáciu na Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ a v kontexte dosahovania cieľov stratégie Európa 2020. Indikátory sú počítané na základe jednotnej metodiky, ich zdrojom je Eurostat, a preto sa môžu do istej miery odlišovať od údajov národných štatistických úradov. V prílohe k tejto kapitole sa nachádzajú tabuľky s údajmi v jednotlivých krajinách EU28 v poslednom dostupnom roku.

Makroekonomické prostredie

Vývoj HDP v SR v roku 2014 bol tak ako v predchádzajúcom období priaznivejší ako v EU28, ktorá zaznamenala rast reálneho HDP o 1,3 %. Reálne HDP v SR v priemere v roku 2014 medziročne zrýchliło svoj rast o 1 p. b. na 2,4 %, a to najmä vďaka nárastu súkromnej spotreby a investícií. Spomedzi krajín EÚ najviac rástol HDP v Írsku (4,8 %), Maďarsku (3,6 %) a Malte (3,5 %). HDP narástlo vo väčšine krajín EU28. Mierny pokles zaznamenalo Fínsko (-0,1 %), Chorvátsko a Taliansko (-0,4 %) a najvyšší bol už druhý rok za sebou pokles HDP na Cypre (-2,3 %). Podľa prognózy Európskej komisie⁵⁷ (ďalej len „EK“) reálne HDP na Slovensku v nasledujúcom období ešte posilní svoj rast a v roku 2015 zrýchli na 3 % (5. najvyšší prognózovaný rast v rámci EU28) a v roku 2016 na 3,4 % (3. najvyšší prognózovaný rast v EU28). Podľa odhadu sa rast reálneho HDP posilní aj v priemere v Európe, a to na úrovni 1,6 % v roku 2015 a 2,1 % v roku 2016. Rast o 3 % a viac v nasledujúcich rokoch je okrem Slovenska očakávaný v Írsku, Malte, Luxembursku, v Poľsku a v roku 2016 aj v Litve, Rumunsku a Lotyšsku.

V roku 2013 dosiahlo **HDP na hlavu** (v PPS) na Slovensku 75 % z priemeru EU28, pričom táto hodnota medziročne narástla o 1 p. b. Nižšie hodnoty HDP na hlavu v porovnaní s EU28 ako Slovensko mali Grécko, Litva, Poľsko, Maďarsko, Lotyšsko, Chorvátsko, Rumunsko a Bulharsko.

Slovensko bola jedna zo 6 krajín EU28, ktoré v roku 2014 zažívali defláciu. **Harmonizovaná miera inflácie** na Slovensku v roku 2014 medziročne klesla na -0,1 %, pričom v priemere v EU28 dosiahla 0,6 %. Predpokladá sa, že inflácia ostane v nasledujúcich rokoch utlmená. Podľa odhadov EK v SR sa v roku 2015 očakáva negatívna inflácia úrovni -0,2 %, ktorá vplyvom posilňujúceho domáceho dopytu v roku 2016 stúpne na 1,4 % (v EU28 sa očakáva inflácia na úrovni 0,3 % v 2015 a 1,5 % v 2016). Rast reálneho HDP v SR sa prejavil aj na zlepšení situácie na trhu práce, nakoľko **zamestnanosť** v roku 2014 medziročne vzrástla podľa domáceho konceptu (ESA 2010) o 1,4 %. Zamestnanosť podľa ESA 2010 vzrástla aj v priemere v EU28 (0,8 %), hoci nie tak výrazne ako na Slovensku. Najväčší nárast zamestnanosti zaznamenala Malta (4,2 %), Maďarsko (3,2 %), Chorvátsko (2,7 %), Veľká Británia (2,3 %) a Litva (2 %). Vyšší rast zamestnanosti ako na Slovensku bol ešte v Írsku a Poľsku (1,7 %) a rovnaký v Portugalsku (1,4 %). V Holandsku, Fínsku, Lotyšsku a na Cypre zamestnanosť klesla. V nasledujúcich rokoch sa očakáva ďalší rast zamestnanosti, a to aj na Slovensku (v roku 2015 o 1,3 % a v roku 2016 o 1,5 %) aj v EU28 (1 % v roku 2014 aj v roku 2015). Nárast zamestnanosti v rokoch 2015 a 2016 na Slovensku bude 6. najvyšší v rámci EU28.

Deficit verejných financií podľa Eurostatu na Slovensku v roku 2014 stúpol na 2,9 % HDP (z 2,6 % v roku 2013) a bol na rovnakej úrovni ako priemerný deficit EU28. Najvyšší deficit v rámci EU28 mal Cyprus (8,8 %), Španielsko (5,8 %), Veľká Británia a Chorvátsko (obe krajiny 5,7 %).

⁵⁷ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee2_en.pdf

Podľa prognózy EK by sa deficit na Slovensku mal v nasledujúcich rokoch znížiť na 2,7 % HDP v roku 2015 a 2,5 % HDP v roku 2016. V roku 2014 bolo Slovensko vyradené z procedúry nadmerného deficitu a Európska komisia ho zaradila do elitnej skupiny štyroch krajín eurozóny s najzodpovednejším deficitom. Prijaté reformy penzijného systému a ozdravenie verejných financií viedli k zlepšeniu dlhodobej udržateľnosti verejných financií. **Konsolidovaný dlh verejných financií** podľa Eurostatu (hrubý dlh verejnej správy) v SR v roku 2014 klesol na 53,6 % HDP (priemer v EÚ 86,8 % HDP). Hodnotu nad 100 % HDP predstavoval verejný dlh v Grécku (177,1 %), v Taliansku (132,1 %), v Portugalsku (130,2 %), v Írsku (109,7 %) ale aj na Cypre (107,5 %) a v Belgicku (106,5 %).

Inteligentný a inkluzívny rast

Hlavným cieľom stratégie Európa 2020 je zvýšiť **mieru zamestnanosti** mužov a žien vo veku od 20 do 64 rokov na 75 %. SR má k tomuto európskemu cieľu prispieť zvýšením miery zamestnanosti svojich obyvateľov v danej vekovej kategórii na 72 %. Vyššia miera zamestnanosti v Európe sa má dosiahnuť najmä prostredníctvom vyššej zamestnanosti žien, starších osôb, mladých ľudí, ľudí s nízkou kvalifikáciou a legálnych migrantov. V roku 2014 sa miera zamestnanosti vo vekovej skupine od 20 do 64 rokov v priemere v EU28 medziročne zvýšila o 0,8 p. b. na úroveň 69,2 % (u žien sa zvýšila o 0,9 p. b. a 63,5 % a u mužov o 0,7 p. b. na 75 %). V SR miera zamestnanosti dosiahla 65,9 % a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšila o 0,9 p. b. (u žien sa zvýšila o 0,8 p. b. na 58,6 % a u mužov o 1 p. b. na 72,2 %). Najvyššiu mieru zamestnanosti v rámci EU28 malo v roku 2014 Švédsko, konkrétne na úrovni 80 %, čím dosiahlo svoj národný cieľ v tejto oblasti (80 %). Vysokú mieru zamestnanosti nad 75 % dosahovali tiež krajiny ako Nemecko (77,7 %), Veľká Británia (76,2 %), Holandsko (76,1 %) a Dánsko (75,9 %). Miera zamestnanosti bola najnižšia v Grécku, kde po piatich rokoch prudkého poklesu medziročne mierne stúpila na 53,3 %. K nízkej miere celkovej zamestnanosti prispieva nižšia miera aktivity žien a starších ľudí.

Cieľ zamestnanosti vo výške 75 % pre EU28 a 72 % pre SR vo vekovej skupine od 20 do 64 rokov sa nepodarí do roku 2020 dosiahnuť bez zapojenia žien. **Miera zamestnanosti u žien** zaostáva za mierou zamestnanosti mužov na Slovensku (v roku 2014 o 14,6 p. b.) i v priemere v EU28 (o 11,5 p. b.). Rodové rozdiely v miere zamestnanosti v roku 2014 sa v EU28 medziročne znížili (-0,2 p. b.) a v SR mierne zvýšili (o 0,2 p. b.). Najnižšia miera zamestnanosti žien a zároveň vysoké rozdiely v zamestnanosti medzi mužmi a ženami sú v Grécku (44,3 %, 18,3 p. b.), v Taliansku (50,3 %, 19,4 p. b.) a na Malte (51,9 %, 28,4 p. b.). Vysokú mieru zamestnanosti žien nad 70 % dosahuje Švédsko (77,6 %), Nemecko (73,1 %), Dánsko (72,2 %), Fínsko (72,1 %), Holandsko (70,7 %), Estónsko, Litva, Veľká Británia (všetky tri krajiny rovnako 70,6 %) a Rakúsko (70,1 %), z toho Fínsko, Litva, Lotyšsko a Švédsko majú aj relatívne malé rozdiely v miere zamestnanosti medzi mužmi a ženami.

Na podporu zamestnanosti žien sú potrebné politiky na zosúladenie pracovného a súkromného života. Hlavným faktorom, ktorý ovplyvňuje účasť žien na pracovnom trhu, je predovšetkým prístup k službám starostlivosti o deti. Keďže ženy častejšie zabezpečujú starostlivosť o deti a rodinu ako muži, rodičovstvo a rodinné povinnosti viac ovplyvňujú ich zamestnanosť obzvlášť v podmienkach, keď chýbajú služby starostlivosti o deti či iných na starostlivosť odkázaných členov rodiny alebo sú príliš drahé, a tak málo dostupné. Rozdiely v miere zamestnanosti medzi mužmi a ženami sú na Slovensku najvýraznejšie pri starostlivosti o dieťa do 6 rokov, keď predstavujú až 46,4 p. b. (38,1 % ženy a 84,5 % muži vo vekovej kategórii 15 - 64 rokov), v EU28 je tento rozdiel nižší (25,8 p. b.). V prípade Slovenska ide o tretí najvyšší rozdiel v EU28 pri starostlivosti o dieťa do 6 rokov, vyšší je iba v Českej republike a v Maďarsku. Rozdiely sa znižujú s vekom dieťaťa, pri starostlivosti o dieťa vo veku 6 – 11 rokov je rodový rozdiel v miere zamestnanosti v SR už nižší ako v priemere v EU28 (12,4 p. b. verus 15,6 p. b.) a pri dieťati nad 12 rokov predstavuje je rodový rozdiel v SR iba 2,4 p. b. (oproti 9,7 p. b. v EU28).

Jednou z priorít Európskej únie je zabezpečiť dostupnosť služieb starostlivosti o deti vo veku od 0 rokov do začiatku povinnej školskej dochádzky, ktoré sú cenovo prístupné a kvalitné. Barcelonský cieľ z roku 2002 zahrnutý do lisabonskej stratégie, ktorý spočíval v požiadavke *odstrániť prekážky v účasti žien na trhu práce a s prihliadnutím na dopyt a v súlade s vnútroštátnymi systémami v danej oblasti v krajinách zriadiť do roku 2010 zariadenia starostlivosti pre najmenej 90 % detí*

vo veku od troch rokov do začiatku povinnej školskej dochádzky a pre najmenej 33 % detí vo veku do troch rokov, je včlenený aj do stratégie Európa 2020. Podľa údajov EU SILC 2013 v EU28 sa v roku 2013 poskytovala **formálna starostlivosť o deti** v zariadeniach o 27 % detí do 3 rokov veku. Na Slovensku sa takýto typ starostlivosti využíval iba minimálne (4 % detí do 3 rokov), pričom v prípade 1 % detí sa využila starostlivosť v trvaní od 1 do 29 hodín týždenne a v prípade 3 % detí do 3 rokov starostlivosť v trvaní viac ako 30 hodín týždenne. Pre deti vo veku 3 až 6 rokov sa poskytuje formálna starostlivosť na Slovensku v širšom meradle. V roku 2013 bola takáto starostlivosť poskytovaná pre 74 % detí (v priemere EÚ išlo o 82 % detí) a v prípade 61 % detí išlo o starostlivosť nad 30 hodín týždenne (v priemere v EÚ menej iba 47 % detí v tomto veku). Podiel detí do 3 rokov, ktorým sa poskytuje formálna starostlivosť, je na Slovensku veľmi nízky a za cieľom a priemerom EÚ zaostáva aj podiel detí vo veku od 3 do 6 rokov, pre ktoré sa poskytuje formálna starostlivosť. V tejto súvislosti a v kontexte nízkej zamestnanosti žien Európska rada odporúča Slovenskej republike zlepšiť motivačné opatrenia pre ženy, aby zostali v zamestnaní alebo sa do zamestnania vrátili, a to zlepšením poskytovaní služieb starostlivosti o deti. Poskytovanie kvalitných služieb a univerzálny prístup ku kvalitnému predškolskému vzdelávaniu sa takisto objavujú medzi preventívnymi opatreniami proti predčasnému ukončeniu školskej dochádzky. Slovenská republika pripravuje projekty na zosúladzovanie rodinného a pracovného života a na podporu zamestnanosti žien ako napr. národný projekt Rodina a práca, ktorý sa realizuje od začiatku roku 2015. Projekt má výrazne napomôcť k vytváraniu flexibilných foriem práce zamestnávateľmi pre ženy s malými deťmi. Súčasťou národného projektu je poskytovanie služieb starostlivosti o deti pre osoby s rodičovskými povinnosťami a odborné vedenie v oblasti vytvárania prorodinného pracovného prostredia pre zamestnávateľov.

Dosiahnutie miery zamestnanosti na úrovni 75 % do roku 2020 do veľkej miery závisí aj od ďalšieho zvýšenia zamestnanosti u starších ľudí. Taktiež demografické výzvy, ktoré súvisia so starnutím populácie, vedú EÚ k potrebe spoločne zvýšiť participáciu starších ľudí na trhu práce a podpore predlžovania pracovného života. **Miera zamestnanosti u starších ľudí** (55 – 64 rokov) na Slovensku od roku 2001 nepretržite rastie, pričom v roku 2014 dosiahla 44,8 % (priemer EU28 51,8 %). Rastie aj miera zamestnanosti starších žien (37,2 %), ktorá sa za posledných 10 rokov viac ako zdvojnásobila, čo súvisí najmä s predlžovaním veku odchodu do dôchodku. Napriek neustálemu rastu je stále pod priemernou úrovňou EU28 (45,2 %). Najvyššia miera zamestnanosti starších žien je dlhodobo vo Švédsku (71,5 %), vysokú úroveň nad 60 % dosahuje aj v Estónsku (63,1 %) a vo Fínsku (61,4 %).

Dlhší pracovný život a zvýšenie miery zamestnanosti by mali byť podporené aj prostredníctvom lepšieho prístupu k celoživotnému vzdelávaniu. Inkluzívny rast okrem iného znamená investovanie do odbornej prípravy a zvyšovania kvalifikácie s cieľom pomôcť ľuďom všetkých vekových kategórií pripraviť sa na očakávané zmeny na pracovnom trhu. V tejto oblasti Slovensko stále zaostáva, hoci v roku 2014 **miera celoživotného vzdelávania** zaznamenala mierny medziročný nárast, je štvrtá najnižšia v EU28. V roku 2014 bolo do ďalšieho vzdelávania či tréningu zapojených 3 % ľudí vo veku 25 – 64 rokov, oproti tomu priemer EU28 predstavoval 10,7 %. Menší podiel dospelých zapojených do celoživotného vzdelávania bol v roku 2014 v Bulharsku, Rumunsku (menej ako 2 %) a Chorvátsku (2,5 %) a rovnaký podiel bol v Grécku. Najvyšší podiel dospelých zapojených do celoživotného vzdelávania bol v roku 2013 v Dánsku (31,7 %), Švédsku (28,9 %) a Fínsku (25,1 %). Nízka miera celoživotného vzdelávania môže mať nepriaznivý vplyv na zamestnateľnosť najmä u nízko-kvalifikovaných pracovníkov, čím oslabuje úsilie znížiť vysokú mieru nezamestnanosti.

Miera nezamestnanosti na Slovensku patrí dlhodobo k vyšším v rámci Európy a ekonomická kríza tento problém prehĺbila. V roku 2014 sa situácia na trhu práce v SR výrazne zlepšovala a miera nezamestnanosti sa znížila o 1 p. b. na úroveň 13,2 %. V rámci EU28 sa miera nezamestnanosti znížila aj vo väčšine ostatných krajín, v priemere o 0,7 p. b. na úroveň 10,2 %. Miera nezamestnanosti vyššia ako na Slovensku bola v Grécku (26,5 %), v Španielsku (24,5 %), v Chorvátsku (17,3 %), na Cypre (16,1 %) a v Portugalsku (14,1 %). Najnižšia miera nezamestnanosti bola v Nemecku (5 %). Miera nezamestnanosti v roku 2014 v SR klesla viac u mužov ako u žien, pričom u žien dosiahla (13,6 %) a u mužov (12,8 %). Podľa prognózy EK vplyvom zvýšenej ekonomickej výkonnosti sa podmienky na trhu práce na Slovensku budú naďalej vylepšovať a miera nezamestnanosti klesne na 12,1 % v roku 2015 a 10,8 % v roku 2016. Pozitívnemu vývoju situácie napomôžu reformy uskutočnené na trhu práce (vrátane zníženia príspevkov na zdravotné poistenie pre nízkoprijímových zamestnancov

a zvýšenie osobitného príspevku pre dlhodobo nezamestnaných poberateľov dávky v hmotnej núdzi, ak sa zamestnajú), ktoré vstúpili do platnosti v roku 2015. Predpokladá sa, že podiel nezamestnaných na ekonomicky aktívnych klesne aj v priemere v EU28, a to na úroveň 9,6 % v roku 2015 a 9,1 % v roku 2016. Vďaka prognózovanému výraznejšiemu poklesu miery nezamestnanosti na Slovensku, by sa zaostávanie SR za priemerom EU28 mohlo znížiť z 3 p. b. v roku 2014 na 1,7 p. b. v roku 2016.

Kľúčovými pre dosiahnutie ambiciózných cieľov inteligentného a udržateľného rastu pre všetkých sú mladí ľudia a predovšetkým ich úspešný prechod na trh práce. Mladí ľudia v súčasnosti stoja pred výzvami v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj pri vstupe na trh práce. **Miera nezamestnanosti mladých** (do 25 rokov) v EÚ vždy vykazovala vyššie hodnoty ako celková nezamestnanosť, navyše v čase krízy výrazne narástla a stále si udržiava vysokú úroveň. Táto skupina patrí medzi tie, ktoré boli krízou zasiahnuté najviac. V rámci EU28 podiel mladých nezamestnaných od roku 2009 neustále rástol, a to až do roku 2014, kedy konečne medziročne poklesol o 1,5 p. b. na 22,2 %. Na Slovensku sa v posledných rokoch dosiahol výraznejší pokrok a miera nezamestnanosti mladých aj vďaka úspešným opatreniam na trhu práce zamiereným práve na túto skupinu už druhý rok po sebe medziročne klesala, v roku 2014 viac ako v roku 2013, konkrétne o 4 p. b. na úroveň 29,7 %. Išlo o piaty najväčší pokles v EU28. V niektorých krajinách dosahovala miera nezamestnanosti mladých aj v roku 2014 viac ako 50 %, a to napriek medziročnému poklesu konkrétne v Španielsku (53,2 %) a v Grécku (52,4 %). Najnižšiu mieru nezamestnanosti mladých v roku 2014 vykazovalo Nemecko (7,7 %), Rakúsko (10,3 %) a Malta (11,8 %).

Vysoká miera nezamestnanosti mladých poukazuje na ťažkosti pracovnej sily v tejto vekovej skupine uplatniť sa na trhu práce. Na druhej strane pri porovnávaní krajín treba vziať do úvahy, že veľkosť tejto pracovnej sily, t.j. ekonomicky aktívnej populácie v tomto veku sa medzi jednotlivými krajinami odlišuje, nakoľko závisí aj od počtu študujúcej mládeže. Na Slovensku študuje vysoký podiel mládeže, čoho dôsledkom je nízka **miera ekonomickej aktivity mladých do 25 rokov**. V roku 2014 predstavovala pracovná sila 31 % z celkovej populácie 15 – 24 ročných, a bola 8. najnižšia v rámci EU28. V priemere v EU28 je medzi mladými do 25 rokov vyšší podiel pracovnej sily (41,7 % v roku 2014). Až 93,9 % z ekonomicky neaktívnej populácie mladých do 25 rokov v roku 2014 na Slovensku bolo z dôvodu vzdelávania sa, čo bol tretí najvyšší podiel vzdelávajúcej sa ekonomicky neaktívnej mládeže v EU28, pričom v priemere v EU28 predstavuje tento podiel 89,1 %. Po zohľadnení počtu mladých ľudí vo vzdelávacom procese, podiel **mladých ľudí pod 25 rokov, ktorí nie sú zamestnaní ani zapojení do procesu vzdelávania alebo odbornej prípravy** (tzv. **NEET**) v roku 2014 predstavoval na Slovensku 12,8 %, čo je menej výrazný rozdiel, oproti priemeru EU28 (12,4 %). Vyšší podiel takýchto mladých (t.j. nezamestnaných a neaktívnych, ktorí sa nevzdelávajú) malo v roku 2014 ďalších 9 krajín EU28. Na základe odporúčaní Európskej rady ohľadom nezamestnanosti mladých ľudí SR vytvára schémy garancií, ktorých cieľom je zaistiť pre mladých pod 25 rokov, ktorí stratili prácu alebo si nemôžu nájsť prácu po ukončení vzdelávania, rýchlu ponuku kvalitného miesta, absolventskej praxe alebo odbornej prípravy, a to do 4 mesiacov.

Ďalším hlavným cieľom EÚ v stratégii Európa 2020 je dosiahnuť, aby najmenej 40 % ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské (terciárne) alebo ekvivalentné vzdelanie. Vysokokvalifikované obyvateľstvo je kľúčové pri riešení problémov súvisiacich s demografickými zmenami a sociálnou inklúziou v Európe. Podľa EK čoraz viac pracovných miest si vyžaduje elektronické zručnosti, pritom hospodárstvo EÚ trpí nedostatkom vysokokvalifikovaných pracovníkov v informačných a komunikačných technológiách. V roku 2014 sa **miera vysokoškolsky vzdelanej populácie** vo veku 30 – 34 rokov na Slovensku medziročne nezmenila, a tak ostala na úrovni 26,9 % (u žien 31,5 % a u mužov 22,5 %), pričom cieľom je dosiahnuť 40 % do roku 2020. V priemere v EU28 v roku 2014 bolo 37,9 % vysokoškolsky vzdelaných ľudí vo veku 30 – 34 rokov.

Využitiu potenciálu mladých ľudí a ich úspešnému prechodu na trh práce bráni opustenie školskej dochádzky s nižším ako stredoškolským vzdelaním. V EU28 odchádza zo škôl predčasne a ďalej sa nevzdeláva vysoký podiel mladých ľudí. Napriek dlhodobému poklesu, v roku 2014 bolo 11,1 % ľudí vo veku 18 – 24 rokov, ktorí predčasne ukončili vzdelávanie. Nedostatok kvalifikácie je hlavnou bariérou pre inklúziu, nakoľko od vzdelania závisí úspešnosť začlenenia sa na trh práce, kvalita práce, odmeňovanie ale aj úspešnosť ďalšej prípravy pre trh práce počas celého života. Pre dosiahnutie inteligentného a inkluzívneho rastu bol stanovený cieľ udržať mladých ľudí vo vzdelávacom procese a znížiť **podiel predčasne ukončujúcich vzdelávanie** aspoň na úroveň 10 %. Slovenská republika dlhodobo patrí ku krajinám v rámci EÚ s relatívne nízkym podielom osôb,

ktoré predčasne ukončujú školskú dochádzku. V roku 2014 sa tento podiel medziročne zvýšil o 0,3 p. b. na úroveň 6,7 %, pričom cieľom je udržať tento podiel pod 6 % do roku 2020. Osôb, ktoré predčasne zanechali školskú dochádzku bolo viac medzi mužmi (6,9 %) ako ženami (6,6 %). Významnú pozornosť si vyžaduje aj predčasné ukončovanie školskej dochádzky v marginalizovaných rómskych komunitách. Európska rada v tomto kontexte odporúča Slovenskej republike zvýšiť účasť rómskych detí v hlavnom vzdelávacom prúde a na vysoko kvalitnom vzdelávaní v rannom detstve.

Nízko-kvalifikovaní pracovníci majú na Slovensku obzvlášť ťažkú pozíciu na trhu práce, keď miera ich nezamestnanosti je dlhodobo najvyššia a miera zamestnanosti dlhodobo najnižšia v celej Európe. **Miera nezamestnanosti ľudí** vo veku 25 – 64 rokov s dosiahnutým vzdelaním **na úrovni ISCED 0 – 2** (maximálne základné vzdelanie) v roku 2014 na Slovensku medziročne klesla o 0,7 p. b. na 39,3 %, stále bola vyššie dvojnásobná oproti priemeru EU28 (17,3 %). Najnižšia miera nezamestnanosti ľudí s nízkou kvalifikáciou je v Rumunsku (6,4 %), v Luxembursku (7,7 %), na Malte (7,8 %), v Dánsku (8,2 %) a vo Veľkej Británii (8,4 %). **Miera zamestnanosti nízko-kvalifikovaných ľudí** (ISCED 0 – 2) vo veku 25 - 64 rokov v SR dosiahla 32,7 %, a hoci medziročne stúpila o 1,4 p. b., je najnižšou v Európe a hlboko pod priemerom EU28 (52,7 %). Oproti SR približne dvojnásobná miera zamestnanosti nízko-kvalifikovaných ľudí je v Švédsku (63,6 %), Portugalsku (63 %) a v Dánsku (61,7 %).

Vysoká miera nezamestnanosti sa na Slovensku premieta do vysokej **miery dlhodobej nezamestnanosti**, ktorá bola do roku 2012 dlhodobo najvyššou v Európe. V súvislosti s ekonomickou krízou a veľmi nepriaznivou ekonomickou situáciou výrazne narástla miera dlhodobej nezamestnanosti aj v Grécku a Španielsku (v Grécku v roku 2014 až na hodnotu 19,5 %), vyššiu mieru dlhodobej nezamestnanosti ako Slovensko má okrem týchto krajín aj Chorvátsko. Pozitívny vývoj na trhu práce v podobe zníženia nezamestnanosti v dôsledku zrýchlenia ekonomiky na Slovensku sa v roku 2014 týkal aj dlhodobo nezamestnaných. Miera dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku sa medziročne znížila o 0,7 p. b. a dosiahla 9,3 % (9,4 % u mužov a 9,1 % u žien). Podiel dlhodobo nezamestnaných na ekonomicky aktívnej populácii sa mierne znížil aj v priemere v EU28, a to o 0,1 p. b. na 5,1 %. Najnižšia miera dlhodobej nezamestnanosti je v Rakúsku (1,5 %) a v Švédsku (1,5 %) a hodnoty pod 2 % vykazujú miery dlhodobej nezamestnanosti v Luxembursku (1,6 %) a v Dánsku (1,7 %) a vo Fínsku (1,9 %). Dlhodobá nezamestnanosť pretrváva v Slovenskej ekonomike vo vysokom rozsahu dlhodobo, čo poukazuje na prítomnosť štrukturálnych nevyvážeností na trhu práce. Dlhodobá nezamestnanosť vyúsťuje do marginalizácie časti ekonomicky aktívneho obyvateľstva a súvisiacich vysokých spoločenských nákladov. Veľmi vysokú mieru dlhodobej nezamestnanosti vykazujú skupiny ľudí, ktoré dosiahli najvyššie základné vzdelanie. Európska rada preto odporúča Slovensku prijať dodatočné opatrenia na riešenie dlhodobej nezamestnanosti, a to zavedením aktivačných opatrení, druhej šance na vzdelávanie a vysoko kvalitnej odbornej prípravy prispôsobenej potrebám jednotlivcov.

Na zamestnanosť môže mať nežiaduce účinky vysoká miera daňového a odvodového zaťaženia pracovných príjmov. Tieto účinky sa môžu týkať hlavne istých skupín, najmä nízko-kvalifikovaných pracovníkov alebo pracovníkov s nízkymi mzdami, nakoľko ponuka a dopyt po práci týchto skupín reagujú vo všeobecnosti citlivejšie na zmeny v tejto oblasti. Miera daňového zaťaženia nízkych zárobkov na Slovensku vo všeobecnosti nie je vysoká, čo možno konštatovať na základe nasledovných indikátorov. V súlade s odporúčaniami Európskej rady Slovenská republika od roku 2015 zaviedla opatrenia na zníženie odvodového zaťaženia nízkych miezd prostredníctvom zavedenia odpočítateľnej položky na zdravotné poistenie a zároveň významne zvýšila minimálnu mzdu bez zvýšenia nákladov zamestnávateľov, čím ďalej redukovala demotivačné faktory. Vyhodnotenie vplyvu tejto reformy bude možné až v budúcom období.

Daňový klin v prípade nízkych miezd⁵⁸ (podiel daní a odvodov zaplatených zamestnancom a zamestnávateľom na celkovej cene práce) na Slovensku v roku 2014 mierne medziročne narástol o 0,1 p. b. na 38,6 %, čím sa dostal tesne nad priemernú úroveň EU25⁵⁹ (38,5 %).

Indikátor pasca nezamestnanosti⁶⁰ umožňuje merať rozdiely v príjme pri prechode zo systému sociálnych dávok na trh práce. Na Slovensku sa v roku 2004 vplyvom reformy daňového a sociálneho systému pasca nezamestnanosti prudko znížila až o 28 p. b. na úroveň 43 %. Pasca nezamestnanosti v rámci EU28 si udržuje relatívne vysokú úroveň oproti SR, v roku 2013 bola na úrovni 75,01 %. Pasca nezamestnanosti v SR sa v roku 2013 medziročne mierne znížila (o 0,1 p. b. na 44,26 %) a ostáva hlboko pod priemerom EU27. Ide o najmenšiu pascu nezamestnanosti v rámci celej Európy a znamená, že po prijatí zamestnania so mzdou na úrovni 67 % priemernej mzdy sa predtým nezamestnanému jednotlivcovi zdvihne čistý príjem až o 55,74 %. (V EU27 v priemere by sa hypoteticky jednotlivcovi v takejto situácii zdvihol príjem iba o 24,99 %).

Pasca nízkej mzdy⁶¹ podobne ako pasca nezamestnanosti vypovedá o demotivácii pracovať, v tomto prípade za vyššiu mzdu. V roku 2013 pasca nízkej mzdy u dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi na Slovensku medziročne klesla (o 2 p. b.) na úroveň 47,61 %, pričom priemer EU28 sa zvýšil o 1,9 p. b. na 60,23 %. Pasca nízkej mzdy v prípade jednotlivca v roku 2013 dosiahla 26,21 %, čo je hlboko pod priemerom EU28 (49,25 %). Údaje o pasci nízkej mzdy za Slovensko v roku 2013 znamenajú, že pri zvýšení hrubej mzdy z 33 % na 67 % priemernej mzdy vzrastie čistý príjem u dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi o 52,39 % a u jednotlivca až o 73,79 %. Či už v prípade jednotlivca alebo dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi patrí pasca nízkej mzdy na Slovensku skôr k nižším v Európe.

V rámci stratégie Európa 2020 a podpory inkluzívneho rastu je stanovený ďalší hlavný cieľ, a to znížiť **počet osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia** aspoň o 20 mil. (na 19,4 %). V roku 2013 v rámci EU28 bolo 122,897 mil. ľudí (24,5 %) ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, pričom tento počet medziročne klesol, a to o 1,169 mil. osôb (0,2 p. b.). Cieľ je monitorovaný prostredníctvom indikátora zloženého z 3 subindikátorov t.j. ľudia v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia boli buď žijúci v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou⁶², a/alebo osoby žijúce v riziku chudoby po sociálnych transferoch⁶³ a/alebo závažne materiálne deprivované osoby⁶⁴. Ide o ľudí žijúcich v domácnostiach, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne a/alebo s nízkym príjmom, a/alebo si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život. Osoby sú počítané iba raz, hoci sa môžu nachádzať v niekoľkých subindikátoroch. Celkový počet ľudí v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia je nižší ako suma počtov ľudí v každej z troch foriem chudoby a sociálneho vylúčenia, nakoľko niektoré osoby môžu trpieť súčasne viacerými formami.

Slovenská republika si za cieľ vytýčila, že do roku 2020 zníži celkový počet týchto osôb o 170 tis. (na 17,2 %). V roku 2013 počet ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia

⁵⁸ Indikátor sa vzťahuje k jednotlivcovi bez detí so mzdou na úrovni 67 % priemernej mzdy

⁵⁹ EU28 bez Chorvátska, Rumunska a Bulharska, za ktoré chýbajú údaje

⁶⁰ Pasca nezamestnanosti sa vzťahuje k situácii, keď čisté pracovné zárobky sú relatívne nízke vo vzťahu k dávkam poskytovaným v nezamestnanosti. Obrátene ide o % zvýšenia disponibilného príjmu, keď sa zamestnanec vráti do zamestnania po období nezamestnanosti a dostane mzdu na úrovni 67 % priemernej mzdy. Indikátor sa vzťahuje k jednotlivcovi bez detí.

⁶¹ Pasca nízkej mzdy je meraná ako percento, o ktorý sa zníži hrubý príjem kombinovaným efektom daní z príjmu, sociálnych príspevkov a akýchkoľvek iných sociálnych dávok, ak zárobok vzrastie z úrovne z 33 % na 67 % priemernej mzdy. Obrátene hovorí o % zvýšenia čistého príjmu, ak vzrastie hrubý príjem.

⁶² Ľudia žijúci v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce sú ľudia vo veku 0 – 59 žijúci v domácnostiach, kde dospeli pracujú menej ako 20 % z toho, koľko mohli potenciálne odrobiť v minulom roku (študenti sú vylúčení).

⁶³ Ide o osoby s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby, ktorou je 60 % národného mediánu ekvivalentného príjmu (po všetkých sociálnych transferoch, ktoré sa počítajú ako súčasť príjmu). Ekvivalentný príjem je počítaný pre každého jednotlivca ako disponibilný príjem do domácnosti delený veľkosťou domácnosti, ktorá zohľadňuje nasledovné váhy pre jednotlivých členov domácnosti: 1,0 pre prvého dospelého, 0,5 pre každého ďalšieho člena staršieho ako 14 rokov a 0,3 pre dieťa mladšie ako 14 rokov.

⁶⁴ Materiálna deprivácia zahŕňa indikátory vzťahujúce sa k ekonomickej záťaži, predmetom dlhodobej spotreby, bývaniu a prostrediu obydla. Ťažko materiálne deprivovaní ľudia majú veľmi obmedzené životné podmienky nedostatkom zdrojov a zažívajú minimálne 4 z nasledovných 9 položiek deprivácie: nemôžu si dovoliť: a) platiť načas nájom/hypotéku a účty spojené s bývaním, b) udržať doma adekvátne teplo, c) čeliť neočakávaným výdavkom, d) jesť mäso, rybu alebo ekvivalentné jedlo každý druhý deň, e) týždennú dovolenku mimo domu, f) auto, g) práčku, h) farebný televízor, i) telefón (vrátane mobilného telefónu).

medziročne klesol o 39 tis. ľudí na 1 070 tis. (o 0,7 p. b. na 19,8 %), pričom viac bolo ohrozených žien (20,2 %) ako mužov (19,3 %), hoci pokles bol vyšší u žien. Klesol počet ľudí v riziku chudoby (príjmovej) a závažne materiálne deprivovaných, zatiaľ čo počet ľudí žijúcich v domácnosti s nízkou intenzitou práce narástol. V roku 2013 bolo v SR 694 tis. **ľudí v riziku chudoby** (12,8 % oproti 16,6 % v EU28), 554 tis. **ľudí závažne materiálne deprivovaných** (10,2 % oproti 9,6 % v EU28) a 328 tis. **osôb žijúcich v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce** (7,6 % oproti 10,8 % v EU28). Podľa predbežných údajov na základe EU SILC 2014 počet ľudí v riziku chudoby ďalej klesal na úroveň 660 tis. (o 0,2 p. b. na 12,6 %) podobne ako závažná materiálna deprivácia (pokles na 514 tis. ľudí t.j. o 0,3 p. b. na 9,9 %).

Najvyšší podiel osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa nachádzal v Bulharsku (48 %) a v Rumunsku (40,4 %) a najnižší v Českej republike (14,6 %), v Holandsku (15,9 %) a vo Fínsku (16 %).

Z hľadiska veku vo vyššom riziku chudoby a sociálneho vylúčenia ako ostatné vekové skupiny sa nachádzajú deti, a to vo väčšine krajín EU28 vrátane Slovenska. V roku 2013 v EU28 trpelo aspoň jednou z troch foriem chudoby a sociálneho vylúčenia 27,7 % detí mladších ako 18 rokov (23,8 % ľudí nad 18 rokov a 18,2 % nad 65 rokov). Na Slovensku to bolo 25,5 % detí do 18 rokov v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia oproti 18,5 % ľudí nad 18 rokov a 13,6 % ľudí nad 65 rokov. Pozitívne je, že podiel detí v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku sa v roku 2013 medziročne znížil o 1,1 p. b., čo bolo viac ako v prípade podielu ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením nad 18 rokov, ktorý klesol o 0,8 p. b..

Čo sa týka jednotlivých elementov, ktoré definujú riziko chudoby a sociálneho vylúčenia, najvyšší podiel ľudí s disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby bol v roku 2013 v Grécku (23,1 %), vysoký nad 20 % bol aj v Rumunsku (22,4 %), v Bulharsku (21 %), v Litve (20,6 %) a v Španielsku (20,4 %) a najnižší podiel ľudí s takýmto nízkym príjmom bol v Českej republike (8,6 %) a v Holandsku (10,4 %). Podiel ľudí v EU28, ktorí sú závažne materiálne deprivovaní, výrazne variuje od 1,4 % vo Švédsku až po 43 % v Bulharsku. Podiel ľudí do 59 rokov žijúcich v domácnostiach s nízkou pracovnou intenzitou je najvyšší v Írsku (23,9 %) a najnižší je vo Rumunsku (6,4 %).

Tabuľka 5.1 Vývoj vybraných hlavných ukazovateľov stratégie Európa 2020

hlavné indikátory Európy 2020/rok		SR								EÚ 28							
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miera zamestnanosti 20 - 64 ročných (cieľ EÚ = 75 %, cieľ SR = 72 %)	spolu	67,2	68,8	66,4	64,6	65	65,1	65	65,9	69,8	70,3	68,9	68,6	68,6	68,4	68,4	69,2
	ženy	58,7	60,3	58,2	57,4	57,4	57,3	57,8	58,6	62,1	62,8	62,3	62,1	62,3	62,4	62,6	63,5
	muži	76	77,4	74,6	71,9	72,5	72,8	72,2	73,2	77,6	77,8	75,7	75,1	75	74,6	74,3	75
Podiel osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém bez získania kvalifikácie (cieľ EÚ = 10 %, cieľ SR = 6 %)	spolu	6,5	6	4,9	4,7	5,1	5,3	6,4	6,7	14,9	14,6	14,2	13,9	13,4	12,6	11,9	11,1
	ženy	5,8	4,9	4,1	4,9	4,6	4,6	6,1	6,6	12,8	12,6	12,3	11,9	11,5	10,8	10,2	9,5
	muži	7,2	7,1	5,7	4,6	5,4	6	6,7	6,9	16,9	16,6	16	15,8	15,2	14,4	13,5	12,7
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 - 34 rokov (cieľ EÚ = 40 %, cieľ SR = 40 %)	spolu	14,8	15,8	17,6	22,1	23,2	23,7	26,9	26,9	30,1	31,2	32,3	33,8	34,8	36	37,1	37,9
	ženy	16,1	17,6	19,8	26,2	27,3	28,2	31,8	31,5	32,9	34,4	35,7	37,4	38,7	40,3	41,4	42,3
	muži	13,4	14	15,5	18,2	19,4	19,4	22,3	22,5	27,2	28	29	30,3	31	31,8	32,9	33,6
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením v %		21,3	20,6	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	:	:	:	:	23,7	24,3	24,7	24,5	:
- osoby žijúce v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou		6,4	5,2	5,6	7,9	7,7	7,2	7,6	:	:	:	:	10,2	10,4	10,5	10,8	:
- osoby žijúce v riziku chudoby po sociálnych transferoch		10,6	10,9	11	12	13	13,2	12,8	12,6	:	:	:	16,4	16,8	16,8	16,6	:
- závažne materiálne deprivované osoby v %		13,7	11,8	11,1	11,4	10,6	10,5	10,2	9,9	:	:	:	8,4	8,9	9,9	9,6	:

Zdroj: EUROSTAT

Poznámky: Údaje o chudobe sú počítané ŠÚ SR na základe EU SILC, referenčný rok pre zisťovanie príjmu je predchádzajúci rok, v roku 2011 v SR zmena v časovom rade pri miere nezamestnanosti 20 – 64 ročných a podiele osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha ku kapitole 1

- Tabuľka 1 Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR
- Tabuľka 2 Indexy spotrebiteľských cien
- Tabuľka 3 Výstavba a úbytok bytov

Príloha ku kapitole 2

- Tabuľka 1 Miera zamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2014 (priemer za rok v %)
- Tabuľka 2 Odvetvová štruktúra zamestnanosti podľa SK NACE Rev. 2
- Tabuľka 3 Miera nezamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2014 (priemer za rok v %)
- Tabuľka 4 Stav uchádzačov o zamestnanie absolventov škôl ku koncu roka 2014
- Tabuľka 5 Nástroje aktívnych opatrení trhu práce
Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce
- Tabuľka 6 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa stupňov vzdelania (plný pracovný čas) – rok 2014
- Tabuľka 7 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy SK ISCO-08 a pohlavia (plný pracovný čas) – rok 2014
- Tabuľka 8 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku – rok 2014
- Tabuľka 9 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov – rok 2014
- Tabuľka 10 Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia – rok 2014
- Tabuľka 11 Podiely zamestnancov v pásmach priemernej hrubej mesačnej mzdy – rok 2014
- Tabuľka 12 Priemerný hodinový zárobok podľa krajov v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2014
- Tabuľka 13 Priemerný hodinový zárobok podľa odvetví v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2014
- Tabuľka 14 Priemerný hodinový zárobok podľa veľkosti organizácie v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2013
- Tabuľka 15 Priemerný hodinový zárobok podľa veku v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2014
- Tabuľka 16 Priemerný hodinový zárobok podľa rodového členenia v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2014
- Tabuľka 17 Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2013 podľa odvetví

Príloha ku kapitole 3

- Tabuľka 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2014
- Tabuľka 2 Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2014
- Tabuľka 3 Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia
- Tabuľka 4 Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok k 31. 12. 2014
- Tabuľka 5 Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2014
- Tabuľka 6 Výdavky základného fondu úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2014
- Tabuľka 7 Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2014
- Tabuľka 8 Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia
- Tabuľka 9 Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2014
- Tabuľka 10 Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2014

- Tabuľka 11 Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia za rok 2014
Graf 1 Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31. 12. 2014
Graf 2 Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31. 12. 2014
Tabuľka 12 Vývoj počtu poberateľov resocializačného príspevku v roku 2013 a 2014
Tabuľka 13 Vývoj čerpania finančných prostriedkov na resocializačný príspevok za roky 2013 a 2014
Tabuľka 14 Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2014
Tabuľka 15 Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu/predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/
Tabuľka 16 Jednotlivé formy starostlivosti v detských domovoch
Tabuľka 17 Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch k 31.12. za jednotlivé roky
Tabuľka 18 Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v jednotlivých rokoch
Tabuľka 19 Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za roky 2013 a 2014
Tabuľka 20 Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2013 a 2014
Tabuľka 21 Opatrovateľská služba poskytovaná obcami
Tabuľka 22 Prepravná služba poskytovaná obcami
Tabuľka 23 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita
Tabuľka 24 Obyvatelia zariadení sociálnych služieb
Tabuľka 25 Výdavky zariadení sociálnych služieb
Tabuľka 26 Zamestnanci zariadení sociálnych služieb (spolu) za roky 2012 a 2013
Tabuľka 27 Vybrané zariadenia sociálnych služieb zriadené alebo založené obcou alebo vyšším územným celkom
Tabuľka 28 Počet občanov zaradených do poradovníka čakatel'ov na poskytovanie starostlivosti vo vybraných zariadeniach
Tabuľka 29 Vybrané druhy sociálnych služieb poskytované neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb
Tabuľka 30 Počet zamestnancov, objemy plátov a vybrané zložky plátu v eurách za rok 2014 v zariadeniach sociálnych služieb podľa agregovaných zamestnaní.
Tabuľka 31 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu, 2012
Tabuľka 32 Príjmy na sociálnu ochranu, 2012
Tabuľka 33 Výdavky na dôchodky a štruktúra podľa kategórií dôchodkov, 2012
Tabuľka 34 Počet poberateľov dôchodkov podľa rodu, indexy 2012/2011a 2012/2006
Tabuľka 35 Dane a odvody platené zo sociálnych dávok ,2011
Tabuľka 36 Národné projekty zazmluvnené v roku 2014
Tabuľka 37 Čerpanie výdavkov kapitoly 22 – MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Príloha ku kapitole 4

- Tabuľka 1 Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie (2012 – 2013)

Príloha ku kapitole 5

- Tabuľka 1 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU28 v poslednom dostupnom roku – makroekonomické prostredie
Tabuľka 2 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU28 v poslednom dostupnom roku – inteligentný a inkluzívny rast

PRÍLOHA KU KAPITOLE 1

Tabuľka 1 Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR

Ukazovateľ	Merná jednotka	2010	2011	2012	2013	2014
HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT ¹⁾						
Hrubý domáci produkt v bežných cenách	mld. €	67,2	70,2	72,2	73,6	75,2
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	105,3	104,4	102,9	102,0	102,2
Hrubý domáci produkt v s.c. ²⁾	mld. €	67,2	69,0	70,1	71,1	72,8
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	104,8	102,7	101,6	101,4	102,4
INFLÁCIA ³⁾						
Medziročná miera inflácie						
posledný mesiac obdobia	%	1,3	4,4	3,2	0,4	-0,1
v priemere za obdobie	%	1,0	3,9	3,6	1,4	-0,1
EKONOMICKÁ AKTIVITA PODĽA VZPS⁴⁾						
Počet pracujúcich	tis. osôb	2 317,5	2 315,3	2 329,0	2 329,3	2 363,0
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	98,0	99,9	100,6	100,0	101,4
Počet nezamestnaných	tis. osôb	389,0	364,6	377,5	386,0	358,7
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	120,0	93,7	103,5	102,3	92,9
Miera nezamestnanosti	%	14,4	13,6	14,0	14,2	13,2
ZAMESTNANOSŤ						
Priemerný počet zamestnaných osôb						
v hospodárstve spolu ⁵⁾	tis. osôb	2 151,9	2 192,5	2 191,3	2 176,1	2 204,6
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	98,9	101,9	99,9	99,3	101,3
PRIEMERNÁ MESAČNÁ MZDA						
zamestnanca za hospodárstvo spolu ⁶⁾						
nominálna	€	769	786	805	824	858
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	103,2	102,2	102,4	102,4	104,1
reálna – index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100 ⁷⁾	%	102,2	98,4	98,8	101,0	104,2

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4.štvrtroku 2014

1) metodika ESA 2010, údaje od roku 2014 sú spresnenými štvrťročnými odhadmi

2) v stálych cenách vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2010

3) počítaná zo spotrebiteľských cien, od roku 2005 s ročnou aktualizáciou váh

4) VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl; v priemere za obdobie; pracujúci v zmysle VZPS sú všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň 1 hodinu prácu za mzdu, plat alebo iný druh odmeny alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku, vrátane osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd, sezónnych pracovníkov, osôb na riadnej materskej dovolenke, osôb pracujúcich v zahraničí menej ako 1 rok, osôb dochádzajúcich za prácou do zahraničia a osôb platených na aktivačných prácach;

5) zo štvrťročného štatistického výkazníctva; zamestnané osoby sú zamestnanci a podnikatelia; bez žien na materskej dovolenke

6) zo štvrťročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov; údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd

7) index reálnej mzdy je vypočítaný ako podiel indexu nominálnej mzdy a indexu spotrebiteľských cien

Tabuľka 2 Indexy spotrebiteľských cien

Rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100						
Odbory COICOP	Stále váhy v ‰	2014				
		marec	jún	september	december	rok
Úhrn za SR	1 000,00	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9
v tom:						
Potraviny a nealkoholické nápoje	166,981	100,5	98,3	98,4	99,5	99,2
Alkoholické nápoje a tabak	49,590	102,5	101,6	100,9	101,1	101,8
Odevy a obuv	43,078	100,7	101,3	101,5	101,2	101,2
Bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá	279,405	98,9	99,4	99,6	99,6	99,4
Nábytok, vybavenie domácnosti a bežná údržba domu	63,966	99,3	99,2	99,9	101,7	99,6
Zdravie	45,087	101,0	101,0	101,0	100,5	100,8
Doprava	79,360	98,2	99,8	98,4	95,2	98,5
Pošty a telekomunikácie	35,543	98,6	98,5	99,3	99,6	98,9
Rekreácia a kultúra	83,172	100,4	100,5	100,7	100,9	100,7
Vzdelávanie	17,766	105,0	103,4	102,6	102,8	103,9
Hotely, kaviarne a reštaurácie	60,829	101,4	101,2	101,1	101,1	101,2
Rozličné tovary a služby	75,225	99,0	102,1	101,9	101,4	100,7

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2014

Tabuľka 3 Výstavba a úbytok bytov

Ukazovateľ	Počet bytov			Úbytok bytov	
	začatých v roku 2014	rozostavaných k 31.12.2014	dokončených v roku 2014	spolu v roku 2014	z toho asanáciou v r. 2014
Byty spolu	a) 15 836	62 042	14 985	1 208	1 109
	b) 107,3	101,1	99,2	97,0	98,0
v tom sektor:					
verejný	a) 299	2 273	680	55	55
	b) 52,0	82,4	63,8	x	x
súkromný	a) 15 537	59 769	14 305	1 153	1 054
	b) 109,5	101,9	101,9	92,5	93,1
z úhrnu bytov					
Byty v rodinných domoch	a) 9 573	40 182	10 041	,	,
	b) 103,7	99,1	98,4	,	,

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2014

a) počet

b) indexy, rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100

PRÍLOHA KU KAPITOLE 2

**Tabuľka 1 Miera zamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2014
(priemer za rok v %)**

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
15+ roční	51,5	59,5	44,1
15 – 64 roční	61,0	67,7	54,3
20 – 64 roční	65,9	73,2	58,6
Podľa vekových skupín			
15 – 19 roční	2,8	3,9	1,6
20 – 24 roční	36,9	45,2	28,3
25 – 29 roční	68,0	77,4	58,3
30 – 34 roční	70,2	83,0	56,7
35 – 39 roční	80,5	88,0	72,7
40 – 44 roční	84,5	88,3	80,6
45 – 49 roční	82,4	83,6	81,1
50 – 54 roční	76,8	78,4	75,3
55 – 59 roční	66,0	73,0	59,6
60 – 64 roční	21,1	30,2	13,1
65 a viac roční	1,9	3,0	1,2
Podľa vzdelania (15 – 64 roční)			
Základné	15,8	16,0	15,6
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	63,7	69,4	55,5
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	76,1	83,4	65,7
Úplné stredné všeobecné	40,1	44,8	37,0
Úplné stredné odborné	73,3	81,6	65,5
Vyššie odborné	70,0	85,4	62,9
Vysokoškolské	75,8	83,3	69,8
Bez školského vzdelania	1,0	0,7	1,5

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tabuľka 2 Odvetvová štruktúra zamestnanosti podľa SK NACE Rev. 2

	2013			2014		
	počet zamestnaných	index rastu 2013 /2012	podiel	počet zamestnaných	index rastu 2014 /2013	podiel
Hospodárstvo spolu	2 176 053	0,99	100,0%	2 204 646	1,01	100,0%
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	92 346	0,97	4,2%	91 744	0,99	4,2%
B,C,D,E Priemysel spolu	491 461	0,99	22,6%	499 439	1,02	22,7%
B Ťažba a dobývanie	7 105	0,97	0,3%	6 935	0,98	0,3%
C Priemyselná výroba	445 301	0,99	20,5%	453 535	1,02	20,6%
D Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	17 542	0,96	0,8%	18 136	1,03	0,8%
E Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	21 513	1,05	1,0%	20 833	0,97	0,9%
F Stavebníctvo	158 575	0,96	7,3%	156 785	0,99	7,1%
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	356 479	0,96	16,4%	361 029	1,01	16,4%
H Doprava a skladovanie	143 391	1,02	6,6%	142 615	0,99	6,5%
I Ubytovacie a stravovacie služby	52 307	1,02	2,4%	56 676	1,08	2,6%
J Informácie a komunikácia	57 055	1,00	2,6%	61 713	1,08	2,8%
K Finančné a poisťovacie činnosti	41 436	1,00	1,9%	41 348	1,00	1,9%
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	22 067	1,01	1,0%	22 364	1,01	1,0%
M Odborné, vedecké a technické činnosti	96 160	1,02	4,4%	92 948	0,97	4,2%
N Administratívne a podporné služby	118 233	1,03	5,4%	122 011	1,03	5,5%
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	142 031	1,01	6,5%	144 081	1,01	6,5%
P Vzdelávanie	163 991	1,00	7,5%	165 113	1,01	7,5%
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	142 024	1,00	6,5%	147 344	1,04	6,7%
R Umenie, zábava a rekreácia	45 849	1,03	2,1%	48 618	1,06	2,2%
S Ostatné činnosti	52 649	1,01	2,4%	50 824	0,97	2,3%

Zdroj: ŠÚ SR, štvrťročné výkazníctvo

**Tabuľka 3 Miera nezamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2014
(priemer za rok v %)**

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	13,2	12,9	13,6
Podľa vekových skupín			
15 – 19 roční	56,0	50,6	65,6
20 – 24 roční	27,1	27,2	26,8
25 – 29 roční	16,1	16,9	14,9
30-34 roční	15,4	13,9	17,5
35 – 39 roční	9,7	8,8	10,8
40 – 44 roční	9,4	7,6	11,3
45 – 49 roční	10,2	10,1	10,4
50 – 54 roční	11,8	11,4	12,1
55 – 59 roční	11,9	11,1	12,7
60 – 64 roční	6,0	5,6	6,8
65 a viac roční	6,5	7,8	4,1
Podľa vzdelania			
Základné	44,4	50,0	38,5
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	16,4	16,1	17,0
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	11,6	10,7	13,2
Úplné stredné všeobecné	15,2	12,1	17,3
Úplné stredné odborné	9,3	8,2	10,7
Vyššie odborné	6,9	5,9	7,3
Vysokoškolské	6,4	5,0	7,7
Bez školského vzdelania	17,4	14,0	25,0

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tabuľka 4 Stav uchádzačov o zamestnanie absolventov škôl ku koncu roka 2014

Ukazovateľ	Počet uchádzačov o zamestnanie
Absolventi spolu	26 417
z toho	
Absolventi SOŠ s ukončeným stredným alebo nižším stredným odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 12, 13)	4 632
Absolventi SOŠ s ukončeným úplným stredným odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 14)	13 070
Absolventi gymnázií s ukončeným úplným stredným všeobecným vzdelaním (stupeň vzdelania 15)	1 868
Absolventi SOŠ s ukončeným vyšším odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 16)	495
Absolventi VŠ s ukončeným vysokoškolským vzdelaním prvého stupňa (stupeň vzdelania 17)	1 306
Absolventi VŠ s ukončeným vysokoškolským vzdelaním druhého a tretieho stupňa (stupeň vzdelania 18, 19)	5 046

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 5 Nástroje aktívnych opatrení trhu práce

Nástroj APTP	Rok 2013		Rok 2014	
	Počet vytvorených- obsadených PM, resp. počet zaradených UoZ/osôb, resp. počet podporených PM/UoZ/osôb	Čerpanie finančných prostriedkov (v €)	Počet vytvorených- obsadených PM, resp. počet zaradených UoZ/osôb, resp. počet podporených PM/UoZ/osôb	Čerpanie finančných prostriedkov (v €)
§ 32	5 455	67 847	5 620	67 682
§ 42	143 962	155 660	271 645	283 537
§ 43	179 002	17 384	145 236	11 035
§ 46	1 438	280 252	6 659	2 497 323
§ 47	8	4 052	1 609	563 679
§ 49	4 897	16 269 868	2 715	6 908 844
§ 50	1 506	1 681 817	3 178	5 359 649
§ 50a	2 027	11 196 720	370	5 513 613
§ 50c	128	688 742	6	281 527
§ 50j	4 902	9 748 048	3 999	12 466 006
§ 50k	1 867	6 147	0	44 050
§ 51	9 858	8 790 098	9 482	4 426 804
§ 52	16 991	2 185 422	26 200	4 213 568
§ 52a	3 488	3 511 583	6 460	5 734 928
§ 53	12 776	4 076 189	7 059	1 590 039
§ 53a	66	66 223	38	66 193
§53d	529	1 897 543	570	2 672 310
§54	13 409	24 391 520	17 188	39 863 208
§56	1 710	17 623 407	994	12 640 458
§ 56a	232	775 557	31	169 643
§57	296	2 543 153	96	431 095
§59	764	3 662 677	770	3 220 722
§ 60	6 809	17 745 247	9 728	20 258 100
Spolu	412 120	127 385 156	519 653	129 284 013

Zdroj: ÚPSVR

Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce

Sprostredkovanie zamestnania (§ 32)

Náhrada časti cestovných výdavkov uchádzačov o zamestnanie, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa alebo s účasťou na skupinovom sprostredkovaní zamestnania, ktoré organizuje Ústredie alebo úrad PSVR na území Slovenskej republiky pre zamestnávateľa alebo pre zamestnávateľa z členského štátu Európskej únie

Úrad PSVR na účely sprostredkovania zamestnania poskytuje náhradu časti cestovných výdavkov UoZ, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa alebo s účasťou na skupinovom sprostredkovaní zamestnania, ktoré organizuje Ústredie alebo úrad PSVR na území Slovenskej republiky pre zamestnávateľa alebo pre zamestnávateľa z členského štátu Európskej únie.

V roku 2014 týmto opatrením bolo podporených celkom 5 620 UoZ, čo bolo o 165 osôb viac ako v roku 2013. Vyplatených bolo 67 682 eur, čo bolo o 165 eur menej ako v roku 2013.

Informačné a poradenské služby (§ 42)

Významnou časťou náplne súvisiacej so sprostredkovaním zamestnania v roku 2014 bolo poskytovanie informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania, výbere zamestnania vrátane jeho zmeny, výbere zamestnanca a adaptácii zamestnanca v novom zamestnaní UoZ, záujemcom o zamestnanie (ZoZ), zamestnávateľom a žiakom.

Informačné a poradenské služby o požiadavkách na odborné zručnosti a praktické skúsenosti potrebné na vykonávanie pracovných činností na pracovných miestach na trhu práce podľa národnej sústavy povolání, pre voľbu povolania a pre výber zamestnania sa žiakom môžu poskytovať v školách alebo v školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie alebo na mieste určenom úradom PSVR.

Klientom úradov PSVR boli informačné a poradenské služby poskytované individuálnou alebo skupinovú formou v informačných a poradenských strediskách, u zamestnávateľa alebo na školách.

Informačné a poradenské služby boli v roku 2014 poskytnuté 271 645 UoZ, z toho bolo 130 732 žien (48,13 %) a 140 913 mužov (51,87 %). Z celkového počtu UoZ bolo 12 303 občanov so zdravotným postihnutím (4,53 %). Z hľadiska veku najvyšší podiel (19,34 %) tvorili UoZ vo veku 20 – 24 rokov v počte 52 530 UoZ, z hľadiska dĺžky evidencie UoZ najvyšší podiel (79,96 %) tvorili UoZ s dĺžkou evidencie 0 – 3 mesiacov v počte 154 025. Z hľadiska vzdelania UoZ najvyšší podiel (31,57 %) tvorili UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním v počte 85 748 UoZ.

V roku 2014 bolo poskytnutých celkovo 961 103 informačných a poradenských služieb, z toho individuálnou formou 527 841 (54,92 %) a skupinovú formou 433 262 (45,08 %).

Preventívno-poradenská činnosť pre základné a stredné školy – voľba povolania

Informačné a poradenské služby pri voľbe povolania poskytované úradmi PSVR boli aj počas roka 2014 obsahovo zamerané na výber vhodného povolania u žiakov základných škôl a informovanie žiakov stredných škôl o situácii na trhu práce a jeho potrebách, možnostiach ďalšieho štúdia v SR a v zahraničí. Hlavným zámerom skupinových a individuálnych stretnutí realizovaných v rámci informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania na základných a stredných školách, v priestoroch informačno-poradenských stredísk úradov PSVR a burzách informácií bolo pomôcť žiakom pri výbere vhodného štúdia alebo zamestnania, aby sa v budúcnosti predišlo ich prípadnému zaradeniu do evidencie UoZ. Všetkým účastníkom individuálnych a skupinových stretnutí boli za účelom získania komplexných informácií o situácii na trhu práce a službách zamestnanosti poskytnuté informačné letáky a vzory písomností potrebných pri uchádzaní sa o pracovné miesto (žiadosť, motivačný list, životopis), zoznam webových stránok týkajúcich sa voľby povolania.

Informačné a poradenské služby pri voľbe povolania pre žiakov základných škôl boli obsahovo zamerané na oboznámenie s komplexnou charakteristikou povolání, s predpokladmi a kvalifikačnými požiadavkami na výkon jednotlivých povolání prostredníctvom programovej aplikácie „Informačný systém typových pozícií“ a boli poskytované informácie o možnostiach ďalšieho štúdia na stredných školách. Žiakom základných škôl v rámci individuálnych a skupinových aktivít v roku 2014 bolo poskytnutých 1 775 informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania (o 1 136 menej ako

v roku 2013), na ktorých sa zúčastnilo 20 400 žiakov (o 1 270 menej ako v roku 2013), z ktorých bolo 303 žiakov so zdravotným postihnutím (o 75 menej ako v roku 2013).

Významnou súčasťou poskytovania kvalitných informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania pre žiakov končiacich ročníkov základných škôl boli aj v roku 2014 *burzy informácií*, na ktorých boli žiakom a ich rodičom poskytnuté informácie o jednotlivých stredných školách, študijných a učebných odboroch, najžiadanejších profesiách, vývoji na trhu práce, ale aj informácie od zamestnávateľov o požiadavkách na absolventov škôl.

V roku 2014 bolo zorganizovaných celkovo 29 búrz informácií pre žiakov základných škôl (o 3 viac ako v roku 2013), ktoré zrealizovalo 27 úradov PSVR. Zúčastnilo sa na nich 425 stredných škôl (o 2 stredné školy viac ako v roku 2013), 382 základných škôl (v porovnaní s rokom 2013 menej o 53 základných škôl), 17 195 žiakov základných škôl (v porovnaní s rokom 2013 viac o 972 žiakov základných škôl) a 228 zamestnávateľov (v porovnaní s rokom 2013 viac o 7 zamestnávateľov).

Informačné a poradenské služby pri voľbe povolania pre žiakov stredných škôl boli zamerané na informácie o možnostiach ďalšieho štúdia na vysokej škole, profesiách preferovaných v podmienkach regionálneho trhu práce s možnosťou využitia Informačného systému typových pozícií, o podmienkach správnej komunikácie s budúcim zamestnávateľom a službách poskytovaných úradmi PSVR. Žiakom stredných škôl bolo v roku 2014 poskytnutých v rámci individuálnych a skupinových aktivít spolu 1 775 informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania (o 25 menej ako v roku 2013) a zúčastnilo sa ich 24 276 žiakov (o 10 760 menej ako v roku 2013), z toho 272 žiakov so zdravotným postihnutím (o 167 viac ako v roku 2013).

Informačné a poradenské služby boli poskytované aj na veľtrhu práce JOB EXPO 2014 organizovaného Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny, na zabezpečenie ktorého boli čerpané finančné prostriedky vo výške 283 537 eur.

Odborné poradenské služby (§ 43)

Odborné poradenské služby môže úrad PSVR zabezpečiť UoZ a ZoZ. Odborné poradenské služby zamerané na ovplyvňovanie rozhodovania a správania sa UoZ, vytváranie súladu medzi osobnostnými predpokladmi UoZ a požiadavkami na vykonávanie určitého zamestnania, sociálnu a pracovnú adaptáciu UoZ

- a) **zistovaním osobnostných predpokladov, schopností UoZ a zhodnotením jeho kompetencií,**
- b) vypracovaním individuálneho akčného plánu na podporu pracovného uplatnenia znevýhodneného UoZ,
- c) **diagnostikovaním a rozpoznaním prekážok vstupu na trh práce,**
- d) vytvorením osobnostného profilu UoZ na určenie aktivít, opatrení a služieb potrebných na jeho začlenenie na trh práce.

Odborné poradenské služby v roku 2014 boli poskytnuté pre 145 236 klientov (145 213 UoZ a 23 ZoZ). Z celkového počtu UoZ bolo 73 185 žien (50,40 %) a 72 028 mužov (49,59 %). Z celkového počtu UoZ bolo 131 307 znevýhodnených UoZ (90,42 %), z toho 98 242 UoZ nemalo najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ pravidelne platené zamestnanie (74,82 %) a 71 933 UoZ patrilo do kategórie dlhodobo nezamestnaných občanov (54,78 %). Z hľadiska veku najvyšší podiel, tvorili UoZ vo veku 25 – 54 rokov (58,35 %) v počte 84 730 UoZ. Z hľadiska vzdelania UoZ najvyšší podiel (32,89 %) tvorili UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním, v počte 47 758 UoZ.

V roku 2014 bolo klientom poskytnutých celkovo 201 438 odborných poradenských služieb a boli vynaložené finančné prostriedky v celkovej výške 11 035 eur.

Vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie (§ 46)

Úrad PSVR môže zabezpečiť UoZ vzdelávanie a prípravu pre trh práce, ak to vyžaduje jeho uplatnenie na trhu práce na základe zhodnotenia jeho schopností, pracovných skúseností, odborných zručností, dosiahnutého stupňa vzdelania a zdravotnej spôsobilosti na prácu, najmä v prípade

- a) nedostatku odborných vedomostí a odborných zručností,
- b) potreby zmeny vedomostí a odborných zručností vzhľadom na dopyt na trhu práce a straty schopnosti vykonávať pracovnú činnosť v doterajšom zamestnaní.

V priebehu roka 2014 sa vzdelávania a prípravy pre trh práce celkovo zúčastnilo 6 659 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2013 viac o 5 221 osôb. Vynaložená suma na vzdelávanie a prípravu pre trh práce predstavovala 2 497 323 eur, čo je o 2 217 071 eur viac ako v roku 2013.

V roku 2014 bolo na vzdelávanie a prípravu pre trh práce, ktoré zabezpečil úrad PSVR zaradených 5 733 UoZ. Z celkového počtu zaradených UoZ bolo 2 427 žien a 3 973 znevýhodnených UoZ a boli vynaložené finančné prostriedky v celkovej sume 2 385 103 eur.

Ak vzdelávanie a prípravu pre trh práce nemôže pre UoZ zabezpečiť úrad PSVR, môže si UoZ požadované vzdelávanie a prípravu pre trh práce zabezpečiť z vlastnej iniciatívy, kedy úrad PSVR UoZ uhradí 100 % nákladov, maximálne však len do výšky 600 eur až po nástupe do zamestnania alebo začatia prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti, na základe písomnej žiadosti o úhradu finančných prostriedkov. Na vzdelávanie a prípravu pre trh práce zabezpečené z vlastnej iniciatívy UoZ boli v roku 2014 uzatvorené dohody pre 926 UoZ, z toho 473 žien a 688 znevýhodnených UoZ, z ktorých boli uhradené finančné prostriedky v sume 112 220 eur.

Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)

Vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnanca vykonáva zamestnávateľ v záujme ďalšieho pracovného uplatnenia svojich zamestnancov. Cieľom opatrenia je podpora vzdelávania zamestnancov zamestnávateľa, súvisiaca so vznikom nových pracovných miest a udrжанím už existujúcich pracovných miest. Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok na vzdelávanie a na prípravu pre trh práce zamestnanca najviac do výšky 80 % oprávnených nákladov na vzdelávanie a na prípravu pre trh práce zamestnancov.

V roku 2014 bol príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnanca poskytnutý 3 zamestnávateľom, ktorí vzdelávali 1 609 zamestnancov. Ku koncu roka 2014 bolo na tento účel vyčerpaných 563 679 eur.

Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok na čiastočnú úhradu nákladov, súvisiacich s prevádzkovaním samostatnej zárobkovej činnosti. Z hľadiska podpory vytvárania pracovných miest napomáha vstup UoZ na trh práce ako podnikateľom, ktorí budú prevádzkovať živnosť podľa živnostenského zákona a vykonávať poľnohospodársku výrobu vrátane hospodárenia v lesoch a na vodných plochách podľa zákona o súkromnom podnikaní občanov.

V roku 2014 bolo prostredníctvom tohto príspevku podporených 2 715 UoZ, (o 2 182 menej ako v roku 2013), čo súvisí so zníženým záujmom UoZ o tento príspevok v nadväznosti na úpravy podmienok poskytovania príspevku od 1. 5. 2013, podporujúcej efektívnosť využitia príspevku. Celková čerpaná suma bola 6 908 844 eur, čo bolo o 9 361 024 eur menej ako v roku 2013. V roku 2014 sa podiel dlhodobo nezamestnaných občanov, ktorí využili príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť, znížil zo 42,1 % v roku 2013 na 39,4 %.

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného UoZ zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru znevýhodneného UoZ vedeného v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace a poskytuje sa na úhradu časti celkovej ceny práce. Výška príspevku je závislá od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese. Príspevok sa poskytuje najdlhšie počas 12 kalendárnych mesiacov a na znevýhodneného UoZ vedeného v evidencii UoZ viac ako 24 mesiacov najdlhšie počas 24 kalendárnych mesiacov, pričom pri výške príspevku sa neprihliada na právnu formu, predmet činnosti zamestnávateľa a typ znevýhodneného UoZ. Zamestnávateľ je povinný zachovať vytvorené pracovné miesto, na ktoré mu bol poskytnutý príspevok, najmenej v rozsahu zodpovedajúcom polovici dohodnutého obdobia poskytovania príspevku. Ak zamestnávateľ nesplní túto povinnosť, je povinný vrátiť úradu PSVR pomernú časť poskytnutého príspevku zodpovedajúcu obdobiu, počas ktorého nezachoval vytvorené pracovné miesto.

V roku 2014 bolo prostredníctvom tohto príspevku podporených 3 178 znevýhodnených UoZ (1 318 žien, 1 860 mužov) v celkovej výške finančných prostriedkov 5 359 649 eur.

Príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami (§ 50a)

Príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami prijatých do pracovného pomeru z evidencie UoZ sa poskytuje zamestnávateľovi na úhradu odvodov do poisťných fondov na zdravotné poistenie a sociálne poistenie platených zamestnávateľom a zamestnancom. Poskytovanie príspevku je viazané na pracovné miesto, na ktoré zamestnávateľ prijme do pracovného pomeru UoZ vedeného v evidencii UoZ najmenej tri mesiace. Zamestnávateľovi sa príspevok poskytuje najviac počas 24 kalendárnych mesiacov. Na základe monitorovacích údajov z úradov PSVR je o tento príspevok zo strany zamestnávateľov záujem z dôvodu dĺžky poskytovania príspevku 24 mesiacov, výšky príspevku oproti príspevku v zmysle § 50 a možnosti využiť tento nástroj nielen na zamestnávanie znevýhodnených UoZ. Od 1. mája 2013 bolo poskytovanie príspevku na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami zrušené.

V roku 2014 boli pracovné miesta preobsadené v celkovom počte 370 UoZ z dohôd z predchádzajúcich rokov. Celková čerpaná suma finančných prostriedkov bola vo výške 5 513 613 eur.

Príspevok na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku (§ 50c)

Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý má priznané postavenie sociálneho podniku. Podmienkou poskytnutia príspevku je uzatvorenie pracovného pomeru na dobu určitú rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času so znevýhodneným UoZ. Od 1. mája 2013 poskytovanie príspevku na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku bolo zrušené.

V roku 2014 bolo preobsadených 6 pracovných miest UoZ v sociálnych podnikoch z dohôd z predchádzajúcich rokov. Celková suma finančných prostriedkov bola čerpaná vo výške 281 527 eur.

Príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti (§ 50j)

Príspevok môže úrad PSVR poskytnúť zamestnávateľovi, ktorým je obec alebo samosprávny kraj, právnická osoba, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je obec alebo samosprávny kraj a ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru na určitú dobu znevýhodneného UoZ vedeného v evidencii UoZ najmenej tri mesiace, ak pracovný pomer je dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času. Mesačná výška príspevku je 80 % z celkovej ceny práce zamestnanca, najviac 60 % z celkovej ceny práce vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrťrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje. Príspevok sa poskytuje najviac počas deviatich kalendárnych mesiacov bez možnosti jeho opakovaného poskytovania na zamestnávanie toho istého zamestnanca počas obdobia dvoch rokov bezprostredne nasledujúcich po skončení pracovného pomeru.

V roku 2014 bolo podporených 3 999 znevýhodnených UoZ, z toho 1 783 občanov starších ako 50 rokov a 3 046 dlhodobo nezamestnaných občanov. Na príspevok na podporu miestnej a regionálnej zamestnanosti bolo v roku 2014 vyčerpaných 12 466 006 eur.

Príspevok na podporu udržania pracovných miest (§ 50k)

Cieľom tohto opatrenia je podpora zmiernenia dopadov smerujúcich k prepúšťaniu zamestnancov u zamestnávateľov, ktorí v súlade so Zákonníkom práce vymedzili v písomnej dohode so zástupcami zamestnancov vážne prevádzkové dôvody, pre ktoré nemôže zamestnancom pridelovať prácu, čo vytvára prekážku v práci na strane zamestnávateľa, pri ktorej patrí zamestnancovi náhrada mzdy v sume určenej dohodou najmenej 60 % jeho priemerného zárobku, pričom takúto dohodu nemožno nahradiť rozhodnutím zamestnávateľa.

Príspevok môže úrad PSVR poskytnúť zamestnávateľovi, ktorý najmenej tri mesiace pred podaním žiadosti o poskytnutie príspevku udržal pracovné miesta aj v prípade pretrvávajúcich vážnych prevádzkových dôvodov vymedzených v písomnej dohode so zástupcami zamestnancov, na základe ktorých po dohode s úradom PSVR na prechodné obdobie obmedzí svoju prevádzkovú činnosť tak, že nebude zamestnancom pridelovať prácu v rozsahu najmenej 6 % a najviac 20 %

ustanoveného týždenného pracovného času. Mesačná výška príspevku je 50 % z náhrady mzdy poskytnutej zamestnancovi, najviac 50 % z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrtýrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje. Príspevok sa poskytuje najviac počas 12 mesiacov.

V roku 2014 úrady PSVR neuzatvorili žiadne dohody so zamestnávateľmi na čerpanie príspevku na podporu udržania pracovných miest. Celkové čerpanie finančných prostriedkov v roku 2014 z dohôd z roku 2013 bolo vo výške 44 050 eur.

Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)

Cieľom absolventskej praxe je získavanie odborných zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa, ktoré zodpovedajú dosiahnutému stupňu vzdelania absolventa školy, ako i získavanie a prehĺbovanie odborných zručností alebo praktických skúseností, ktoré rozšíria možnosti absolventov škôl pri uplatnení na trhu práce, čím sa priamo pôsobí na zvyšovanie zamestnateľnosti UoZ. Absolventská prax prispieva absolventom k hľadaniu si práce vo svojej profesii. Umožňuje im získať prvý kontakt s praxou pri získavaní potrebných zručností. Úrad PSVR môže absolventovi školy poskytnúť paušálny príspevok na vykonávanie absolventskej praxe vo výške 65 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu.

V roku 2014 bolo na absolventskú prax zaradených 9 482 UoZ, čo bolo o 376 UoZ menej ako v roku 2013. V roku 2014 bol celkový príspevok vo výške 4 426 804 eur, čo je o 4 363 294 eur menej ako v roku 2013.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52)

Aktivačná činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj je podpora udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi. Menšie služby pre obec alebo samosprávny kraj dlhodobo nezamestnaný občan vykonáva nepretržite najviac počas šiestich kalendárnych mesiacov v rozsahu najviac 20 hodín týždenne okrem týždňa, v ktorom sa aktivačná činnosť začala, s možnosťou jej opakovaného vykonávania najviac počas ďalších dvanástich kalendárnych mesiacov. Úrad PSVR poskytuje obci alebo samosprávnemu kraju príspevok, ktorý možno použiť na úhradu časti nákladov na osobné ochranné pracovné prostriedky, úrazové poistenie dlhodobo nezamestnaných občanov, časti nákladov na pracovné náradie a časti ďalších nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním menších obecných služieb pre obec a na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý organizuje aktivačnú činnosť.

V roku 2014 bolo na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj umiestnených 26 200 UoZ, čo bolo o 9 209 UoZ viac ako v roku 2013. Výška čerpaných finančných prostriedkov bola 4 213 568 eur, čo bolo o 2 028 146 eur viac ako v roku 2013.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a)

Dobrovoľnícka služba je forma aktivácie UoZ vykonávaním dobrovoľníckej činnosti, ktorej cieľom je získanie praktických skúseností pre potreby trhu práce. Počas vykonávania dobrovoľníckej služby úrad PSVR poskytuje UoZ paušálny príspevok vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe na úhradu nevyhnutných výdavkov na stravovanie, ubytovanie a výdavkov na cestovné z miesta jeho trvalého pobytu alebo prechodného pobytu do miesta vykonávania dobrovoľníckej služby.

V roku 2014 bolo na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby zaradených 6 460 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2013 viac o 2 972 UoZ. Celkový príspevok bol čerpaný vo výške 5 734 928 eur, čo bolo o 2 223 345 eur viac ako v roku 2013.

Príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)

Príspevok sa poskytuje mesačne na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu zamestnanca do miesta výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve a späť UoZ vedenému v evidencii UoZ viac ako tri mesiace, ktorý bol

z tejto evidencie vyradený z dôvodu nástupu do zamestnania. Príspevok sa poskytuje najviac 6 mesiacov od nástupu do zamestnania a možno ho opätovne poskytnúť po uplynutí dvoch rokov od ukončenia obdobia jeho poskytovania. V prípade zhody miesta pobytu občana s miestom výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve sa príspevok neposkytuje.

V roku 2014 poberalo príspevok 7 059 osôb, čo je o 5 717 menej ako v predchádzajúcom roku. Celková suma poskytnutých príspevkov bola vo výške 1 590 039 eur, čo je o 2 486 150 eur menej ako v roku 2013.

Príspevok na presťahovanie za prácou (§ 53a)

Príspevok na presťahovanie za prácou sa poskytuje UoZ ako náhrada časti preukázaných výdavkov súvisiacich s jeho presťahovaním z miesta jeho trvalého pobytu do nového trvalého pobytu na území Slovenskej republiky v súvislosti so získaním zamestnania. Nárok na príspevok má občan, ktorý bol vedený v evidencii UoZ najmenej tri mesiace a pokiaľ miesto jeho nového trvalého pobytu na území Slovenskej republiky je vzdialené od miesta pôvodného trvalého pobytu najmenej 50 km.

V roku 2014 bol príspevok poskytnutý 38 osobám čo je o 28 osôb menej ako v predchádzajúcom roku. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 66 193 eur, čo je o 30 eur menej ako v roku 2013.

Príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)

Príspevok na dopravu do zamestnania, môže úrad PSVR poskytnúť zamestnávateľovi na základe uzatvorenej písomnej dohody, ak zamestnávateľ zabezpečuje každodenne dopravu zamestnancov do zamestnania a späť z dôvodu, že hromadnými dopravnými prostriedkami nie je doprava preukázateľne vykonávaná vôbec alebo v rozsahu zodpovedajúcom potrebám zamestnávateľa.

V roku 2014 príspevok na dopravu do zamestnania nebol využívaný.

Príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta (§ 53d)

Investičná pomoc formou príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta je poskytovaná zo štátneho rozpočtu na základe schválenia vládou Slovenskej republiky, vydania rozhodnutia Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky o schválení investičnej pomoci a uzatvorenia zmluvy prijímateľa investičnej pomoci s Ústredím. Prijímatelia investičnej pomoci sú povinní zachovať počet vytvorených nových pracovných miest a obsadenie týchto miest zamestnancami najmenej päť rokov odo dňa prvého obsadenia pracovného miesta.

V roku 2014 bol poskytnutý príspevok na vytvorené nové pracovné miesta 5 prijímateľom investičnej pomoci v celkovom sume 2 672 310 eur na 570 pracovných miest. Investičné zámery boli realizované v Košickom samosprávnom kraji.

V roku 2014 vláda SR schválila 3 investičné zámery, v rámci ktorých sa bude poskytovať investičná pomoc formou príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta na 577 nových pracovných miest v celkovej výške 4,24 mil. eur.

Realizácia projektov a programov (§ 54)

Za AOTP sú považované

- národné projekty, ktoré schvaľuje MPSVR SR a realizuje Ústredie alebo úrad PSVR,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje MPSVR SR a realizuje Ústredie,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje Ústredie a realizuje úrad PSVR,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje MPSVR SR alebo Ústredie a realizuje úrad PSVR alebo právnická osoba alebo fyzická osoba,
- pilotné projekty na overenie nových AOTP, ktoré schvaľuje MPSVR SR a realizuje Ústredie,
- pilotné projekty alebo pilotné programy na podporu rozvoja regionálnej alebo miestnej zamestnanosti, ktoré schvaľuje Ústredie a realizuje úrad PSVR.

Projekty a programy sú financované zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a spolufinancované zo štátneho rozpočtu alebo sú financované zo štátneho rozpočtu alebo iných zdrojov.

V rámci tohto opatrenia bolo v roku 2014 prostredníctvom projektov podporených 17 188 osôb v celkovej výške 39 863 208 eur, čo predstavuje nárast o 3 779 osôb a 15 471 688 eur v porovnaní s rokom 2013.

Prostredníctvom tohto AOTP boli realizované národné projekty, cieľom ktorých bola podpora vytvárania pracovných miest pre mladých nezamestnaných do 29 rokov vrátane:

- NP XX „Podpora zamestnávania nezamestnaných v samospráve“ v rámci ktorého v období od schválenia projektu do 31.12.2014 bolo dohodnutých 756 pracovných miest.
- NP XXI „Podpora vytvárania pracovných miest“ v rámci ktorého bolo v roku 2014 zaradených na trh práce 2 904 UoZ.
- NP XXI/A „Podpora vytvárania pracovných miest – 2“ s počtom zaradených 1 023 UoZ.
- NP XXI/B „Podpora vytvárania pracovných miest – 3“ s počtom umiestnených na trh práce 947 UoZ.
- NP XXXVII „Podpora vytvárania pracovných miest pre UoZ do 29 rokov v BSK“ cieľom ktorého bola taktiež podpora vytvárania pracovných miest pre mladých nezamestnaných avšak v rámci BSK a na ktorý bolo zaradených 131 UoZ.

Národný projekt NP XXXIV-2 „Podpora rozvoja regionálnej zamestnanosti bez BSK“ bol zameraný na znižovanie dlhodobej nezamestnanosti v jednotlivých krajoch Slovenska. Oprávnenou cieľovou skupinou boli UoZ a znevýhodnení UoZ, vedení v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace a v roku 2014 bolo prostredníctvom tohto projektu podporených 1 272 UoZ.

Národný projekt „Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva - 2“ podporoval vytváranie krátkodobých pracovných miest pre uchádzačov o zamestnanie a znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. Do projektu obnovy kultúrneho dedičstva sa v roku 2014 zapojilo 39 subjektov (obcí, občianskych združení, nadácií a právnických osôb) v rámci pôsobnosti 24 úradov PSVR. Do projektu sa mohli zapojiť len subjekty, ktorým bola schválená dotácia z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v rámci výzvy programu Obnovme si svoj dom, podprogram 1.4 „Obnova a konzervácia torzálnych architektúr“. V rámci realizácie projektu bolo vytvorených 453 pracovných miest a celkovo bolo do projektu v roku 2014 zapojených 504 UoZ a znevýhodnených UoZ, ktorí získali pracovné návyky a skúsenosti z oblasti historického murárstva, kováčstva, tesárstva a archeológie.

V rámci § 54 bolo v roku 2014 prostredníctvom projektov schválených hodnotiacou komisiou na posudzovanie, hodnotenie a odporúčanie schvaľovania predložených projektov a programov v rámci aktívnych opatrení na trhu práce podľa § 54 ods. 1, písm. c, d, f, podporených celkom 20 projektov pre predpokladaný počet 3 351 zaradených osôb. Výška schválených finančných prostriedkov bola 1 762 518 eur.

Poradenská činnosť/ vzdelávanie a príprava pre trh práce

Poradenská činnosť/vzdelávanie a príprava pre trh práce pri zvyšovaní zamestnateľnosti a podpory sociálnej inklúzie realizovaná pre UoZ zaradených na výkon aktívnej činnosti bola zameraná najmä na aktivizáciu UoZ, získavanie a rozvoj základných sociálnych zručností, motivovanie k proaktívnemu prístupu a získavanie kľúčových zručností. Týmto opatrením bolo zaradených celkom 6 767 UoZ pri čerpaní finančných prostriedkov v roku 2014 vo výške 374 194 eur.

Príspevok na rekvalifikáciu (§ 54 ods. 1 písm. d)

Od októbra 2014 sa začal realizovať pilotný projekt RE-PAS určený pre všetkých UoZ, vrátane znevýhodnených na trhu práce, ktorí majú problém pracovne sa uplatniť a potrebujú flexibilne reagovať na požiadavky trhu práce. UoZ si môže zvoliť druh pracovnej činnosti, na ktorú sa chce rekvalifikovať a poskytovateľa rekvalifikácie, ktorý má požadovanú rekvalifikáciu zrealizovať. Úrad PSVR uhrádza UoZ 100 % nákladov na rekvalifikáciu.

Od začiatku realizácie projektu do konca roka 2014 bolo uzatvorených 93 dohôd o úhrade príspevku na rekvalifikáciu, za ktorých boli uhradené finančné prostriedky v sume 5 831 eur.

Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 56)

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok zamestnávateľovi, ktorý na zriadené pracovné miesto v chránenej dielni (CHD) alebo na chránenom pracovisku (CHP) prijme do pracovného pomeru UoZ, ktorý je občanom so zdravotným postihnutím (OZP), vedeného v evidencii UoZ najmenej 1 mesiac. Príspevok sa poskytuje na úhradu časti nákladov na zriadenie pracovného miesta pre OZP v CHD alebo na CHP. Výška príspevku je závislá od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese, pričom je stanovená maximálna výška príspevku. Príspevok sa poskytuje do 30 kalendárnych dní od doručenia dokladov o vynaložených nákladoch, ktoré je CHD alebo CHP povinná predkladať do 6 mesiacov od uzatvorenia dohody o poskytnutí príspevku s úradom PSVR, pričom dĺžka zachovania zriadeného pracovného miesta je najmenej dva roky.

V roku 2014 bolo týmto opatrením podporených 994 pracovných miest a vynaložených 12 640 458 eur, čo je v porovnaní s rokom 2013 pokles o 716 pracovných miest a pokles o 4 982 949 mil. eur.

Príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a)

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok na udržanie OZP v zamestnaní zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva viac ako 25 % občanov so zdravotným postihnutím z priemerného evidenčného počtu zamestnancov a ktorý nemá priznané postavenie CHD alebo CHP. Príspevok sa poskytuje na OZP, ak pracovný pomer je dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času a poskytuje sa zamestnávateľovi na úhradu preddavku na poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie platených zamestnávateľom mesačne zo mzdy zamestnanca najviac vo výške preddavkov platených zamestnávateľom vypočítaných zo 60 % priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrt'rok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje. Príspevok sa poskytuje štvrt'ročne na základe dokladov preukazujúcich úhradu preddavku na poistné, poistného a povinných príspevkov ktoré je zamestnávateľ povinný predložiť úradu PSVR, najneskôr do 30 kalendárnych dní po uplynutí príslušného štvrt'roka.

V roku 2014 bolo prostredníctvom tohto opatrenia podporených 31 OZP, čo je o 201 osôb menej ako v roku 2013. Celková výška poskytnutého príspevku bola 169 643 eur, čo je o 605 914 eur menej ako v roku 2013.

Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 57)

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok OZP na samostatnú zárobkovú činnosť na čiastočnú úhradu nákladov súvisiacich s prevádzkovaním samostatnej zárobkovej činnosti UoZ, ktorý je OZP vedeným v evidencii UoZ najmenej tri mesiace a ktorý bude samostatne zárobkovo činnou osobou samostatnú zárobkovú činnosť na CHP. UoZ, ktorému bol poskytnutý príspevok, je povinný samostatnú zárobkovú činnosť prevádzkovať na CHP nepretržite najmenej dva roky. Výška príspevku je závislá od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese,

Prostredníctvom tohto opatrenia bolo v roku 2014 podporené vytvorenie 96 pracovných miest na samozamestnanie OZP (o 200 pracovných miest menej ako v roku 2013), čo súvisí so zníženým záujmom UoZ o tento príspevok v nadväznosti na úpravy podmienok poskytovania príspevku od 1. 5. 2013. Celkovo bol príspevok čerpaný vo výške 431 095 eur, čo je v porovnaní s rokom 2013 pokles o 2 112 058 eur.

Príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)

Cieľom tohto opatrenia je vytvárať podmienky pre výkon zamestnania OZP, ak potreba pracovného asistenta vyplýva z druhu zdravotného postihnutia a z vykonávanej pracovnej činnosti OZP. Úrad PSVR poskytne príspevok zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva OZP, alebo samostatne zárobkovo činnejšiu osobu, ktorá je OZP, ak z druhu zdravotného postihnutia a z vykonávanej pracovnej činnosti zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnejšiu osoby vyplýva potreba pracovného asistenta.

Úrady PSVR v roku 2014 podporili 770 pracovných miest pre pracovného asistenta, čo bolo o 6 viac ako v roku 2013. Celková suma čerpaných finančných prostriedkov bola vo výške 3 220 722 eur, čo je o 441 955 eur menej ako v roku 2013.

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60)

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov CHD alebo CHP a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov sa poskytuje právnickej osobe alebo fyzickej osobe najneskôr do konca prvého kalendárneho mesiaca štvrťroka nasledujúceho po štvrťroku, za ktorý príspevok žiada. Výška príspevku je závislá od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese.

V roku 2014 bolo prostredníctvom tohto opatrenia podporených 9 728 pracovných miest, čo v porovnaní s rokom 2013 predstavuje nárast o 2 919 pracovných miest. Celková suma na úhradu nákladov predstavovala 20 258 100 eur čo je o 2 512 853 eur viac ako v roku 2013.

Tabuľka 6 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa stupňov vzdelania (plný pracovný čas) – rok 2014

v €

Vzdelanie	Podnikateľská sféra			Nepodnikateľská sféra		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu SR	1 019	1 113	877	868	959	834
Základné	679	761	592	493	557	471
Vyučení	773	843	619	536	625	482
Stredné (bez maturity)	734	787	641	582	691	527
Vyučení s maturitou	907	993	735	698	783	654
Úplné stredné všeobecné	947	1 082	830	763	861	741
Úplné stredné odborné	975	1 084	867	780	813	775
Vyššie odborné	1 097	1 285	984	903	863	910
Vysokoškolské I. stupňa	1 179	1 401	991	851	910	836
Vysokoškolské II. stupňa	1 697	1 903	1 400	1 062	1 161	1 025
Vysokoškolské III. stupňa	2 303	2 666	1 687	1 354	1 424	1 261

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2014

Tabuľka 7 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy SK ISCO-08 a pohlavia (plný pracovný čas) – rok 2014

v €

Hlavná trieda SK ISCO-08	Podnikateľská sféra			Nepodnikateľská sféra		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu SR	1 019	1 113	877	868	959	834
Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci	2 318	2 545	1 838	1 509	1 764	1 333
Vedeckí a odborní duševní zamestnanci	1 576	1 774	1 331	987	1 076	959
Technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci	1 137	1 253	1 011	838	895	823
Nižší administratívni zamestnanci (úradníci)	825	889	794	737	763	734
Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode	656	721	612	572	697	517
Kvalifikovaní robotníci v poľnohosp., lesníctve	681	715	621	522	530	510
Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príb. odb.	860	914	629	630	640	546
Obsluha strojov a zariadení	793	841	660	683	692	481
Pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci	590	646	528	467	531	448

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2014

Tabuľka 8 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku – rok 2014

v €

Veková skupina	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	995	827
do 19 rokov	541	456
20 – 24 rokov	672	584
25 – 29 rokov	888	744
30 – 34 rokov	1 073	823
35 – 39 rokov	1 118	829
40 – 44 rokov	1 072	844
45 – 49 rokov	1 002	827
50 – 54 rokov	961	831
55 – 59 rokov	942	824
60 a viac rokov	998	893

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2014

Tabuľka 9 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov – rok 2014

v €

Región	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	995	827
Bratislavský	1 369	958
Trnavský	915	809
Trenčiansky	883	781
Nitriansky	842	776
Žilinský	887	811
Banskobystrický	844	802
Prešovský	750	776
Košický	957	811

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2014

Tabuľka 10 Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia – rok 2014

v €

POHLAVIE / ZLOŽKY MZDY		PRIEMERNÁ MESAČNÁ HRUBÁ MZDA	V TOM ZLOŽKY PRIEMERNEJ MESAČNEJ HRUBEJ MZDY				
			základná mzda	prémie a odmeny	príplatky a doplatky	Náhrady mzdy	ostatné mzdové zložky
Spolu	v €	955	637	105	66	114	31
	v %	100	67	11	7	12	3
Muži	v €	1 076	704	135	71	125	39
	v %	100	65	13	7	12	4
Ženy	v €	828	566	74	60	102	23
	v %	100	68	9	7	12	3

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2014

Tabuľka 11 Podiely zamestnancov v pásmach priemernej hrubej mesačnej mzdy – rok 2014

Mzdové pásmo priemernej mesačnej hrubej mzdy v €	Spolu	Podiely zamestnancov podľa hlavných tried zamestnaní v %								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
menej ako 200	0,94	0,12	1,30	0,33	0,83	1,86	0,26	0,13	0,29	1,89
200,01 – 250	0,49	0,06	0,46	0,20	0,43	1,23	0,12	0,08	0,16	1,42
250,01 – 300	0,53	0,11	0,46	0,17	0,56	1,25	0,34	0,17	0,19	1,57
300,01 – 350	1,78	0,16	0,64	0,32	1,05	2,31	1,50	2,27	1,49	5,42
350,01 – 400	3,55	0,28	0,82	0,70	2,01	6,28	3,30	3,39	3,09	13,20
400,01 – 450	5,20	0,65	0,88	1,39	3,85	12,27	6,85	3,50	5,98	14,63
450,01 – 500	5,49	1,09	1,29	1,87	5,77	12,48	9,69	3,99	7,08	11,89
500,01 – 550	5,71	1,02	1,61	2,66	8,71	11,73	9,87	4,83	7,11	9,56
550,01 – 600	5,80	1,20	2,12	3,40	8,82	10,16	10,88	5,64	7,46	8,06
600,01 – 650	5,85	1,79	3,03	4,18	7,84	8,03	10,05	6,28	7,36	7,75
650,01 – 700	5,85	2,23	4,09	5,06	7,70	6,12	9,55	7,07	7,26	5,83
700,01 – 750	5,89	2,54	4,53	5,86	7,29	5,18	7,36	7,34	7,83	4,59
750,01 – 800	5,43	2,23	4,46	5,91	6,51	4,48	6,45	6,79	7,42	3,25
800,01 – 850	4,83	2,13	4,48	5,98	5,51	3,53	3,97	5,97	6,14	2,50
850,01 – 900	4,29	1,87	4,49	6,20	4,79	2,54	4,45	5,13	4,82	1,92
900,01 – 950	3,91	2,02	4,71	6,06	4,25	1,95	3,67	4,49	3,95	1,45
950,01 – 1 000	3,57	2,29	5,04	5,56	3,54	1,51	2,51	3,92	3,33	1,12
1 000,01 – 1 100	6,03	4,60	9,23	9,16	5,84	2,22	4,03	6,63	5,38	1,51
1 100,01 – 1 200	4,59	4,12	7,02	6,87	4,06	1,45	2,49	5,38	4,06	0,91
1 200,01 – 1 300	3,48	3,85	5,26	5,49	2,86	0,91	1,25	4,45	2,67	0,52
1 300,01 – 1 400	2,73	4,17	4,39	4,52	1,93	0,59	0,64	3,41	1,74	0,30
1 400,01 – 1 500	2,22	3,99	3,83	3,57	1,37	0,39	0,35	2,64	1,41	0,26
1 500,01 – 1 600	1,75	3,79	3,09	2,74	1,06	0,32	0,19	1,93	1,07	0,19
1 600,01 – 1 700	1,45	3,39	2,83	2,17	0,85	0,21	0,04	1,39	0,88	0,11
1 700,01 – 1 800	1,14	3,08	2,48	1,69	0,57	0,17	0,05	0,91	0,52	0,06
1 800,01 – 1 900	0,96	3,00	2,07	1,51	0,48	0,15	0,07	0,66	0,39	0,03
1 900,01 – 2 000	0,78	2,74	1,78	1,17	0,32	0,10	-	0,49	0,26	0,01
2 000,01 – 2 100	0,66	2,64	1,58	0,92	0,26	0,08	-	0,31	0,18	0,02
2 100,01 – 2 200	0,54	2,28	1,37	0,71	0,16	0,06	0,04	0,21	0,14	0,01
2 200,01 – 2 300	0,46	2,17	1,19	0,55	0,14	0,07	0,02	0,15	0,10	0,01
2 300,01 a viac	4,08	34,42	9,47	3,08	0,63	0,37	-	0,43	0,25	0,00

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2014

Poznámka: údaje za všetkých zamestnancov bez rozdielu na aký pracovný úväzok pracujú

Vysvetlivky:

Hlavné triedy zamestnaní SK ISCO-08:

1 – Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci, 2 – Vedeckí a odborní duševní zamestnanci, 3 – Technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci, 4 – Nižší administratívni zamestnanci, 5 – Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode, 6 – Kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve, 7 – Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príbuzných odboroch, 8 – Obsluha strojov a zariadení, 9 – Pomocní nekvalifikovaní zamestnanci

- jav sa nevyskytoval

Tabuľka 12 Priemerný hodinový zárobok podľa krajov v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2014

Kraj	€/hod
Bratislavský	7,72
Trnavský	5,22
Trenčiansky	5,17
Nitriansky	4,90
Žilinský	5,23
Banskobystrický	4,93
Prešovský	4,38
Košický	5,61

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2014

Tabuľka 13 Priemerný hodinový zárobok podľa odvetví v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2014

Kategória SK NACE rev. 2	€/hod
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	4,54
B Ťažba a dobývanie	6,02
C Priemyselná výroba	5,73
D Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	9,02
E Dodávka vody; odvod odpad. vôd, odstraňovanie odpadov	5,40
F Stavebníctvo	5,09
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motor. vozidiel	5,21
H Doprava a skladovanie	5,06
I Ubytovacie a stravovacie služby	3,47
J Informácie a komunikácie	10,58
K Finančné a poisťovacie činnosti	9,90
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	5,65
M Odborné, vedecké a technické činnosti	7,83
N Administratívne a podporné služby	4,23
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	8,33
P Vzdelávanie	5,47
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	5,61
R Umenie, zábava a rekreácia	4,34
S Ostatné činnosti	4,42

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2014

Tabuľka 14 Priemerný hodinový zárobok podľa veľkosti organizácie v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2014

Veľkostná kategória (počet zamestnancov)	€/hod
1 – 9	5,15
10 – 19	5,20
20 – 49	5,21
50 – 99	5,60
100 – 249	5,83
250 – 499	5,84
500 – 999	5,97
1 000 a viac	6,41

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2014

Tabuľka 15 Priemerný hodinový zárobok podľa veku v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2014

Veková skupina	(€/hod)
do 19 rokov	3,24
20 – 24 rokov	3,89
25 – 29 rokov	5,13
30 – 34 rokov	6,20
35 – 39 rokov	6,50
40 – 44 rokov	6,25
45 – 49 rokov	5,84
50 – 54 rokov	5,65
55 – 59 rokov	5,56
60 a viac rokov	6,02

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2014

Tabuľka 16 Priemerný hodinový zárobok podľa rodového členenia v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2014

Ukazovateľ	Spolu	Pohlavie		Podiel (%)
		Muži	Ženy	Ženy/ Muži
Priemerný hodinový zárobok (€/hod)	5,76	6,29	5,02	80

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2014

Tabuľka 17 Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2013 podľa odvetví

v €/zam./mes.

Divízie SK NACE Rev.2	Celkové náklady práce	v tom						subvencie
		priame náklady spolu	z toho		nepriame náklady spolu	z toho		
			mzdy	náhrady mzdy		povinné príspevky na sociálne poistenie	nepovinné príspevky na sociálne poistenie	
Priemer za SR	1 252	909	795	105	344	308	7	-1
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov	1 046	755	661	88	292	264	4	-0
B Ťažba a dobývanie	1 414	1 005	865	128	409	350	17	-
C Priemyselná výroba	1 283	925	806	112	359	317	9	-1
D Dodávka elekt., plynu, pary a stud. vzduchu	2 199	1 502	1 225	225	697	513	41	-0
E Dodávka vody	1 191	867	732	121	352	302	18	-28
F Stavebníctvo	1 121	808	696	99	312	275	3	-0
G Veľkoobchod a maloobchod	1 185	870	772	89	316	288	3	-1
H Doprava a skladovanie	1 133	814	710	99	326	283	10	-7
I Ubytovacie a stravovacie služby	747	549	492	54	198	186	1	-0
J Informácie a komunikácia	2 293	1 700	1 508	168	593	532	9	-
K Finančné a poisťovacie činnosti	2 225	1 597	1 376	206	628	526	23	-
L činnosti v oblasti nehnuteľností	1 172	853	752	94	321	290	5	-3
M Odborné vedecké a technické činnosti	1 631	1 205	1 078	122	426	392	5	-0
N Administratívne a podporné služby	926	681	608	70	246	224	2	-1
O Verejná správa a obrana	1 211	877	790	82	334	303	8	-1
P Vzdelávanie	1 098	798	674	124	301	279	5	-0
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1 204	881	767	99	323	304	5	-0
R Umenie, zábava a rekreácia	971	703	627	72	268	247	4	-0
S Ostatné činnosti	923	672	599	71	253	232	1	-2

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce
Vysvetlivka:(-) –jav sa nevyskytoval

PRÍLOHA KU KAPITOLE 3

Tabuľka 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2014

Vyplatené dávky (v tis. €)	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2014
Nemocenské	21 990,4	22 618,9	22 424,2	23 678,1	21 541,6	21 292,4	133 545,6
Ošetrovné	772,3	587,7	813,6	844,1	778,3	692,6	4 488,7
Vyrovnávací dávka	9 985,7	9 787,8	8 738,9	9 479,2	9 127,5	9 495,8	56 614,9
Materské	4,1	3,3	4,4	7,1	7,3	7,0	33,1
Spolu	32 752,5	32 997,8	31 981,2	34 008,5	31 454,7	31 487,7	194 682,3
zúčtovanie dávok §112, ods.98	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,1	-1,1
Celkom výdavky ZFNP	32 752,5	32 997,8	31 981,2	34 008,5	31 454,7	31 486,6	194 681,2

Vyplatené dávky (v tis. €)	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2014
Nemocenské	20 319,0	20 044,1	19 452,6	18 861,0	21 220,6	21 305,9	254 748,8
Ošetrovné	718,4	603,0	551,6	592,0	918,5	849,6	8 721,8
Vyrovnávací dávka	9 491,3	10 043,3	10 374,5	10 164,3	10 451,7	10 129,4	117 269,5
Materské	7,3	5,7	5,7	6,3	7,1	6,7	71,9
Spolu	30 536,0	30 696,1	30 384,4	29 623,7	32 597,9	32 291,5	380 812,0
zúčtovanie dávok §112, ods.9	0,0	0,0	-0,8	-0,3	0,0	0,0	-2,2
Celkom výdavky ZFNP	30 536,0	30 836,9	30 253,4	29 617,2	32 597,0	32 290,3	380 812,0

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2014
Nemocenské	102 631	108 836	113 406	110 974	96 526	95 170	627 543
Ošetrovné	10 496	7 536	10 571	10 852	10 234	8 991	58 680
Vyrovnávací dávka	72	65	75	102	126	105	545
Materské	23 208	23 111	22 465	22 415	22 244	22 313	135 756
Spolu	136 407	139 548	146 517	144 343	129 130	126 579	822 524

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2014
Nemocenské	93 897	86 090	84 674	87 416	100 512	100 418	1 180 550
Ošetrovné	9 091	7 153	6 465	7 699	12 229	11 147	112 464
Vyrovnávací dávka	113	101	99	115	96	116	1 185
Materské	22 681	23 241	23 810	24 108	23 961	24 031	277 588
Spolu	125 782	116 585	115 048	119 338	136 798	135 712	1 571 787

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2014
Príloha ku kapitole 3

Priemerná mesačná výška dávky v €	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2014
Nemocenské	214,7	208,6	198,5	214,1	224,4	224,5	214,1
Ošetrovné	73,8	78,3	77,2	78,1	76,4	77,4	76,9
Vyrovňavacia dávka	56,4	51,5	59,2	69,5	57,8	66,4	60,1
Materské	430,2	423,8	389,2	423,1	410,9	425,7	417,1

Priemerná mesačná výška dávky v €	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2014
Nemocenské	217,3	234,1	230,2	216,6	212,0	213,2	216,7
Ošetrovné	79,5	84,8	85,8	77,2	75,4	76,6	77,9
Vyrovňavacia dávka	65,0	56,8	57,1	54,9	74,3	57,6	60,8
Materské	418,7	432,5	435,2	422,1	436,4	422,0	422,7

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 2 Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2014

Druh dôchodku	Počet poberateľov sólo dôchodku (samostatne)	Počet poberateľov dôchodkov vyplácaných v súbehu (s vdovským resp. vdoveckým)	Spolu dôchodcov
Starobný	729 653	289 162	1 018 815
Predčasný starobný	20 537	811	21 348
Invalidný (vrátane 10 414 tzv. invalidov. z mladosti)	235 956	7 467	243 423
Vdovský – sólo	32 849	x	32 849
Vdovecký- sólo	5 657	x	5 657
Sirotský	24 625	x	24 625
Dôchodok manželky	669	x	669
Sociálny	1 976	x	1 976
ÚHRN	1 051 922	297 440	1 349 362

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 3 Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia

Typ dôchodku	Počet poberateľov k 31.12.2014	Priemerná výška k 31.12.2014
Starobný	1 018 814	400,2
muži	379 546	449,2
ženy	639 268	356,1
Predčasný starobný	21 348	384,5
muži	14 715	405,1
ženy	6 633	336,3
Invalidný	233 009	266,7
muži	119 306	290,9
ženy	113 703	240,0
Vdovský (ženy) sólo	32 849	242,9
Vdovecký (muži) sólo	5 657	186,8
Sirotský	24 625	131,3
muži	6 916	126,7
ženy	17 709	133,2
Spolu	1 336 302	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 4 Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok k 31. 12. 2014

Výška dôchodku v €	Počet poberateľov dôchodku : M+Ž spolu					
	Starobný sólo + starobný vyplácaný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Predčasný starobný sólo + vyplácaný predčasný starobný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Invalidný sólo* + invalidný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Vdovský-sólo	Vdovecký-sólo	Sirotský
do 130	9 174	55	17 793	1 291	795	12 674
130,1 – 200	16 842	69	63 613	4 724	2 747	9 531
200,1 – 265	40 242	2 058	39 757	18 161	1 592	1 615
265,1 – 325	147 166	5 359	54 683	5 675	376	525
325,1 – 425	404 111	7 396	46 857	2 427	124	214
425,1 – 530	269 726	3 821	13 850	468	20	40
530,1 – 665	92 195	1 922	5 131	96	2	26
nad 665,1	39 359	668	1 739	7	1	0
Spolu	1 018 815	21 348	243 423	32 849	5 657	24 625

Zdroj: Sociálna poisťovňa

* vrátane tzv. invalidných dôchodkov z mladosti

Tabuľka 5 Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2014

	Základný fond starobného poistenia (ZFSP) v tis. €	Základný fond invalidného poistenia (ZFIP) v tis. €	Spolu
<i>Druh dôchodku</i>	Výdavky	Výdavky	Výdavky
Starobný	4 722 099	x	4 722 099
Predčasný starobný	102 890	x	102 890
Invalidný	x	756 985	756 985
Vdovský	458 833	104 112	562 945
Vdovecký	40 903	13 323	54 226
Sirotský	2 449	39 268	41 717
Spolu	5 327 174	913 688	6 240 862
zúčtovanie dávok §112, odst. 9 461/2003 Z. z.	922	226	1 148
úhrn	5 328 096	913 914	6 242 010
Štátom hradené dávky			
dôchodok manželky			223
sociálny dôchodok			5 608
zvýšenie pre bezvládnosť			4 523
zvýšenie z dôvodu JZP			54
zvýšenie dôchodku za odboj, rehabilitáciu a deportáciu			6 439
príplatok k dôchodku polit. väzňov			2 533
príspevok k dôchodku účasti národného boja za oslobodenie a vdovám a vdovcom po týchto osobách			1 339
jednorazový finančný príspevok politickým väzňom podľa zákona č.462/2002 Z. z.			9
príplatok za štátnu službu			367
invalidný dôchodok z mladosti			31 670
vianočný príspevok – dopl. rok 2006			0
vianočný príspevok – dopl. rok 2007			1
vianočný príspevok – dopl. rok 2008			1
vianočný príspevok – dopl. rok 2009			3
vianočný príspevok – dopl. rok 2010			334
vianočný príspevok – dopl. rok 2011			523
vianočný príspevok – dopl. rok 2012			641
vianočný príspevok – dopl. rok 2013			1 978
vianočný príspevok – rok 2014			78 192
vianočný príspevok – spolu vyplatené 2014			81 673
Spolu			134 438
Celkový úhrn *)			6 376 448

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 6 Výdavky základného fondu úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2014

v tis. €

Dávka podľa druhu	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2014
úrazový príplatok	300	267	290	295	308	307	1 768
úrazová renta	2 042	2 009	1 957	2 013	2 025	1 966	12 013
jednorazové vyrovnanie	21	9	6	22	14	36	109
pozostalostná úrazová renta	27	27	27	27	27	27	164
jednorazové odškodnenie	44	83	103	158	71	142	601
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 037	855	874	1 088	1 124	1 319	6 297
náhrada nákladov spojených s liečením	13	7	7	12	8	7	54
náhrada nákladov spojených s pohrebom	6	2	3	7	7	4	30
výplata poistných plnení z minulých rokov	300	267	290	295	308	307	68
zúčtovanie dávok podľa §112, ods.8	-5	-1	-25	0	-48	-10	-89
Spolu	3 491	3 273	3 295	3 623	3 584	3 837	21 103
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	196	230	217	220	215	233	1 311
Celkom výdavky ZFÚP	3 683	3 502	3 487	3 843	3 751	4 061	22 326
Dávka podľa druhu	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2014
úrazový príplatok	288	278	268	272	304	332	3 509
úrazová renta	1 949	1 935	1 932	1 976	2 032	2 026	23 862
jednorazové vyrovnanie	14	13	8	9	15	5	173
pozostalostná úrazová renta	27	27	25	28	27	27	324
jednorazové odškodnenie	32	64	51	43	51	60	901
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 150	964	883	1 066	1 440	1 205	13 005
náhrada nákladov spojených s liečením	11	7	6	9	11	12	111
náhrada nákladov spojených s pohrebom	6	6	17	2	4	9	74
výplata poistných plnení z minulých rokov	0	88	0	0	0	1	158
zúčtovanie dávok podľa §112, ods.8	0	-45	-6	-2	-2	-3	-146
s p o l u	3 477	3 382	3 190	3 404	3 885	3 675	42 116
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	212	226	206	209	217	232	2 612
Celkom výdavky ZFÚP	3 689	3 563	3 390	3 611	4 100	3 904	44 583

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 7 Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2014

Druh úrazovej dávky	Počet vyplatených dávok celkom k 31.12.2014	Priemerná výška vyplatenej dávky z ÚP v €
Náhrada za stratu na zárobku počas PN *	0	0
Náhrada za stratu na zárobku po skončení PN	136	366
Náhrada za stratu na dôchodku	0	0
Náhrada nákladov na výživu pozostalých	0	0
Náhrada za bolesť	6	12 497
Náhrada za SSU	8	9 812
Náhrada nákladov spojených s liečením	26	52
Náhrada nákladov spojených s pohrebom	0	0
Jednorazové odškodnenie pozostalých	0	0
Náhrada za stratu na zárobku počas PN po 1.1.2004	0	0
Náhrada za bolesť podľa § 99 ZSP**	8 149	679
Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 99 ZSP	1 643	4 549
Náhrada nákladov spojených s liečením podľa § 100 ZSP	1 045	108
Náhrada nákladov spojených s pohrebom podľa § 101 ZSP	51	1 445
Jednorazové vyrovnanie podľa § 90 ZSP	85	2 311
Jednorazové odškodnenie podľa § 94 ZSP	64	13 701
Úrazový príplatok podľa § 85 ZSP	27 027	130
Pracovná rehabilitácia	0	0
Rehabilitačné	0	0
Rekvalifikácia	0	0
Rekvalifikačné	0	0
Úrazová renta	83 590	291
Pozostalostná úrazová renta	2 483	131

Zdroj : Sociálna poisťovňa

* Dávky v 1. – 10. riadku sú vyplácané podľa právnych predpisov účinných do 31. 12. 2003

** Dávky v 11. – 23. riadku sú vyplácané podľa zákona o sociálnom poistení (vrátane prekvalifikovaných úrazových rent)

Tabuľka 8 Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia

	Suma vyplatených dávok (v tis. €)
Odškodnenie prac. úrazov a chorôb z povolania zamestnancov zrušených zamestnávateľov, ktorých zakladateľom bol štát, alebo Fond národného majetku SR	437
Plnenia vyplývajúce zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania vzniknuté pred 1. aprílom 2002 u zamestnávateľa, ktorý mal podľa osobitného predpisu postavenie štátneho orgánu	46
Úrazové dávky poskytované fyzickým osobám uvedeným v § 17 ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení	8
Zodpovednosť štátu za škodu na zdraví, ktorá vznikla vojakom povinnej vojenskej služby (plnenie podľa § 293 ods. 6)	9

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 9 Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2014

Obdobie	Výdavky ZFGP v tis. €		
	na dávku garančného poistenia	úhrada príspevkov na starobné dôchodkové sporenie	Spolu
Január	261,2	179,4	440,6
Február	531,7	1 436,4	1 968,2
Marec	319,3	1 028,6	1 347,9
Apríl	251,2	898,5	1 149,7
Máj	134,3	874,1	1 008,4
Jún	868,0	248,4	1 116,4
Júl	395,2	1 241,4	1 636,6
August	365,6	1 133,1	1 498,6
September	259,5	869,8	1 129,3
Október	353,2	1 001,1	1 354,3
November	255,3	1 056,8	1 312,1
December	132,4	138,6	270,9
Rok 2014	4 127,0	10 106,0	14 233,0

Zdroj : Sociálna poisťovňa

Tabuľka 10 Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2014

Mesiac	Počet poberateľov vyplatenej dávky v nezamestnanosti		Počet vyplatených dávok v nezamestnanosti		Priemerná výška dávky v nezamestnanosti v €		Celková výška výdavkov na dávky v tis. €	
	rok 2013	rok 2014	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2013	Rok 2014
Január	42 247	36 393	46 298	39 983	339,9	333,9	15 642	13 230
Február	46 680	38 765	52 755	43 771	331,3	327,8	17 402	14 242
Marec	45 627	37 915	51 233	42 478	305,1	302,5	15 554	12 539
Apríl	44 488	37 385	49 255	41 851	324,6	323,1	15 896	13 427
Máj	42 516	35 324	47 182	39 145	311,3	321,4	14 624	12 497
Jún	40 424	35 187	44 949	39 228	321,2	332,2	14 344	12 615
Júl	38 136	34 338	42 159	37 867	314,6	328,7	13 179	12 369
August	37 652	35 010	41 816	38 828	324,1	339,5	13 491	13 026
September	37 717	34 877	42 521	38 404	329,8	348,0	13 945	13 275
Október	37 295	34 057	41 882	37 584	320,4	331,6	13 280	12 391
November	37 303	33 174	41 778	36 888	328,6	345,0	13 637	12 667
December	37 032	33 331	41 331	37 354	322,6	336,1	13 312	12 443
Spolu	137 833	122 198	543 159	473 381	x	x	174 308	154 721
Priemer	-	-	45 263	39 448	321,1	328,7	14 526	12 893

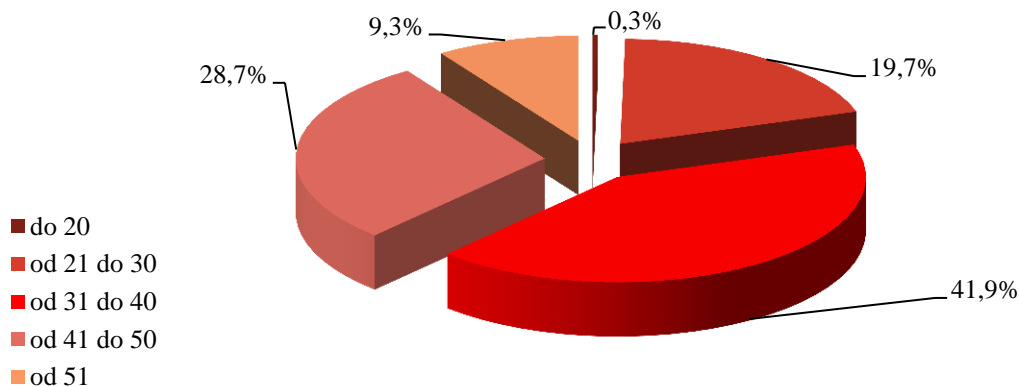
Zdroj : Sociálna poisťovňa

Tabuľka 11 Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia za rok 2014

Vekové pásma	Pohlavie		
	muži	ženy	spolu
do 19 rokov	3	2	5
20 – 24 rokov	4 200	2 697	6 897
25 – 29 rokov	9 511	8 759	18 270
30 – 34 rokov	9 356	9 450	18 806
35 – 39 rokov	8 512	10 024	18 536
40 – 44 rokov	6 843	8 352	15 195
45 – 49 rokov	6 204	7 160	13 364
50 – 54 rokov	6 514	7 359	13 873
55 – 59 rokov	7 175	6 771	13 946
nad 60 rokov	2 963	250	3 213
nezistené	47	46	93
Spolu	61 328	60 870	122 198

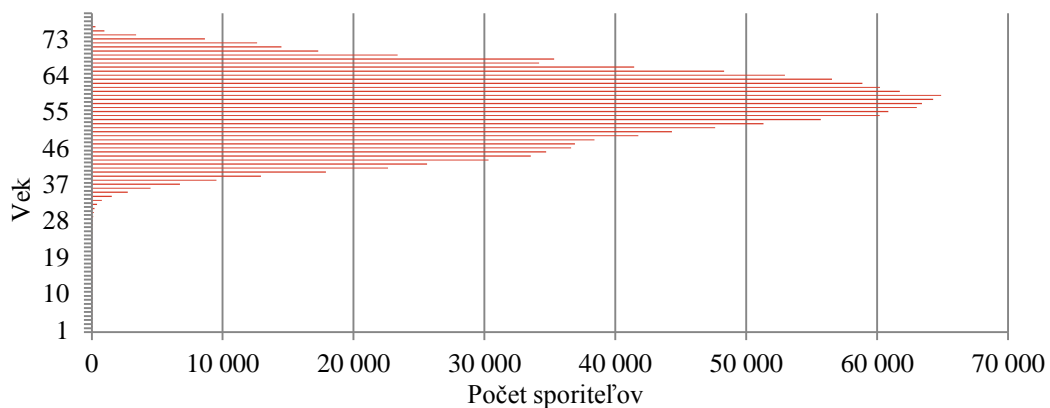
Zdroj : Sociálna poisťovňa

Graf 1 Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31. 12. 2014

Zdroj : Sociálna poisťovňa ; spracovanie: MPSVR SR

Graf 2 Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31. 12. 2014

Zdroj : Sociálna poisťovňa ; spracovanie: MPSVR SR

Tabuľka 12 Vývoj počtu poberateľov resocializačného príspevku v roku 2013 a 2014

mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	SPOLU
počet poberateľov 2013	588	200	242	228	234	202	226	188	179	246	200	265	2 998
počet poberateľov 2014	232	210	224	219	235	202	267	178	262	263	265	325	2 882

Zdroj: RSD MIS

Tabuľka 13 Vývoj čerpania finančných prostriedkov na resocializačný príspevok za roky 2013 a 2014 (v €)

mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	SPOLU
Výška finančných prostriedkov 2013	30 140	10 127	12 576	12 067	12 915	11 059	12 611	10 512	10 112	13 570	11 139	16 172	163 000
výška finančných prostriedkov 2014	12 714	11 698	12 209	12 389	13 176	11 336	15 977	9 654	14 956	13 793	15 085	19 492	162 479

Zdroj: RSD MIS

Tabuľka 14 Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2014

Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným		Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne zneužívanie	Šikanovanie	Využívanie na komerčné účely (pornografia, prostitúcia)	Spolu	
Počet evidovaných detí	Spolu	217	70	119	12	6	424	
	v tom	do 6 rokov	69	13	10	1	0	93
		do 15 rokov	114	42	64	10	3	233
		do 18 rokov	34	15	45	1	3	98
Počet návrhov orgánu na začatie trestného stíhania		celkovo	42	9	27	0	78	

Zdroj: V (MPSVR SR) 12-01

Tabuľka 15 Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu /predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/

Zariadenia na výkon rozhodnutia súdu		2013	2014
Krizové strediská		241	258
Resocializačné strediská		63	59
Diagnostické centrá		42	38
Domovy sociálnych služieb		147	109
Detské domovy		4 426	4 303
Reedukačné domovy	ÚS	530	439
	OV	42	39

Zdroj: V(MPSVR SR) 13-01

Poznámka: ÚS – ústavná starostlivosť, OV – ochranná výchova

Tabuľka 16 Jednotlivé formy starostlivosti v detských domovoch

Forma starostlivosti	2013	2014
Profesionálne rodiny	729	742
Samostatné skupiny	263	267
Iné skupiny	158	155

Zdroj: V(MPSVR SR) 5-01

Tabuľka 17 Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch k 31.12. za jednotlivé roky

Počet umiestnených detí v jednotlivých formách	2013	2014
v profesionálnej rodine	1 394	1 480
v samostatnej skupine	2 487	2 399
v iných skupinách	917	842

Zdroj: V(MPSVR SR) 5-01

Tabuľka 18 Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v jednotlivých rokoch

rok	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2013	5 960	2 060	563	8 583
2014	6 277	1 927	539	8 743

Zdroj: V(MPSVR SR) 12-01

Tabuľka 19 Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za roky 2013 a 2014

rok	Počet prípadov	Počet klientov	Počet konzultácií	Počet zamestnancov
2013	8 672	16 990	56 593	83
2014	8 871	17 906	52 048	84

Zdroj: Ročný výkaz o vykonávaní poradensko-psychologických služieb

Tabuľka 20 Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2013 a 2014

Problematika	Rok 2013		Rok 2014	
	Počet prípadov	Počet konzultácií	Počet prípadov	Počet konzultácií
Rodinná	2 284	10 786	2 630	11 621
Rozvodová, porozvodová	2 621	12 398	2 620	11 509
Partnerská, manželská	956	4 959	1 000	4 999
Osobnostná	692	3 724	697	3 624
Náhradná rodinná starostlivosť	1 029	9 791	1 012	9 277
Iná/Rôzne	428	1 498	368	1 186
Drogové a iné závislosti	212	1 157	187	910
Profesionálna rodina	437	12 218	322	8 787
Krízová intervencia	13	62	35	135
Spolu	8 672	56 593	8 871	52 048

Zdroj: Ročný výkaz o vykonávaní poradensko-psychologických služieb

Tabuľka 21 Opatrovateľská služba poskytovaná obcami

	2013	2014
Počet občanov, ktorým bola poskytnutá opatrovateľská služba	11 792	12 152
Počet zamestnancov opatrovateľskej služby	4 465	4 935
Bežné výdavky na poskytovanie opatrovateľskej služby v eurách	25 622 549	28 184 927
Výška príjmu z úhrad za opatrovateľskú službu v eurách	4 842 567	5 105 442
Rozdiel medzi výdavkami na poskytovanie opatrovateľskej služby a príjmami za jej poskytovanie v eurách	-20 779 982	-23 079 485

Zdroj: V(MPSVR SR) 11-01

Tabuľka 22 Prepravná služba poskytovaná obcami

rok	Počet klientov prepravnej služby	Bežné výdavky (v €)
2013	2 311	276 085
2014	2 887	243 884

Zdroj: V(MPSVR SR) 11-01

Tabuľka 23 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita

Druh zariadenia	Počet ZSS k 31.12. 2012	Počet miest k 31.12.2012					Počet ZSS k 31.12. 2013	Počet miest k 31.12.2013				
		Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná					Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná			
			celoročne	týždenne	denne	prechodne			celoročne	týždenne	denne	prechodne
Zariadenia sociálnych služieb spolu	1 084	40 679	35 792	674	2 645	1 419	1 168	42 794	38 249	654	2 728	1 072
z toho												
zariadenie pre seniorov	271	12 381	12 354	0	0	0	300	13 037	12 974	0	60	0
DSS pre dospelých s telesným postihnutím	36	1 194	1 134	20	40	0	33	1 227	1 179	21	27	0
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	253	12 814	12 048	197	522	12	278	13 838	13 093	207	538	0
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	0	0	0	0	0	0						
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	70	4 419	4 052	100	267	0	70	4 071	3 683	75	313	0
Špecializované zariadenie	55	1 615	1 453	3	148	11	70	2 180	2 035	7	108	0
Denný stacionár	29	430	14	0	416	0	36	578	4	10	563	0
DSS pre deti s telesným postihnutím	4	63	1	23	39	0	3	46	2	23	21	0
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	39	1 124	412	226	474	0	36	1 051	321	201	526	0
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	6	119	44	31	44	0	5	196	121	27	48	0
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	4	19	13	0	0	6	3	48	48	0	0	0
zariadenie podporovaného bývania	38	379	379	0	0	0	48	466	466	0	0	0
zariadenie núdzového bývania	47	1 091	1 091	0	0	0	44	1 032	1 032	0	0	0
útulky	72	1 667	899	0	74	653	76	1 651	1 255	0	37	349
rehabilitačné strediská	17	455	32	49	369	5	17	426	74	59	293	0
zariadenia opatrovateľskej služby	97	1 918	1 377	25	83	407	99	1 888	1 430	24	74	360
nocľaháreň	30	797	363	0	169	264	30	837	368	0	120	305
domov na pol ceste	16	194	126	0	0	61	20	222	164	0	0	58

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR; v čase spracovania Správy údaje za rok 2014 nie sú k dispozícii; pozn.: DSS – domov sociálnych služieb

Tabuľka 24 Obyvatelia zariadení sociálnych služieb

Druh zariadenia	Obyvatelia *		z toho			
			dlhodobo zdravotne postihnutí		osoby v dôchodkovom veku	
	v tom		v tom		v tom	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
zariadenia sociálnych služieb spolu	38 263	43 845	28 773	30 002	24 014	24 910
Bratislavský kraj	4 844	4981	2 919	3071	3 082	3154
Trnavský kraj	4 591	4846	3 579	3772	2 893	3275
Trenčiansky kraj	4 585	4808	3 390	3693	3 376	3521
Nitriansky kraj	5 638	5925	4 603	4872	3 627	3561
Žilinský kraj	4 516	4918	3 557	3714	2 885	3076
Banskobystrický kraj	4 856	8807	3 736	3828	2 979	2969
Prešovský kraj	4 829	5093	3 795	3889	2 672	2729
Košický kraj	4 404	4467	3 194	3163	2 500	2625
z toho						
zariadenie pre seniorov	12 077	12237	6 877	6680	11 658	11667
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	1 090	1069	1 090	1069	906	764
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	12 017	13162	12 017	13128	7 139	7581
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím						
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	4 206	3965	4 206	3961	1 558	1663
špecializované zariadenie	1 285	1886	1 285	1882	877	1318
denný stacionár	314	374	314	427	142	169
DSS pre deti s telesným postihnutím	36	18	36	18	0	0
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	1 097	1000	1 097	1000	0	1
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	111	187	111	187	0	0
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	342	44	185	19	17	0
zariadenie podporovaného bývania	998	415	7	230	17	25
zariadenie núdzového bývania	20	875	0	7	0	16
útulky	1 485	1499	83	86	186	159
rehabilitačné strediská	373	390	283	237	6	4
zariadenia opatrovateľskej služby	1 689	1738	1 151	1066	1 478	1515
nocľaháreň	960	4798	18	5	28	27
domov na pol ceste	163	188	13	0	2	1
SPOLU	38 263	43 845	28 773	30 002	24 014	24 910

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR

Poznámka: DSS – domov sociálnych služieb

*v roku 2013 nie sú k dispozícii údaje v členení na muži/ženy /absencia údajov z dôvodu chybovosti systému/

Tabuľka 25 Výdavky zariadení sociálnych služieb

Druh zariadenia / zriaďovateľ	Celkové výdavky (v €) v roku 2012	v tom					Celkové výdavky (v €) v roku 2013	v tom				
		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravotnú starostlivosť		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravotnú starostlivosť
SPOLU	372 685 815	131 432 438	162 115 017	55 268 460	17 235 080	405 423	312 759 344	115 420 432	133 605 118	46 189 742	12 690 080	390 805
zariadenie pre seniorov	98 960 013	39 239 647	38 383 474	12 997 630	6 577 824	35 618	101 692 880	40 656 901	39 337 508	13 622 967	7 207 059	172 822
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	10 907 995	4 199 490	4 824 499	1 650 411	147 060	83 644	9 139 244	3 702 209	3 892 613	1 307 516	231 927	2 395
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	105 560 248	37 685 362	45 431 630	15 431 075	4 734 401	141 309	111 233 104	40 323 472	49 497 776	17 130 978	3 035 617	119 218
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	35 793 610	12 145 061	16 804 029	5 830 718	328 335	9 512	34 073 684	11 042 710	15 650 380	5 458 817	1 079 214	47 219
špecializované zariadenie	11 484 597	3 886 401	5 282 438	1 801 580	316 455	31 888	16 263 022	5 728 876	7 443 884	2 558 042	424 014	39 944
denný stacionár	951 546	365 255	412 980	122 400	40 963	1 076						
DSS pre deti s telesným postihnutím	989 602	442 984	387 783	135 395	19 091	0	178 872	121 189	40 740	12 970	0	0
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	10 083 327	2 922 403	5 145 769	1 761 936	224 515	9 217	9 549 012	2 746 751	4 758 276	1 644 172	276 879	838
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	588 476	167 119	309 416	108 324	0	0	927 823	233 236	455 303	159 151	75 300	0
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	104 505	34 366	51 845	18 176	0	0	366 365	114 629	103 220	36 332	0	0
zariadenie podporovaného bývania	2 287 962	883 728	907 811	302 988	185 826	347	2 380 654	920 511	1 068 509	365 070	20 549	590
zariadenie núdzového bývania	2 636 563	1 123 731	1 070 631	352 813	62 307	748	4 153 836	1 206 028	1 190 117	408 947	31 037	201
útulky	4 029 682	1 788 136	1 556 257	493 427	100 257	569	4 033 696	1 721 279	1 651 013	557 821	68 932	713
rehabilitačné strediská	3 148 572	969 945	1 625 725	533 278	18 602	260	3 310 561	924 279	1 757 661	606 004	15 233	0
zariadenia opatrovateľskej služby	15 470 871	4 897 706	5 767 215	1 953 677	2 740 329	8 555	13 424 494	5 088 117	5 948 347	2 049 193	184 636	6 215
nocľaháreň	1 369 441	605 719	535 754	174 127	23 212	1 877	1 385 545	606 379	554 331	185 291	30 683	150
domov na polceste	562 105	295 727	201 169	64 837	0	220	563 186	256 244	214 004	72 163	9 000	500

Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR

Tabuľka 26 Zamestnanci zariadení sociálnych služieb (spolu) za roky 2012 a 2013

Druh zariadenia	Priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný (osoby)	Priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný (osoby)
	2012	2013
zariadenie pre seniorov	6 023	6 040
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	745	638
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	7 100	7 536
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	0	2 316
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	2 453	1 179
Špecializované zariadenie	795	
Denný stacionár	79	6
DSS pre deti s telesným postihnutím	62	698
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	743	63
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	43	16
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	7	170
zariadenie podporovaného bývania	134	170
zariadenie núdzového bývania	169	8
útulky	279	282
rehabilitačné strediská	250	229
zariadenia opatrovateľskej služby	896	919
nocľaháreň	106	102
domov na pol ceste	33	37
SPOLU	19 917	20 409

Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR

Tabuľka 27 Vybrané zariadenia sociálnych služieb zriadené alebo založené obcou alebo vyšším územným celkom

Poskytovatelia sociálnych služieb zriadení alebo založení obcou alebo vyšším územným celkom k 31. 12. 2014	Počet poskytovateľov	Počet klientov	Zamestnanci poskytovateľov (v prepočítaných stavoch)	Príjmy poskytovateľov (v €)	Výdavky poskytovateľov (v €)
nízkoprahové denné centrum	8	216	9	17 240	61 903
pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúlad'ovania osobného a pracovného života	3	3	2	13 594	11 716
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	1	2	2	26 783	26 225
nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu	14	2 209	45	126 213	242 699
sprievodcovská a predčitateľská služba	0	0	0	0	0
tlmočnická služba	0	0	0	0	0
sprostredkovanie tlmočnickej služby	0	0	0	0	0
sprostredkovanie osobnej asistencie	1	1	1	187	5 323
požičiavanie pomôcok	15	233	4	14 018	13 192
monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	7	62	8	13 001	24 072
krízová pomoc prostredníctvom telekomunikačných technológií	1	0	0	0	0
pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	16	47	2 060	197 604	219 081
denné centrum	218	40 707	7 050	2 288 720	2 269 116
integračné centrum	2	55	1	3 667	3 597
jedáleň	117	13 115	237	5 416 765	4 933 303
práčovňa	21	2 281	22	64 928	105 082
stredisko osobnej hygieny	22	6 000	14	28 745	89 040

Zdroj: V(MPSVR SR) 10- 01

Tabuľka 28 Počet občanov zaradených do poradovníka čakateľov na poskytovanie starostlivosti vo vybraných zariadeniach

Druh zariadenia sociálnych služieb			Počet občanov k 31.12.2013	Počet občanov k 31.12.2014
Domovy sociálnych služieb	pre deti	s telesným postihnutím	0	0
		s duševnými poruchami a poruchami správania	32	59
		s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	87	69
	pre dospelých	s telesným postihnutím	182	228
		s duševnými poruchami a poruchami správania	642	721
		so zmyslovým postihnutím	15	15
		s kombináciou postihnutí	1 384	1 421
Zariadenia pre seniorov			1 707	1 717
Zariadenia podporovaného bývania			18	24
Rehabilitačné strediská			1	1
Špecializované zariadenie			88	266
SPOLU v SR			4 156	4 521

Zdroj: V(MPSVR SR) 10- 01

Tabuľka 29 Vybrané druhy sociálnych služieb poskytované neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb

Neverejní poskytovatelia vybraných sociálnych služieb k 31. 12. 2014	Počet poskytovateľov		Počet klientov		Zamestnanci poskytovateľov (v prepočítaných stavoch)	Príjmy poskytovateľov (v €)	Výdavky poskytovateľov (v €)
	2013	2014	2013	2014	2014	2014	2014
opatrovateľská služba	92	99	1 738	4 074	3 013	8 872 013	7 618 733
nízko prahové denné centrum	11	13	9 182	16 066	98	204 991	302 993
pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúlad'ovania osobného a pracovného života	1	0	3	3	0	0	0
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	1	1	7	7	5	17 360	39 240
nízko prahové denné centrum pre deti a rodinu	15	14	6 107	2 317	118	631 607	520 590
prepravná služba	23	34	4 515	7 819	64	258 617	310 872
sprievodcovská a predčítateľská služba	6	6	108	198	4	0	0
tlmočnická služba	9	11	3 134	3 371	22	105 576	108 781
sprostredkovanie tlmočnickej služby	0	0	0	0	0	0	0
sprostredkovanie osobnej asistencie	6	7	557	553	50	237 417	235 393
požičiavanie pomôcok	19	29	697	1 292	20	60 395	44 954
monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	1	2	217	270	14	126 081	156 647
krízová pomoc prostredníctvom telekomunikačných technológií	4	4	1 526	62	12	19 914	19 864
pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	2	1	39	42	2	50	0
denné centrum	7	8	111	178	34	294 311	235 064
integračné centrum	6	3	317	2 633	25	35 244	103 738
jedáleň	18	17	7 618	6 608	50	504 083	561 456
práčovňa	7	3	2 953	582	1	12 045	2 721
stredisko osobnej hygieny	5	4	4 161	10 809	33	36 879	126 597
základné sociálne poradenstvo	67	69	14 925	10 947	212	191 965	270 540
špecializované sociálne poradenstvo	74	69	13 824	14 498	222	1 009 898	1 138 213
sociálna rehabilitácia	13	12	2 149	808	100	175 220	184 911
SPOLU	387	406	73 888	83 137	4 098	12 793 665	11 981 306

Zdroj: V(MPSVR SR) 7- 01

Tabuľka 30 Počet zamestnancov, objemy plátov a vybrané zložky plátu v eurách za rok 2014 v zariadeniach sociálnych služieb podľa agregovaných zamestnaní

Kategória zamestnancov	Počet zamestnancov	z toho ženy	Celkový plat - objem	Celkový plat	Funkčný plat	z toho					Odmeny	Plat za nadčas	Doplatky a ostatné príplatky
						tarifný plat	riadenie	osobný	platová kompenzácia	zmennosť			
	(osoby)	(osoby)	(€)	[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]
SPOLU	15 500	13 428	93 739 452	609	459	378	6	65	5	5	35	3	41
Odborní a administratívni zamestnanci	1 249	1 021	11 832 669	882	682	494	40	146	1	0	75	0	17
Vychovávateľa	96	92	705 633	741	553	484	5	57	2	2	46	0	20
Pomocní vychovávateľa	96	78	709 185	688	508	449	2	53	-	4	31	0	50
Zamestnanci zabezpečujúci poskytovanie zdravotnej starostlivosti	1 721	1 685	12 765 755	721	524	433	7	67	8	7	39	5	68
Pomocní zdravotníckí zamestnanci	1 125	1 037	6 547 208	560	402	343	0	41	9	9	27	3	68
Zamestnanci vykonávajúci sociálnu agendu	218	198	1 510 703	711	555	447	11	92	2	3	39	1	26
Zamestnanci vykonávajúci sociálnu prácu	1 268	1 112	8 717 599	657	515	430	5	73	5	2	37	1	20
Ergoterapeuti	217	185	1 385 624	616	491	411	1	71	5	1	30	1	13
Psychológovia	30	30	191 503	693	563	458	7	92	5	-	32	-	1
Špeciálni pedagógovia	36	32	291 583	775	602	521	9	62	1	3	34	0	25
Opatrovateľky z povolania	3 959	3 623	20 348 527	544	400	343	0	42	6	9	26	3	57
Remeselní, manuálni alebo manipulační zamestnanci	2 681	1 954	13 449 776	495	385	322	0	54	5	2	28	2	21
Zamestnanci stravovacích prevádzok	1 465	1 330	7 826 013	538	405	340	2	56	1	6	30	3	40
Neuvedené zamestnanie	1 339	1 051	7 457 675	639	488	389	7	84	4	4	35	7	33

Zdroj: PLATY (MPSVR SR) 1-02

Tabuľka 31 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu, 2012

Územie	Výdavky na sociálnu ochranu ako % z HDP	Výdavky na sociálnu ochranu v PPS na obyvateľa	Výdavky na sociálne dávky podľa účelov v PPS na obyvateľa (v %, EU28=100 %)					
			Dávky v starobe a pre pozostalých	Nemocenské, zdravotná starostlivosť	Dávky pre zdravotne postihnutých	Dávky pre rodiny a deti	Dávky v nezamestnanosti	Bývanie, sociálne vylúčenie
EU28	29,5	7 558	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
EU15	30,4	8 477	111,2	112,6	111,2	112,5	115,4	115,0
EA18	30,4	8 474	111,4	111,4	106,3	111,9	127,9	97,0
Belgicko	30,8	9 206	104,0	118,4	127,0	113,1	284,1	122,6
Bulharsko	17,4	2 202	31,8	25,9	31,8	39,7	19,5	13,0
Česká republika	20,8	4 460	64,0	63,5	56,9	42,0	37,2	44,1
Dánsko	34,6	10 462	129,9	96,8	229,3	214,0	142,3	208,8
Nemecko	29,5	9 715	111,4	146,5	138,1	183,7	100,2	97,2
Estónsko	15,4	2 878	37,7	37,3	62,4	57,4	22,4	11,8
Írsko	32,5	9 687	61,0	208,6	71,4	176,2	274,8	89,1
Grécko	31,2	6 123	103,6	58,4	49,1	56,7	95,6	66,8
Španielsko	25,9	6 027	80,2	72,2	79,2	56,5	213,1	32,2
Francúzsko	34,2	9 707	123,9	121,7	110,7	127,4	142,7	175,5
Chorvátsko	21,2	3 250	36,0	51,3	100,1	44,2	18,1	4,0
Taliansko	30,3	7 786	137,2	83,3	80,0	62,4	60,7	9,4
Cyprus	23,1	5 323	81,3	52,8	33,5	65,6	90,6	171,2
Lotyšsko	14,0	2 335	38,3	23,4	37,9	29,2	21,9	20,8
Litva	16,5	3 105	41,1	37,5	53,4	45,5	20,6	53,5
Luxembursko	23,3	13 820	153,2	160,7	281,3	387,2	202,6	184,1
Maďarsko	21,8	3 880	59,3	42,1	53,5	83,3	25,9	29,8
Malta	19,4	4 247	69,1	58,0	30,4	46,2	32,2	30,5
Holandsko	33,3	10 698	119,5	168,7	138,5	62,2	145,7	303,9
Rakúsko	30,2	9 980	146,2	115,6	133,4	161,5	128,7	62,2
Poľsko	18,1	3 367	58,6	36,5	51,3	27,6	13,9	13,9
Portugalsko	26,9	5 071	78,1	55,6	66,0	41,2	83,9	21,2
Rumunsko	15,6	2 103	33,5	25,6	32,3	31,4	6,0	10,4
Slovinsko	25,4	5 301	72,9	77,8	61,9	77,7	41,0	53,8
SR	18,4	3 732	47,5	51,2	60,4	63,4	37,4	38,1
Fínsko	31,2	9 036	106,5	103,3	189,3	171,1	156,8	152,5
Švédsko	30,5	9 598	120,2	111,7	226,9	174,9	99,6	141,0
Spojené kráľovstvo	28,8	7 460	98,6	112,1	93,1	85,9	47,8	173,6
Island	25,2	7 496	57,9	117,4	224,6	142,4	104,1	201,4
Nórsko	25,0	11 577	115,7	159,7	359,0	247,1	71,9	151,2
Švajčiarsko	27,5	10 188	133,4	123,8	170,8	96,5	79,9	111,3
Srbsko	24,4	2 204	36,5	25,8	32,0	20,4	13,3	11,3
Turecko	13,8	1 893	32,9	26,5	12,2	9,7	6,0	10,1

Predbežné údaje: EU28, EU15, EA18, DE, ES, FR, HR, IT, LT, NL, PL, SI, SK, SE, UK, CH; odhad LV

* vrátane daňového bonusu

Zdroj: Eurostat ESSPROS

Tabuľka 32 Príjmy na sociálnu ochranu, 2012

Príjmy	Príjmy v % HDP	Príjmy v PPS na obyvateľa	Štruktúra príjmov (%)			
			Sociálne príspevky zamestnávateľov	Sociálne príspevky chránených osôb	Verejná správa	Iné príjmy
EU28	30,4	7 807	35,3	19,9	41,1	3,8
EU15	31,5	8 773	35	19,8	41,7	3,6
EA18	31,2	8 703	37,1	22,1	37,8	3
Belgicko	31,6	9 457	41	19,7	36,3	3,1
Bulharsko	18,6	2 357	28,9	18,2	51,1	1,8
Česká republika	20,8	4 470	49,3	24,0	25,3	1,5
Dánsko	37,1	11 221	12,1	8,9	77,7	2,1
Nemecko	31,8	10 503	33,9	29,8	34,6	1,8
Estónsko	15,3	2 848	79,6	1,1	19,1	0,1
Írsko	29,3	8 726	21,1	6,7	69,4	2,9
Grécko	31,5	6 167	32	20,1	35,4	12,5
Španielsko	24,9	5 808	43,7	12,4	43	0,9
Francúzsko	34	9 659	41,7	20,1	35	3,2
Chorvátsko	22,2	3 416	27,7	33,5	35,9	2,9
Taliansko	30,7	7 894	37,5	14,6	46,3	1,6
Cyprus	24,5	5 653	23	17,3	51,3	8,3
Lotyšsko	14	2 336	44	18,8	36,3	0,9
Litva	14,8	2 784	51	16,6	31,4	1
Luxembursko	26,5	15 677	25,6	23,2	42,9	8,3
Maďarsko	21,4	3 802	37,7	22,7	36,9	2,7
Malta	19,4	4 266	33,5	14,1	50,3	2,1
Holandsko	35,7	11 488	32,3	35,1	24,2	8,5
Rakúsko	30,1	9 959	36,5	25,9	36	1,6
Poľsko	17,5	3 252	44,7	19,4	16,4	19,5
Portugalsko	27,5	5 192	27,8	14,3	48,2	9,6
Rumunsko	15,9	2 135	34,2	14,1	50,7	1
Slovinsko	25,3	5 280	26,6	38,4	33,8	1,2
Slovensko	20,1	4 062	40,8	18,8	37,6	2,9
Fínsko	33,4	9 685	34,8	12,5	46,9	5,9
Švédsko	32,2	10 161	36,2	9,6	52,2	2,1
Spojené kráľovstvo	30,7	7 946	27,7	12,4	53,2	6,7
Island	28,1	8 365	37,3	7,0	54,7	1
Nórsko	25,8	11 924	33,1	14,9	52	0,1
Švajčiarsko	31,9	11 816	30	35,2	24,4	10,4
Srbsko	24,7	2 226	25,7	28,2	45,2	0,8
Turecko	15,3	2 105	27,5	26,2	40	6,4

Predbežné údaje – EU28, EU15, EA18, DE, ES, FR, HR, IT, LT, NL, PL, SI, SK, SE, UK, CH; odhad LV
Zdroj: Eurostat ESSPROS

Tabuľka 33 Výdavky na dôchodky a štruktúra podľa kategórií dôchodkov, 2012

Územie	Výdavky na dôchodky spolu			Štruktúra výdavkov na dôchodky podľa kategórií (%)						
	v € na obyvateľa (stále ceny 2005)	v PPS na obyvateľa	v % HDP	starobný	predpokladaný starobný	čiasťočný starobný	invalidný	predčasný v dôsledku zníženej pracovnej schopnosti	pozostaťočné	predčasný z dôvodov trhu práce
EU28	3 023,89	3 398,85	13,2	:	:	:	:	:	:	:
EU15	3 623,89	3 775,59	13,5	:	:	:	:	:	:	:
EA18	3 461,24	3 835,50	13,8	:	:	:	:	:	:	:
BE	3 579,66	3 707,93	12,4	67,0	0,0	0,0	13,6	0,0	15,8	3,5
BG	338,93	1 073,00	8,5	75,9	11,0	0,0	9,1	0,0	4,0	0,0
CZ	1 065,93	2 112,76	9,9	78,0	3,5	:	11,0	0,1	7,4	0,0
DK	5 443,82	4 382,68	14,5	77,0	7,2	0,0	0,0	15,8	0,0	:
DE	3 706,27	4 062,78	12,3	70,6	5,0	0,0	1,4	6,4	16,1	0,5
EE	757,28	1 456,79	7,8	63,4	20,7	:	14,9	:	1,0	:
IE	2 612,94	2 174,58	7,3	77,2	1,2	:	14,9	0,0	6,7	:
GR	2 509,15	3 425,93	17,5	64,8	17,1	0,0	4,5	0,0	13,6	0,0
ES	2 248,20	2 792,43	12,0	61,4	7,3	:	11,6	:	19,6	0,2
FR	4 209,69	4 309,03	15,2	81,0	0,0	0,0	7,3	0,1	11,4	0,3
HR	892,30	1 648,81	10,7	43,4	9,8	0,0	28,4	0,0	18,4	0,0
IT	3 772,29	4 266,43	16,6	66,9	12,3	0,0	1,6	2,7	16,1	0,5
CY	1 626,60	2 181,61	9,5	81,9	0,1	0,0	3,9	0,0	14,1	0,0
LV	601,10	1 363,05	8,2	86,1	2,3	0,0	9,7	0,0	1,9	0,0
LT	605,16	1 444,23	7,7	78,1	3,2	:	13,7	:	4,9	0,0
LU	6 876,69	5 824,63	9,8	47,0	21,4	0,0	9,8	0,0	19,8	2,0
HU	784,49	1 700,09	9,6	80,9	4,8	0,0	0,0	0,7	13,6	0,0
MT	1 349,45	2 103,57	9,6	76,8	0,0	:	5,1	:	17,5	0,5
NL	4 303,30	4 301,29	13,4	73,4	3,2	0,0	14,4	0,0	9,1	0,0
AT	4 704,79	4 961,32	15,0	71,3	6,4	0,0	9,6	0,0	12,5	0,2
PL	924,69	2 066,16	11,1	63,2	12,0	:	8,7	0,2	15,5	0,3
PT	2 075,64	2 792,93	14,8	73,0	3,0	0,0	11,8	0,0	11,9	0,4
RO	484,82	1 183,65	8,8	81,9	0,2	1,7	5,0	4,6	6,5	0,0
SI	1 676,85	2 416,65	11,6	56,6	25,3	0,1	5,5	0,0	12,5	0,0
SK	708,93	1 707,71	8,4	71,2	3,4	0,0	12,5	0,0	10,8	2,1
FI	3 916,74	3 766,99	13,0	73,0	4,8	0,9	14,0	0,0	6,8	0,5
SE	4 240,36	3 749,28	11,9	78,3	5,8	:	12,1	:	3,8	0,0
UK	3 600,49	3 172,72	12,3	89,4	0,0	0,0	9,7	0,0	0,9	0,0
IS	3 787,77	2 762,22	9,3	58,7	0,0	0,0	34,8	0,0	6,4	0,0
NO	5 520,65	4 027,31	8,7	68,2	2,3	0,1	26,4	0,0	3,0	0,0
CH	5 564,90	4 536,34	12,3	71,3	3,8	0,0	13,8	0,0	11,0	0,0
RS	456,81	1 271,47	14,1	74,3	0,0	0,0	8,3	0,0	16,8	0,5
TR	:	1 109,84	8,1	78,3	0,0	0,0	2,9	0,0	18,8	0,0

Predbežné údaje --: EU28, EU15, EA18, DE, ES, FR, HR, IT, LT, NL, PL, SI, SK, SE, UK, CH; odhad LV
: jav existuje, údaj je zahrnutý v inej položke
Zdroj: Eurostat – ESSPROS

Tabuľka 34 Počet poberateľov dôchodkov podľa rodu*, indexy 2012/2011 a 2012/2006

Územie	Počet poberateľov dôchodkov*			Index 2012/2011	Index 2012/2006	Podiel poberateľov dôchodkov na populáciu (%)
	úhrn*(osoby)	muži (%)	ženy(%)			
BE	:	:	:	:	:	:
BG	2 211 374	42,0	58,0	99,2	97,3	30,4
CZ	2 924 016	40,7	59,3	99,8	106,8	27,8
DK	1 345 766	44,9	55,1	100,0	108,7	24,0
DE	23 588 092	44,3	55,7	100,1	101,5	28,8
EE	411 443	38,8	61,2	101,1	108	31,2
IE	857 376	50,2	49,8	103,4	127,6	18,7
GR	2 695 389	47,1	52,9	100,3	106,7	24,4
ES	9 114 531	50,8	49,2	101,3	109,4	19,5
FR	18 462 000	45,7	54,3	101,1	107,8	28,2
HR	1 217 692	45,8	54,2	100,4	:	28,6
IT	16 456 192	47,2	52,8	99,5	99,5	27,6
CY	127 678	52,7	47,3	102,6	122,3	14,7
LV	607 955	37,3	62,7	100,3	101,7	30
LT	947 503	37,8	62,2	99,3	102,8	31,9
LU	157 235	55,7	44,3	103,3	121,1	29,3
HU	2 209 481	37,5	62,5	82,1	:	22,3
MT	82 736	56,8	43,2	100,6	115,3	19,6
NL	3 401 500	45,4	54,6	102,3	109	20,3
AT	2 399 402	45,7	54,3	100,8	106,6	28,4
PL	9 648 027	41,5	58,5	99,3	95,6	25
PT	3 019 913	44,8	55,2	100,8	104,6	28,8
RO	5 453 097	41,8	58,2	98,3	94,3	27,2
SI	629 791	44,2	55,8	100,1	109,2	30,6
SK	1 372 021	39,9	60,1	101,5	108,3	25,4
FI	1 494 425	44,2	55,8	100,8	108,9	27,5
SE	2 557 103	45,7	54,3	100,9	104,2	26,8
UK	15 363 815	41,7	58,3	101,1	:	24
IS	60 263	43,8	56,2	103,8	:	18,7
NO	1 205 531	:	:	104	113,2	23,9
CH	2 898 200	43,8	56,2	102	112	36,1
RS	1 679 411	43,1	56,5	103,9	:	23,4
TR	11 529 069	:	:	104,5	129,2	15,2

Zdroj: Eurostat – ESSPROS

* Počet poberateľov dôchodkov bez dvojitého načítania

Predbežné údaje za rok 2012: DE, ES, FR, HR, IT, LT, NL, PL, SI, SK, SE, UK, CH; odhad LV

Tabuľka 35 Dane a odvody platené zo sociálnych dávok, 2011

Územie	Výdavky na sociálnu ochranu			Sociálne dávky	
	Hrubé výdavky (% HDP)	Netto výdavky (% HDP)	Netto výdavky ako % z hrubých	% zdanených dávok	% dávok, z ktorých sa platia soc. odvody
BE	29	26,81	92,45	59,06	39,57
BG	17,16	17,15	99,95	0	0,61
CZ	19,78	19,74	99,75	1,51	0,72
DK	32,79	27,58	84,13	55,5	55,44
DE	28,25	26,02	92,08	51,59	48,18
EE	15,89	15,58	98,03	62,83	0,44
IE	28,31	28,1	99,26	27,58	1,72
GR	28,85	27,45	95,14	58,59	2,69
ES	25,63	24,38	95,15	51,95	10,61
FR	31,92	30,23	94,7	60	36,13
HR	20,28	19,84	97,83	55,63	55,63
IT	28,43	25,13	88,42	65,83	1,15
CY	22,37	21,56	96,37	31,72	9,91
LV	14,81	14,39	97,16	61,53	1,96
LT	16,35	16,07	98,27	9,76	9,76
LU	22,16	20,34	91,82	55,71	56,44
HU	22,77	22,48	98,75	55,32	3,22
MT	18,53	18,2	98,18	55,78	0
NL	30,45	24,8	81,44	55,41	55,41
AT	28,99	26,05	89,86	53,21	54,02
PT	24,96	23,66	94,8	59,42	0,2
RO	16,11	15,94	98,96	56,22	0
SI	24,57	24,24	98,63	55,38	0
SK	17,71	17,64	99,6	2,58	1,51
FI	29,24	26,27	89,84	57,11	57,11
SE	29,05	25,68	88,4	49,48	0
UK	26,26	25,29	96,3	42,92	3,11
IS	24,75	22,14	89,46	52,49	13,2
NO	24,64	22,35	90,69	54,34	:

Zdroj: Eurostat – ESSPROS

Tabuľka 36 Národné projekty zazmluvnené v roku 2014

Kód	Názov	Subjekt
OP ZaSI NP 2014/1.1/01	Prognózy vývoja na trhu práce v SR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 2014/1.1/02	Podpora rozvoja regionálnej zamestnanosti bez BSK	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 2014/1.1/03	Podpora vytvárania pracovných miest - 3	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 2014/1.1/04	Vybrané aktívne opatrenia na trhu práce v rámci SR bez BSK - 4	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 2014/1.1/05	Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva - 2	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 2014/1.1/06	Vybrané aktívne opatrenia na trhu práce v rámci SR bez BSK - 5	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
Prioritná os 1		
OP ZaSI NP 2014/2.1/01	Pilotná podpora zvyšovania efektivity poskytovania dávok a výkonu opatrení SPODaSK v rodinnom prostredí	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 2014/2.1/03	Prevenčia a eliminácia násilia na ženách	Inštitút pre výskum práce a rodiny
OP ZaSI NP 2014/2.1/04	Podpora zvyšovania profesionality výkonu a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výkonu a služieb sociálnej inklúzie pre štátnu správu a samosprávu - I	Inštitút pre výskum práce a rodiny
OP ZaSI NP 2014/2.1/05	Podpora eliminácie a prevencie násilia na ženách	Inštitút pre výskum práce a rodiny
OP ZaSI NP 2014/2.2/01	Odborné vzdelávanie ako rozvoj odborných zručností a uplatnenia na trhu práce pre odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody	Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže
OP ZaSI NP 2014/2.2/02	PARALELA	Slovenský paralympijský výbor
OP ZaSI NP 2014/2.3/01	Rodina a práca	Implementačná agentúra pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia
Prioritná os 2		
OP ZaSI NP 2014/3.1/01	Prognóza vývoja na trhu práce v BSK	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 2014/3.1/02	Podpora vytvárania pracovných miest pre UoZ do 29 rokov v BSK	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 2014/3.2/02	Pilotná podpora zvyšovania efektivity poskytovania dávok a výkonu opatrení SPODaSK v rodinnom prostredí v BSK	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 2014/3.2/03	Prevenčia a eliminácia násilia na ženách	Inštitút pre výskum práce a rodiny
OP ZaSI NP 2014/3.2/04	Podpora zvyšovania profesionality výkonu a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výkonu a služieb sociálnej inklúzie pre štátnu správu a samosprávu - I	Inštitút pre výskum práce a rodiny
OP ZaSI NP 2014/3.2/05	Podpora eliminácie a prevencie násilia na ženách	Inštitút pre výskum práce a rodiny
OP ZaSI NP 2014/3.3/01	Budovanie kapacít analytických pracovníkov	Ministerstvo financií SR

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2014
Príloha ku kapitole 3

Kód	Názov	Subjekt
OP ZaSI NP 2014/3.3/02	Zvýšenie kvality výkonu zamestnancov štátnej správy v oblasti agendy EÚ - príprava na predsedníctvo SR v Rade EÚ	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
OP ZaSI NP 2014/3.3/03	Zvyšovanie profesionality a špecializácie zamestnancov Najvyššieho kontrolného úradu	Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
OP ZaSI NP 2014/3.3/04	Zvyšovanie transparentnosti neziskového sektora a kvality služieb poskytovaných neziskovými organizáciami cez mechanizmus akreditácie MNO	Ministerstvo vnútra SR
OP ZaSI NP 2014/3.3/04	Zvyšovanie transparentnosti neziskového sektora a kvality služieb poskytovaných neziskovými organizáciami cez mechanizmus akreditácie MNO	Ministerstvo vnútra SR
OP ZaSI NP 2014/3.3/05	Budovanie kapacít a zlepšenie efektivity verejnej správy	Ministerstvo vnútra SR
Prioritná os 3		
OP ZaSI NP 2014/4.1/01	Budovanie kapacít analytických pracovníkov	Ministerstvo financií SR
OP ZaSI NP 2014/4.1/02	Zvýšenie kvality výkonu zamestnancov štátnej správy v oblasti agendy EÚ – príprava na predsedníctvo SR v Rade EÚ	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
OP ZaSI NP 2014/4.1/03	Budovanie odborných kapacít Ústavného súdu Slovenskej republiky	Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky
OP ZaSI NP 2014/4.1/04	Zvyšovanie profesionality a špecializácie zamestnancov Najvyššieho kontrolného úradu	Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
OP ZaSI NP 2014/4.1/05	Zvyšovanie transparentnosti neziskového sektora a kvality služieb poskytovaných neziskovými organizáciami cez mechanizmus akreditácie MNO	Ministerstvo vnútra SR
OP ZaSI NP 2014/4.1/06	Rozvoj ľudských zdrojov väzenského personálu	Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže
OP ZaSI NP 2014/4.1/07	Budovanie kapacít a zlepšenie efektivity verejnej správy	Ministerstvo vnútra SR
Prioritná os 4		
OP ZaSI NP 2013/3.3/01	Vzdelávanie zamestnancov rezortu MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
OP ZaSI NP 2013/4.1/01	Vzdelávanie zamestnancov rezortu MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Zdroj: RO, ITMS

Tabuľka 37 Čerpanie výdavkov kapitoly 22 – MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2014	%
07C	Sociálna inklúzia	1 886 874 142	1 779 893 842	1 776 168 127	99,8
07C01	Pomoc v hmotnej núdzi	300 162 571	271 462 794	269 985 212	99,5
07C0101	– Dávka v hmotnej núdzi	272 640 000	246 702 234	245 903 547	99,7
07C0102	– Dotácia na výkon osobitného príjemcu	167 800	179 779	176 743	98,3
07C0103	– Dotácia na stravu pre dieťa v hmotnej núdzi	14 485 300	12 513 714	11 888 398	95,0
07C0104	– Dotácia na školské potreby pre dieťa v hmotnej núdzi	2 784 000	2 663 903	2 640 447	99,1
07C0106	– Náhradné výživné	10 085 471	9 403 164	9 376 077	99,7
07C02	Podpora rodiny	1 006 846 622	955 855 772	955 548 567	100,0
07C0201	– Prídavok na dieťa	321 087 282	319 073 171	319 006 214	100,0
07C0202	– Rodičovský príspevok	361 040 898	356 135 899	356 000 893	100,0
07C0206	– Ostatné príspevky na podporu rodiny	51 585 932	46 112 507	46 045 478	99,9
07C020A	– Štátom platené poisťenie za osoby starajúce sa o dieťa	269 909 094	232 909 094	232 909 094	100,0
07C020B	– Príspevok na starostlivosť o dieťa	3 223 416	1 625 101	1 586 888	97,6
07C03	Kompenzácia sociálnych dôsledkov ŤZP	246 012 289	236 374 437	236 185 232	99,9
07C04	Iniciatívy v oblasti sociálnej inklúzie	3 892 790	3 699 484	3 672 332	99,3
07C040A	– Ostatné iniciatívy	2 909 702	2 756 449	2 729 342	99,0
07C040C	– Zvýšenie zamestnateľnosti cez FSR	983 088	913 035	912 990	100,0
07C040G	– Zabezpečenie hodnotenia a implementácie horizontálnej priority Rovnosť príležitostí – MDVRR SR	0	30 000	30 000	100,0
07C05	Starostlivosť o ohrozené deti	82 713 485	83 245 924	83 459 464	100,3
07C0501	– Náhradná rodinná starostlivosť	15 566 096	13 647 696	13 593 769	99,6
07C0502	– Ústavná starostlivosť v štátnych detských domovoch	57 047 389	58 700 685	58 988 080	100,5
07C0503	– Ústavná starostlivosť v neštátnych zariadeniach	9 000 000	9 909 270	9 898 835	99,9
07C0504	– Prevencia a sanácia (MVO)	1 100 000	988 273	978 780	99,0
07C06	Nesystémové dávky sociálneho poistenia	52 088 695	52 088 695	52 088 695	100,0
07C07	Vianočný príspevok dôchodcom	65 000 000	81 300 000	81 300 000	100,0
07C08	Podpora sociálnej inklúzie	57 700 930	24 276 976	24 276 976	100,0
07C0801	– Podpora soc. inklúzie osôb ohroz. soc. vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované	21 823 461	18 217 981	18 217 981	100,0

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2014
Príloha ku kapitole 3

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2014	%
	rómske komunity – opatrenie 2.1				
07C0802	– Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované komunity – opatrenie 2.2	18 461 697	2 946 807	2 946 807	100,0
07C0803	– Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života – opatrenie 2.3	17 415 772	3 112 188	3 112 188	100,0
07C0A	Podpora sociálnych služieb	72 456 760	71 589 760	69 651 649	97,3
07E	Tvorba a implementácia politik	145 888 125	161 434 325	161 863 604	100,3
07E03	Riadiaca, koncepčná a výskumná činnosť	18 823 071	18 469 984	18 889 948	102,3
07E0301	– Aparát ministerstva	18 823 071	18 469 984	18 889 948	102,3
07E04	Výkon štátnej správy na úseku soc. vecí, rodiny, práce a zamestnanosti	127 065 054	142 964 341	142 973 656	100,0
07E0401	– Špecializovaná štátna správa	116 935 848	131 757 705	131 763 587	100,0
07E0402	– Ostatná štátna správa	10 129 206	11 206 636	11 210 069	100,0
	Medzirezortné programy a podprogramy, ktorých je kapitola gestorom a účastníkom				
06G	Ľudské zdroje	77 380 964	154 219 500	154 446 312	100,1
06G04	Aktívna politika trhu práce a zvýšenie zamestnanosti – MPSVR SR	16 039 363	46 171 890	46 399 160	100,5
06G0404	– Národné programy na rozvoj APTP a zvýšenie zamestnanosti	12 133 442	42 943 194	43 335 332	100,9
06G040I	– Zvýšenie zamestnanosti cez SIA	1 068 742	391 517	391 517	100,0
06G040J	– Individuálna štátna pomoc	2 837 179	2 837 179	2 672 311	94,2
06G15	Podpora rastu zamestnanosti	40 389 635	97 300 653	97 300 195	100,0
06G1501	– Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti – opatrenie 1.1	35 925 712	96 423 425	96 422 967	100,0
06G1502	– Podpora tvorby a udržania prac. miest prostred. zvýšenia adaptability prac., podnikov a podpory podnikania – opatrenie 1.2	4 463 923	877 228	877 228	100,0
06G16	Podpora zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít v BSK	2 369 192	2 080 822	2 080 822	100,0
06G1601	– Podpora rastu zamestnanosti zlepšenia zamestnanosti s osobitným zreteľom na vzdelanostnú spoločnosť – opatrenie 3.1	118 018	269 625	269 625	100,0
06G1602	– Podpora soc. inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie prac. a rod. života v BSK – opatrenie 3.2	1 485 952	1 466 014	1 466 014	100,0
06G1603	– Budovanie kapacít a zlepšovanie. kvality verejnej správy v BSK – opatrenie 3.3	765 222	345 183	345 183	100,0
06G17	Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy	11 131 337	3 030 033	3 030 033	100,0
06G1701	– Zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnej správe a neziskovým organizáciám – opatrenie. 4.1	10 616 308	3 030 033	3 030 033	100,0

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2014	%
06G1702	Zavedenie systémov riadenia kvality vo verejnej správe a pre mimovládne organizácie v oblasti politiky zamestnanosti a sociálnej politiky – opatrenie 4.2	515 029	0	0	0,0
06G18	Technická pomoc	7 451 437	5 636 102	5 636 102	100,0
06G1801	– Technická pomoc – opatrenie 5.1	7 451 437	5 636 102	5 636 102	100,0
	Podprogramy, ktoré kapitola rieši ako účastník medzirezortného programu				
06H09	Hospodárska mobilizácia – MPSVR SR (gestor MH SR)	45 189	26 856	24 856	92,6
09706	Príspevky SR do medzinárodných organizácií – MPSVR SR (gestor MZVEZ SR)	440 367	555 618	555 618	100,0
0A909	Elektronizácia VS a rozvoj elektronických služieb na centrálnej úrovni MF SR – MPSVR SR	0	4 485 885	4 485 885	100,0
0AR05	MPSVR SR – Protidrogová politika (gestor Úrad vlády SR)	50 000	58 500	58 500	100,0
0D40A	SK PRES 2016 – MPSVR SR	0	50 238	45 672	90,9
	Výdavky spolu za kapitolu 22	2 110 678 787	2 100 724 764	2 097 648 574	99,9

Zdroj: MPSVR SR, Návrh štátneho záverečného účtu

PRÍLOHA KU KAPITOLE 4

Tabuľka 1 Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie (2012 – 2013)

Indikátor	2012			2013			rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Primárne indikátory									
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (celá populácia)	13,2	13,2	13,3	12,8	12,8	12,9	-0,4	-0,4	-0,4
Miera rizika chudoby (0 – 5 roční)	21,4	23,0	19,2	17,6	18,6	16,5	-3,8	-4,4	-2,7
Miera rizika chudoby (6 – 11 roční)	20,2	18,7	21,8	22,4	21,0	24,1	2,2	2,3	2,3
Miera rizika chudoby (12 – 17 roční)	23,7	23,6	23,8	20,7	20,8	20,7	-3,0	-2,8	-3,1
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (0 – 17 roční)	21,9	21,9	22,0	20,3	20,2	20,5	-1,6	-1,7	-1,5
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (18 – 24 roční)	14,4	13,0	16,0	15,1	15,7	14,5	0,7	2,7	-1,5
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (25 – 54 roční)	12,4	12,4	12,3	12,1	11,5	12,7	-0,3	-0,9	0,4
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (55 – 64 roční)	10,2	9,7	10,6	9,7	9,7	9,6	-0,5	0,0	-1,0
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (18 – 64 roční)	12,3	12,1	12,5	12,1	12,0	12,3	-0,2	-0,1	-0,2
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (65+ roční)	7,8	5,9	9,0	6,0	3,3	7,6	-1,8	-2,6	-1,4
Hranica rizika chudoby – domácnosť jednotlivca (€)	4 156			4 042			-114		
Hranica rizika chudoby – domácnosť jednotlivca (PPS)	5 879			5 743			-136		
Hranica rizika chudoby – domácnosť 2 dospelí a 2 deti (€)	8 728			8 749			21		
Hranica rizika chudoby – domácnosť 2 dospelí a 2 deti (PPS)	12 346			12 060			-286		
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (celá populácia)	8,6	8,5	8,7	7,1	6,7	7,4	-1,5	-1,8	-1,3
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (0 – 17 roční)	16,3	15,1	17,5	11,0	11,3	10,5	-5,3	-3,8	-7,0
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (18 – 64 roční)	8,2	8,3	8,0	6,9	6,5	7,3	-1,3	-1,8	-0,7
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (65+ roční)	2,5	0,5	3,8	4,3	1,8	5,8	1,8	1,3	2,0
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (celá populácia)	20,5	20,5	20,6	24,1	25,5	23,0	3,6	5,0	2,4
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (0 – 5 roční)	25,2	23,5	26,9u	29,8	25,5	29,8u	4,6	2,0	2,9
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (6 – 11 roční)	28,9	28,9	29,8	29,9	31,9	22,2	1,0	3,0	-7,6
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (12 – 17 roční)	21,2	21,2	21,2	29,9	29,8	31,7	8,7	8,6	10,5
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (0 – 17 roční)	24,0	23,3	25,2	28,9	29,8	29,8	4,9	6,5	4,6
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (18 – 64 roční)	21,2	21,2	21,4	24,4	24,9	24,1	3,2	3,7	2,7
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (65+ roční)	12,4	10,4u	14,1	7,9	5,6u	9,3	-4,5	-4,8	-4,8
Dlhodobá miera nezamestnanosti	9,4	9,3	9,5	10,0	10,0	9,9	0,6	0,7	0,4
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (populácia 0 – 59 roční)	7,2	7,0	7,5	7,6	7,2	7,9	0,4	0,2	0,4
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (0 – 5 roční)	7,0	7,6	6,2	7,7	7,6	7,9	0,7	0,0	1,7
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (6 – 11 roční)	6,2	6,5	5,9	7,7	6,8	8,8	1,5	0,3	2,9
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (12 – 17 roční)	8,1	9,3	6,7	9,6	9,2	10,2	1,5	-0,1	3,5

Indikátor	2012			2013			rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (0 – 17 roční)	7,2	7,9	6,3	8,4	8,0	9,0	1,2	0,1	2,7
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (18 – 59 roční)	7,2	6,8	7,7	7,3	6,9	6,1	0,1	0,1	-1,6
Deti žijúce v domácnostiach bez zamestnania (0 – 17 ročné)	9,9			10,4			0,5		
Populácia žijúca v domácnostiach bez zamestnania (18 – 59 roční)	8,4b	7,9b	8,8b	8,6	8,5	8,8	0,2	0,6	0,0
Osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a nepokračujú v ďalšom vzdelávaní	5,3	6,0	4,6	6,4	6,7	6,1	1,1	0,7	1,5
Miera materiálnej deprivácie (celá populácia)	22,7	21,5	23,9	23,4	22,5	24,3	0,7	1,0	0,4
Miera materiálnej deprivácie (0 – 5 roční)	22,7	22,2	23,3	21,1	20,0	22,5	-1,6	-2,2	-0,8
Miera materiálnej deprivácie (6 – 11 roční)	21,9	21,2	22,6	26,1	27,2	24,6	4,2	6,0	2,0
Miera materiálnej deprivácie (12 – 17 roční)	26,3	26,1	26,5	28,7	28,8	28,5	2,4	2,7	2,0
Miera materiálnej deprivácie (0 – 17 roční)	23,9	23,4	24,4	25,5	25,6	25,4	1,6	2,2	1,0
Miera materiálnej deprivácie (18 – 64 roční)	21,5	20,8	22,3	22,2	21,5	22,9	0,7	0,7	0,6
Miera materiálnej deprivácie (65+ roční)	27,4	23,0	30,1	26,5	22,7	28,8	-0,9	-0,3	-1,3
Sekundárne indikátory									
Miera rizika chudoby podľa typu domácnosti:									
jednotlivec mladší ako 65 rokov	24,1			21,3			-2,8		
jednotlivec starší ako 65 rokov	14,7			10,0			-4,7		
jednotlivec	19,3	23,5	17,5	15,5	19,6	14,0	-3,8	-3,9	-3,5
dva dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	4,6			3,8			-0,8		
dva dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	9,1			8,8			-0,3		
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	27,5			30,1			2,6		
dva dospelí s jedným závislým dieťaťom	12,4			10,0			-2,4		
dva dospelí s dvomi závislými deťmi	14,3			13,2			-1,1		
dva dospelí s tromi a viac závislými deťmi	35,1			29,9			-5,2		
traja a viac dospelí so závislými deťmi	13,3			14,9			1,6		
domácnosti so závislými deťmi	16,5			16,3			-0,2		
domácnosti bez závislých detí	9,0			7,5			-1,5		
Miera rizika chudoby podľa intenzity práce domácnosti									
domácnosti bez detí – s nízkou intenzitou práce (0,2 – 0,45)	29,9			28,9			-1,0		
domácnosti bez detí – so strednou intenzitou práce (0,45 – 0,55)	7,9			4,1			-3,8		
domácnosti bez detí – s vysokou intenzitou práce (0,55 – 0,85)	2,6			1,5			-1,1		
domácnosti bez detí – s veľmi vysokou intenzitou práce (0,85 – 1)	1,6			1,9			0,3		
domácnosti s deťmi – s nízkou intenzitou práce (0,2 – 0,45)	37,6			38,3			0,7		

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2014
Príloha ku kapitole 4

Indikátor	2012			2013			rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
domácnosti s deťmi – so strednou intenzitou práce (0,45 – 0,55)	24,8			19,4			-5,4		
domácnosti s deťmi – s vysokou intenzitou práce (0,55 – 0,85)	8,8			10,2			1,4		
domácnosti s deťmi – s veľmi vysokou intenzitou práce (0,85 – 1)	4,5			3,4			-1,1		
Miera rizika chudoby podľa najčastejšej ekonomickej aktivity (18+)									
nezamestnaní	44,6	45,9	43,2	43,8	48,5	39,0	-0,8	2,6	-4,2
zamestnaní	6,2	6,6	5,6	5,7	5,9	5,5	-0,5	-0,7	-0,1
dôchodcovia	7,7	5,8	8,8	6,6	4,4	7,8	-1,1	-1,4	-1,0
iná neaktívna osoba	17,9	15,0	20,3	17,4	16,0	18,4	-0,5	1,0	-1,9
Miera rizika chudoby podľa typu vlastníctva									
vlastník alebo bezplatné ubytovanie	12,4	12,3	12,4	11,8	11,7	11,9	-0,6	-0,6	-0,5
nájomca	22,9	22,9	22,9	23,9	23,9	23,9	1,0	1,0	1,0
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby – 40 % národného ekvivalentného mediánu príjmu	4,3	4,5	4,2	4,9	5,0	4,8	0,6	0,5	0,6
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby – 50 % národného ekvivalentného mediánu príjmu	7,8	7,8	7,9	7,8	8,0	7,6	0,0	0,2	-0,3
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby – 70 % národného ekvivalentného mediánu príjmu	20,4	19,6	21,2	19,2	18,6	19,8	-1,2	-1,0	-1,4
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (25 – 39 roční)	77,6	39,2	38,4	77,4	37,1	40,4	-0,2	-2,1	2,0
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (40 – 59 roční)	132,1	48,2	83,6	128,6	49,3	79,2	-3,5	1,1	-4,4
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (55 – 64 roční)	101,6	31,3	70,4	104,7	33,8	70,9	3,1	2,5	0,5
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (25 – 64 roční)	261,2	102,8	158,5	257,2	101,0	156,5	-4,0	-1,8	-2,0
Hĺbka materiálnej deprivácie	3,7	3,8	3,7	3,7	3,7	3,7	0,0	-0,1	0,1
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (celá populácia)	8,4	7,5	9,1	8,3	7,9	8,8	-0,1	0,4	-0,3
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (0 – 5)	13,1	12,9	13,5	12,9	13,9	11,5	-0,2	1,0	-2,0
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (6 – 11)	11,3	9,6	13,1	13,0	12,3	13,8	1,7	2,7	0,7
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (12 – 17)	8,9	8,2	9,7	7,7	8,2	7,2	-1,2	0,0	-2,5
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (0 – 17)	10,9	10,0	11,8	11,0	11,3	10,6	0,1	1,3	-1,2
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (18 – 24)	6,9	6,4	7,6	7,5	6,7	6,3	0,6	0,3	-1,3
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (25 – 29)	4,5	3,7	5,6	4,9	3,1	6,9	0,4	-0,6	1,3
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (18 – 64)	7,4	6,9	7,9	7,7	7,1	8,2	0,3	0,2	0,3
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (65+)	10,3	7,5	12,0	8,1	6,1	9,3	-2,2	-1,4	-2,7
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie – chudobní	36,4	33,7	38,8	36,2	34,9	37,4	-0,2	1,2	-1,4
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie – nechudobní	4,1	3,6	4,6	4,2	3,9	4,6	0,1	0,3	0,0
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (I. kvintil)	27,0	:	:	27,4	:	:	0,4	:	:
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (II. kvintil)	8,0	:	:	6,2	:	:	-1,8	:	:
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (III. kvintil)	3,6	:	:	4,8	:	:	1,2	:	:
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (IV. kvintil)	2,3	:	:	2,4	:	:	0,1	:	:

Indikátor	2012			2013			rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (V. kvintil)	0,9	:	:	1,0	:	:	0,1	:	:
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa typu vlastníctva									
vlastník, s hypotékou alebo úverom na bývanie	24,8	:	:	26,5	:	:	1,7	:	:
vlastník, bez hypotéky alebo úveru na bývanie	5,7	:	:	5,7	:	:	0,0	:	:
nájomca, prenájom za trhovú cenu	15,1	:	:	12,9	:	:	-2,2	:	:
nájomca, prenájom za zníženú cenu alebo zadarmo	8,7	:	:	11,9	:	:	3,2	:	:
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa stupňa osídlenia									
husto obývaná oblasť	7,7(b)	:	:	8,2	:	:	0,5	:	:
stredne obývaná oblasť	7,8(b)	:	:	7,3	:	:	-0,5	:	:
riedko obývaná oblasť	9,1(b)	:	:	9,1	:	:	0,0	:	:
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa typu domácnosti									
jednotlivec mladší ako 65 rokov	24,5	:	:	26,0	:	:	1,5	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	21,1	:	:	18,4	:	:	-2,7	:	:
jednotlivec	22,8	23,5	22,5	22,1	26,8	20,4	-0,7	3,3	-2,1
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	6,4	:	:	4,8	:	:	-1,6	:	:
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	8,5	:	:	10,4	:	:	1,9	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	15,7	:	:	19,7	:	:	4,0	:	:
dvaja dospelí s jedným závislým dieťaťom	10,8	:	:	12,2	:	:	1,4	:	:
dvaja dospelí s dvomi závislými deťmi	10,9	:	:	11,3	:	:	0,4	:	:
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	14,8	:	:	10,3	:	:	-4,5	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	3,1	:	:	4,1	:	:	1,0	:	:
domácnosti so závislými deťmi	8,5	:	:	8,8	:	:	0,3	:	:
domácnosti bez závislých detí	8,2	:	:	7,7	:	:	-0,5	:	:
Miera preľudnenia (celá populácia)	38,4	38,5	38,2	39,8	40,3	39,2	1,4	1,8	1,0
Miera preľudnenia (0 – 5)	42,9	42,1	44,1	44,0	43,2	45,0	1,1	1,1	0,9
Miera preľudnenia (6 – 11)	43,0	42,0	44,1	46,4	48,9	43,4	3,4	6,9	-0,7
Miera preľudnenia (12 – 17)	59,7	58,2	61,4	60,1	58,4	62,2	0,4	0,2	0,8
Miera preľudnenia (0 – 17)	49,6	48,4	51,1	50,8	50,7	50,9	1,2	2,3	-0,2
Miera preľudnenia (18 – 64)	40,3	40,2	40,4	41,5	41,8	41,2	1,2	1,6	0,8
Miera preľudnenia (65+)	15,1	10,8	17,7	15,5	9,5	19,2	0,4	-1,3	1,5
Miera preľudnenia – pod hranicou chudoby	51,4	53,8	51,0	55,7	57,2	54,4	4,3	3,4	3,4
Miera preľudnenia – nad hranicou chudoby	36,2	36,2	36,3	37,4	37,8	37,0	1,2	1,6	0,7
Miera preľudnenia podľa typu vlastníctva									
vlastník, s hypotékou alebo úverom na bývanie	30,5	:	:	32,3	:	:	1,8	:	:

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2014
Príloha ku kapitole 4

Indikátor	2012			2013			rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
vlastník, bez hypotéky alebo úveru na bývanie	36,5	:	:	37,6	:	:	1,1	:	:
nájomca, prenájom za trhovú cenu	63,0	:	:	65,5	:	:	2,5	:	:
nájomca, prenájom za zníženú cenu alebo zadarmo	57,1	:	:	65,7	:	:	8,6	:	:
Miera preľudnenia podľa stupňa osídlenia									
husto obývaná oblasť	44,6(b)	:	:	47,5	:	:	2,9	:	:
stredne obývaná oblasť	37,2(b)	:	:	39,6	:	:	2,4	:	:
riedko obývaná oblasť	35,8(b)	:	:	35,9	:	:	0,1	:	:
Miera preľudnenia podľa typu domácnosti									
jednotlivec mladší ako 65 rokov	24,7	:	:	24,1	:	:	-0,6	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	12,0	:	:	13,5	:	:	1,5	:	:
jednotlivec	18,3	19,8	17,6	18,6	19,9	18,1	0,3	0,1	0,5
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	6,9	:	:	8,5	:	:	1,6	:	:
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	11,8	:	:	12,3	:	:	0,5	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	55,4	:	:	55,4	:	:	0,0	:	:
dvaja dospelí s jedným závislým dieťaťom	28,3	:	:	29,2	:	:	0,9	:	:
dvaja dospelí s dvomi závislými deťmi	42,6	:	:	42,3	:	:	-0,3	:	:
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	67,6	:	:	68,7	:	:	1,1	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	59,8	:	:	60,9	:	:	1,1	:	:
domácnosti so závislými deťmi	50,3	:	:	51,8	:	:	1,5	:	:
domácnosti bez závislých detí	22,6	:	:	21,5	:	:	-1,1	:	:
Kontextové indikátory									
Nerovnosť distribúcie príjmov – S80/S20 – podiel príjmov horného a dolného kvintilu	3,7	3,8	3,7	3,6	3,7	3,5	-0,1	-0,1	-0,2
Nerovnosť distribúcie príjmov – Gini koeficient	25,3	:	:	24,2	:	:	-1,1	:	:
Očakávaná stredná dĺžka života									
Stredná dĺžka života pri narodení	76,3	72,5	79,9	76,6	72,9	80,1	0,3	0,4	0,2
Stredná dĺžka života vo veku 65 rokov	16,8	14,6	18,5	17,0	14,7	18,8	0,2	0,1	0,3
Miera rizika chudoby zakotvená v čase									
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) – celá populácia	2,1	2,2	2,0	2,8	3,0	2,7	0,7	0,8	0,7
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) vo veku 0 – 17	4,2	4,6	3,7	5,3	5,6	5,0	1,1	1,0	1,3
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) vo veku 18 – 64	2,0	2,0	2,0	2,7	2,6	2,7	0,7	0,6	0,7
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) vo veku 65+	0,1	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,0
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi okrem dôchodkov	20,0	20,2	19,8	20,1	20,0	20,1	0,1	-0,2	0,3
Miera rizika chudoby pre sociálnymi transfermi vrátane dôchodkov	37,9	35,0	40,5	38,0	35,1	40,8	0,1	0,1	0,3

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2014
Príloha ku kapitole 4

Indikátor	2012			2013			rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Chudoba pracujúcich (18+)	6,2	6,6	5,6	5,7	5,9	5,5	-0,5	-0,7	-0,1
Pasca nezamestnanosti	44,32	:	:	44,26	:	:	-0,1	:	:
Deprivácia bývaním podľa položiek									
zatekajúca strecha, vlhké steny (podlaha) základy alebo zahŕňajúce okenné rámy	8,8	8,8	8,9	7,5	7,2	7,9	-1,3	-1,6	-1,0
nedostatok vane alebo sprchy v obydli	0,3	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3	0,0	-0,1	-0,1
nedostatok vnútornej sprchovacej toalety	1,1	1,2	1,1	0,6	0,5	0,7	-0,5	-0,7	-0,4
príliš tmavé obydlie	3,8	3,9	3,7	3,1	3,2	3,1	-0,7	-0,7	-0,6
Deprivácia bývaním podľa počtu položiek									
1 položka	8,6	8,3	8,9	6,8	6,3	7,3	-1,8	-2,0	-1,6
2 položky	2,0	2,0	1,8	2,1	2,2	1,9	0,1	0,2	0,1
3 položky	0,4	0,4	0,4	0,2	0,1	0,2	-0,2	-0,3	-0,2
4 položky	0,1	0,1	0,1	0,0(n)	0,0(n)	0,0(n)	-0,1	-0,1	-0,1

Zdroj: Eurostat

Vysvetlivky: u – malá spoľahlivosť, b – prerušenie v časovom rade, n – nie sú významné

PRÍLOHA KU KAPITOLE 5

Tabuľka 1 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU28 v poslednom dostupnom roku - makroekonomické prostredie

	eu28	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk
HDP na hlavu v PPS	100	119	45	82	124	122	73	130	73	94	107	61	99	89	64	73	257	66	86	131	128	67	79	55	82	75	113	127	109
Rast reálneho HDP (%)	1,3	1,1	1,7	2,0	1,1	1,6	2,1	4,8	0,8	1,4	0,4	-0,4	-0,4	-2,3	2,4	2,9	:	3,6	3,5	0,9	0,3	3,4	0,9	2,8	2,6	2,4	-0,1	2,1	2,8
Rast reálneho HDP – predpoveď na 2015	1,8	1,1	1,0	2,5	1,8	1,9	2,3	3,6	0,5	2,8	1,1	0,3	0,6	-0,5	2,3	2,8	3,4	2,8	3,6	1,6	0,8	3,3	1,6	2,8	2,3	3,0	0,3	2,5	2,6
Rast zamestnanosti (%)	0,8	0,4	0,4	0,4	0,7	0,9	0,8	1,7	0,7	1,3	0,2	2,7	0,1	-1,9	-1,3	2,0	2,4	3,2	4,2	-0,3	0,9	1,7	1,4	1,0	0,7	1,4	-0,3	1,4	2,3
Harmonizovaná miera inflácie	0,6	0,5	-1,6	0,4	0,3	0,8	0,5	0,3	-1,4	-0,2	0,6	0,2	0,2	-0,3	0,7	0,2	0,7	0,0	0,8	0,3	1,5	0,1	-0,2	1,4	0,4	-0,1	1,2	0,2	1,5
Saldo verejných financií (%HDP)	-2,9	-3,2	-2,8	-2,0	1,2	0,7	0,6	-4,1	-3,5	-5,8	-4,0	-5,7	-3,0	-8,8	-1,4	-0,7	0,6	-2,6	-2,1	-2,3	-2,4	-3,2	-4,5	-1,5	-4,9	-2,9	-3,2	-1,9	-5,7
Verejný dlh (%HDP)	86,8	106,5	27,6	42,6	45,2	74,7	10,6	109,7	177,1	97,7	95	85	132,1	107,5	40	40,9	23,6	76,9	68	68,8	84,5	50,1	130,2	39,8	80,9	53,6	59,3	43,9	89,4

Zdroj: Eurostat

Tabuľka 2 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU28 v poslednom dostupnom roku - inteligentný a inkluzívny rast

	eu28	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk	
Miera zamestnanosti 20 – 64 roč. (1)	spolu	69,2	67,3	65,1	73,5	75,9	77,7	74,3	67	53,3	59,9	69,8	59,2	59,9	67,6	70,7	71,8	72,1	66,7	66,3	76,1	74,2	66,5	67,6	65,7	67,8	65,9	73,1	80	76,2
	ženy	63,5	62,9	62	64,7	72,2	73,1	70,6	61,2	44,3	54,8	66,2	54,2	50,3	63,9	68,5	70,6	65,5	60,2	51,9	70,7	70,1	59,4	64,2	57,3	63,6	58,6	72,1	77,6	70,6
	muži	75	71,6	68,1	82,2	79,5	82,3	78,3	73	62,6	65	73,6	64,2	69,7	71,6	73,1	78,4	73,5	80,3	81,4	78,3	73,6	71,3	74	71,6	73,2	74	82,2	81,9	
Miera zamestnanosti 55 – 64 roč. (2)	spolu	51,8	42,7	50	54	63,2	65,6	64	53	34	44,3	47,1	36,3	46,2	46,9	56,4	56,2	42,5	41,7	37,7	60,8	45,1	42,5	47,8	43,1	35,4	44,8	59,1	74	61
	ženy	45,2	37	46	43,8	57,6	60,0	63,1	44,7	25	37,8	45,4	27,3	36,6	36,9	56,4	54,3	35,0	35,2	19,8	50,8	36,4	32,9	42,1	34,2	29	37,2	61,4	71,5	54,4
	muži	58,9	48,4	54,5	64,8	68,9	71,4	65,1	61,4	44	51,2	48,9	45,8	56,5	57,1	56,3	58,8	49,8	49,6	55,7	70,7	54,3	53,1	54,3	53,2	41,8	53,1	56,8	76,5	67,8
Miera celoživotného vzdelávania (25 – 64) (3)	spolu	10,7	7,1	1,8	9,3	31,7	7,9	11,5	6,7	3	9,8	18,6	2,5	8	6,9	5,5	5	14	3,2	7,1	17,8	14,2	4,0	9,6	1,5	11,9	3	25,1	28,9	15,8
	ženy	11,6	7,6	2	9,6	37,5	7,8	13,7	7,3	2,8	10,5	21,0	2,6	8,3	7,3	6,2	5,4	14,5	3,5	7,5	18,2	15,3	4,3	9,9	1,3	13,6	3,1	28,8	36	17,4
	muži	9,8	6,7	1,6	9,1	26,0	8	9,2	6	3,1	9,2	16,1	2,4	7,7	6,3	4,8	4,5	13,4	2,9	6,8	17,4	13,2	3,6	9,3	1,6	10,4	2,8	21,6	22,1	14,2
Miera nezamestnanosti (4)	spolu	10,2	8,5	11,4	6,1	6,6	5	7,4	11,3	26,5	24,5	10,3	17,3	12,7	16,1	10,8	10,7	5,9	7,7	5,9	7,4	5,6	9,0	14,1	6,8	9,7	13,2	8,7	7,9	6,1
	ženy	10,3	7,9	10,4	7,4	6,8	4,6	6,8	9,4	30,2	25,4	10,1	18,3	13,8	15,1	9,8	9,2	6,0	7,9	5,4	7,8	5,4	9,6	14,5	6,1	10,6	13,6	8	7,7	5,8
	muži	10,1	9	12,3	5,1	6,4	5,3	7,9	12,9	23,7	23,6	10,5	16,5	11,9	17,1	11,8	12,2	5,9	7,6	6,2	7,2	5,9	8,5	13,8	7,3	9	12,8	9,3	8,2	6,4
Miera nezamestnanosti mladých ľudí (15 – 24) (5)	spolu	22,2	23,2	23,8	15,9	12,6	7,7	15	23,9	52,4	53,2	24,1	45,5	42,7	35,9	19,6	19,3	21,2	20,4	11,8	12,7	10,3	23,9	34,7	24	20,2	29,7	20,5	22,9	16,9
	ženy	21,4	22,3	23,7	17,1	11,5	7,1	10	20,9	58,1	52,9	23,0	46,4	44,7	34,6	20	18,7	17,0	20,9	9,6	13,1	9,9	25,5	35,5	24,7	21,3	30,1	18,4	21,5	14,8
	muži	22,8	24	23,8	15	13,7	8,3	19,3	26,6	47,4	53,4	25,5	44,9	41,3	37,4	19,4	19,6	24,3	20,0	13,8	12,4	10,6	22,7	33,9	23,6	19,4	29,5	22,8	24,3	18,9
Miera ekonomickej aktivity mladých (15 – 24) (6)	spolu	41,7	30,2	27,2	32,2	61,5	49,9	39,2	37,3	28	35,7	36,6	33,6	27,1	40,3	40,4	34,2	26,3	29,5	52,3	68,2	58	33,9	34,3	29,6	33,6	31	52,1	55,4	57,9
	ženy	38,9	28,1	22,7	26,1	62	47,7	37	35,8	26,1	34	33,4	28,5	23,1	39,5	35,3	29,6	23,0	25,9	51,7	68,4	55,4	28,7	33,8	24	30,5	23,6	52,6	56	56,1
	muži	44,4	32,3	31,5	38,1	61,0	52	41,4	38,8	30	37,3	39,8	38,5	31	41,2	45,3	38,6	29,6	33,0	52,9	68	60,7	38,8	34,8	34,8	36,6	38	51,5	54,9	59,6
Ekonomicky neaktívni mladí vo vzdelávaní alebo školení (7)		89,1	90,5	79,7	94	86,9	91,9	88,9	92,1	91,1	91,5	92,6	92,7	85,6	92,3	89,1	92,4	96,9	88,6	89,7	79,9	90,6	90,9	84,4	92,7	93,9	77,8	78,4	85,4	
Mladí (15 – 24), ktorí nie sú zamestnaní ani zapojení do procesu vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET) (8)	spolu	12,4	12	20,2	8,1	5,8	6,4	11,7	15,2	19,1	17,1	10,7	19,3	22,1	17,0	12	9,9	6,3	13,6	11,5	5,0	7,7	12,0	12,3	17	9,4	12,8	10,2	7,2	11,9
	ženy	12,6	11,5	21,4	9,9	5,4	7,2	11,6	15,5	19,6	16,2	10,3	16,7	21,4	15,3	12,8	10,3	4,6	15,3	13,1	5,5	7,4	12	12,3	18,8	9,2	12,8	8,5	6,8	13,1
	muži	12,2	12,6	19,2	6,5	6,2	5,5	11,8	14,9	18,7	18	11	21,9	22,7	19,0	11,3	9,5	7,8	12,0	9,9	4,6	8	12	12,3	15,3	9,7	12,8	11,9	7,5	10,7

		eu28	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 – 34 rokov (9)	spolu	37,9	43,8	30,9	28,2	44,1	31,4	46,6	52,2	37,2	42,3	44,1	32,2	23,9	52,5	39,9	53,3	52,7	34,1	26,6	44,6	40	42,1	31,3	25	41	26,9	45,3	49,9	47,7
	ženy	42,3	50,2	39	32,5	50	30,8	58,2	58,6	41,6	47,8	48,4	39,0	29,1	58,2	52,3	62,7	55,4	40,3	30,5	47,9	41,6	50,2	38,9	27,2	53,7	31,5	52,6	57,9	51,1
	muži	33,6	37,4	23,4	24,2	38,4	32	35,6	45,1	32,9	36,8	39,6	25,6	18,8	46,0	27,8	44	49,8	28,0	22,9	41,3	38,3	34,2	23,2	22,9	30	22,5	38,2	42,4	44,2
Miera zamestnanosti nízkokvalifikovaných (ISCED 0-2) (10)	spolu	52,7	47,5	40	43	61,7	58	60,9	46,6	46,9	49,4	54,1	38,8	49,6	54,5	51,3	43,2	60,9	45,3	52,5	59,1	53	39,3	63	55,5	48,5	32,7	53,5	63,6	59,6
	ženy	43,1	38,1	34,1	37,1	52,8	50,9	51,6	31,9	34,4	40,7	47,9	32,7	34,1	49,5	39,1	39,1	53,5	38,1	29,8	48,4	49,5	29	56,4	45,2	42,3	29,6	46,5	55,2	50,4
	muži	62,6	56,1	45,4	53,5	69,4	67,4	66,2	58,1	58,6	57,4	61,3	47,6	64,1	59,9	58,3	46,1	70	54,7	74,8	71	59,1	49,7	69,1	67,9	55,7	37	58,1	71	70,3
Miera nezamestnanosti nízkokvalifikovaných (ISCED 0-2) (11)	spolu	17,3	14,3	27,5	20,7	8,2	12	11,9	18,7	27,6	31,4	13,9	24,3	15,2	19,4	23,6	28,6	7,7	16,7	7,8	9,8	10,8	18,0	14,8	6,4	15,4	39,3	12,5	13,9	8,4
	ženy	17,2	13,8	26,8	20,3	8,3	10,0	11,1	14,8	29,7	33,3	13,2	25,3	17,1	12,5	27,9	28,1	8,2	17,1	7,7	9,2	8,9	18,8	14,6	4,2	15,1	34,7	13,2	15,5	8,5
	muži	17,3	14,6	27,9	21,1	8,1	14	12,3	20,3	26,4	30,1	14,6	23,3	14,2	24,7	21,8	29	7,3	16,3	7,8	10,3	13,2	17,6	14,9	8,1	15,7	43,7	12,1	12,8	8,3
Miera dlhodobej nezamestnanosti (12)	spolu	5,1	4,3	6,9	2,7	1,7	2,2	3,3	6,7	19,5	12,9	4,4	10,1	7,8	7,7	4,7	4,8	1,6	3,7	2,7	3,0	1,5	3,8	8,4	2,8	5,3	9,3	1,9	1,5	2,2
	ženy	5,1	3,8	6	3,2	1,7	1,9	2,7	4,6	22,4	13,7	4,1	10,7	8,7	7	4	4,2	1,7	3,7	2,1	3,1	1,4	4,1	8,5	2,4	5,7	9,1	1,6	1,3	1,8
	muži	5,1	4,7	7,7	2,2	1,6	2,4	3,9	8,4	17,2	12,3	4,6	9,6	7,1	8,3	5,3	5,4	1,6	3,6	3,1	2,9	1,7	3,7	8,4	3,1	4,9	9,4	2,3	1,7	2,6
Podiel osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém (13)	spolu	11,1	9,8	12,9	5,5	7,7	9,5	11,4	6,9	9	21,9	8,5	2,7	15	6,8	8,5	5,9	6,1	11,4	20,4	8,6	7	5,4	17,4	18,1	4,4	6,7	9,5	6,7	11,8
	ženy	9,5	7,7	12,9	5,2	6	8,9	7,5	5,7	6,6	18,1	7,4	2,3	12,2	2,9	5,1	4,6	3,7	10,3	18,3	6,8	6,5	3,3	14,1	16,7	2,7	6,6	7,2	6	10,7
	muži	12,7	11,8	12,8	5,8	9,3	10	15,3	8	11,5	25,6	9,5	3,1	17,7	11,2	11,7	7	8,3	12,5	22,3	10,3	7,6	7,3	20,7	19,5	6	6,9	11,9	7,3	12,8
Daňový klin (14)		38,5*	49,9	:	39,7	36,4	45,1	39	22,1	35,7	37,3	45,2	:	42,4	:	:	30,4	49	:	32,1	44,8	34,8	35	:	38,6	38,6	38,4	40,5	26,4	
Pasca nezamestnanosti – jednotlivec (15)		75,01	93,4	81,6	80,1	89,8	73,0	63,7	74,5	50,8	81,7	77,3	95,0	79,7	:	89,4	64,4	86,5	78,8	56,0	83,8	67,8	79,9	79,9	52,0	89,8	44,3	75,6	71,3	62,7
Pasca nízkej mzdy – jednotlivec (15)		49,52	59	22	49	74	57	24	49	23	30	50	30	39	:	32	27	58	38	23	72	42	61	28	31	48	26,2	56	41	48
Pasca nízkej mzdy – dvojica s 2 deťmi (jeden zárobok) (15)		60,23	48	32	93	95	87	24	72	15	14	74	20	6	:	61	85	108	32	30	63	95	65	24	34	58	47,6	100	73	80
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením v % (16)	spolu	24,5	20,8	48	14,6	18,9	20,3	23,5	29,5	35,7	27,3	18,1	29,9	28,4	27,8	35,1	30,8	19	33,5	24	15,9	18,8	25,8	27,5	40,4	20,4	19,8	16	16,4	24,8
	ženy	25,4	21,2	49,4	16,1	19,2	21,9	24,4	30,2	36,8	26,7	19,0	30,2	29,6	28,8	35,9	33	19,4	33,9	24,9	16,9	20,1	26,2	27,4	41,3	21,4	20,2	16,2	17,9	25,8
	muži	23,6	20,4	46,5	13,1	18,7	18,8	22,5	28,8	34,6	27,9	17,2	29,6	27,2	26,8	34,2	28,3	18,6	33,1	23,1	14,9	17,4	25,5	27,5	39,4	19,4	19,3	15,7	14,9	23,6
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením do 18 rokov v % (17)		27,7	21,9	51,5	16,4	15,5	19,4	22,3	33,9	38,1	32,6	21,3	29,3	31,9	27,7	38,4	35,4	26	43	32	17	22,9	29,8	31,7	48,5	17,5	25,5	13	16,2	32,6
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením od 18 rokov v % (18)	spolu	23,8	20,5	47,3	14,3	19,9	20,5	23,8	27,9	35,2	26,1	17,2	30,1	27,7	27,8	34,5	29,8	17	31,5	22,2	15,6	17,9	24,9	26,5	38,6	21,1	18,5	16,7	16,5	22,7
	ženy	24,9	21,1	48,7	16,2	20,2	22,2	25,3	28,5	36,4	25,8	18,4	30,3	29,1	29	35,7	31,8	18,1	32,3	23,5	17,1	19,5	25,5	26,7	39,7	22,3	19,1	17	18,1	24,1
	muži	22,6	19,9	45,9	12,2	19,5	18,7	22	27,4	34	26,5	15,9	29,8	26,1	26,6	32,9	27,4	15,9	30,6	20,8	14,1	16,1	24,3	26,3	37,3	19,8	17,8	16,5	14,8	21,3
Miera rizika chudoby (19)	spolu	16,6	15,1	21	8,6	12,3	16,1	18,6	14,1	23,1	20,4	13,7	19,5	19,1	15,3	19,4	20,6	15,9	14,3	15,7	10,4	14,4	17,3	18,7	22,4	14,5	12,8	11,8	14,8	15,9
	ženy	17,2	15,5	22,2	9,4	12,1	17,2	19,9	14,2	23,8	19,9	14,3	20,3	20,1	16,5	19,8	21,6	16,0	14	16,1	10,6	15,2	17,3	18,7	22,5	15,4	12,9	12,3	16,1	16,4
	muži	16,1	14,6	19,7	7,7	12,6	15	17,2	14	22,4	20,9	13	18,8	18,1	14,1	18,9	19,4	15,7	14,6	15,4	10,2	13,5	17,3	18,8	22,3	13,5	12,8	11,3	13,4	15,4
Osoby v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce v % (20)	spolu	10,8	14	13	6,9	12,9	9,9	8,4	23,9	18,2	15,7	7,9	14,8	11	7,9	10	11	6,6	12,6	9	9,3	7,8	7,2	12,2	6,4	8	7,6	9	7,1	13,2
	ženy	11,3	14	13,2	7,7	12,5	10,5	7,3	24,1	18,9	15,4	8,5	14,7	11,9	8,2	9,6	11,1	6,6	12,6	10,4	8,5	7,4	12,1	7,6	8,5	7,9	8	7,1	14	
	muži	10,3	14	12,9	6,2	13,3	9,4	9,5	23,6	17,5	15,9	7,3	14,9	10,2	7,6	10,4	10,9	6,5	12,5	7,6	8,3	7	6,9	12,3	5,3	7,4	7,2	10	7,1	12,5
Ťažko materiálne deprivovaní v % (21)	spolu	9,6	5,1	4,3	6,6	3,8	5,4	7,6	9,9	20,3	6,2	5,1	14,7	12,4	16,1	24	16	1,8	26,8	9,5	2,5	4,2	11,9	10,9	28,5	6,7	10,2	2,5	1,4	8,3
	ženy	9,8	4,7	44,4	7,2	4,1	5,6	7,1	10,6	20,3	6,1	5,5	14,5	12,4	15,6	24,7	17,6	2,0	26,9	9,6	2,6	4,2	12	11	28,5	6,7	10,5	2,5	1,5	8,6
	muži	9,4	5,5	41,6	5,9	3,6	5,2	8,1	9,2	20,3	6,3	4,6	14,9	12,5	16,6	23,1	14,2	1,5	26,6	9,4	2,4	4,3	11,8	10,9	28,5	6,6	10	2,5	1,4	8

Zdroj: Eurostat; * – údaj je za 25 krajín Európskej únie (bez Chorvátska, Bulharska a Rumunska; (1) – (14) – údaje sú za rok 2014, (15) – (21) – údaje sú za rok 2013; (10) – (11) – v roku 2014 prišlo k zmene v časovom rade

: - nedostupné údaje

eu28 – Európska únia (28 krajín), be – Belgicko, bg – Bulharsko, cz – Česká republika, dk – Dánsko, de – Nemecko, ee – Estónsko, ie – Írsko, el – Grécko, es – Španielsko, fr – Francúzsko, hr – Chorvátsko, it – Taliansko, cy – Cyprus, lv – Lotyšsko, lt – Litva, lu – Luxembursko, hu – Maďarsko, mt – Malta, nl – Holandsko, at – Rakúsko, pl – Poľsko, pt – Portugalsko, ro – Rumunsko, si – Slovinsko, sk – Slovensko, fi – Fínsko, se – Švédsko, uk – Veľká Británia